Sebastian Junger
Război

Sebastian Junger

RĂZBOI

Traducere de Daniela Mironov-Bănuță
Prefață de Alexandru-Murad Mironov

CORINT

Redactare: Isabelle Dana Zarojanu Tehnoredactare computerizată: Mihaela Ciufu Coperta: Andreea Apostol

Ilustraţia copertei: Soldaţi americani, Valea Korengal, Afghanistan (foto de Matthew C. Moeller)

Sebastian Junger, *War*
Copyright e 2010 by Sebastian Junger
All Rights Reserved.

Toate drepturile asupra ediţiei în limba română aparţin Editurii CORINT, parte componentă a GRUPULUI EDITORIAL CORINT.

ISBN 978 – 973 – 135 – 749 – 2
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
JUNGER, SEBASTIAN
Război / Sebastian Junger; trad.: Daniela Mironov-Bănuţă; pref.: Alexandru-Murad Mironov.
— Bucureşti: Corint, 2013 Bibliogr.
ISBN 978 – 973 – 135 – 749 – 2
I. Mironov-Bănuţă, Daniela (trad.)
II. Mironov, Alexandru-Murad (pref.)
94 (581)

„Cu darul său de povestitor şi scriitura sa foarte vie… Junger face o magistrală cronică a celor cincisprezece luni în care plutonul a fost la datorie… Junger ne lasă să vedem teroarea, monotonia, mizeria, camaraderia şi provocarea demenţială… rudimentele războiului încă de la asediul Troiei… Cea mai bună scriere pe acest subiect de la clasicul *The Warriors*: *Reflections on Men în Battle* (*Luptătorii*: *Reflecţiile unor bărbaţi pe câmpul de bătaie*) al lui J. Glenn Gray… Această carte minunată ne poate ajuta pe noi, toţi ceilalţi, să îi înţelegem pe ei – şi războiul în sine – ceva mai bine”.

Philip Capulo, Washington Post Book World

„*Război* se străduieşte să ofere nu doar o imagine a soldatului american, ci chiar o expunere a naturii intrinsece a războiului… Nu e o ambiţie mică… Scrie nişte rânduri minunate despre o lume atât de urâtă”.

New York Times Book Review

„Lectura cărţii *Război* te face să-ţi imaginezi că e rândul tău în acea vale muntoasă, abruptă şi periculoasă. Şi că, în adevăratul război, când se termină, simţi că ai pierdut freamătul nebunesc”.

Miami Herald

„Junger ridică reportajul de război la un alt nivel… al

calităţii şi al ritmului întoarcerii paginii”.

Chicago Tribune

„Junger dezvăluie lupta în gloriosul stil hollywoodian şi ne iniţiază în asprele ei realităţi. Acesta e un serviciu valoros, iar *Război* e o carte valoroasă”.

Dallas Morning News

„Un remarcabil portret al soldatului american pe frontul unui conflict necruţător”.

Providence Journal

„Adevărurile câmpului de luptă se răsfrâng din *Război*… o relatare vie şi intimă… Realul dar de povestitor al lui Junger l-a făcut unul dintre cei mai de succes aventurieri/scriitori… Este un maestru al organizării”.

Washington Post

„În aceste căutări prin măruntaiele războiului făcute de domnul Junger este de apreciat acuitatea şi respectul cu care sunt redate detaliile”.

Pittsburg Post-Gazette *iyRestrepo* e o operă uluitoare, dar dacă vrei ceva mai mult cumpără cartea *Război* a lui Junger, care depăşeşte ceea ce se vede în lungmetraj, adăugând istoria lumii, istorii personale şi detalii pline de viaţă”.

New York Magazine

„Trebuie să fie o carte foarte bună ca să poarte un titlu de un atât de rău augur precum *Război*, iar Sebastian Junger a scris una”.

Economist

„Captivantă şi fascinantă”.

Minneapolis Star Tribune

„Dacă Hemingway ar mai fi în viaţă şi ar mai putea să citească Junger, l-ar provoca la o partidă de wrestling”.

Mother Jones

„Junger are un excepţional ochi de reporter în

privinţa detaliilor, el surprinde genial adrenalina pură şi confuziile viscerale ale luptei… un testament mişcător despre curajul arătat de soldaţii aflaţi în bătaia focului… toate pecetluite între coperţile unei cărţi tipărite”.

Richmond Times – Dispatch

„De ce e bun *Războiul* lui Sebastian Junger? Un pic de relatare şi de scriitură remarcabilă… o imagine rapid măturată de o alta care apare dintr-un mozaic de prim-planuri”.

USA Today

„Junger este maestru în a-i face pe cititori să înţeleagă trăirile soldaţilor… Tensiunea fizică şi psihică în continuă creştere a fiecăruia dintre cei care apar pe parcursul cărţii. Tot aşa creşte şi pasiunea cu care povesteşte Junger”.

NPR.org

„Junger descrie lupta cu atâta luciditate”.

Boston Globe

„*Război* e o carte minunată. Sentimentele adânci, scriitura aparent nelustruită, reamintesc de un Hemingway deloc preocupat de sine”.

Bloomberg. co

„Închegat… visceral… un portret de neuitat al combatantului aflat sub gloanţe”.

Pubilisher Weekly (boxed and starred review)

„Nu-ţi intitulezi o carte *Război* – fără articol, fără vreun adjectiv – decât dacă miza ta este de a pretinde un loc în canonul literaturii pe acelaşi subiect. Este ceea ce Sebastian Junger pur şi simplu a făcut cu carte asta”.

The National (Abu Dhabi)

„O detaliată poveste de război, nevopsită, provocatoare şi cu un jargon dantelat”.

Georgetown Record

„Descrie situaţiile dificile prin care trec soldaţii cu o atât de mare limpezime încât cartea împrumută caracterul intrinsec al unui roman thriller… Chiar acolo unde apar digresiuni de la luptă, *Război* rămâne fascinant şi încă şi mai chinuitor… Cartea nu încetează niciun moment să fie captivantă sau să îşi exercite puterea de seducţie”.

Washington Post Expresse

„O importantă relatare… Cartea lui Junger este un instrument contondent. Chiar şi titlul ciuntit, *Război*, e un punct ochit, punct lovit”.

Houston Chronicle

„Captivant… remarcabil… bine scris, plin de adrenalină, un raport destul de sumbru asupra realităţilor psihologice, fiziologice şi tactice ale războiului modern. Dacă războiul din Afghanistan merita o privire de foarte aproape, *Război* este cel mai aproape de ceea ce puteam spera să obţinem”.

Very Short List.com

„Sfâşietor… Junger amestecă ştiinţa popularizată, psihologia şi istoria într-un ritm al povestirii care te ţine cu răsuflarea tăiată”.

Kirkus Riviews

„O adâncă şi profundă carte… De la Tim O’Brien şi *The Things They Carried* n-a mai existat un autor care să captureze cu atâta succes experienţa primitivă a bătăliei, cum este Sebastian Junger în acest nou roman clasic, *Război*… compus din adevăruri amare, frumos observate… Junger atinge un nerv crud, expus… E şocant, realist, şi e livrat fără răstălmăciri”.

The Daily Caller.com

Soţiei mele, Daniela

CUPRINS

Prefaţă / 17

Nota autorului /21
Cartea întâi / Frica / 23
Cartea a doua / Uciderea / 109
Cartea a treia / Dragostea / 209
Vicenza, Italia. Trei luni mai târziu / 287
Postfaţă /291
Bibliografie selectivă şi referinţe / 301 Mulţumiri / 313 Despre autor / 317

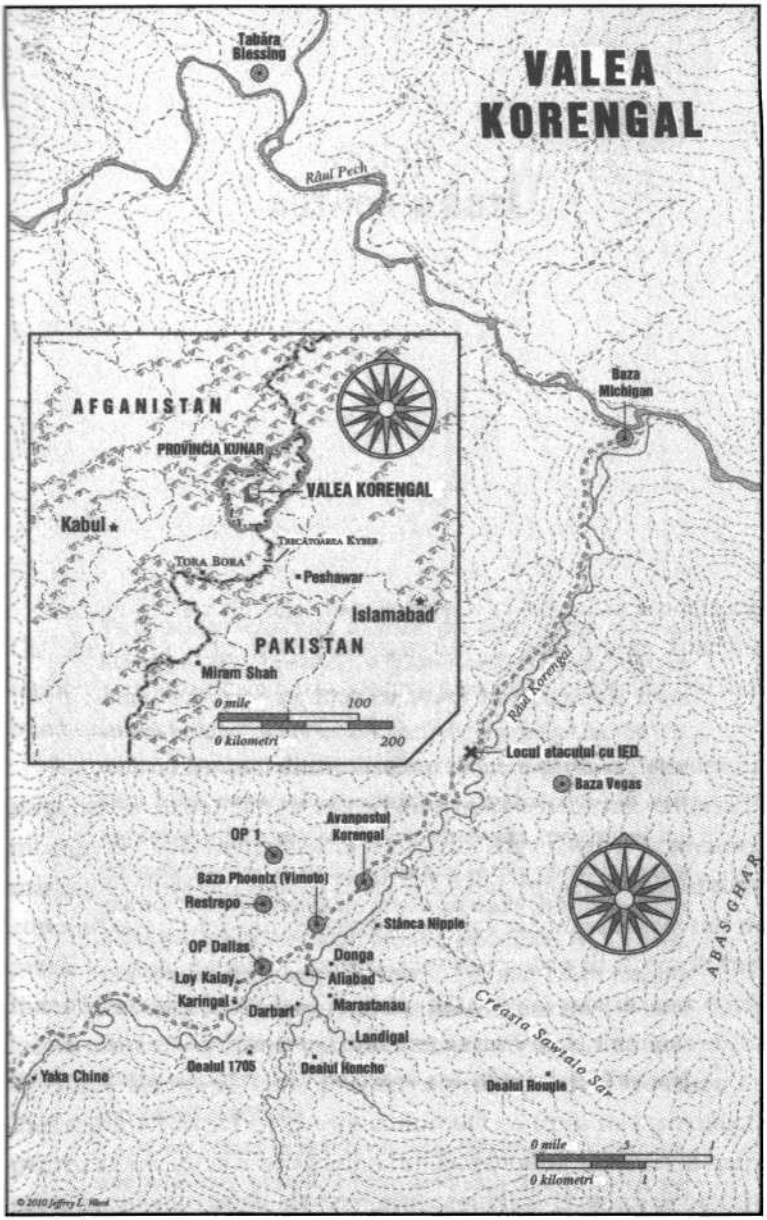
VALEA KORENGAL
Tabăra Blessing
Râul Pech
Baza Michigan
AFGANISTAN
PROVINCIA KUNAR
VALEA KORENGAL
Kabul
Trecătoarea Kyber
Tora Bora
Peshawar
Islamabad
PAKISTAN
Miram Shah
0 mile 100
0 kilometri 200
Râul Korengal
Locul atacului cu IED
Baza Vegas
Avanpostul Korengal
OP 1
Baza Phoenix (Vimoto)
Restrepo
Stânca Nipple
OP Dallas
Donga
Loy Kalay
Aliabad
Karingal
Darbart
Marastanau
Landigal
Dealul 1705
Dealul Honcho
Yaka Chine
Dealul Rouge
Creasta Sawtalo Sar
ABAS GHAR
0 mile 5 1
0 kilometri 1
© 2010 Jeffrey L. Ward

PREFAŢĂ

9

Cartea de faţă nu este un roman şi nicio analiză academică. Cu siguranţă este însă pasionantă. Ca gen literar aparţine reportajului, însă este vorba despre jurnalism literar de cea mai bună calitate.

Autorul, cunoscut editorialist american, a decis să petreacă un timp destul de îndelungat alături de armata americană, trimisă în misiune de luptă în nesfârşitul război din Afghanistan. Pe parcursul mai multor luni din 2007 şi 2008, Sebastian Junger s-a alăturat nu comandamentului sau diferitelor servicii administrative sau de presă, ci chiar trupelor combatante dintr-una dintre cele mai îndepărtate şi periculoase regiuni din această ţară de care toată lumea a auzit, dar numai în contextul negativ al ştirilor. Este vorba de Valea Korengal, din apropierea problematicei frontiere cu Pakistanul. Această zonă este cunoscută ca fiind una predilectă pentru adăpostirea terorismului fundamentalist, susţinut în mare parte de grupări aflate pe teritoriul republicii islamice şi pe care guvernul aflat în îndepărtatul Islamabad nu are puterea necesară să le combată eficient.

Istoria modernă a Afghanistanului reprezintă un lung şir de lupte, iniţial cu atotputernicii vecini – India Britanică din sud şi est, Imperiul Rus din Nord şi Persia din vest –, iar apoi între facţiunile interne, susţinute de succesorii celor amintiţi: Pakistanul, Uniunea Sovietică şi Iranul. În acelaşi timp, guvernul central din Kabul (monarhia până la mijlocul anilor 1970 şi regimurile republicane ulterioare, inclusiv cel socialist) au făcut eforturi uriaşe de modernizare şi, în anumite perioade, chiar de occidentalizare a ţării, luptând, uneori cu duritate, împotriva sistemului tribal provincial. Toate acestea au fost

însă în zadar. Societatea afghană s-a prăbuşit, la începutul anilor ’90, în tradiţionalism local şi în fanatism religios, ale cărui simptome se făcuseră deja simţite din deceniul al şaptelea al secolului al XX-lea. Deosebirea este că, în acea perioadă de început, conflictele se duseseră pe plan naţional, iar soluţionarea lor părea încă posibilă.

În ciuda unui secol de interferenţe imperialiste în Afghanistan, acesta a devenit o problemă internaţională abia odată cu invazia sovietică din 1979 şi cu teribilul conflict ce i-a urmat. Ignorând complet realităţile locale şi puternicul sentiment religios, Kremlinul şi susţinătorii săi afghani au forţat modernizarea ţării, cu efecte cu totul contrare celor preconizate. Mândria naţională a fost lezată de metodele invadatorilor şi a refuzat preluarea oricăror modele, chiar şi atunci când acestea erau benefice: emanciparea femeilor, sistemul de educaţie şi cel sanitar. Din păcate, rezistenţa a fost acaparată de singura forţă care părea capabilă de să se opună: mujahedinii.

Susţinuţi şi sprijiniţi material de către Statele Unite şi de aliaţii musulmani ai acestora în cadrul Doctrinei Reagan, dar în dispreţul unei viziuni de perspectivă (guvernul prosovietic afghan, deşi o marionetă a Moscovei, era incomparabil mai raţional decât orice i-a urmat), mujahedinii au distrus, în timpul lungului conflict, structurile administrative ale statului, construite cu mare greutate pe parcursul secolului al XX-lea. Pe măsură ce luptele s-au radicalizat, din rândul acestor militanţi s-a desprins gruparea talibană.

Ultrareligioşi şi puternic tradiţionalişti, talibanii trăiesc exclusiv pentru jihad. Din acest punct de vedere, menţinerea actualei situaţii, în care statul afghan practic nu are prea multă autoritate asupra teritoriului naţional, le convine de minune. O societate tribalizată, profund

înapoiată şi dispusă la orice experiment antimodernizator şi iraţional, este uşor de manipulat în numele religiei.

Lumea în care camarazii lui Sebastian Junger trăiesc şi mor este fracturată de istoria de mai sus. Într-un stil aproape cinematografic, autorul ne face părtaşi ai acestui război care împlineşte în curând un deceniu şi pare departe de final. Talentul cronicarului ne îndeamnă să credem că literatura războiului – abandonată de gustul publicului american după trauma războiului din Vietnam – renaşte în opere de valoare. *Război* se anunţă a fi una dintre acestea.

Alexandru-Murad Mironov

NOTA AUTORULUI

Această carte este rezultatul a când călătorii în Valea Korengal, din estul Afghanistanului, pe care le-am făcut între iunie 2007 şi iunie 2008 pentru revista *Vanity Fair*. Am fost reporter ataşat unor unităţi militare implicate în conflicte armate, total dependent de armata americană în ceea ce priveşte hrana, adăpostul, securitatea şi transportul. Acestea fiind spuse, nu mi s-a cerut niciodată – direct sau indirect – să îmi modific reportajele în vreun fel sau să arăt conţinutul carnetelor mele ori al casetelor filmate. Am lucrat cu un fotojurnalist pe nume Tim Hetherington[1], care a făcut la rândul lui cinci călătorii în Korengal, uneori în acelaşi timp cu mine, alteori de unul singur. Cea mai lungă dintre deplasările noastre a durat o lună. Tim şi cu mine am strâns vreo 150 ore de filmări, iar materialul a fost transmis într-o versiune scurtată la ABC News, devenind mai apoi baza unui documentar de

1 Hetherington a fost ucis mai târziu, în misiune, în timp ce se afla ca fotoreporter în războiul civil din Libia. în acelaşi an, 2011, documentarul Restrepo a fost nominalizat la premiile Oscar la categoria Cel mai bun documentar, (n.trad.).

televiziune, produs şi regizat de mine şi Tim, pe care l-am intitulat *Restrepo*.

Multe scene din această carte au fost surprinse pe peliculă şi ori de câte ori a fost nevoie am folosit filmele pentru a verifica acurateţea reportajului. Dialogurile sau declaraţiile care apar cu ghilimele („…”) au fost înregistrate direct pe cameră sau în carnet, în timp ce persoana vorbea sau la scurtă vreme după. Dialogurile rememorate sunt marcate cu ghilimele ascuţite («…»). Unele scene la care nu am fost prezent au fost complet reconstituite din interviuri şi casete. Multe dintre momentele din această carte sunt foarte personale, aşa că le-am arătat celor implicaţi secţiunile respective ca să mă asigur că sunt de acord cu ceea ce am scris. Am angajat un jurnalist independent specializat care să verifice toate datele pentru a mă ajuta să elimin erorile inevitabile în jurnalism, iar o bibliografie de surse pe care le-am consultat este prezentă la sfârşitul cărţii. În multe cazuri, am scurtat citatele din interviuri şi texte, ca să uşurez povara cititorului.

CARTEA ÎNTÂI

FRICA

Laşitate nu înseamnă frică. Laşitatea… este o etichetă pe care o păstrăm pentru ceea ce face un bărbat. Ceea ce îi trece lui prin minte e treaba lui.

Lord Moran, Anatomia curajului

NEWYORK

Şase luni mai târziu

O’Byrne stă la intersecţia dintre 9th Avenue cu 36th Street cu câte un pahar de carton în fiecare mână, iar gluga hanoracului său e trasă până peste ochi. E 6 dimineaţa şi e foarte frig. A pus pe el vreo 10 kg de când nu l-am mai văzut şi pare un muncitor care aşteaptă la

poartă să se deschidă şantierul de vizavi. Acum, că a părăsit Armata, ar trebui să îi spun Brendan, numai că mi se pare aproape imposibil. Ne strângem mâna, îmi dă unul din paharele de cafea şi mergem spre maşina mea. Tăietura din frunte e aproape vindecată, deşi încă pot să văd unde au fost copcile. Unul dintre dinţii din faţă este ciobit şi arată ca un colţ. I-a fost tare greu când s-a întors în Italia; într-un fel, pericolul a fost acolo mai mare decât pe câmpul de luptă.

O'Byrne a fost cu Compania de Luptă în Valea Korengal, o deschizătură mică dar plină de violenţe extreme, aşezată între dealurile de la poalele Munţilor Hindu Kush din estul Afghanistanului. Era doar un soldat din 30, dar avea darul de a pune în cuvinte întâmplările despre care nimeni nu voia să vorbească. Am ajuns să îl consider pe O'Byrne un purtător de cuvântai întregului pluton, deţinea o putere de înţelegere a întregului grup de bărbaţi despre care cred că nu se înţelegeau pe de-a-ntregul, ei înşişi. Aflate într-o vale mai la nord, două plutoane din Compania Aleasă1 au atins o rată a morţii de peste 80% pe durata staţionării lor acolo. Spre deosebire de ele, Compania de Luptă nu era lovită la fel de rău, dar suferise destul în dimineaţa asta merg să fac un interviu cu Justin Kalenits, unul dintre răniţii Alesei, iar O'Byme m-a întrebat dacă poate să vină cu mine. E o zi rece, cu soare şi trafic puţin, şi cu un vânt nordic care zgâlţâie maşina în dreptul spaţiilor deschise şi a podurilor. Rulăm spre sud, prin zgura industrială din New Jersey şi Pennsylvania vorbind despre desfăşurarea forţelor, despre pluton şi despre cât de ciudat pare – într-un fel pentru amândoi că ne-am întors în SUA definitiv. Mi-am petrecut ultimul an vizitând plutonul lui O'Byme staţionat în Korengal, dar acum toate astea s-au terminat şi niciunul din noi nu-l va

mai vedea vreodată. Amândoi visăm noaptea, ciudat şi ilogic, scene de luptă care nu se termină neapărat tragic, dar ne lasă morţi de spaimă.

Kalenits a fost împuşcat în pelvis în ceea ce a devenit cunoscut drept Ambuscada Bella. Bella era una din bazele de luptă pe care opera Compania Aleasă în Valea Waygal. La începutul lui noiembrie, 14 dintre Aleşi, 12 soldaţi afghani, un puşcaş marin şi un traducător afghan au mers în mica localitate din apropiere, Aranas, unde s-au întâlnit cu bătrâni satului, iar la întoarcere au fost prinşi într-o capcană. Inamicul construise poziţii circulare apărate cu saci de nisip, în jurul unei porţiuni de drum expuse. Unica scăpare era să te arunci de pe stânci. Printr-un miracol, Aleşii i-au ţinut la distanţă pe inamici. Şase americani şi opt afghani au fost ucişi, iar toţi ceilalţi au fost răniţi. Nicio patrulă americană nu a suferit 100% daune în luptă de la războiul din Vietnam încoace.

Ajungem la Centrul Medical Militar Walter Reed şi parcăm în faţa sălii Abraham, unde locuieşte Kalenits. îl găsim în camera lui, fumând şi uitându-se la televizor pe întuneric. Jaluzelele sunt lăsate şi fumul de ţigară se răsuceşte în dungile de lumină. îl întreb pe Kalenits când a realizat că se αβά într-o ambuscadă şi îmi răspunde: atunci când un glonţ i-a zburat casca de pe cap. Aproape instantaneu a fost lovit de trei gloanţe în piept, două în spate, apoi a văzut cum prietenul lui este ţinta unei rafale care i-a intrat prin frunte şi i-a ieşit prin ceafă. Kalenits spune că, după ce a văzut asta, a fost „foarte impresionat”.

Atât de multe cartuşe fulgerau pe lângă ei, încât părea că dealurile din jur sunt îmbrăcate în luminiţe de Crăciun. Gloanţele care l-au lovit pe Kalenits au fost oprite de plăcuţele balistice din vesta sa, unul până la urmă i-a intrat prin fesa stângă. I-a spulberat pelvisul, i-a sfâşiat

intestinele şi a ieşit prin coapsă. Kalenits a fost convins că glonţul i-a secţionat o arteră, aşa că şi-a mai dat trei minute înainte să moară. A ochit o mitralieră a inamicului care era mutată pe poziţii în spatele unui deal din apropiere şi a început să tragă pe direcţia ei. I-a văzut pe trăgători prăbuşindu-se. A consumat aproape toată muniţia, păstrându-şi o singură cutie de cartuşe, ca să-i termine pe cei care veneau spre el.

Kalenits a simţit că leşină din cauza pierderii de sânge, i-a întins unui camarad arma şi s-a aşezat pe jos. A mai văzut că Albert, prietenul lui, e împuşcat în genunchi şi alunecă de pe stâncă. Comandantul trupei lor l-a înşfăcat şi a încercat să îl tragă înapoi, dar veneau aşa de multe gloanţe încât ar fi fost ucişi amândoi. Albert i-a strigat comandantului să îi dea drumul, şi acesta i-a dat; Albert a căzut de pe stâncă, pierzându-şi arma şi casca pe drum. Când s-a oprit din cădere a mai fost împuşcat de trei ori, acolo unde zăcea.

Grenade trimise de aruncătoare de rachete explodau în jurul lor, împrăştiind atât de mult praf încât armele se blocau. Oamenii scuipau în culata armei, încercând să le cureţe. În următoarea oră, Kalenits şi-a pierdut şi recăpătat cunoştinţa de mai multe ori, iar focul continua neîncetat, într-o ceaţă nesfârşită şi asurzitoare, într-un final, totul s-a întunecat, iar elicopterul MEDEVAC a ajuns şi a început să ridice răniţii şi morţii. Un mort era într-un copac, mai jos pe potecă, şi alţii la poalele stâncii. Trupul neînsufleţit al unui militar a căzut din harnaşamentele Skedco pe când era ridicat de elicopter, aşa că o echipă de intervenţie rapidă care venise de la Compania Aleasă a trebuit să îl caute aproape toată noaptea.

Ultimul lucru pe care şi-l aminteşte Kalenits sunt acele cu care era înţepat de doctorii bazei din Asadabad;

când s-a trezit, era în Germania. Când mama lui se întorsese acasă, găsise un mesaj în care scria că trebuie să ia urgent legătura cu armata, când i-a sunat, i s-a spus că ar fi bine să se urce în primul avion spre Germania, dacă voia să îşi mai prindă fiul în viaţă. Era încă în viaţă, când ea a ajuns, ba chiar s-a recuperat suficient cât să se întoarcă în SUA.

O'Byrne a tăcut aproape pe tot parcursul interviului. „A adus careva vorba despre faptul că s-a mers noaptea?" a spus într-un final. „Pe când vă retrăgeaţi, a adus cineva vorba despre asta?" Ştiu de ce întreabă asta: Plutonul al Doilea a părăsit poziţiile din vârful dealului pe timpul zilei şi a intrat într-o ambuscadă urâtă în dreptul unui oraş numit Aliabad. Un puşcaş pe nume Steiner a fost împuşcat în cască, dar a supravieţuit.

„Nu, locotenentul a spus «Plecăm acum»", a răspuns Kalenits. „Ce ai de gând să îi spui?"

„Du-te dracului?" a propus O'Byrne.

Kalenits a zâmbit, dar nu e o idee pe care vreunul din noi să vrea să o continue.

1

Valea Korengal, Afghanistan

Primăvara 2007

O'Byrne şi soldaţii din Compania de Lupta au sosit în ultima săptămână din mai, când râurile erau învolburate, iar piscurile încă acoperite de zăpadă. Aparatele de zbor Chinook[2], escortate de elicoptere Apache, au dat ocol unui munte masiv şi întunecat numit Abas Ghar, au pătruns în vale şi au aterizat pe mica pistă, stârnind nori de praf. Oamenii şi-au înşfăcat echipamentul, au coborât din

2 Boeing CH-47 Chinook este un elicopter american cu două motoare, destinat mutării trupelor, amplasării artileriei, ridicării obiectelor grele - (n.tracL).

elicoptere şi aproape instantaneu au intrat în ţinta mortierelor. Inamicul ştia că o nouă imitate soseşte în vale şi acesta era modul său de a saluta; 14 luni mai târziu îşi va lua la revedere în acelaşi fel. S-au adăpostit în cartierul mecanicilor, apoi şi-au săltat pe umeri echipamentul şi au urcat dealul către corturile aflate mai sus de baza militară. Erau mai puţin de o sută de metri de urcuş, dar au scos untul din toţi. În jurul lor, munţii ţâşneau în toate direcţiile. Iar oamenii înţelegeau că, până la finele anului, deja vor fi păşit peste tot ce vedeau în faţa lor.

Baza se numea Korengal Outpost – KOP – şi era considerată una dintre cele mai periculoase poziţii din Afghanistan. Era o colecţie mohorâtă de buncăre, sârmă ghimpată şi barăci, care se întindea pe câteva sute de metri pe o costişă abruptă, către un pâlc de lauri zdrenţuiţi de împuşcături. Acolo era clădirea comandamentului făcută din placaj, alte câteva dormitoare din cărămidă pentru soldaţi şi încă nişte buncăre mici cu saci de nisip pentru atacurile cu mortiere. Oamenii mâncau o masă caldă pe zi într-un cort militar verde, iar duş făceau o dată pe săptămână cu apă pompată dintr-un pârâu din apropiere. Ici-colo, erau ţevi din PVC înclinate, bine înfipte în pământ, în care urinau. Femei nu erau prin preajmă, aşa că nu era nevoie de intimitate. Dincolo de cortul medical şi de cisterna de apă erau patru gherete din cărămidă orientate către munţii spectaculoşi dinspre nord. Acestea erau cunoscute drept „cuptoarele de rahat” pentru că sub fiecare din ele era un recipient metalic pe care muncitorii afghani îl scoteau zilnic pentru a arde conţinutul folosind benzină diesel. Mai sus, pe deal, era un buncăr al Armatei Naţionale Afghane, iar de acolo o potecă urca până la Avanpostul 1, la 1.000 m deasupra KOP. Urcuşul era atât de abrupt, încât unitatea dinainte fixase frânghii pe

porţiunile mai grele. Americanii făceau drumul, fără echipamentul de luptă în spate în 45 de minute, iar afghanii în jumătate din timp.

La câteva zile după ce am ajuns, plutonul lui O'Byme a plecat în patrulare cu a Zecea Divizie Montană, al cărei înlocuitor urma să fie. A Zecea Montană primise ordin de retragere în SUA cu câteva luni în urmă, dar comandanţii se răzgândiseră şi îi prelungiseră misiunea. Soldaţii, care ajunseseră acasă după un an pe front, fuseseră urcaţi înapoi în avioane şi trimişi la război. Moralul lor era la pământ, iar atunci când Compania de Luptă ajunsese acolo, circulau poveşti despre oameni care se aruncaseră de pe stânci ca să-şi rupă picioarele sau care refuzau să mai treacă dincolo de sârma ghimpată. Poveştile nu erau toate adevărate, dar Valea Korengal începea să dobândească reputaţia unui loc care îţi poate altera mintea în moduri groaznice şi ireversibile.

Oricât de zdruncinaţi ar fi fost cei din Λ Zecea Montană, se căţărau în jurul văii de mai bine de un an şi erau categoric în formă. În prima patrulare comună i-au condus pe cei din A Doua în jos şi în sus, de-a lungul Râului Korengal, până la o formaţiune de granit numită Table Rock. Cei din A Zecea Montană încercau dinadins să îi termine – să îi facă pe cei noi să se prăbuşească de epuizare – şi, cam pe la jumătatea drumului de întoarcere, planul a început să dea roade; Un artilerist care căra un 240, pe nume Vandenberge, tot rămânea în urmă, atunci O'Byrne, care era în aceeaşi echipă, a schimbat armele cu el, aşa că şi-a pus 240 pe umeri. Un 240 este o mitralieră cu bandă de cartuşe care cântăreşte 13 kg; ai putea la fel de bine să cari un jackhammer1 în sus pe munte. O'Byrne, la fel ca restul mai avea 22 kg de echipament şi muniţie în spinare, plus 10 kg de armură de corp. Niciun membru al

plutonului nu căra mai puţin de 35 kg.

Oamenii se căzneau la deal în câmp deschis, cu totul expuşi talibanilor împrăştiaţi de-a lungul văii, iar pe la jumătatea drumului au început focurile de armă. O'Byrne nu fusese niciodată prins în foc deschis şi primul lucru pe care l-a făcut a fost să se ridice şi să se uite în jur. Cineva a urlat să se adăpostească. Era o singură stâncă în spatele căreia să te poţi ascunde, iar Vandenberge o folosea, aşa ca O'Byrne s-a ascuns în spatele lui. «Ai dracului, nu pot să cred că au *tras* în mine!»

Vandenberge era o namilă blondă care vorbea lent şi care era foarte, foarte, deştept «Păi», a zis el, «nu ştiu dacă trăgeau în *tine*...

«Ok», a zis O'Byrne, «trăgeau în *noi*...»

Soldaţii fără experienţă sunt porecliţi „cireşe" 1. Să te ridici în picioare când se trage înseamnă să fii cât se poate de „cireaşă" La fel a mai fost şi asta: în prima noapte la KOP, O'Byrne a auzit dinspre pădure un fel de văicăreală şi a fost convins că baza e atacată. Aşa că şi-a luat arma şi a aşteptat. Nu s-a întâmplat nimic. Mai târziu a aflat că erau doar maimuţele care veneau până la gardul de sârmă ghimpată ca să urle la americani. Părea că toate fiinţele din vale, chiar şi cele sălbatice, îi voiau plecaţi.

O'Byrne a crescut la ţară, în Pennsylvania, pe o proprietate străbătută de un râuleţ, unde erau sute de acri de pădure prin care el şi prietenii lui se jucau de-a războiul. Odată au săpat un buncăr, altă dată au construit o tiroliană între copaci. Cei mai mulţi dintre ei au sfârşit prin a se înrola în armată. Când a împlinit 14 ani, O'Byrne a început să se certe des cu tatăl lui şi la puţin timp a intrat în bucluc şi la şcoală. Notele lui au scăzut, a început să bea ţi s-a fumeze marijuana şi a ajuns să fie arestat. Tatăl lui care era instalator, avea tot timpul grijă ca cei din

familie să aibă tot le ce trebuie, dar mereu stârnea scandaluri acasă – băutură şi chiar bătăi – într-una din nopţi lucrurile au luat-o razna, iar tatăl lui a tras în O'Byrne de două ori, cu o puşcă de calibrul.22. De pe patul de spital, O'Byrne le-a spus poliţiştilor că tatăl lui l-a împuşcat în legitimă apărare: aşa că a fost trimis el la casa de corecţie, în loc ca tatăl lui să meargă la închisoare. Gând O'Byme avea 16 ani, George, profesorul de educaţie tehnologică a început să îl consilieze, iar O'Byme a petrecut ore întregi în atelierul de tâmplărie al dascălului său, sculptând în lemn şi discutând. George l-a făcut să se schimbe. O'Byrne a început să joace fotbal. A devenit interesat de budism. A început să ia note bune. După opt luni, s-a mutat cu bunicii lui şi s-a întors la liceu. „Mi-am schimbat întreaga viaţă", mi-a povestit O'Byrne. „Mi-am cerut scuze profesorilor faţă de care am fost obraznic. Mi-am cerut scuze faţă de copiii pe care i-am bătut. Mi-am cerut scuze faţă de toată lumea şi am făcut un afurisit de jurământ că niciodată nu voi mai fi aşa. Oamenii, nici măcar nu m-au mai recunoscut când m-am întors acasă".

Într-o după amiază, O'Byme a întâlnit în liceu un tip care făcea recrutări şi s-a înscris pe loc. Unitatea era pe punctul de a pleca spre Irak, iar O'Byme s-a prins că avea să petreacă un an întreg cu o grămadă de tipi de vârstă mijlocie, aşa că a reuşit să se transfere în Armata obişnuită. Armata a vrut să facă din el un Hotel 67 – un mecanic de tanc – dar a protestat şi în cele din urmă a fost clasificat Charlie 11. Asta însemna mortiere. Nu voia să fie la mortiere. El voia să fie Bravo 11. Voia să fie infanterist. Sergentul cu care făcea instrucţie s-a înduplecat după ce O'Byrne, într-o bătaie, i-a rupt maxilarul unui tip pe care sergentul nu îl suporta. Acest sergent era latino şi vorbea engleza cu un accent atât de groaznic încât de cele mai

multe ori soldaţii nu aveau nici cea mai mică idee despre ce voia să zică. Într-o după amiază, completau pachetele de informaţii, iar sergentul a început să le dea instrucţiuni: „Zicea ceva de genul «Ia-ţi nenorocitul de pachet şi bagă-ţi-l în nenorocitul de pachet»”, a povestit O’Byrne. „Iar noi eram toţi gen «Ce dracu’ zice ăsta? Ce nenorocit de pachet?». Şi atunci a început să arate lucrurile pe măsură ce vorbea: «Ia nenorocitul de pachet» – chiar un pachet – «şi bagă-ţi-l în nenorocitul de pachet» – şi a indicat buzunarul 1. Aha! îţi bagi pachetul în buzunar!”

O’Byrne voia să facă parte din Trupele Speciale, iar asta însemna să absolve cursurile de gimnaziu şi o serie de cursuri speciale. Şcoala de paraşutism a fost o glumă; a luat examenul pentru SOPC1[3] cu brio; a fost selecţionat în Trupele Speciale; i-a rupt la SOPC 2; şi apoi i s-a spus că nu mai poate avansa pentru că nu are experienţă de combatant. «Nu poţi înlocui experienţa de luptă cu instrucţia», i-a spus un E7[4] negru la Fort Bragg. «Nu poţi s-o faci. Nu poţi înlocui blestemata de experienţă. Du-te pe front şi dacă vrei să te mai întorci aici, întoarce-te după aia».

Lui O’Byrne i s-a părut că sună logic şi s-a înrolat la Divizia 173 Paraşutişti, care avea baza în Vicenza, Italia. Nu ieşise vreodată din ţară până atunci. A ajuns la Plutonul al Doilea, în Compania de Luptă, care avea deja reputaţia de a fi una dintre unităţile de top. Compania de Luptă se luptase bine în Irak şi avusese parte de destule lupte în Afghanistan în misiunea precedentă. Erau patru plutoane în companie, iar Plutonul al Doilea era considerat

3 Special Operations Preparation Course - Curs de pregătire pentru operaţiuni speciale (n.trad.).

4 E7 reprezintă prescurtarea pentru al şaptelea grad în ierarhie, Seargent First Class (SFC) - sergent clasa I (n.trad.).

cel mai bine antrenat, dar şi cel mai indisciplinat dintre toate. Plutonul avea faima de a produce soldaţi execrabili în garnizoană – se îmbătau, se băteau, se lăsau arestaţi pentru indisciplină şi răzvrătire – dar extraordinari în război. Soldaţii fac distincţie între dramele de doi bani ale vieţii de garnizoană şi adevăratele provocări ale frontului, în timp ce amărâţii de la garnizoană îşi închipuie că e imposibil să fii bun la amândouă.

„Obişnuiam să iau 300 puncte la PT[5] fără să clipesc, fiind beat mort”, mi-a spus O’Byrne. „Aşa reuşeai să te trezeşti pentru tot restul zilei. Eu nu am intrat în niciun bucluc, dar Bobby i-a bătut pe unii din Poliţia Militară, i-a ameninţat cu extinctorul şi s-a pişat pe cizmele lor. Dar la ce să te aştepţi de la nişte infanterişti, pe bune? Ştiu că toţi soldaţii ăia, care erau jalnici în garnizoană, erau ai naibii debuni în luptă. Simt puşi pe scandal, dar le place în tranşee. E un defect, dar e şi o calitate de combatant, nu? Ştiu că sunt un soldat de rahat în garnizoană, dar ce naibii contează? Ok, trebuie să-mi lustruiesc naibii cizmele. Dar ce dracu’ îmi pasă mie de cizmele astea blestemate?”

În weekendul de dinaintea plecării pe front, în Afghanistan, O’Byrne şi alţi trei soldaţi au luat un tren spre Roma, ca să o facă lată pentru ultima oară. Au băut aşa de mult, că au terminat toate proviziile vagonului-restaurant în tren cu O’Byrne mai erau soldaţii Steve Kim şi Misha Pemble-Belkin, dar şi un medic militar pe nume Juan Restrepo. Restrepo era născut în Columbia, dar trăia în Florida şi avea două fete cu o femeie de acolo. Vorbea cu un uşor sâsâit, se spăla compulsiv pe dinţi şi cânta chitară clasică şi flamenco la grătarele pe care le făceau băieţii la baza militară. Odată, în garnizoană, a venit la instrucţia de

5 PT reprezintă Physical Fitness Test necesar pentru intrarea în armata Statelor Unite (n.trad.).

dimineaţă după o noapte de beţie şi tot a fost în stare să alerge cursa de 2 mile1 în 12 minute şi jumătate şi să facă o sută de genuflexiuni. Dacă era o cale ca să îi impresionezi pe cei din Plutonul al Doilea, atunci aceasta era, cu siguranţă.

În tren, Restrepo a scos o cameră video mică şi a început să filmeze excursia. Băieţii erau aşa de beţi, că abia mai puteau să vorbească. Kim se sprijinea de fereastră. Pemble a încercat să spună cum ar pune el şaua pe o zebră în miniatură, ca să o călărească. O'Byrne a declarat că singura lui treabă la Roma era să îl ţină pe Restrepo departe de necazuri. „Nu se poate, frate", i-a răspuns Restrepo. „Nu poţi îmblânzi bestia".

Pe fereastră se vedea alunecând magnificul peisaj rural italian. „Iubim viaţa, dar ne pregătim să mergem la război", a zis Restrepo, ţinându-l pe O'Byme de după gât. Faţa lui era atât de aproape de obiectiv, încât se vedea cu efectul ochiului-de-peşte. „Mergem la război. Suntem gata. Mergem la război… mergem la război".

Valea Korengal este un fel de Afghanistan al Afghanistanului: prea îndepărtată pentru a fi cucerită, prea săracă pentru a fi intimidată, prea autonomă pentru a o cumpăra. Sovieticii nu au trecut niciodată de gura văii, iar talibanii nici nu au îndrăznit să calce pe acolo. Când A Zecea Montană a intrat în vale în 2006, era probabil prima forţă militară care atinsese vreodată punctul său sudic. Nu au staţionat acolo decât o zi, dar acest impuls le-a dat oamenilor din A Zecea Montană răgazul să termine de ridicat avanpostul KOP pe locul unui fost depozit de cherestea aflat la vreo 5 km în interiorul văii. Depozitul nu era operaţional, fiindcă guvernul afghan impusese restricţii pe exporturile de lemn de construcţie, în mare parte datorită faptului că fondurile din vânzarea lemnului

erau folosite pentru a finanţa insurgenţii. Tăietorii de lemn rămaşi şomeri şi-au schimbat fierăstraiele cu puşti şi au tras în americanii ascunşi la adăpostul buncărelor construite din buştenii imenşi pe care ei nu îi mai puteau vinde.

Erau sprijiniţi de luptători arabi şi pakistanezi care veneau de dincolo de graniţa cu provincia Bajaur şi de miliţiile locale conduse de un veteran pe care soldaţii jihadului sovietic îl numeau Gulbuddin Hekmantyar. Într-o filmare făcută de insurgenţi în timpul unui atac se văd siluete minuscule – soldaţi americani – sărind să se adăpostească şi trăgând din spatele unor ziduri zdrenţuite din saci de nisip. Baza KOP este străjuită de crestele munţilor şi, pentru a ataca, tot ce au de făcut luptătorii locali este să escaladeze panta opusă şi să descarce mitralierele asupra fortificaţiei.

Asta se numeşte „foc descendent” şi e greu de oprit sau de găsit adăpost împotriva lui. Singura soluţie este să cucereşti malurile de pământ cu mici avanposturi, dar şi acele poziţii devin repede vulnerabile la atac. Planul de luptă pentru cucerirea văii s-a transformat într-o hartă tactică presărată cu salturi ca de broască, care i-a adus până la urmă pe americani în satul Babiyal, în primăvara lui 2007.

Babiyal se găsea la 300 m sud de baza militară şi avea legături cu insurgenţii, deşi nu era ostil pe faţă. Soldaţii americani din A Zecea Montană au închiriat un complex rezidenţial de la un profesor din zonă şi l-au fortificat cu buşteni enormi de cedru pe care localnicii îi tăiaseră de pe dealurile dimprejur. Poziţia a fost denumită Phoenix, după oraşul din Arizona, cu o copie pe partea cealaltă a văii: Baza de tragere Vegas. Din păcate, ca să depistezi problemele tactice legate de Phoenix, nu aveai

decât să te uiţi în sus, spre Table Rock. Insurgenţii puteau lovi Phoenix de acolo şi apoi să coboare în fugă pe partea cealaltă a crestei muntelui, când americanii răspundeau cu foc. Un american a fost ucis cu o armă de calibru.88, de o salvă care a pătruns şuierând prin deschizătura cortului său şi a detonat înăuntru; altul a fost omorât când alerga spre o mitralieră, în timpul unui atac. Un soldat a fost împuşcat în timp ce stătea cu faţa spre un tub de urinat, în fortificaţii. Un muncitor american cu contract a fost împuşcat şi rănit în timp ce dormea pe patul său pliant. Alt soldat s-a împiedicat şi s-a înecat în râul Korengal, în timp ce se căznea să traverseze în armura de corp.

La scurta ceremonie de inaugurare a bazei KOP, din 5 iunie, căpitanul Jim McKnight de la A Zecea Montană a coborât steagul unităţii sale, s-a urcat la bordul unui Chinook şi a părăsit valea pentru totdeauna. Steagul Companiei de Luptă a fost imediat ridicat în locul lui. La comandă se afla un bărbat frumos, cu pielea întunecată, de origine samoană, numit Isaia Vimoto; era sergentul major al brigăzii 173 şi cel mai înalt în grad de acolo. Fiul lui, în vârstă de 19 ani, Timothy, era soldat fruntaş în Plutonul al Doilea, şi, după ceremonie, Vimoto l-a întrebat pe sergentul Companiei de Luptă, La Monta Caldwell, unde era fiul lui. Caldwell l-a condus pe Vimoto până la sârma ghimpată şi i-a arătat jos în vale.

«E jos acolo, la Phoenix», i-a spus el.

Vimoto ceruse ca fiul lui să fie repartizat la Compania de Luptă, fiindcă el şi Caldwell erau prieteni „Spune-i că îi transmit salutări”, i-a zis lui Caldwell înainte de a părăsi baza. „Spune-i că am venit aici”.

În decursul zilei, avusese loc un contact care îi făcuse pe cei din Plutonul al Doilea să ia drept poziţii inamice ceva ce observaseră în vârful Dealului 1705. Un grup de

25 de oameni, incluzând doi soldaţi afghani şi un interpret, au trecut la căderea serii sârma ghimpată a bazei Phoenix şi au pornit spre sud. Au mers în văzul tuturor, pe drum, în timpul ultimelor ore de lumină ale zilei: două lucruri pe care nu le vor mai face niciodată – cel puţin nu în acelaşi timp. Au trecut de satele Aliabad şi Loy Kalay, apoi au traversat podul peste un afluent vestic al Korengalului. Au început urcuşul pe pantele abrupte ale Dealului 1705, au trecut peste culme şi au început să coboare pe partea cealaltă.

Inamicul îi aştepta. A deschis focul asupra lor de la 250 m, cu mitraliere şi aruncătoare de grenade. Un soldat pe nume Tad Donoho s-a aruncat la pământ şi se târa la adăpost când a văzut gloanţele trasând o linie în ţărână, către el. S-a rostogolit într-o parte şi a nimerit lângă fruntaşul Vimoto. Amândoi bărbaţii au început să riposteze la rândul lor cu foc, gloanţele ridicând praful în jurul lor. La un moment dat, Donoho l-a văzut pe Vimoto cum deschide gura ca şi cum era pe punctul să strige ceva. Totuşi, niciun sunet nu i-a ieşit pe gură; în schimb, capul i-a zvâcnit în spate, apoi în faţă. Apoi nu s-a mai mişcat.

Donoho a început să strige după medicul plutonului, dar se trăgea atât de intens, că nimeni nu l-a auzit Oricum nu mai conta; glonţul trecuse prin capul lui Vimoto şi îl ucisese pe loc. Acum se aflase în primul schimb de focuri din viaţa lui; în momentul următor era mort. Donoho a golit toate cele 12 încărcătoare pe care le cărase cu el şi apoi le-a luat şi pe cele din raniţa prietenului său mort

Erau aşa de multe împuşcături, încât oamenii nu se puteau mişca decât târându-se pe jos. Se aflau pe o pantă abruptă, noaptea, sub tirul neîntrerupt al mitra Herelor, şi toată lumea ştia că elicopterele MEDEVAC nu vor îndrăzni să aterizeze în aceste condiţii; nu aveau altă soluţie decât

să îl care pe Vimoto şi pe un altul, Pecsek, până jos în drum, de unde puteau fi culeşi ulterior. Pecsek fusese împuşcat în umăr, dar părea să fie în stare să umble. Un sergent pe nume Kevin Rice l-a săltat pe Vimoto în spinare, iar oamenii au început să coboare pantele abrupte, alunecoase ale Dealului 1795, pe întuneric şi ploaie.

Căpitanul Dan Kearney, comandantul Companiei de Luptă, care plecase la Aliabad într-un Humvee ca să ajute la evacuarea victimelor, îşi aminteşte cum a cotit pe drum şi s-a trezit în faţa unui zid de artilerie al talibanilor. „Am fost impresionat de abilitatea insurgenţilor de a continua să lupte în ciuda a tot ceea ce America le-a pus în faţă”, mi-a spus mai târziu Kearney. „Din acel moment, am ştiut că era – în primul rând – un inamic diferit de cel cu care luptasem în Irak şi că – în al doilea rând – terenul oferea aici, nişte avantaje pe care nu le-am mai întâlnit şi de care nu am auzit niciodată în viaţa mea”.

Atunci când Compania de Luptă a ajuns în Valea Korengal, O’Byme era artilerist în Grupa Armată1 din Plutonul al Doilea. O grupă este formată în general din opt oameni, plus un comandant, iar cei opt sunt împărţiţi în două echipe de trăgători numite „alpha” şi „bravo” în grupa lui O’Byrne, fiecare echipă deservea o mitralieră grea M240. O’Byrne a petrecut întâi două luni în Grupa Armată, apoi a trecut la Prima Grupă al plutonului, sub comanda sergentului major Josh McDonough. Oamenii îi ziceau „Sar n Mac” şi, sub comanda sa, Prima Grupă a devenit cea mai bătăioasă din întreaga companie, poate chiar din întregul batalion. Când oamenii lui nu aveau rezultate bune, Mac îşi repezea fruntea înainte şi se lua de ei, privindu-i fix fără să clipească minute în şir; timp în care, urla la ei. „Mac era ca un catâr afurisit”, a spus O’Byrne. „Era al naibii de puternic. Avea picioarele cât

capul meu. Singura lui preocupare erau oamenii lui. Dacă unii dintre noi, care eram lideri ai echipei, nu ne făceam treaba, se înfuria – pentru că îi păsa. Doar că avea modul acesta dur de a o arăta”.

Prima grupă era de infanterişti de linie, ceea ce însemna că luptau pe jos şi că îşi cărau în spate tot ce le era necesar. Teoretic, ar fi putut merge zile în şir fără să aibă nevoie de alte provizii. O’Byrne era responsabil cu echipa „alpha”, în care mai era un fost luptător de wrestling în liceu, din Wisconsin, pe nume Steiner; un tip de 18 ani din Georgia, pe nume Vaughn, şi un tip bizar, secretos, cu părul sârmos, pe nume Monroe. Fiecare membru al echipei căra câte trei, patru grenade de mână. Doi din cei patru cărau puşti de asalt standard M4, iar port-încărcătorul de pe piept era plin de încărcătoare cu 30 de cartuşe fiecare. Altul ducea un M4, cu lansator de grenade 203. Grenadele 203 explodează la impact şi simt folosite pentru a fi aruncate cu boltă peste soldaţii inamici care sunt adăpostiţi şi care nu ar putea fi loviţi altfel. Al patrulea căra ceva numit Squad Automatic Weapon – numit de ei SAW, care are o cadenţă de tir extrem de mare, practic „vomită” gloanţe doar dacă atingi trăgaciul. Dacă tragi ciclic – adică fără oprire – poţi ajunge la 900 de gloanţe pe minut. (Dar ţeava armei se va topi). Echipa de artilerişti a lui O’Byrne era suficient de bine antrenată şi înarmată pentru a ţine piept unei forţe de trei, patru ori mai mare.

Fiecare pluton are, de asemenea, un soi de comandament compus dintr-un medic, un observator înaintat, un operator radio, un sergent şi un locotenent care a absolvit şcoala de ofiţeri. Plutonul al Doilea a avut doi locotenenţi în prima parte a staţionării lor, apoi s-au pricopsit cu Steve Gillespie, un maratonist înalt şi slab

care le reamintea de un personaj de film numit Napoleon Dynamite. Îi ziceau pe ascuns Napoleon, uneori şi în faţă, dar mereu cu afecţiune şi respect; Gillespie era un comandant atât de dedicat, încât transmisionistul său trebuia să îl tot tragă în jos, la adăpost, în timpul schimbului de focuri.

Locotenenţii au o mulţime de cunoştinţe teoretice, dar nu şi multă experienţă, astfel că sunt cuplaţi cu un sergent care este, probabil, în armată de ani de zile. Sergentul Plutonului al Doilea era un militar de carieră numit Mark Patterson, care, la 30 de ani, era cu 12 ani mai în vârstă decât cel mai tânăr membru al unităţii. Băieţii îi ziceau Tataie. Rolul lui Tataie era să fie cu ochii nu doar pe soldaţi, ci şi pe locotenenţi. Faţa i se înroşea puternic atunci când se înfuria sau când muncea din greu, şi depăşea în marş pe oricine din pluton. Nu l-am văzut niciodată nici măcar nervos în timpul luptelor, darmite speriat. îşi comanda oamenii de parcă ar fi dirijat traficul.

Oamenii din Plutonul al Doilea veneau atât de pe teritoriul Americii, cât şi de oriunde a ajuns experimentul american: Filipine, Guam, Mexic, Puerto Rico şi Coreea de Sud. Un artilerist din Grupa Armată, pe nume Jones, pretindea că ar fi câştigat mii de dolari vânzând droguri, până când a fost nevoit să se înroleze doar ca să nu fie ucis pe străzile din Reno. Soldatul Vaughn avea

11 ani când s-a petrecut atentatul 9/11 şi a decis atunci, pe loc, că se va înrola în armata americană. Imediat ce acest lucru a fost posibil, a făcut-o. Danforth avea 42 de ani şi se înrolase cu un an în urmă fiindcă se plictisea; ceilalţi îl porecliseră Bătrânul şi îi puneau în glumă, o grămadă de întrebări despre Vietnam. Un soldat pe care îl chema Lizana pretindea că mama lui era membră a Congresului din Guam. Mai era unul, Moreno din Beeville,

Texas, care lucrase la închisoarea de stat şi fusese un boxer promiţător înainte de a se înrola. Exista un sergent, al cărui tată era militar în Irak şi care aproape fusese ucis de o bombă aflată pe marginea drumului.

Armata are o mulţime de reguli în legătură cu uniforma soldaţilor, dar cu cât te îndepărtezi de generali, cu atât mai puţin regulile astea sunt urmate. Iar Plutonul al Doilea era extrem de departe. Pe măsură ce treceau zilele de când ajunseseră în Valea Korengal şi cum erau împinşi tot mai adânc în teritoriul inamic, îţi venea greu să mai crezi că te uiţi la soldaţi americani. Umblau cu pantalonii scoşi din bocanci şi îşi legau amulete în jurul gâtului sau lipăiau prin avanpost în şlapi croiţi din spuma folosită în craterele de obuze. Către sfârşitul serviciului, luau parte la lupte având doar un şort, bocancii cu şireturile desfăcute şi ţigara atârnând în colţul gurii. Când se făcea prea cald, îşi rupeau cămăşile sub braţ, apoi îşi puneau armura pe deasupra, ca să transpire mai puţin, dar să pară că sunt totuşi în uniformă. Purtau la ei cuţite lungi şi, pentru o vreme, unul a luptat având o sabie mică de samurai la brâu. Stâncile le sfâşiau pantalonii şi uneori când patrulau se trezeau mai mult sau mai puţin în fundul gol. Câţiva aveau „INFIDEL”[6] tatuat cu litere mari pe piept. („Aşa ne spun inamicii când vorbesc de noi la radiourile lor”, a explicat unul din ei, „aşa că de ce nu?”). Alţii aveau tatuaje cu aripi de înger ţâşnind din gloanţe sau bombe. Cei mai mulţi abia împliniseră 20 de ani şi majoritatea nu ştiau altceva decât viaţa de acasă, lângă părinţii lor, şi războiul.

Dacă murea cineva sau era rănit, era înlocuit cu „cireşe”. Şi dacă cei mai în vârstă se plictiseau, le

6 „Necredincios”, termen provenind din franceza veche care se referă la lipsa de credinţă în religia catolică sau islamistă (n.trad.).

provocau pe „cireşe” să se lupte între ele. Fuseseră antrenaţi în lupta corp la corp, astfel că ştiau cum poate fi sugrumat un om; dacă o faci aşa cum trebuie, cu antebraţul presat pe carotidă, celălalt îşi va pierde cunoştinţa în câteva secunde. (Poate muri în două minute dacă nu înlături presiunea). Sugrumatul colegilor era considerat un sport foarte bun, aşa că soldaţii aveau tendinţa să stea mereu cu spatele la ceva, astfel ca nimeni să nu se poată strecura pe la spatele lor. Era riscant, de asemenea, să sari pe cineva, fiindcă toţi erau legaţi între ei prin relaţii pornind de la pluton, grupă şi în final echipă. Dacă un coleg de grupă era atacat de mai multe persoane, erai obligat prin codul de onoare să îl ajuţi, ceea ce însemna că, în doar câteva secunde puteai vedea 10, 15 ţipi grămadă unii peste alţii.

Steiner, artileristul cu M203[7] al lui O’Byrne, a fost o dată chiar înjunghiat în timp ce încerca să îi administreze o bătaie în comun, sergentului Mac, liderul grupului său, care se retrăsese într-un colţ cu lin cuţit de luptă. În Plutonul al Doilea, mâneai bătaie de ziua ta, mâneai bătaie înainte să pleci – să zicem, în permisie –, mâneai bătaie după ce te întorceai. Singurul mod în care puteai părăsi plutonul fără să iei bătaie, era să fii împuşcat. Niciun alt pluton nu mai făcea asta; oamenii aveau şi o vorbă, „blood în blood out”[8], după un film pe care îl văzuse unul dintre ei, iar ofiţerii nu erau scutiţi. Eu l-am văzut pe Gillespie pus la pământ şi bătut, iar Tataie a luat aşa o bătaie, încât a avut vânătăi pe picioare zile în şir. Violenţa lua multe forme şi putea izbucni în orice clipă. După o săptămână

7 Puşcă de asalt M4 echipată cu aruncător de grenade 203, folosită cu precădere de armata americană (n.trad.).

8 Joc de cuvinte aprox. traductibil prin „Sângerează, răzbună-te” (n.trad.).

mai liniştită – adică fără schimb de focuri – tensiunea devenise atât de greu de suportat, încât Prima Grupă a început să arunce cu pietre după Grupa Armată. Bătălia cu pietre care a urmat m-a obligat să mă adăpostesc după nişte copaci.

Oamenii erau răniţi sau încinşi după astfel de bătăi, dar niciodată furioşi; luptele erau rezultatul plictiselii, nu al unui conflict, aşa încât nu se ajungea la violenţă reală. Ofiţerii erau ocoliţi în bătăliile de grup, şi mai erau vreo doi, trei soldaţi care arătau o combinaţie de răceală şi detaşare suficientă, ca să nu fie, nici ei, atinşi de violenţă. Sergentul Buno era unul dintre aceştia: el conducea A Treia Grupă şi avea tatuaje cu motive aztece pe braţe, iar din partea din faţă a pantalonilor i se târa un scorpion tatuat Buno nu vorbea aproape niciodată, dar avea o faţă frumoasă, impasibilă, pe care fiecare putea citi altceva. Oamenii bănuiau că este filipinez, dar el nu recunoştea niciodată nimic; doar se mişca de colo-colo, ascultând la iPod-ul lui şi spunând chestii stranii, enigmatice. Oamenii îl porecliseră Queequeg. Se mişca având precizia şi siguranţa unui dansator sau a unui luptător de arte marţiale, iar asta se întâmpla fie că se găsea în mijlocul luptei, fie că se spăla pe dinţi. Odată, cineva l-a întrebat unde a fost cu o noapte înainte.

«Am coborât în Babyial», a răspuns el, «să ucid vârcolaci».

2

Am ajuns în Valea Korengal la o săptămână după ce Vimoto a fost ucis. Am aterizat lângă fortificaţii, cu un Chinook care s-a legănat peste Abas Ghar şi a coborât rapid pe un petec de rocă sfărâmată ce servea ca pistă de aterizare. Mi-am planificat cinci călătorii în această vale, pentru a fi cu un pluton pe parcursul celor 15 luni de

staţionare. Am fost în Afghanistan de multe ori – din 1996, anul în care talibanii s-au năpustit în Kabul – şi este o ţară pe care o iubesc enorm. De data aceasta, însă, nu sunt interesat de afghani şi de războaiele lor teribile, nesfârşite; sunt interesat de americani. Sunt interesat de ceea ce înseamnă să serveşti într-un pluton de infanterişti din armata americană. Bazele morale ale războiului nu îi interesează prea tare pe soldaţi, iar succesul sau insuccesul său pe termen lung are relevanţă zero. Soldaţii îşi fac tot atâtea griji în legătură cu aceste lucruri pe cât îşi fac ţăranii despre economia globală. Asta înseamnă că recunosc prostia atunci când o văd în faţa lor, dar lasă tabloul general în grija altora.

Etica jurnalistică susţine că nu poţi scrie obiectiv despre oamenii de care te simţi apropiat, dar nu poţi scrie prea obiectiv nici despre cei care trag în tine. Obiectivitatea pură – destul de dificil de obţinut chiar şi atunci când scrii despre o întrunire a consilierilor primăriei – nu este posibilă în război; legăturile care se formează cu oamenii din jurul tău sunt ultima problemă pentru care să îţi faci griji. Totuşi, obiectivitatea şi sinceritatea nu simt acelaşi lucru, şi este posibil să scrii cu sinceritate despre experienţele foarte personale şi tulburătoare din timpul războiului. Am lucrat cu un fotograf britanic pe nume Tim Hetherington, care fusese martor la extrem de multă violenţă pe vremea când era corespondent în războiul civil din Liberia, din 2003, dar care nu avea experienţă cu soldaţii americani. Cu siguranţă că pentru el, luptele din Korengal nici măcar nu se comparau ca violenţă cu haosul din Africa de Vest; Eu mă mai întâlnisem cu Compania de Luptă în urmă cu câţiva ani, în provincia afghană Zabul, dar nu fusesem în contact cu ei decât o dată şi pentru scurt timp.

Afghanistanul se schimbase mult de atunci, iar eu şi Tim nu eram pregătiţi pentru nivelul de violenţă pe care eram pe cale să îl simţim pe pielea noastră.

După ce elicopterul Chinook şi-a luat zborul, mi-am săltat rucsacul pe umăr şi am luat-o pe deal în sus până la clădirea comandamentului, pentru a-l întâlni pe Căpitanul Kearney. Are 1, 94 m înălţime şi se deplasează cu o precizie pe care eu o asociez atleţilor. O parte din el e mereu în mişcare – de obicei un picior, care se leagănă în sus şi în jos atât de repede, încât transmite un soi de vibraţii ciudate prin podeaua barăcii. Are ochi negri şi sprâncene impunătoare şi îţi lasă impresia că abia încape în cameră, darmite în spatele biroului. îl întreb cine a ajuns cel mai departe în vale şi răspunsul nu întârzie.

„Plutonul al Doilea”, spune el. „Ei sunt vârful de lance. Ei reprezintă supremul efort al companiei, iar compania al batalionului, iar batalionul este supremul efort al brigăzii. Pe ei îl pun în faţa inamicului, fiindcă ştiu că ei îl vor înfrunta fără să se teamă”.

Îi spun lui Kearney că acolo vreau să merg şi eu, să fiu cu băieţii aceia.

Plutonul al Doilea este staţionat la baza militară Phoenix, la un kilometru de noi, în vale. Într-o noapte fierbinte de vară îmi aduc echipamentul într-un LZ şi mă alătur patrulei care merge până acolo pe jos. Baza înseamnă o pantă prăfuită de pământ, apărată de pereţi din buşteni şi saci cu nisip, unul dintre cele mai mici, mai fragile vase capilare dintr-un sistem circulator ce pompează influenţa americană în lungul şi în latul planetei. Doi americani şi-au pierdut deja viaţa apărând-o. Bombele şi muniţia atârnă în nişte cuie bătute în buşteni, oamenii dorm pe paturi pliante sau direct pe jos, iar un câine afghan de pripas doarme şi el lângă ei. Câinele ştie singur

să se adăpostească în timpul schimburilor de focuri şi începe să latre ori de câte ori se mişcă ceva dincolo de sârma ghimpată. Baza nu a mai fost atacată de câteva zile, dar există informaţii că se va întâmpla a doua zi dimineaţă. Mă culc îmbrăcat, cu bocancii în picioare şi ultimul lucru pe care îl aud înainte să adorm este vocea sergentului Rice care spune „Mitraliera de calibru.50 e a mea, în caz că suntem atacaţi mâine…”

Nu suntem loviţi a doua zi, dar se întâmplă totuşi destul de repede. La căderea nopţii, după ce oamenii veniseră din Aliabad, se aud brusc nişte lovituri inegale din depărtare, de parcă cineva ar şurubări la o maşină. Primul trasor trece pe lângă capul locotenentului, acesta întoarce capul aproape sâcâit, iar restul încărcăturii zboară atât de jos încât practic toată lumea e la pământ. Numele locotenentului este Matt Piosa, primul din cei trei care vor conduce Plutonul al Doilea. Ştiam că vom fi loviţi – Profetul ne anunţase deja vestea – dar întotdeauna este şocant să ştii că cineva te vrea mort. „Profetul” este numele de cod pentru operaţiunile americane de urmărire a comunicaţiilor radio ale inamicului, pe care afghanii le traduc în engleză. Astea sunt transmise comandanţilor şi retransmise companiei prin reţeaua radio. Totul se petrece în minute, secunde chiar.

Piosa se dusese la Aliabad, ca să vorbească bătrânilor despre proiectul unei ţevi de alimentare cu apă. Proiectul fusese început din vremea în care era Divizia a A Zecea Montană în vale şi devenise clar că nu se va întâmpla nimic nici anul acesta în privinţa lui, deşi nimeni nu voia să admită asta. Când a venit anunţul făcut de Profet, Piosa a întrerupt întâlnirea – bătrânii ştiau exact ce urma să se întâmple; îţi dădeai seama uşor că abia aşteptau să o şteargă de acolo – militarii au început să alerge în salturi

mari pe drum, acoperiţi de cei care trăgeau. Apoi se inversează rolurile, şi al doilea grup aleargă, în timp ce primul trage foc de acoperire. E un mod de a te asigura că întotdeauna e cineva pe poziţii, care să tragă înapoi. E un mod de a te asigura că nu pierzi întreaga patrulă dintr-un foc.

Eu duc o cameră video care funcţionează continuu, ca să nu fiu nevoit să mă gândesc la pornirea ei, atunci când încep împuşcăturile; păstrează tot ceea ce memoria mea nu poate. Când am fost atacaţi, ne aflam în spatele zidului de piatră al şcolii. „Contact”, zice Piosa, şi un comandant de grupă pe nume Simon adaugă „Intru eu pe aici”, dar nu mai apucă. Rundele vin fără oprire şi nu poţi face altceva decât să te lipeşti de zid şi să strângi din dinţi, înregistrarea video e mişcată şi sare din loc în loc, se văd soldaţii care îşi golesc încărcătoarele peste zid, în timpul ăsta răcnesc coordonatele locaţiei în staţia radio, iar un tip de lângă mine îl strigă pe Buno. Buno nu răspunde.

Fiecare membru al patrulei e în picioare şi trage, mai târziu, pe înregistrare se văd şi gloanţele din partea cealaltă, scăpărând pe cornişa zidului. Tot încerc să stau în picioare şi să filmez, dar, psihologic vorbind, e imposibil; îmi simt capul fragil ca o coajă de ou. Nu vreau decât să îl protejez. Mi se pare mai uşor să rămân în picioare dacă simt lângă cineva. Mă aşez lângă Kim şi, ori de câte ori se ridică el să tragă, mă ridic şi eu să filmez. Când se lasă el în jos, mă las şi eu. Sub noi curge râul Korengal, iar dincolo de vale se ridică faţa întunecată a lui Abas Ghar. Inamicul e stăpân pe Abas Ghar. Focurile trasoarelor se arcuiesc peste vale, pornind din locul în care simt ascunşi americanii, şi coboară deasupra poziţiilor inamice împrăştiate de-a lungul crestei muntelui Mortierele scapără tăcute pe dealuri, şi mult mai târziu ne ajunge

bubuitul lor, galopând pe lângă noi. Seara se lasă peste vale cu repeziciune. O'Byrne e undeva deasupra noastră, cu echipa sa de trăgători, iar gloanţele ce pornesc din mitraliera lor 240 ne dau un sentiment de linişte. Fiecare a cincea rafală este un trasor şi sunt atât de multe încât ajung să formeze şuvoaie nesfârşite care tremură şi se ondulează peste vale, pentru a se topi în întunericul munţilor.

E aproape noapte când părăsim siguranţa oferită de zid, fugind unul câte unul, cu mitrabera trăgând foc continuu deasupra noastră. Oamenii se căznesc sub greutatea armurilor şi a muniţiei şi asudă din greu în căldura înăbuşitoare a verii. Responsabilii cu SAW cară 54 de kilograme şi chiar şi cele mai scurte curse îi lasă îndoiţi de spate şi abia mai răsuflând. Un om strigă, se împleticeşte şi îmi lasă impresia că a fost împuşcat – toţi avem aceeaşi impresie – dar şi-a luxat doar glezna din cauza întunericului. Şchioapătă mai departe. Ultima porţiune este un urcuş absurd de abrupt prin satul Babyial, pe care oamenii l-au numit „Scara principală". Localnicii îşi cocoaţă satele pe pantele cele mai înclinate, pentru ca toate celelalte să fie Ubere pentru agricultură. Potecile sunt croite prin stâncă asemenea unor scări, iar uşa de la intrare dă direct pe acoperişul vecinului; în unele locuri, poţi cădea literalmente de-a berbeleacul până în fundul satului.

Oamenii se caţără pe Scara principală şi se aliniază de-a lungul sârmei către Phoenix, umbre imense împleticindu-se în noaptea fierbinte, ducându-şi stângaci poverile. Mortierele încă tună şi fulgeră în direcţia Abas Ghar, şi râuleţe de fosfor alb îşi sapă albii în stâncă, curgând la vale ca lava topită. Focul pe care îl stârnesc în trecere va mocni zile în şir. Militarii se adună la groapa de

mortiere pentru a fuma o ţigară şi a dezbate întâmplările zilei. După o vreme, vedem luminiţe coborând pe Abas Ghar, mai mult ca sigur sunt talibani care îşi strâng morţii şi răniţii. Un soldat transmite mai departe prin radio această veste, sugerând să ne punem cu artileria pe ei. Dar Batalionul se teme să nu fie ciobani care urcă spre păşunile de pe înălţimi şi refuză propunerea.

„Pune 50-ul pe ei, tocmai am avut parte de un afurisit de TIC, ia mai dă-i dracului!”, spune altul.

TIC înseamnă „troops în contact”[9] – un schimb de focuri. „50” este o mitralieră de calibru.50. După o vreme, luminile se sting; oricine ar fi fost, a dispărut probabil pe partea cealaltă a muntelui. „Gagiule, gata, au plecat”, zice careva. Puţin mai târziu, un soldat vine la mine şi îmi spune să întind mâna. O întind, iar el îmi pune în palmă ceva mic şi greu: un glonţ de AK47, care s-a strivit de stânca de lângă el.

„Uite aşa ştii cât de aproape ai fost”, îmi zice.

Luptătorii inamici erau la trei, patru sute de metri de noi, iar gloanţele lor acopereau această distanţă în jumătate de secundă – adică în jur de 2 800 de kilometri pe oră. Sunetul nu călătoreşte în niciun caz atât de repede, astfel că zgomotul împuşcăturilor ajungea o secundă mai târziu după ce fuseseră trase. Pentru că lumina ajunge aproape instantaneu, focurile puteau fi uşor percepute în timp ce îşi croiau drum spre tine pe deasupra văii. Un artilerist pe nume Underwood mi-a spus că, în timpul unei ambuscade, vedea trasoarele venind spre el de pe Dealul 1705, dar viteza era prea mare ca să le poată evita. La momentul la care el reuşise să îşi pună în mişcare, gloanţele deja muşcau din buşteanul care îl ascundea.

9 Confruntare armată (lb. engl.) (n.trad.).

Creierul are nevoie de două zecimi de secundă doar pentru a înţelege stimulii vizuali simpli şi încă o zecime de secundă pentru a da comanda muşchilor să reacţioneze. Adică aproape tot atâta timp cât îi trebuie glonţului de mare viteză să străbată distanţa dintre 1705 şi Aliabad.

Timpii de reacţie au fost studiaţi cu de-amănuntul în medii controlate. Bărbaţii au reacţii mai rapide decât femeile, iar atleţii au reacţii mai rapide decât cei care nu fac sport. Testele făcute pe jucătorii de fotbal arată că „punctul de neîntors” pentru o lovitură de pedeapsă – când un jucător nu se mai poate răzgândi în privinţa direcţiei în care să trimită mingea – este undeva la sfertul secundei cu alte cuvinte, dacă portarul aşteaptă până când piciorul fotbalistului este la mai puţin de un sfert de secundă distanţă de minge şi se aruncă în direcţia potrivită, adversarul nu mai are timp să schimbe direcţia. Aplicând regula sfertului de secundă, distanţa de la care ai putea literalmente să eviţi un glonţ ar fi de 750 de metri. Ai avea nevoie de un sfert de secundă pentru à înregistra faptul că un glonţ vine spre tine – în acest moment, glonţul a călătorit 187, 5 metri – un sfert de secundă să anunţi muşchii să reacţioneze – glonţul a călătorit 375 de metri – şi o jumătate de secundă ca să te mişti din calea glonţului. Glonţul de care te-ai ferit va trece pe lângă tine cu un plesnet distinct. Este zgomotul unui obiect mic care sparge bariera sunetului la câţiva centimetri de capul tău.

Oamenii au evoluat într-o lume în care nimic nu s-a mişcat cu mii de kilometri pe oră, aşa că nu există niciun motiv ca organismul să ia în seamă o astfel de ameninţare, dar creierul trebuia să i-o ia înainte cumva. Procesele care se petrec în amigdală, o structură neuronală primitivă localizată în lobul temporal al creierului, au loc atât de rapid încât le-ai putea compara viteza cu cea a glonţului.

Amigdala poate procesa un semnal audio în cincisprezece milisecunde – cam cât îi ia unui glonţ să parcurgă nouă metri. Amigdala este rapidă, dar foarte limitată: tot ce poate face este să declanşeze un reflex şi să aştepte ca mintea conştientă să o ajungă din urmă. Reacţia este de tresărire şi este concepută ca un set de mişcări identice pentru aproape orice situaţie. Când se întâmplă ceva înfricoşător şi neaşteptat, oricine face la fel: clipeşte, se ghemuieşte, îşi îndoaie coatele şi îşi încleştează pumnii. Faţa se modifică de la sine în ceea ce poartă denumirea de „grimasa fricii”: se dilată pupilele, ochii se măresc, sprâncenele se ridică, iar gura se trage înapoi şi în jos. Imită această grimasă în oglindă şi vei vedea cât de uşor o recunoşti; mai mult, vei observa că îţi provoacă instantaneu senzaţia de frică. Este ca şi cum reţelele neuronale merg în ambele sensuri, astfel că expresia produsă de frică produce la rândul ei trăirea.

Caseta pe care am filmat-o în ambuscada din Aliabad îi arată pe toţi cei din jur ghemuindu-se la auzul pocnetului cunoscut. Nu fac asta şi la auzul unui sunet puternic, ci numai ca răspuns la sunetul abia audibil al glonţului care trece pe lângă ei. Amigdala are nevoie de o singură experienţă negativă pentru a decide că ceva reprezintă o ameninţare şi, după primul schimb de focuri, fiecare om din pluton va învăţa să reacţioneze la plesnetul tăcut al glonţului şi să ignore sunetul mult mai puternic făcut de bărbaţii din jurul lui, care trag de zor. În Aliabad, oamenii se ghemuiau pentru o secundă, apoi se ridicau şi începeau să strige şi să caute adăpost, în acele clipe, funcţii superioare ale creierului lor decideau că ameninţarea îi obligă mai degrabă să se mişte decât să rămână imobili Toate valorile explodau: pulsul şi tensiunea arterială până la niveluri dătătoare de atac de cord; epinefrina şi al

norepinefrina ajungeau la cer, sângele se scurgea din organe, inundând inima, creierul şi grupele mari de muşchi.

„Nimic nu se compară cu asta, chiar nimic”, mi-a spus Steiner, vorbind despre luptă. Dacă sunt – 5° C afară, tu transpiri. Dacă sunt 48° C, eşti îngheţat sloi. Îngheţat bocnă! E o revărsare de adrenalină pe care nu ţi-o poţi imagina!”

Problema este că e greu să ţinteşti ceva când inima îţi bubuie – ceea ce scoate la iveală ironia războiului modern: el provoacă un rău inimaginabil corpului omenesc şi necesită un calm desăvârşit pentru a-l executa. Capacităţile motorii complexe încep să se diminueze la 145 de bătăi pe minut, ceea ce nu ar fi atât de rău într-o luptă cu săbiile, dar distruge precizia cu care trebuie să ţinteşti cu o armă de foc. La 170 de bătăi pe minut, apare vederea tunelară, se pierde percepţia adâncimii şi se diminuează auzul. La 180 de bătăi pe minut, intri într-o ceaţă în care raţiunea te părăseşte, pierzi controlul vezicii şi al intestinelor şi ai cele mai primitive comportamente de supravieţuire: îngheţi, te eliberezi, te predai.

Pentru a funcţiona, un soldat trebuie să îngăduie semnelor vitale să crească, fără a-şi pierde concentrarea sau controlul. Un studiu întreprins de Marină[10] în timpul Războiului din Vietnam a arătat că piloţii de luptă de pe F-4 Phantom care aterizau pe portavioane avea o rată cardiacă mai mare decât cea a soldaţilor aflaţi în luptă, şi cu toate acestea nu făceau aproape nicio greşeală (ceea ce le-ar fi fost fatal). Ca să vă daţi seama cât de delicată este această operaţiune, de la doi kilometri deasupra pistei, portavionul se vede cât o gumă de şters ţinută la capătul

10 Marina americană (n.trad.).

braţului întins. Avionul acoperă acea distanţă în 36 de secunde şi trebuie să aterizeze pe o pistă care are 6, 5 metri lăţime şi 41 de metri lungime. Studiul Marinei a comparat nivelul de stres al piloţilor cu cel al ofiţerilor care se ocupă de interceptarea radarului. Aceştia sunt aşezaţi în spatele piloţilor, dar nu au niciun control asupra avionului cu două locuri. Experimentul a verificat prezenţa hormonului numit cortizol în probele de sânge şi de urină. Hormonul este secretat de glanda adrenală pe perioadele de stres, pentru a ascuţi mintea şi a mări concentrarea. Ofiţerii de la radar aveau zilnic niveluri mărite de stres – probabil pentru că soarta lor se găsea mereu în mâinile altuia – dar în zilele cu misiuni stresul piloţilor era mult mai mare. Uriaşa responsabilitate pe care o duceau piloţii pe umeri le dădea o nepăsare totală în zilele în care aveau liber, nepăsare pe care însă o plăteau atunci când aterizau.

Studiul a fost repetat în 1966, cu o echipă de 12 oameni din Forţele Speciale, izolată într-o tabără militară de lângă graniţa cu Cambodgia, în Vietnamul de Sud. Tabăra era amplasată adânc în teritoriile inamice, pentru a întrerupe traficul de arme de pe drumul Ho Chi Minh. Un cercetător al armatei lua zilnic probe de urină şi de sânge de la soldaţi în timp ce se pregăteau pentru un atac iminent al forţei Vietcong. Era foarte probabil ca bază să fie copleşită numeric, caz în care strategia general acceptată era că fiecare om se va descurca pe cont propriu.

Nivelul de cortizol al celor doi ofiţeri din echipă a crescut constant pe măsură ce se apropia ziua în care se aşteptau să fie atacaţi, apoi a scăzut după ce atacul nu s-a materializat Printre soldaţi, însă, a fost exact invers: nivelul lor de cortizol scădea pe măsură ce atacul se apropia şi se ridica treptat în zilele următoare, când

devenea tot mai clar că nu va fi niciun atac. Unica explicaţie pe care au găsit-o cercetătorii a fost aceea că soldaţii îşi creaseră o asemenea protecţie psihologică încât atacul crea un sentiment de „aşteptare euforică” printre ei. „Membrii acestei Forţe Speciale au demonstrat că au o uriaşă încredere în propria capacitate de se descurca, dusă aproape până la omnipotenţă”, au notat ei. „Subiecţii erau indivizi orientaţi către acţiune, care petreceau considerabil de puţin timp cu introspecţia. Ca răspuns la o ameninţare venită din partea mediului înconjurător, se antrenau în orice acţiune cu furie, care risipea rapid tensiunea acumulată”.

Mai precis, oamenii întindeau sârmă ghimpată şi adăugau mine noi pe lângă perimetrul bazei. Ştiau să facă asta şi erau buni la asta, iar actul în sine le calma nervii. Deşi puţini civili ar înţelege acest lucru, le era mai uşor să înfrunte o ameninţare cunoscută, decât să zacă în căldura tropicală aşteptându-se la orice.

3

Kop domina valea, chiar din centru, dar la jumătatea drumului către povârnişurile din Abas Ghar era o mică bază armată numită Vegas. Scopul ei era să controleze accesul către Korengal dinspre est. Vegas se găsea la o distanţă de cinci ore de mers pe jos şi aproape niciodată nu era atacată, astfel că jurnaliştii treceau pe acolo numai ca să prindă un transport de aprovizionare către KOP. Vegas era controlată de Primul Pluton şi avea un mic HLZ[11], dar pentru o vreme au lipsit legăturile telefonice şi de Internet, în timp ce soldaţii erau staţionaţi acolo câte trei săptămâni la rând. „Îţi garantez, jumătate din Primul Pluton va fi divorţat până la sfârşit”, mi-a zis Kearney la

11 HLZ - Helicopter Landing Zone (n.aut); heliport (n.trad.).

începutul turului. Bucătarul a început să stea de vorbă cu o marionetă care se pune pe vârful degetului, ca să nu o ia razna, dar care, pe ceilalţi oameni i-a enervat atât de tare încât până la urmă unul dintre ei a distrus-o.

Eu nu m-am dus niciodată la Vegas, dar mă întâlneam din când în când cu soldaţi din Primul Pluton care veneau prin rotaţie la KOP pentru un duş fierbinte şi un telefon acasă. Unul dintre ei era sergentul pe nume Hunter, care reuşea să fie în acelaşi timp foarte cinic în legătură cu armata, dar şi un foarte bun soldat. Odată, pe când se trăgea în noi, el stătea sprijinit cu spatele de sacii de nisip şi zicea chestii care îi făceau pe toţi să râdă, în timp ce gloanţele trimise de lunetiştii de peste vale făceau *şlaaac* pe deasupra capetelor noastre. „Noi îi spunem Freddy-un-singur-foc”, incanta el în stilul lui de rap cazon. „Credem că e un afghan chior care are în jur de 65 – 70 de ani…”

Hunter era cunoscut în întreaga companie pentru pantomima sa despre Freddy-un-singur-foc. Se prefăcea că se caţără pe un deal folosind o frânghie imaginară, în timp ce murmura „Allahu Akhbar” şi apoi cu o singură mişcare îşi dădea jos puşca de pe umăr, alunecând cu degetul de-a lungul patului până la piedică.

Cu ochii orbi îndreptaţi spre ceruri, trăgea piedica, încărca gloanţe imaginare şi apoi trăgea. *Allahu Akhbar*! apoi încărca şi trăgea din nou. L-am întrebat pe Hunter de ce crede că lunetistul acela este orb. „Pentru că nu a nimerit pe nimeni”, a replicat el.

La vreo două luni după ce fuseseră staţionaţi, Hunter a inventat expresia „Da-r-ar dracu’ în ea de vale!”, care a devenit repede un soi de slogan al companiei. Nu s-ar putea spune că rezuma ceea ce simţeau toţi oamenii faţă de război – fiindcă acelea erau sentimente prea complexe pentru a fi exprimate în câteva cuvinte – ci, mai degrabă

ceea ce simţeau că le face lor războiul: le omora prietenii, îi făcea să sară din pat panicaţi la mijlocul nopţii, le lua prietenele şi le ştergea cu buretele un an întreg – nu, 15 luni – din viaţă. Cea de-a treia decadă a lor, trăită pe planetă din care o bună bucată avea să fie petrecută într-o vale care avea zece kilometri lungime şi tot atâţia lăţime – de unde, era foarte posibil să nu plece în viaţă. Da-r-ar dracu' în ea de vale: vedeai mesajul scris pe zidurile părăginite şi în latrinele aflate chiar şi la distanţe mai mari, cum ar fi baza aeriană din Jalalabad, sau era tatuat pe braţele multor bărbaţi, de obicei sub forma: „DDEV".

Hunter nu provenea dintr-o familie de militari. Mi-a spus că decizia sa de a se înrola i-a lăsat pe părinţii săi mândri, dar şi un pic şocaţi. Nu-i păsa, acum era aici şi să se întoarcă viu era tot ceea ce conta. O ironie fină de-a războiului părea să fie faptul că odată ajuns aici – sau dacă fiul tău ajungea aici – motivele politice deveneau irelevante. Dar asta se întâmpla până când familiile conservatoare şi cele liberale – şi erau câteva – ajungeau faţă în faţă. Tatăl lui Misha Pemble-Belkin era un organizator laburist care protestase împotriva fiecărui război american din ultimii 40 de ani şi, cu toate acestea, el şi soţia lui erau mândri nevoie mare de fiul lor. Când era mic, Pemble-Belkin nu avea voie să se joace cu arme de jucărienici măcar pistoale cu apă – aşa că el şi fratele lui făceau rost de beţe strâmbe şi se prefăceau că se împuşcă cu ele. Soldaţii din Plutonul al Doilea îi scurtaseră numele la „P.B.", ceea ce s-a transformat inevitabil în „Peanut Butter"[12], apoi doar „Butters"[13]. Vorbea rar şi încet, mai ales la postul de radio al plutonului, cânta la chitară şi

12 Unt de arahide (n.trad.).

13 Unt (n.trad.).

desena imagini ale văii pe un bloc de desen. Pretindea că numai asta ştie să deseneze. Butters ar fi putut cu uşurinţă să fie absolvent de Arte Plastice, dacă nu ar fi fost paraşutist în Valea Korengal. S-a înrolat în armată după un an de snowboarding, timp în care dormise în maşină.

În primele şase luni de staţionare, Plutonul al Doilea se înghesuise într-un cort, apoi s-au mutât într-o clădire minusculă de cărămidă, la baza KOP. în faţa uşii, erau o cutie din placaj plină cu sticle de jumătate de apă, un scaun stricat de birou şi nişte lăzi goale de muniţie pe care stăteau băieţii care se strângeau acolo să fumeze şi să pălăvrăgească. Restul KOP era mai la deal – pista de aterizare, popota şi latrinele – ca să pleci de acolo trebuia să te adăposteşti pe după copaci de împuşcăturile inevitabile, apoi să urci pe lângă arzătoarele de rahat şi pe lângă camera motoarelor. Cealaltă ieşire trecea peste zonele de aterizare, dar era expusă din ambele părţi ale văii. Scaunul rupt de birou era destul de bine apărat, aşa că oamenii stăteau acolo la o ţigară chiar şi atunci când baza era atacată. Trebuia ca împuşcăturile să fie destul de intense pentru ca primele persoane să intre la adăpost.

Într-o zi, stăteam acolo şi lucram la notele mele, când un soldat pe nume Anderson şi-a făcut apariţia. Era un puşti înalt şi blond care susţinea că se înrolase după o serie de probleme cu legea (de fapt, mulţi dintre ei ajunseseră acolo la fel). Mama lui era cântăreaţă de jazz, iar Anderson crescuse cântând la saxofon în trupe de adulţi. Fuseseră o mulţime de lupte în săptămâna precedentă, iar oamenii erau foarte stresaţi: Pemble, de pildă, visa tot timpul că cineva îi pune o grenadă de mână în sticla cu rachiu, iar când Steiner a plecat acasă în permisie, i-a cerut mamei sale să îl trezească numai atingându-i glezna şi rostindu-i numele. Aşa îl trezeau când

avea de făcut de gardă; orice alt mod însemna că fuseseră atacaţi.

Adevărul este că oamenii aveau parte de o enormă supraveghere psihiatrică din partea psihoterapeutului batalionului – care se materializa şi în „vacanţe” periodice la Camp Blessing şi la baza Michigan – dar, chiar şi aşa, luptele îşi luau birul. Ar fi fost nerealist să crezi că nu se va întâmpla aşa. Anderson s-a aşezat pe o ladă goală de muniţie şi mi-a aruncat rânjetul acela care precede adesea o confesiune. „Simt aici de patru luni şi nu-mi vine să cred în ce hal am ajuns”, mi-a zis. „M-am dus la terapeut, iar el m-a întrebat dacă fumez. I-am răspuns că nu. «Ei, bine, poate ar fi bine să te apuci», mi-a zis el”.

Şi-a aprins o ţigară şi a inhalat.

„Urăsc porcăriile astea”, mi-a zis.

Compania de Luptă era una dintre cele şase companii din „The Rock”[14], un batalion de 800 de oameni, care primise acest nume după ce se paraşutase deasupra Insulei Corregidor în 1942. The Rock era parte a Brigăzii Aeriene 173, o unitate cu faimă rea, care se aruncase în focul tuturor luptelor naţiunii, încă din Primul Război Mondial. Soldaţii din 173 efectuaseră unica misiune de paraşutare în războiul din Vietnam, îşi croiseră drum în luptele din Triunghiul de Oţel şi prin tunelurile Cu Chi, ca apoi să ia cu asalt Dealul 875 în bătălia de la Dacă To. Şi-au pierdut o cincime din efective în trei săptămâni. Până la sfârşitul războiului, 173 avea cea mai ridicată rată a mortalităţii din întreaga armată americană.

Brigada a fost retrasă după Vietnam şi activată din nou în 2000. Au fost paraşutaţi în Bashur, Irak, pentru a deschide un front în nord, ca să îi distragă pe soldaţii

14 Stânca (n.trad.).

Irakieni de la luptele din sudul Bagdadului. Doi ani mai târziu, The Rock a fost trimis în Provincia Zabul, în Afghanistanul central, pentru a lua parte la o serie de lupte de scurtă durată, dar de o intensitate uriaşă, lupte care aveau loc în peisajul selenar din preajma nou construitei Autostrăzi 1. Insurgenţa talibană prindea puteri în anul acela, iar oamenii din The Rock s-au trezit prinşi într-un război real, nu în ceea ce credeau ei că vor face, operaţiuni pentru asigurarea securităţii. Mi s-a spus că în timpul unei lupte, un locotenent colonel care conducea operaţiunea a început să arunce cu grenade de mână prin uşa elicopterului. Când i s-au terminat grenadele, ar fi trecixt la pistol. Un medic al cărui puşcă se blocase, se spune că ar fi întors arma şi l-ar fi bătut pe atacator pur şi simplu cu patul puştii, până l-a omorât. Eu l-am întâlnit câteva săptămâni mai târziu şi îşi desenase câte un craniu pe cască pentru fiecare dintre inamicii ucişi de el şi confirmaţi oficial. Până când s-a încheiat turul, jumătate din Compania de Luptă lua medicamente prescrise de psihiatru.

Brigada a fost pe lista de propuneri pentru a pleca în Irak în următoarea misiune, dar o decizie de ultim minut a trimis-o înapoi în Afghanistan. Insurgenţii ocupau graniţa cu Pakistan, în nord-estul ţării şi se infiltrau către Kabul, venind de-a lungul văilor Pech şi Kunar. Mulţi dintre veteranii din Zabul se aşteptau să vadă acelaşi gen de teren deschis pe care îl văzuseră în sud – în schimb s-au trezit holbându-se la piscuri muntoase şi creste ascuţite, care defilau prin faţa ferestrelor elicopterului Chinook în care călătoreau. Chiar şi pifanii au înţeles că era de rău.

The Rock a moştenit o serie de baze şi avanposturi prin văile Pech, Waygal, Shuryak, Chowkay şi Korengal. Poziţiile au fost construite de Marină şi de Divizia a Zecea

Montană, care i-au precedat. A fost una dintre cele mai frumoase şi mai aspre zone din Afghanistan, servind de secole ca centru al rezistenţei împotriva invadatorilor. Armatele lui Alexandru cel Mare s-au împotmolit aproape, în Nuristan, şi au rămas atât de mult, încât se spune că localnicii blonzi sau roşcaţi sunt descendenţii oamenilor lui. Armata sovietică a pierdut aici companii întregi – câte 200 de oameni odată – în ambuscade de-a lungul râului Kunar. („Şi-au trimis două divizii aici şi când au plecat mai aveau un batalion”, mi-a spus comandantul The Rock atunci când am ajuns. „Cel puţin aşa pretind localnicii”). Americanii nu au călcat în zonă până în 2003 şi şi-au păstrat prezenţa insesizabilă încă doi sau trei ani. Existau zvonuri că 9/11 a fost plănuit, în parte, în Valea Korengal. Existau zvonuri că Osama bin Laden şi Ayman al-Zawahiri traversau zona în mod regulat în drumurile lor peste graniţa Pakistanului.

Cartierele generale ale batalionului erau la Camp Blessing, în Pech, iar acolo erau două obuziere care puteau arunca obuze de 155 mm până în Korengalul de Sud, la 16 kilometri distanţă. Încă două obuziere aflate la baza din Asabad a trupelor speciale acopereau restul teritoriului. Cartierele generale ale brigăzii erau la 80 kilometri spre vest, la Aerodromul Jalalabad, iar întreaga forţă de luptă americană era adunată dincolo de Aerodromul Bagram, la 50 de kilometri de Kabul. Bagram este considerat o bază înaintată de operaţiuni[15] sau FOB, iar în locuri precum Korengal, soldaţii din Bagram sunt numiţi în batjocură Fobbiţi[16]. Soldaţii de aici puteau să stea un tur întreg fără

15 „Forward operation base” (n.trad.).

16 Parafrazând termenul „hobbiţi”, din cărţile lui J.R.R. Tolkien, „Stăpânul Inelelor” şi „Hobbitul”. Hobbiţii nu erau luptători din fire şi nu le plăcea aventura. (n.trad.).

să tragă măcar un foc, iar ceilalţi îi priveau cu dispreţ, la fel cum îi priveau şi pe ziarişti ori pe corespondenţii de război. Nemulţumiţi, combatanţii din zonele periculoase se plâng că ofiţerii Fobbiţi ţipă la ei întruna fiindcă se dau jos din avioane murdari şi nebărbieriţi, apoi rătăcesc prin bază cu uniformele făcute zdrenţe. („Noi arătăm ca nişte combatanţi", explică un tip. „Arătăm ca unii care tocmai au ieşit din rahat"). Numai în zonele din spatele frontului, ca aici, puteai auzi discuţii beligerante despre patriotism sau religie, şi numai aici, în spatele frontului, puteai, ca jurnalist, să ai parte de înţepături în legătură cu profesia ta. Odată, la Bagram, m-am trezit că urla la mine una, o femeie soldat din Divizia Aeriană 82, care îşi ieşise din fire pe motiv că legitimaţia mea de presă era acoperită de cămaşă. Eu veneam după două săptămâni în Korengal; am ridicat din umeri şi am mers mai departe.

Armata americană are tendinţa de a împărţi problemele în felii conceptuale, şi apoi de a trata fiecare felie separat Războaiele se poartă pe un teren fizic – deşerturi, munţi – dar şi pe ceea ce ei numesc „teren uman". Terenul uman este, în esenţă, aspectul social al războiului, în toate formele sale mizerabile şi contradictorii. Abilitatea de a naviga prin terenul uman îţi conferă informaţii mai mxdte, date despre ţintele care trebuie bombardate şi acces la ceea ce este, de fapt, o campanie de relaţii publice pentru loialitatea populaţiei. De pildă, talibanii au dat foc unei şcoli din Korengal, incendiind din greşeală şi o cutie plină de cărţi ale Coranului. Sătenii au turbat de furie, iar talibanii au pierdut o luptă minoră în terenul uman din vale.

Poţi ocupa un „deal" din terenul uman la fel cum îl ocupi şi în terenul real – angajând localnici să lucreze pentru tine – iar această poziţie ocupată pe deal te poate

feri de unele genuri de atac, în timp ce te lasă expus la altele. Terenurile uman şi fizic interacţionează atât de strâns, încât comandanţilor le e greu să îşi calculeze mai mult de câteva mişcări în avans. Poţi domina terenul fizic plasând un avanpost într-un sat, dar dacă prezenţa bărbaţilor străini înseamnă că femeile locale nu mai pot trece pe anumite cărări dimineaţa, în drum spre câmpurile lor, ai pierdut o mică bătălie în teren uman. Uneori, merită, alteori, nu. Să ucizi din greşeală nişte civili este un mod sigur de a pierde în terenul uman – asta se aplică ambelor tabère – şi, dacă faci asta de prea multe ori, localnicii te vor da afară indiferent câte dealuri ai ocupat tu. S-a sugerat că una dintre strategiile talibanilor este să atragă forţele NATO ca să ucidă accidental atât de mulţi civili, încât să piardă războiul în terenul uman. Cel fizic ar urma, inevitabil.

Armata americană descrie terenul uman prin date de genealogie, grafice ale activităţii economice şi hărţi ale afiliaţiilor tribale sau de clanuri. Informaţia este suprapusă peste hărţi extrem de detaliate ale terenului fizic, apoi este conceput un plan pentru a le domina pe amândouă. Hărţile terenului fizic provin din date culese cu precizie de sateliţi şi arată vegetaţia, centrele populaţiei şi elevaţia contururilor. Pe deasupra hărţilor se aplică o scală de un kilometru, iar militarii îşi măsoară progresele prin câte gradaţii au câştigat pe scală. Valea Korengal are 10 kilometri lungime şi 10 kilometri lăţime – cam jumătate din Staten Island – iar militarii controlează capetele kilometrului 62. Gradaţia şase-doi, cum este cunoscută, taie în două Valea Aliabad; la nord de ea eşti mai mult sau mai puţin în siguranţă; la sud, se va trage în tine aproape garantat. E ca şi cum inamicul ar fi ştiut că americanii vor alege o divizare de facto a văii, şi că dacă el va sta departe

de jumătatea din nord, poate că şi americanii vor sta departe de jumătatea din sud. N-au stat.

Cealaltă diviziune majoră este pe lungime, cu inamicul controlând mai mult sau mai puţin partea de est, iar americanii controlând partea de vest. Cu alte cuvinte, americanii controlează un sfert din Korengal. Gradaţia şase-doi traversează valea şi o ia spre est, în sus pe Abas Ghar, dar dacă o urmăreşti cu doar două plutoane şi artilerie aeriană dedicată, rişti să fii făcut fărâme de focul inamic. Liniile pe care inamicul se aprovizionează cu trupe şi provizii merg spre vest, din Abas Ghar prin Valea Shuryak spre Kunar şi apoi peste graniţa cu Pakistan. Alte linii merg spre sud prin Chowkay şi spre nord peste Pech. În Korengal există o corespondenţă foarte strânsă între modul în care americanii controlează terenul uman şi cum îl administrează pe cel fizic. E greu să îl controlezi pe unul fără să îl controlezi pe celălalt când americanii câştigă accesul la o comunitate şi încep să le propună proiecte de dezvoltare, localnicii tind să graviteze către ei şi să se îndepărteze de insurgenţi. Totuşi, pentru a intra într-un sat este nevoie de o prezenţă militară numeroasă, oferind astfel o ţintă perfectă pentru insurgenţii pitiţi pe dealuri. Invariabil, localnicii îi acuză pe americani de schimbul de focuri care urmează, indiferent cine a început

Cam pe vremea când a fost ucis Vimoto, soldaţii din Plutonul al Treilea, aflat în capătul de nord al văii, au tras într-un camion plin de tineri care refuzau să se oprească la un punct de control, omorând mai mulţi dintre ei. Soldaţii au presupus că urmau să fie atacaţi, iar supravieţuitorii au spus că nu au priceput ce trebuiau să facă. După incident, speriat de perspectiva pierderii anemicului ajutor pe care forţele americane îl câştigaseră în nordul văii, comandantul batalionului a aranjat să vorbească personal

liderilor comunităţii. Stând în picioare la umbra copacilor, pe malul vijeliosului râu Pech, locotenent colonelul William Ostlund a explicat că decesele erau rezultatul unei tragice erori şi că el va face tot ce îi va sta în putere pentru a îndrepta răul făcut. Asta includea compensaţii financiare oferite familiilor îndoliate. După mai multe discursuri indignate ţinute de câţiva bătrâni, un bărbat foarte în vârstă s-a ridicat şi a vorbit sătenilor adunaţi în jurul lui.

„Coranul ne oferă două variante, răzbunare sau iertare!”, a spus el. „Dar Coranul spune că iertarea este mai bună, aşa că vom ierta, înţelegem că a fost o greşeală, aşa că vom ierta. Americanii construiesc şcoli şi drumuri, aşa că vom ierta”.

Regulile americane de implicare într-un conflict interzic în general soldaţilor să atace o casă, în afara cazului în care cineva trage din ea, şi îi descurajează să tragă dacă se află civili în zonă. Pot trage în oameni care trag la rândul lor în ei şi în cei care au o armă sau o staţie de emisie-recepţie în mână. Talibanii ştiu aceste lucrixri şi când vor să lanseze un atac îşi lasă tot ce le trebuie ascuns pe dealuri. Astfel încât se duc până la poziţiile de tragere cu mâna goală şi îşi găsesc puştile acolo. De asemenea, îşi plasează copii în preajma locului de unde folosesc staţiile radio. Americanii nu îndrăznesc să tragă fiindcă, pe lângă aspectele morale evidente, uciderea civililor înteţeşte orice război. Când au invadat Afghanistanul în 1979, militarii sovietici tocmai acest lucru nu l-au înţeles. Au venit cu o forţă masivă, înarmată până în dinţi, s-au deplasat în convoaie uriaşe şi au bombardat absolut tot ce mişca. A fost o demonstraţie ca la carte de cum să *nu* lupţi cu insurgenţii, iar 7% din populaţia care trăia înainte de război a fost exterminată. O revoltă cu adevărat populară i-a alungat în cele din urmă pe sovietici.

Korengalii se trag din Nuristan, o enclavă în mare parte persană. Erau triburi vorbitoare de Pashai, care practică şamanismul şi cred că pietrele, copacii, râurile au suflet Nuristanii nu s-au convertit la Islam până când forţele regelui Abdur Rahman Khan nu au mărşăluit în zonă, în 1896, forţându-i să se convertească. Populaţia Korengali s-a aşezat pe locurile acestea cam în perioada marii convertiri, aducând cu ei aşadar atât noua credinţă islamică, dar şi credinţele vechi ale clanurilor. Au terasat pantele abrupte ale văii, transformându-le în câmpuri de grâu, şi au construit case de piatră care să reziste la cutremure – şi, după cum s-a dovedit, la bombe de 230 de kilograme. Apoi s-au apucat să taie pădurile de cedru de pe culmile mai înalte. Bărbaţii îşi vopsesc bărbile în roşu şi folosesc khol pe conturul ochilor, iar femeile umblă fără voal şi poartă rochii colorate ce le fac să pară asemenea unor păsări tropicale pe câmpuri. Cei mai mulţi korengali nu au plecat niciodată din vale şi nu pot să înţeleagă nimic din lumea de dincolo de gura văii. Asta face zona perfectă pentru ca insurgenţii care vor să lupte cu invadatorii să îşi facă acolo baza. Un bătrân din vale credea că soldaţii americani sunt pur şi simplu ruşi care au rămas pe loc după ce Armata sovietică şi-a retras trupele în 1989.

Însă nu oamenii sunt marea problemă aici; războiul a devenit atât de diferit de ce se găsea în manuale, atât de violent, distrugând echilibrul, ucigând spirite şi contorsionând mintea, încât puţine planuri militare au rămas intacte mai mult de o oră. Munţii sunt rocă sedimentată, comprimată în şist cu sute de milioane de ani în urmă, iar apoi împinsă cu putere în sus. Inserţii de granit alb decorează şistul, amintind de coastele unui cadavru de animal. Chiar şi copacii simt tari: lauri noduroşi, cu frunze spinoase şi ramuri care se agaţă de

hainele tale şi nu îţi mai dau drumul. Pădurile de lauri se întind pe aproape 2.500 de kilometri, iar când laurii se termină, fac loc cedrilor, care sunt atât de mari, încât mintea le compensează dimensiunile imaginându-şi că sunt mai aproape decât în realitate. Un vârf care pare să fie la câteva sute de metri, este de fapt la doi kilometri.

Localnicii taie copacii pentru a-i exporta în Kabul şi Pakistan, dar negustorii de cherestea sunt de fapt grupări criminale care controlează exporturile. Astfel, tăietorii de lemne din Korengal sunt dependenţi de aceste grupări pentru a mitui poliţia la punctele de control ale graniţei ca să le facă legătura cu cumpărători dispuşi să violeze embargoul naţional pe exporturile de cherestea. Când războiul a ajuns în Korengal, neguţătorii de cherestea dintr-o facţiune nordică a tribului Safi erau aliaţi cu primele forţe speciale américane venite în zonă la începutul anului 2002. Aşa că, atunci când americanii au încercat să intre în Korengal, s-au lovit de rezistenţa tăietorilor de lemne locali care au înţeles că Safi din nord aveau să pună stăpânire pe afacerile lor.

Din cauza embargoului pe export, erau grămezi de buşteni de-a lungul văii care au devenit adăposturi de luptă perfecte pentru insurgenţi. Soldaţii americani pot dinamita buncăre inamice dacă le găsesc, dar nu pot face nimic în legătură cu sutele de trunchiuri de cedru puse unele peste altele, dintre care unele au şi peste un metru în diametru. Copacii sunt tăiaţi de pe înălţimile Abas Ghar, apoi făcuţi să alunece în vale pe trasee construite din scânduri de lemn, îmbibate cu ulei de gătit. Primăvara, când râul se revarsă, buştenii sunt împinşi în apă şi conduşi în aval către Valea Pech şi apoi la Asabad. Pentru distracţie, tinerii intră în albia râului când torentele încep să vină la vale şi încearcă să alerge îndeajuns de repede

încât să se menţină înaintea buştenilor. Un soldat a filmat un videoclip în care se vede un tânăr sătean care pierde cursa şi dispare pur şi simplu în apele râului fără să mai reapară.

Conducătorul tăietorilor de lemne din Korengal era un bărbat pe типе Hajji Matin, proprietarul unei case fortificate din oraşul Darbart, aflat în vârful Dealului 1705. Matin s-a aliat cu un egiptean pe nume Abu Ikhlas luptător în jihadul împotriva ruşilor, din anii ’80, şi care a şi rămas aici după ce s-a căsătorit cu o localnică. Nu se ştie dacă Ikhlas avea legături cu Al Qaeda, dar e posibil să fi fugit presupunând că americanii nu îşi vor bate capul cu detalii. Cam în acea vreme, se presupune că americanii îi bombardaseră casă, omorându-i câţiva membri ai familiei. Dacă era adevărat, situaţia promitea practic un război, atâta vreme cât Matin era încă în viaţă. Luptele din Korengal au escaladat în vara anului 2005, când un alt comandant local pe типе Ahmad Shah a arestat trei oameni şi i-a acuzat că sunt informatori pentru militarii americani. Shah era un taliban operativ, de rang mediu care conducea în zonă o celulă ce fabrica bombe şi era responsabil pentru o sumedenie de atacuri asupra convoaielor americane. Existau informaţii că avea legături strânse cu liderii Al Qaeda de peste graniţa cu Pakistan şi cu comandantul islamist radical Gulbuddin Hekmatyar.

Shah i-a executat pe cei trei bărbaţi şi i-a aşteptat pe americani să ajungă. Nu a durat mult; câteva zile mai târziu, o echipă de patru soldaţi SEAL din Marină a fost adusă de un elicopter pe Abas Ghar. Misiunea sa era să urmărească activitatea oamenilor lui Shah, astfel încât alte forţe armate să îi împiedice să mai ia legătura cu ceilalţi.

Trupele SEAL sunt cele mai bine antrenate trupe de commando din armata americană, dar cu toate acestea au

fost compromise 18 ore mai târziu, când un cioban şi doi băieţi au trecut pe lângă poziţia lor. Americanii au ezitat să îi ucidă, iar în final au decis să le dea drumul. Marcus Lutrell, unicul supravieţuitor din echipa sa, a explicat, mai târziu, că nu i-a ucis pe cei trei afghani pentru că se temea de ceea ce ar fi putut scrie presa liberală americană.

Asta nu i-ar fi salvat, oricum. Se ştie foarte bine că talibanii folosesc păstori pe post de iscoade, iar pe un munte atât de mare era aproape de neconceput ca nişte păstori să se întâlnească cu trupele SEAL numai din întâmplare. Cu alte cuvinte, talibanii ştiau exact unde se afla echipa SEAL. Dar erau şi alte probleme mai grave. Radioul abia mergea, cu toate acestea echipa SEAL nu a folosit telefonul prin satelit din dotare pentru a anula misiunea sau pentru a cere întăriri. Nicio forţă de reacţie rapidă nu a fost chemată să stea pe poziţii în apropierea bazelor americane din Asadabad sau Jalalabad şi, în plus, informaţiile strânse din vale au fost prea puţine. Nimeni nu ştia că, în ultimele 18 ore, o forţă inamică de câteva sute de luptători s-a adunat în jurul celor patru militari SEAL care nu aveau un radio funcţional, nu aveau armuri de corp, iar apa şi muniţiile le ajungeau numai pentru câteva ore de luptă. Nu era o luptă dreaptă, iar o parte din armata americană se întreba chiar, de ce trupele SEAL erau în acel loc.

Lutrell şi oamenii săi au fost repede înconjuraţi şi depăşiţi numeric de luptătorii lui Shah. Lupta a durat toată după-masa, coborând de pe creste spre Valea Shuryak, la est de Korengal. Într-un final, membrii SEAL şi-au folosit telefonul prin satelit pentru a informa Cartierul General că duceau o luptă în contact direct cu inamicul, iar un elicopter Chinook cu încă opt militari SEAL şi alte opt trupe de commando au decolat de la aerodromul Bagram şi

s-au îndreptat rapid către Kunar. Întotdeauna, Chinooks trebuie să fie escortat de două elicoptere Apache care să poată trage atât cât trebuie, pentru a-l acoperi. Dar nu se ştie din ce cauză, de data asta a plecat singur. A fost lovit imediat de o grenadă propulsată şi s-a izbit de crestele de la Abas Ghar. Probabil, toţi cei care se aflau la bord au murit pe loc, se pare însă că luptătorii lui Shah au tras câte două gloanţe în capul fiecărui soldat american, doar ca să se asigure că e mort Apoi, au căutat printre rămăşiţele avionului şi au plecat cu câteva „M4 suprimate” – adică M4 cu amortizoare – ochelari de protecţie cu viziune nocturnă, căşti, dispozitive GPS, grenade de mână şi un laptop militar. Ceea ce va face ca lupta din Korengal să devină mult mai dificilă pentru cei ce îi vor urma.

Între timp, Luttrell a reuşit să găsească drumul prin munte şi a ajuns în satul Sabray unde a fost luat în primire de localnici. Toţi ceilalţi din echipa sa erau morţi, dintre care unul a fost găsit cu 21 de gloanţe în el. Potrivit unui cod de onoare, numit *lokhay warkawal* oamenii din Sabray erau obligaţi să îl protejeze pe Luttrell. Codul presupune că oricine ajunge la uşa localnicilor cerând ajutor, trebuie îngrijit indiferent care ar fi costul pentru comunitate. Forţele talibane au înconjurat satul şi au ameninţat că îi vor ucide pe toţi, dar sătenii au reuşit să reziste până la sosirea trupelor americane.

Răspunsul american la dezastrul de la Abas Ghar a fost prompt şi furios. Bombardierele B-52 au lansat două bombe teleghidate asupra unor forturi din satul Chichal, deasupra Văii Korengal. Aparent, l-au ratat pe Ahmad Shah cu doar câteva minute, dar au omorât 17 civili care erau în aceste locuinţe, inclusiv femei şi copii. De-a lungul următoarelor 12 luni, bazele americane au fost împinse şi mai adânc în Valea râului Pech şi chiar cu şase kilometri în

Korengal. Korengal era locul de unde insurgenţii puteau ataca coridorul râului Pech, iar Pech era principala cale de acces către

Nuristan. Deşi existenţa linei baze în Korengal era justificată aşa, totuşi mai exista şi o altă explicaţie. Valea avea o puternică însemnătate simbolică pentru că acolo şi-au pierdut viaţa oamenii din 19 commando-uri americane. Unii dintre soldaţi presupuneau că prezenţa lor în vale era modul armatei americane de a-i pedepsi pe localnici pentru ceea ce se întâmplase la Abas Ghar. Pentru ambele părţi, bătălia pentru Korengal avea logica ei, care necesitase atât de multe resurse şi vieţi, încât niciuna dintre părţi nu îşi mai permitea să renunţe.

4

Vara continuă: 38 de grade Celsius în fiecare zi şi tarantulele invadează zona unde stăm, pentru a fugi de căldură. Unii dintre oameni sunt terifiaţi de ele şi nu pot dormi decât în corturi dotate cu plase, alţii le prind cu cleşti şi le dau foc. Buncărele de lemn de la Phoenix sunt infestate cu purici, iar oamenii poartă zgărzi contra acestora, în jurul gleznelor, dar tot se scarpină întreaga zi. Prima Grupă stă chiar şi 38 de zile fără să facă un duş sau să îşi schimbe hainele, astfel că uniformele lor ajung atât de impregnate cu sare încât pot sta singure în picioare. Transpiraţia oamenilor miroase a amoniac pentru că a trecut mult de când au ars toată grăsimea, iar acum muşchii încep să se descompună. Pe înălţimile munţilor sunt lupi care urlă toată noaptea, pume care se strecoară pe la KOP în căutarea mâncării şi hoarde de maimuţe, care scrâşnesc de pe piscurile din jurul bazei. O specie anume de păsări scoate sunete asemănătoare cu zgomotul făcut

de grenadele propulsate de rachete[17], oamenii le spun „păsările RPG” şi nu se pot abţine să nu încerce să se ferească ori de câte ori le aud.

Într-o zi, eram la popotă bând cafea, când trei sau patru soldaţi de la Plutonul al Treilea şi-au făcut apariţia. Era dimineaţa devreme şi arătau de parcă ar fi stat treji toată noaptea şi se pregăteau să îşi ia micul dejun înainte de a merge la culcare. „M-am masturbat cel puţin în fiecare zi, cât pentru o întreagă misiune GONOP”, spune unul dintre băieţi. CONOP este o operaţiune dedicată unei misiuni anume. Am stat acolo să văd ce turnură va lua discuţia.

„Asta nu este nimic – eu m-am masturbat în timp ce făceam de gardă peste Donga”.

Donga este un oraş inamic de pe partea opusă a văii. „Illume este cheia”, intervine un comandant de grupă, referindu-se la ciclul lunar. „Ştiţi, dacă ai parte de 15 – 20 la sută de illume este atât de întuneric, încât nu poţi vedea la un metru şi jumătate în faţa ta. Eu am făcut-o în cort, cu toţi băieţii în jurul meu, iar după aceea m-am gândit, «Asta a cam fost ratată». Dar i-am întrebat pe urmă pe băieţi dacă m-au văzut şi au spus că nu, aşa că m-am gândit că este foarte tare”.

Cineva ridică problema dacă este fiziologic posibil să te masturbezi în timpul unei lupte armate. Acesta ar fi, cu siguranţă, Muntele Everest al masturbării, dar părerea generală e că acest lucru nu poate fi făcut. O altă persoană menţionează binecunoscutul buncăr de la KOP şi mimează o fluturare de mână în timp ce capul lui se roteşte înainte şi înapoi scanând eventualii intruşi. În sfârşit, cineva mă

17 RPG (Rocket Propelled Grenade) reprezintă aruncătoare de grenade folosite de armata americană, arme livrate pentru prima dată de armata sovietică în 1961.

remarcă într-un colţ.

„Ne cerem scuze, domnule”, spune el „Suntem ca nişte maimuţe, numai că mai rău”.

Atacurile continuă aproape în fiecare zi, de la gloanţe singulare, care şuieră pe deasupra capetelor, la luptele armate din vale, care încep de la Abas Ghar şi durează la nesfârşit. În iulie, sergentul Padilla găteşte „Philly chesse stake”[18] pentru oamenii de la baza Phoenix, când a ţipat „Vino să îl iei înainte să fiu omorât”, chiar în momentul în care o grenadă propulsată de rachetă pătrunde în incintă şi îi smulge braţul. Pemble îl ajuta să urce într-un Humvee şi timp de săptămâni la rând nu îl visează decât pe Padilla stând în faţa lui cu braţul lipsă. Compania de Luptă are cel mai mult de-a face cu batalionul, iar batalionul este cel care are cel mai mare contact cu inamicul – de departe – din întreaga armată americană. Aproape o cincime din luptele celor 70.000 de militari NATO din Afghanistan sunt duse de către cei 150 de oameni din Compania de Luptă. Şaptezeci la sută din bombele care cad în Afghanistan sunt aruncate m şi în jurul Văii Koregal. Soldaţii americani din Irak, care nu au fost cu adevărat în focul luptei, vorbesc despre încercarea de a veni în Afghanistan numai ca să îşi ia insignele de infanterist care participă la lupte.

În iulie, înainte de a trece la Prima Grupă, O’Byrne este imobilizat cu restul de 240 de oameni ai echipei sale, pe drumul de mai sus de Loy Kalay. Supravegheau o patrulă care mergea în josul văii, când au început să se audă împuşcături, de jur, împrejurul lor. Reporterii sunt adesea de părere că, să stai în bătaia armelor de foc, este acelaşi lucru cu a fi imobilizat, dar nu este. A fi imobilizat,

18 Este un preparat specific pentru oraşul american Philadephia din statul Pensylvania. Mai precis, este un sandviş făcut din carne de vită pusă pe grătar şi mărunţită, ceapă prăjită şi brânză (n.trad.).

înseamnă că, practic, nu poţi să te mişti fără a fi omorât. Din momentul în care inamicul te-a imobilizat şi aruncă grenade sau mortiere asupra ta nu mai este nicio cale să te aperi, vin ţipând din cer şi, după câteva runde de lovituri, eşti mort.

„Am ales un loc prost, a fost numai vina noastră”, mi-a spus O’Byrne mai târziu. L-am întrebat cine s-a gândit prima dată că urmează să fie lovit. „Am fost ai naibii de proşti. Eram în câmp deschis, ştii, dar ne-am întins pe jos şi aşa am crezut că ne va fi bine. 1705 era chiar acolo, am fost nişte idioţi. A început să se tragă în noi, iar eu şi Vandenberge nici măcar nu ne-am luat armele, ei trăgeau chiar în noi, vreau să spun că nenorocitele alea de stânci se ridicau chiar în faţa noastră şi asta în câteva fracţiuni de secundă, înţelegi? Şi ajungem în spatele nenorocitului de buştean şi aud cum din nenorocitul de lemn încep să sară aşchii, grămada de lemne trosneşte, gloanţele lovesc lemnul şi… rahat! încep să se strângă în jurul nostru şi este acolo un lunetist, comandantul grupei şi-a ridicat capul, iar la 5 – 7 centimetri de capul său un nenorocit de glonţ loveşte lemnul, aşa că Jackson îl pune la pământ şi îi spune: «Stai culcat, nenorociţii ăştia trag chiar pe deasupra capului tău». Singurul motiv pentru care mai suntem în viaţă este pentru că au intervenit elicopterele Apache”.

Inamicul nu ar putea spera să provoace adevărate pierderi americanilor, atât timp cât ei se află în bazele lor, şi americanii, la rândul lor, nu ar putea spera să îl găsească pe duşman şi să îl omoare, *decât dacă* îşi părăsesc bazele. Drept urmare, un joc periculos a început să se dezvolte, de-a lungul verii, în Valea Korengal. La fiecare câteva zile, americanii trimiteau câte o patrulă pentru a discuta cu localnicii ca să fragmenteze activitatea

inamicului şi, în general, mergeau până când erau loviţi. Apoi chemau acolo întăriri serioase, sperând să omoare cât mai mulţi inamici cu putinţă. Pentru o perioadă, în timpul verii lui 2007, aproape fiecare patrulare importantă din Valea Korengal se sfârşea cu o luptă armată.

Strategia americanilor era să fie acoperiţi până când trăgătorii inamici şi-ar fi aranjat următoarele lovituri, ceea ce avea loc după o tragere sau două. Strategia inamicilor era aceea de a provoca cât mai multe victime înainte ca elicopterele Apache şi avioanele de vânătoare A-10 să sosească, ceea ce, de regulă, dura o jumătate de oră sau mai mult. Elicopterele Apache au mitraliere de calibru 30 mm conectate la casca pilotului, arătând astfel în ce direcţie priveşte acesta; cu alte cuvinte, dacă se trage într-un Apache, pilotul îşi întoarce capul, îl ocheşte pe cel care a tras şi îl omoară. Armele de pe A-10 sunt încă şi mai rele: mitraliere Gatling care au lovituri ce penetrează blindajele la aproape 4.000 de rotaţii pe minut. Exploziile vin atât de repede unele după celelalte, astfel încât o singură tragere seamănă cu un râgâit prelung, venit din ceruri.

Aproape toţi cei care şi-au pierdut viaţa în această vale au murit atunci când se aşteptau cel mai puţin, de obicei împuşcaţi în cap sau în gât, dovadă că îi puteau face pe oameni să dispară în cele mai banale condiţii. Numai o singură dată am ştiut dinainte că vom fi atacaţi, în rest eram pe punctul de a lua o înghiţitură de cafea, de vorbă cu cineva, la o plimbare, la aproape o sută de metri în afara gardului de sârmă, sau dormeam. Oamenii nu ştiau niciodată, ceea ce însemna că absolut orice făceau ar fi putut să fie *ultimul* lucru pe care l-ar mai fi putut face. Această realitate a dat naştere unor forme ciudate de gândire magică. Într-o dimineaţă, după patru zile de luptă continuă, când am spus că lucrurile păreau „liniştite” şi că

aş putea foarte bine să rostogolesc o grenadă prin avanpost, toţi cei de-acolo mi-au zis să tac naibii din gură. Iar apoi, mai erau Farmecele: mici bomboane cu aromă de fructe care soseau adesea în alimentele preambalate, numite MRE. Potrivit superstiţiei, dacă Farmecele erau mâncate, lupta avea să fie din nou provocată, astfel încât cine găsea un astfel de pachet în MRE era obligat să îl arunce în partea din spate a crestei sau să îl ardă în groapa specială. Într-o zi, Cortez s-a plictisit atât de tare încât a mâncat un întreg pachet dinadins, dar nimic nu s-a întâmplat. Nu le-a spus niciodată celorlalţi ce a făcut.

Atunci când un om este lovit, primul lucru care se întâmplă de obicei este să strige cineva după medic. Fiecare soldat este pregătit pentru medicina de luptă – ceea ce poate fi definit ca încetinirea sângerării pentru ca rănitul să poată fi transportat la MEDEVAC – aşa că militând care e cel mai aproape de victimă încearcă să ofere primul ajutor până la sosirea medicului. Dacă este o rană la piept, plămânii ar putea să necesite o decompresie, ceea ce înseamnă că un angiocateter de calibru.14 trebuie să fie împins în cavitatea toracică pentru a lăsa aerul să iasă. În caz contrar, aerul ar ajunge în cavitatea pleurală, prin rană, plămânul s-ar comprima, iar persoana respectivă ar muri prin sufocare. Un om poate să supravieţuiască unui glonţ în abdomen, dar poate muri în câteva minute de la o rană la picior sau la mână, dacă lovitura atinge artera. Un om care sângerează va fi pabd şi cu o vorbire îngreunată şi se va scălda în propriul sânge. Dintr-o fiinţă umană iese o cantitate uimitoare de sânge.

Odată, un medic, pe front, mi-a spus ce trebuie făcut pentru a salva un om cu hemoragie. (Mi-a oferit şi o trusă medicală pentru luptă – presupun că a făcut acest lucru pentru a nu fi nevoit să iau una de la un soldat, în caz că aş

fi rănit). Mai întâi, se apasă cu genunchiul între rană şi inimă, pentru a comprima artera şi a opri hemoragia. În timp ce se fac toate aceste operaţiuni, trebuie pregătit pansamentul pentru compresie. Se ridică presiunea de pe membru suficient timp cât să fie pus pansamentul pe rană, iar apoi se strânge bandajul până când sângerarea încetează. Dacă medicul nu a ajuns încă – poate că tratează pe altcineva sau poate că este rănit sau mort – atunci se acoperă rana cu ceva numit Kerlix, se bandajează şi se introduce o perfuzie în braţul rănitului. Dacă eşti rănit şi nu mai este nimeni în jurul tău, trebuie să faci toate astea de unul singur. Şi să fii sigur că le-ai putea face cu o singură mână. Când un soldat mi-a spus asta, l-am întrebat pe negândite de ce. Nici nu s-a mai deranjat să îmi răspundă.

Pe front, prima sarcină a unui medic este să fie lângă rănit cât mai repede posibil, ceea ce de multe ori înseamnă să fugă printre focurile de armă, în timp ce toţi ceilalţi se adăpostesc. Medicii simt renumiţi pentru curajul lor, dar cei pe care îi cunosc îl descriu mai mult ca pe teroarea unui eşec în a salva viaţa prietenilor lor. Singurul lucru la care se gândesc atunci când fug să trateze un rănit este să ajungă acolo înainte ca omul să sângereze prea mult sau să se sufoce; gloanţele care tot vin abia dacă mai contează. Fiecare pluton are un medic, iar atunci când Plutonul al Doilea a sosit în vale, medicul lor era Juan Restrepo – prietenul lui O’Byrne din ultima excursie la Roma. Restrepo era o persoană foarte îndrăgită, pentru că era curajos atunci când se afla în bătaia armei şi dedicat în totalitate oamenilor. Dacă cineva se îmbolnăvea, se ducea el să îi facă garda; dacă era deprimat, venea la el şi îi cânta la chitară. Avea grijă de oamenii săi, în toate modurile posibile.

Pe 22 iulie, după-amiaza, pe o ploaie măruntă, o patrulă a părăsit baza Phoenix şi s-a îndreptat către sud, spre satul Aliabad. O mare parte din Plutonul al Doilea se afla deja de o lună la baza Michigan, un loc care a văzut atât de puţine lupte, încât putea fi cu uşurinţă calificat drept tabără de vară, cu toate astea trebuiau să mai facă o ultimă patrulare. Restrepo se afla printre ei. Pe drumul de întoarcere, au trecut printr-un loc deschis, pe la periferia cimitirului, când a început să se tragă asupra lor. Erau trăgători inamici la est de ei deasupra Dongăi şi Marastanau-ului, la sud de ei pe Dealul Honcho şi la vest de ei la Table Rock. A fost pentru prima dată când asupra americanilor se trăgea în interiorul unui sat – inamicul era, de regulă, foarte îngrijorat în ceea ce privea victimele din rândul civililor – şi oamenii s-au adăpostit în spatele mormintelor şi a mormanelor de lemn care se aflau la marginea drumului.

Restrepo a fost singurul rănit. A primit două lovituri în faţă şi a căzut la pământ, sângerând masiv. Erau atât de multe gloanţe, venind din atât de multe direcţii, încât, iniţial, nimeni nu a îndrăznit să meargă să îl ia de acolo. În momentul în care au reuşit, în sfârşit, să îl aducă la un loc ferit, nu au ştiut ce să facă cu o rană atât de gravă, dar el s-a chinuit şi le-a spus cum să îi salveze viaţa. În câteva minute, trei Humvee-uri au plecat în trombă de la KOP şi un zbor MEDEVAC a decolat de la baza aeriană de la Asadabad, aflată la douăzeci de mile depărtare. În întreaga vale a izbucnit lupta, însă au reuşit să îl aducă pe Restrepo înapoi la KOP în mai puţin de douăzeci de minute. Respira, dar îşi pierdea cunoştinţa în mod repetat, după ce l-au adus la punctul de prim ajutor şi l-au intubat, o parte din oxigen s-a dus în stomac şi l-a făcut să vomite.

„A fost pentru prima dată când l-am văzut pe unul de-

ai noştri aşa", mi-a spus sergentul Mac. „În afară de Padilla, era pentru prima dată când l-am văzut pe unul de-ai noştri ciuruit când l-am ajutat să urce în camion, mi-am dat seama că nu mai era nimic de făcut să muţi de colo-colo un corp care nu se mişcă este cu adevărat ciudat. Era aproape... străin. Un astfel de moment este pus adânc în suflet, pentru a fi tratat mai târziu".

Pilotul MEDEVAC a survolat valea, nevrând să aterizeze în timp ce lupta era în toi, dar în cele din urmă a aterizat la KOP şi Restrepo a fost urcat

Telefonul prin radio a venit trei ore mai târziu. O'Byme deja scrisese în jurnalul său că Restrepo este un om prea bun pentru ca Dumnezeu să-l lase să moară – şi a scris acest lucru în ciuda faptului că el nu credea în Dumnezeu. El şi Mac, care erau în al Doilea Pluton şi curăţau sângele de pe îmbrăcămintea lui Restrepo, au fost nevoiţi să folosească şerveţele pentru copii, fiindcă sângele s-a combinat cu murdăria de după explozia carabinei sale M4. Au fost nevoiţi, de asemenea, să scoată şi încărcătoarele lui, astfel încât acestea să fie distribuite altor soldaţi. Erau aproape gata când un sergent, pe numele său Rentas, a intrat în cort şi l-a apucat pe O'Byrne de umeri. „Nu a supravieţuit, omule", a spus Rentas. O'Byrne aproape că l-a lovit pentru că a minţit.

„Foarte mult timp, l-am urât pe Dumnezeu", mi-a spus O'Byme mai târziu. „Cei din cel de-al Doilea Pluton s-au luptat ca animalele după acest incident".

Trăgătorii de pe Black Hawk au tras aproape o duzină de lovituri în stâncile de pe marginile dealurilor pentru a-şi curăţa armele, iar elicopterul ne-a înclinat atât de tare, încât mă puteam uita la intrarea în golf chiar sub nivelul solului. Două elicoptere Apache au mers în urma noastră aproape o jumătate de kilometru, cu armele

îndreptate în jos şi dând târcoale din loc în loc, precum nişte viespi uriaşe. Câmpuri verzi alunecau la trei sute de metri sub noi, şi, ici-colo, am putut să văd oameni care se scăldau în râu sau care spălau camionete pe care le conduseseră prin nisipuri, ca pe caii de povară. Un fermier ne face cu mâna, în timp ce treceam pe deasupra lui, fapt ce mă impresionează până când realizez că poate doar încerca să nu fie împuşcat. Şi eu am făcut cu mâna unui elicopter Apache o dată: eram singur pe un deal deasupra KOP şi, din moment ce nu eram îmbrăcat ca un soldat, nu ştiam cum arătam privit de sus. Pilotul a coborât pentru a privi mai atent şi am crezut că văd mitraliera de 30 de mm care se află dedesubtul nasului că balansează în direcţia mea. Poate că a fost numai în imaginaţia mea, însă nu a fost un sentiment plăcut.

Am trecut peste baza americană de la Asadabad şi ne-am îndreptat către vest, deasupra Pech. Zburam la nivelul vârfurilor dealurilor şi valea s-a subţiat, aşa că puteam să mă uit fără oprelişti la teribila geologie a Afghanistanului. Totul este piatră şi cade atât de abrupt, încât chiar dacă ai supravieţui accidentului, elicopterul tot ar continua să cadă până când ar atinge nivelul văii. Soldaţii, din câte îmi dau seama, nu se gândesc la astfel de lucruri. I-am văzut adormind în elicopterele Chinooks ca şi cum ar fi dormit în autocarul Greyhound[19], după o noapte albă în Atlantic City. Nici măcar nu se trezesc atunci când elicopterul începe să fie tras în jos de celulele de convecţie de deasupra văii.

Trecem peste un vârf, iar rotoarele lucrează ca şi cum ar fi picamere, apoi ne oprim în Korengal. De sus, KOP pare mai mic decât îmi aminteam, şi mai vulnerabil,

19 Greyhound este una dintre cele mai mari companii de transport din America de Nord (n.trad.).

cu bastioanele Hesco răspândite pe tot dealul, cu plasă de camuflaj pusă printre ele şi cu pista care pare mult prea mică pentru a putea ateriza acolo. Fumul roşu iese din pământ, ceea ce înseamnă că se trage în KOP, iar noi ne dăm jos cât mai repede cu putinţă din avion şi fugim ca să ne acoperim în spatele bastioanelor Hesco. L-am găsit pe Kearney în centrul de comandă arătând obosit şi cu zece ani mai bătrân decât în urmă cu două luni. Spune că după cât de rele au fost lucrurile în vară, au început să o ia în jos de atunci. Săptămâna trecută Compania de Luptă a fost implicată în treisprezece lupte într-o singură zi. 80% din luptă pentru întreaga grupă are acum loc în Valea Korengal. După lupte, avanpostul este plin ochi de alamă folosită. Restrepo a fost omorât, Padilla şi-a pierdut braţul, Loza a fost lovit la umăr, iar un om de legătură al lui Kellogg, Brown a fost rănit la picior în timp ce dormea în cortul său. „Cu toate acestea, am construit un nou avanpost”, spune Kearney. „L-am numit Restrepo, după doctorul Restrepo care a fost omorât. Este lovit mai mereu, dar preia tensiunile de la Phoenix. Întreaga bătălie s-a orientat către sud”.

În toiul nopţii, o săptămână mai târziu, Plutonul al Treilea a urcat pe ramificaţia de deasupra Table Rock şi au început să sape. Plutonul al Doilea a mers de asemenea acolo ca să îi protejeze. S-au aşezat în poziţiile de luptă, la vest de noul avanpost şi pe dealurile de deasupra acestuia şi apoi toată noaptea ascultau cum târnăcoapele loveau stânca. Plutonul al Treilea săpa cu disperare astfel încât la sosirea zilei să beneficieze de o oarecare apărare. Noul avanpost se afla deasupra unei poziţii pe care inamicul o utilizase de luni întregi pentru a trage în baza Phoenix şi încă se mai afla acolo o mulţime de alamă pentru armele lor. (Pemble a găsit chiar o cartuşieră care nu a explodat şi

a adus-o pentru a fi dezamorsată. L-a considerat un noroc, pe principiul că ar fi putut să fie glontele care l-ar fi omorât). Din vârful dealului, americanii controlau majoritatea zonei din jurul lui Phoenix şi KOP, ceea ce însemna că acele baze nu mai puteau fi atacate cu eficienţă. Era, după cum mi-a spus Kearney, un mare deget din mijloc arătat luptătorilor talibani din vale.

Dawn a adus o mulţime de grenade şi rânduri întregi de mitraliere. Plutonul al Treilea a sfredelit muntele şi a cărat resturile în saci de nisip pe care i-au pus în jurul lor pentru a beneficia de o protecţie şi mai mare. Talibanii au atacat în fiecare oră sau aproximativ din toate poziţiile pe care le aveau, întreaga zi. Oamenii din cel de-al Treilea Pluton au lucrat până la noua înfruntare, s-au odihnit în timp ce ceilalţi ripostau, şi apoi şi-au reluat munca în momentul în care lucrurile s-au liniştit. Plutonul al Doilea a scuipat în toate direcţiile atât de multă muniţie, încât armele au început să se blocheze. „M-am trezit că trăgeam şi când m-am uitat la gloanţele care şuierau în jurul lui Monroe, l-am văzut că stătea”, şi-a amintit O’Byrne. „I-am spus: «Ce dracu’, Monroe, treci şi trage, de ce dracu’ nu tragi?»”.

Monroe a urlat că armai s-a blocat şi apoi a început, metodic, să o desfacă. Gloanţele făceau să sară ţărâna din jurul lui, dar el nu se lăsa descurajat. A desfăcut arma, a dat-o cu ulei şi a început să o reasambleze, iar când a fost gata, a pus muniţia în cureaua de alimentare şi a început să riposteze.

După orbecăiala iniţială, Plutonul al Treilea s-a întors la KOP şi Plutonul al Doilea i-a luat locul. Temperaturile erau de peste 38 de grade Celsius, iar oamenii lucrau în echipament complet, pentru că nu ştiau niciodată când ar urma să fie loviţi. O parte dintre oameni balansa

picamerele pentru a sparge stâncile, o altă parte lua cu lopata molozul şi îl punea în cutiile de muniţii, iar alţii le aruncau pe deasupra capetelor lor, într-un Hesco gol. Hesco-urile sunt coşuri din sârmă, cu o căptuşeală de moleschin, pe care armata americană le foloseşte pentru a construi baze în zone îndepărtate. Au aproape 2, 5 metri cubi şi pot fi încărcate cu aproape 25 de tone de rocă sau nisip. Le-ar fi trebuit oamenilor din al Doilea Pluton o zi întreagă pentru a umple un astfel de coş, iar potrivit planurilor trebuiau ridicate 30 de Hesco în forma unui mare cârlig de pescuit cu faţa la inamic. De fiecare dată când umpleau un Hesco, lumea lor devenea un pic mai mare şi de fiecare dată când intrau într-o luptă, îşi dădeau seama unde ar trebui plasat următorul Hesco. Foloseau placaj şi saci de nisip ca să construiască un buncăr pentru mitralierele de calibru.50 şi îşi aranjau paturile de campanie lângă zidul sudic fiindcă era singurul loc, unde nu puteau fi loviţi. Atunci când ploua, îşi întindeau prelata pe deasupra paturilor de campanie sau atunci când era soare, se ghemuiau la răcoarea gropilor unde se aflau puştile de calibru.50, fumând ţigări şi spunând glumele lor macabre soldăţeşti.

I-am cerut o dată lui O'Byme să se descrie cum era pe atunci.

„Un tâmpit!", a spus el. „Nu mi-era frică, nu eram fericit, doar al naibii de tâmpit. Eram rezervat şi nu făceam decât ceea ce trebuia să fac. Era foarte ciudat, te încearcă un sentiment de detaşare în acele prime luni".

„Nu îţi era frică că vei muri?"

„Nu, eram prea tâmpit Nu-mi las niciodată gândurile să se mai întoarcă acolo. Mi-am impus nişte limite şi nu îmi las niciodată mintea să se mai întoarcă în acel loc".

Merg la Restrepo la câteva săptămâni după ce a

început construirea avanpostului, urcând timp de două ore dealul cu căpitanul Kearney şi cu un băiat de la cartierul general care vomită întruna din cauză că nu este obişnuit cu căldura. Un soldat pune pariu cu un altul, pe 25 de dolari, că vom fi loviţi cu o mitralieră, pe ultima porţiune înainte de sosirea la avanpost, care este deschisă pentru poziţiile talibanilor din sud. Pe acea bucată de drum, unul câte unul alergăm foarte repede şi băiatul pierde pariul. Restrepo este amplasat pe o creastă şi se ridică deasupra muntelui precum un cargobot deasupra unui val uriaş, plin de buncăre şi de instrumente de comunicaţii, stând ancorat puternic în depresiune. Este un zid de Hesco-uri aşezate cu faţa spre sud şi un loc de tragere, înconjurat de spaţiul pentru depozitarea paraşutelor, de paleţi de apă îmbuteliată şi de alimente preambalate (MRE) şi desigur de stive întregi de muniţie: rachete Javelin, grenade de mână, grenade 203 şi lăzi de cartuşiere pentru mitralierele de calibru.50,.240* şi SAW. Se pare că era suficientă muniţie la Restrepo pentru a face fiecare armă să vibreze timp de o oră până când ţevile armelor s-ar topi, armele s-ar bloca, soldaţii ar surzi, iar flecare copac din vale ar fi ciopârţit de plumbul gloanţelor.

Când ajungem, oamenii din Plutonul al Doilea stau pe paturile lor de campanie, în spatele Hesco-urilor, fumând ţigări şi deschizând pungi de MRE. Nu există electricitate la Restrepo, nici apă curentă, nici mâncare caldă, iar oamenii vor sta aici o mare parte din anul următor. Proptită deasupra lor, stă o siluetă făcută din placaj pe care Plutonul al Doilea o foloseşte pentru a trage în ea. Silueta are aproape 2, 5 metri şi un falus suficient de mare ca să fie văzut de dincolo de vale. Discuţia ajunge la o bază americană numită Ranch House. În urmă cu două săptămâni – chiar în momentul în care Plutonul al Doilea

construia Restrepo – optzeci de talibani au îndepărtat sârmele de la Claymores, în jurul poziţiei, au trecut peste cele trei santinele şi au ajuns în interiorul bazei, practic, înainte ca cineva să ştie cu adevărat ce s-a întâmplat. Un pluton al Companiei Alese avea în grijă baza şi a petrecut primele trei luni fără a fi implicat în nicio luptă majoră. Au sărit la luptă vărsându-şi băuturile ieftine pe lenjeria intimă, aruncând grenade şi încercând să îşi pună echipamentul. Talibanii erau atât de aproape încât cel care manipula mortierul plutonului a trebuit practic să tragă vertical, în aer, pentru a-i nimeri; la un moment dat, a crezut că a calculat greşit şi a tras chiar în el. Un specialist foarte grav rănit, pe numele său Deloria, s-a trezit neînarmat în spatele liniilor inamice, aşa că a luat de jos o piatră, pentru a putea muri luptând.

Un clip video, făcut de un cameraman taliban în timpul atacului, arată cum luptători bine înarmaţi merg atât de liniştiţi prin bază ca şi cum ar fi organizat un meci de cricket. Într-un final, au ajuns şi avioanele A-10, iar liderul plutonului a cerut o rafală de gloanţe chiar prin bază, însă piloţii au ezitat. „Ai putea să faci asta pentru că oricum o să murim cu toţii” – sau ceva cu un efect similar – a zbierat locotenentul prin radio. Rafalele de gloanţe au salvat baza, dar jumătate din cei 20 de apărători americani ai acesteia au fost răniţi în luptă, iar comandamentul a luat în discuţie cât de repede ar putea să fie închisă baza, fără să pară că este o retragere. Vestea s-a dus repede, arătând că, nu numai că inamicului nu îi era frică să lupte de aproape, dar erau dispuşi să sufere pierderi enorme pentru a distruge o poziţie americană. Sunt baze mici, precum fermele, peste tot în Afghanistan – sunt fundamentale pentru strategia americanilor de a implica populaţia – dar majoritatea dintre acestea sunt conduse numai de câteva

detaşamente. Din punct de vedere tactic, nu este un obstacol insurmontabil pentru un comandant taliban care are sute de oameni şi este dispus să piardă jumătate din ei pentru a cuceri o poziţie americană. Restrepo era baza cea mai vulnerabilă, în cea mai disputată vale din întregul sector american. Părea aproape inevitabil, faptul că, mai devreme sau mai târziu, inamicul va face o încercare serioasă pentru a o prelua.

5

„DĂ-I ÎN CENTRU, DÀ-I ÎN CENTRU!”

Zgomotul iscusit de ciocan al 240-urilor, teribilul pocnet şi huruit al gloanţelor.

„DEASUPRA NENOROCITEI DE CRESTE!”

Toată lumea strigă, numai că eu aud frânturi între explozii. Asta este, contact om-la-om de la 50 de metri, în afara sârmei şi capul meu se învârte ca cel al unui robot care şi-a pierdut controlul. Un al doilea soldat fruntaş numit Gutierrez este doborât şi nimeni nu ştie, dacă a fost lovit sau şi-a rupt piciorul sărind de pe un Hesco, medicul stă aplecat deasupra lui acum. Şi în avanpost este folosită fiecare armă disponibilă. Mitralierele de calibru.50 îşi fac treaba din interiorul buncărului şi Loves trage din est şi încearcă să îşi deblocheze SAW-ul, Olson incendiază poziţiile inamice aflat la sud de noi. Loves mi-a spus mai devreme, că s-a înrolat în armată pentru că se săturase de petreceri şi să tot stea cu mama lui, iar acum se află în spatele unui sac cu nisip, pe vârful unui deal din Afghanistan şi este zguduit de lovituri. Obuzele fac scântei când ies din arme şi se împrăştie în praf, oamenii urlă informaţii în limbajul lor trunchiat şi ciudat de război, iar eu sunt mai mult sau mai puţin îngheţat în spatele unui Hesco, privind mici dâre de praf care ies din pământ chiar în faţa mea. îmi ia ceva timp să înţeleg că acelea sunt

lovituri şi că probabil nu vreau să merg acolo.

„CÂTE LOVITURI AI PRIMIT?”

„E ÎN BĂTAIA MITRALIERELOR”.

Suntem atacaţi dinspre est, sud şi vest, iar băiatul din vest trimite lovituri chiar prin intermediul poziţiei avantajoase. îl au pe un alt băiat de sub noi în bătaia armei şi Olson încearcă să se ocupe de acest aspect, dar mitraliera SAW nu ocheşte suficient de departe pentru a-l doborî. „IUBIRE IMPOSIBILĂ!”, strigă un bărbat; sunt aproape convins că un altul a început să cânte. Creierul meu şi-a căutat refugiu într-o absenţă derulată cu încetinitorul, care nu permite foarte mult luarea deciziilor, dar după jumătate de minut lucrurile au reintrat în normal şi sunt capabil să îl urmez pe Kim, în timp ce acesta fuge spre uşa din faţă. Stăm lipiţi de Hesco-uri pentru că loviturile care vin îşi fac treaba dezgustătoare deasupra capetelor noastre. Kim şi Rudy se apleacă în afara ultimului Hesco, unul sus, unul jos, trăgând în depresiune până când Rice îşi face apariţia cu o expresie acră şi trage trei sau patru focuri din arma sa SAW. Rice este şeful Grupei Armată şi odată mi s-a descris ca fiind „unul dintre acei băieţi blegi cărora le place lupta”. După ce a terminat cu SAW-ul, cere un 203, iar Kim îi dă un tub plin, după care iese afară şi trage unul în depresiune. Se răsuceşte şi se ascunde în spatele unui Hesco, înainte, chiar, să explodeze. Sunetul de focuri de armă încetează, cu excepţia, sunetului mortierelor care lovesc culmile. Cine a tras în noi este fie mort, fie a rămas fără muniţie.

Gutierrez a suferit fracturi totale ale tibiei şi fibulei, dislocându-şi atât de mult piciorul de gleznă, încât mi se părea foarte greu chiar şi numai să privesc în direcţia sa. El şi un fruntaş pe numele său Moreno erau pe Hesco răsturnând cutiile de muniţie când au fost luaţi în vizor de

un trăgător taliban de pe stâncă. O'Byrne spune că glonţul, atunci când trece pe lângă tine, sună ca o bandă de cauciuc care se freacă de un plastic şi acesta era şi sunetul pe care ambii bărbaţi l-au auzit în jurul lor, înainte să se arunce de pe bastion. Moreno a aterizat cu bine, dar Guttie şi-a prins un picior în cădere şi s-a izbit cu toată greutatea corpului său, plus cele aproape 14 kilograme de echipament de protecţie.

Moreno a pus mâinile pe el şi a început să îl tragă din bătaia gloanţelor. Un lider al celei de-a Treia Echipe, pe numele său Hijar, a fugit după ajutor, iar el şi Moreno au reuşit să îl aducă pe Guttie într-un loc protejat înainte ca cineva să fie lovit. Între timp, doctorul Old a ajuns la ei şi a îngenuncheat în ţărână, încercând să îşi dea seama cât de grav este rănit. Mai târziu, l-am întrebat pe Hijar dacă a simţit vreo ezitare înainte de a da fuga după doctor prin ploaia de gloanţe. „Nu", a spus Hijar, „şi el ar face asta pentru mine. Ştim asta, este unicul lucru care face toate astea posibile".

Asta este ceea ce îmi amintesc eu, din ce a zis el; eram încă prea şocat pentru a apuca să scriu ceva. Era deja a treia luptă din ziua respectivă şi nu aveam niciun motiv să cred că au terminat cu noi. Rice trimite Prima Grupă afară pentru a pregăti locul de tragere, dar se întorc fără să fi avut vreun contact, iar acum sunt ocupaţi să reîntărească poziţia de la poarta principală cu saci de nisip. Guttie este pe spate în buncăr în timp ce doctorul Old îi înfige acul unei seringi în braţ. Guttie are deja o perfuzie intravenoasă în braţul său, o ţigară într-un colţ al gurii, o acadea cu Fentanyl în cealaltă parte şi ascultă muzică pe iPod. Un moment mai târziu îşi face efectul morfina.

„Până şi vecinul meu care este dealer a avut rahaturi

mai bune decât asta”, spune Guttie.

Un soldat pe nume Stichter trece pe lângă noi. Este un băietan înalt şi arătos din Iowa care are tatuat cuvântul „INFIDEL” pe pieptul său şi ţine o poză a surorii sale în cască. (în acest fel, spune el, ea este ultima persoană pe care o vede înainte să plece în patrulare). Se uită în jos spre Guttie şi îşi scutură capul şi spune: „Cred că e amuzant faptul că un soldat de la divizia aeropurtată sare de la un metru şi jumătate şi îşi rupe glezna”.

Ziua de lucru s-a terminat şi oamenii încep să se strângă în buncăr, glumind, citind reviste şi privind din când în când pe furiş la Guttie. Stă întins pe o brancardă ascultând muzică cu mâinile strânse la piept şi cu o privire fericită pe chip. Nici măcar nu pare prezent aici. Stau pe un pat de campanie, alături de Jones, singurul negru din pluton şi unul din cei cinci din întreaga companie. Este din Reno, statul Nevada, dar a trăit o perioadă în Colorado, unde, susţine că a avut cel mai mare scor PT, din întregul stat. A luat 385 şi a reuşit să parcurgă 35 de metri 4, 36 secunde. A avut o bursă sportivă la universitatea de stat, pe care pierdut-o şi a ajuns să vândă droguri la Reno, înainte de a se înrola în Armată, pentru a evita să fie ucis sau să facă închisoare. „Am fost împuşcat în spate în lumea civilă, aşa că ştiam deja cum o să reacţionez la gloanţe”, mi-a mărturisit el. „Vreau să spun că nu sunt tâmpit – am să mă apăr – dar nici nu o să fiu vreun şmecher”.

Acum fumează îmbufnat o ţigară, în timp ce alţi bărbaţi glumesc şi sporovăiesc în jurul lui. Solowski răsfoieşte o revistă de surfing. Kim este în buncăr şi citeşte o carte cu Harry Potter. Soarele stă aproape să apună aruncând ultimele raze de deasupra văii de pe crestele vestice până la pantele întunecate ale Abas Ghar. Oare se aud animale – lupi? maimuţe? – scheunând de pe colţurile

de stâncă de deasupra noastră. Patterson răspunde la un radio-telefon şi află că Profetul a interceptat o convorbire a inamicului care vorbea despre 20 de grenade de mână în vale. Rice stă alături de el şi spune ceva în şoaptă despre Ranch House. „Ştiu”, răspunde Patterson. Iese din buncăr şi le repetă oamenilor ştirea. Nimeni nu răspunde.

„Alea ne simt destinate nouă”, murmură într-un final Jones, Vârful ţigării sale pendulează în întuneric pe măsură ce vorbeşte. „Nu iei grenade pentru a le arunca de la 300 de metri. O să încerce să pătrundă în nenorocirea asta de aici”.

Urma să petrec o perioadă pe acel deal şi curând a devenit evident că, dacă era să fiu ucis în cursul anului următor, Restrepo era foarte potrivit pentru aşa ceva. Nu era *probabil*, dar era posibil, aşa că am avut ciudatul sentiment că îmi ştiu soarta dinainte. Asta făcea din Restrepo o ţintă uşoară pentru cele mai negre temeri ale mele, un loc, unde inimaginabilul trebuia analizat în detaliu. Odată, pe când mă sprijineam de nişte saci cu nisip, am fost surprins să văd nişte pământ zburându-mi în faţă. Nu am făcut nicio legătură, până când am auzit împuşcături câteva secunde mai târziu. Cât de aproape era acea lovitură? 15 centimetri? 30 de centimetri? Când astfel de chestiuni îţi dau târcoale, începi să studiezi locul în care te afli mai atent: ciorile plimbate de curenţi pe partea din spate a crestelor, laurii care au fost împuşcaţi până au devenit arşice, mai întâi de către americani şi apoi de către inamici, sârma ghimpată, sacii de nisip şi barăcile lipite de dealuri. Cu siguranţă nu este frumos acolo sus, dar simplul gând, că ar putea să fie, ultimul loc pe care îl vezi, îi dă un soi de strălucire.

Nu ştiu din ce motiv, teama mea de a fi omorât avea forma unui atac, în urma căruia urma să mor – să murim

cu toţii – atac, pe care eu mi l-am imaginat în cele mai mici detalii. Unii oameni au crezut că locul este de necucerit, dar eu aveam altă părere. Să zicem că ai vrea să dai lovitura la Restrepo, la patru dimineaţa, în timp ce toată lumea doarme sau este ameţită de la somnifere. (Soldaţii le luau pentru a evita să tresară noaptea din cauza unor împuşcături imaginare.) Mai întâi, ar trebui lovit gardianul care stă în tumul din sud şi să obţii Mark 19, o mitralieră cu centură de grenade, care ar putea opri aproape orice atac îţi stă în cale. După aceea, ar trebui redirecţionate armele mici de foc din sud şi din vest ca să trimită valuri succesive de oameni, la locul loviturilor. Primul val, probabil, ar urma să fie risipit de minele anti-personal Claymore, cel de-al doilea, nu va supravieţui probabil nici el, însă la cel de-al treilea şi la cel de-al patrulea, ai fi luptat cu ei corp la corp.

„Ar începe totul cu RPG-urile, apoi cu 75 – 100 de oameni care ar urma să treacă peste sârma ghimpată”, mi-a explicat Jones, atunci când l-am întrebat cum s-ar desfăşura atacul. „Şi ei nu iau prizonieri. Băieţii sunt ucişi lângă tine, trebuie să te aperi până la ultimul om pentru că nimeni nu o să te ajute. KOP este la o mie de metri distanţă, dar ar putea foarte bine să fie şi în altă ţară pentru că ei nu vor ajunge la tine. Aşa că, fie te hotărăşti repede să lupţi până la moarte sau spui numai: «OK, toată lumea este moartă în jurul meu, aşa că o să plec, o să părăsesc acest loc». Şi problema este, că dacă toate aceste arme pot fi mutate, dacă montăm mitralierele de calibru.50, astfel încât să dăm foc întregului KOP, problema s-ar muta în întreaga vale. Şi dacă invadează valea, vor omorî militari şi cu trupurile soldaţilor care vor continua să fie în acea zonă, nu s-ar putea arunca o bombă deasupra lor. Dacă ar reuşi să ne invadeze, ei? *Cu*

siguranţă aceea ar fi o zi extrem de proastă”.

Asta era părerea lui Jones. Noaptea mi-am pus casca şi vesta la picioare şi mi-am păstrat cizmele legate lejer astfel încât să mă pot încălţa cu ele fără să mă împiedic de şireturi. Să mă trezesc cu ei, era cel mai înspăimântător coşmar, la care mă puteam gândi şi, aranjându-mi lucrurile astfel încât să pot ieşi pe uşă în 30 de secunde, mă preocupa întrebarea cum voi reuşi să mă obişnuiesc cu aceste frici. Nu funcţiona foarte bine. Stăteam treaz nopţile, ameţit de ideea că totul ar putea să se schimbe, de fapt, ar putea să se termine în orice moment. Şi chiar şi după ce mă duceam la culcare, gândurile mi se transformau în vise, urmăream secvenţele complete ale unor lovituri exacte de luptă, în care mă scufundam ca într-un film prost de acţiune. În acele vise, inamicul era neobosit şi era peste tot, în aceeaşi clipă, iar eu nu aveam nicio şansă.

Fiindcă eram un civil printre soldaţi, eram conştient de faptul că o cădere nervoasă de-a mea i-ar putea pune în pericol pe alţi oameni, iar ideea era la fel de terifiantă precum pericolul real de acolo. Problema fricii este că nu-i doar un singur sentiment. Frica are o întreagă taxonomie – anxietate, teamă, panică, premoniţii – şi ai putea rezista la o anumită formă, dar să ai o cădere serioasă când vine vorba de o alta. Înainte de fiecare luptă, toată lumea devine puţin tăioasă, plimbându-se de jur-împrejur, cu o jumătate de zâmbet pe figură, părând să spună „Asta este ceea ce facem – e o nebunie, nu?” totuşi acele momente nu mă deranjau niciodată cu nimic. Aveam încredere în băieţii cu care eram şi, de obicei, doar mă concentram să găsesc un adăpost şi să am camera de filmat pregătită. Luptele propriu-zise treceau ca prin ceaţă; dacă îmi aminteam fie şi jumătate din ceea ce se întâmplase, însemna că o

duceam bine. (Mă uitam la filmare după aceea şi eram mereu uimit, de cât de multe mi-au scăpat). O singură dată, mi s-a întâmplat să îngheţ, anume atunci când am fost loviţi pe neaşteptate şi foarte rău. Nu aveam echipamentul de protecţie sau camera aproape de mine – prost, prost – şi am stat timp de 30 de secunde fără să înţeleg ce se întâmplă, până când Tim a reuşit să treacă prin foc ca să ne ia echipamentul amândurora şi să îl ducă în spatele unui Hesco.

Lupta declanşa atât de multă adrenalină prin corp, încât frica era arareori o problemă; un indicator mult mai bun pentru curaj era modul în care te simţeai înaintea marilor operaţiuni, atunci când ideea, că ţi-ai putea pierde viaţa avea chiar şanse, să se instaleze în mintea ta. Slăbiciunea mea personală nu era atât de mult frica, cât anticiparea acesteia. Dacă aş fi avut şi cea mai mică senzaţie de curaj personal, aceasta se dizolva în zilele sau orele de dinaintea unui eveniment important, groaza acumulându-se în sângele meu precum un soi de toxină, până când eram prea apatic ca să îmi leg măcar şireturile corect. Din câte mi-am putut da eu seama, fiecăruia dintre cei de acolo de sus i se făcea frică din când în când şi nu era niciun stigmat în legătură cu aceasta atât timp cât nu lăsai acest sentiment să îi cuprindă şi pe ceilalţi, iar jurnaliştii nu făceau excepţie de la această regulă. Odată am fost total lipsit de vigoare când Plutonul al Doilea a intervenit ca forţă de reacţie rapidă la Avanpostul Vegas, care era pe punctul de a fi atacat. Aceasta era ultima mea deplasare, eram numai cu câteva zile înainte de a părăsi Korengal definitiv şi exista riscul ca, în următoarele ore, un Chinook să ne azvârle în mijlocul unei lupte teribile la Abas Ghar. îmi pregăteam echipamentul de protecţie pentru ceea ce putea urma – extraapă, extrabaterii, am scos

armura din laterale pentru a cântări mai puţin – şi cred că faţa mea trăda mai multă anxietate decât mi-am dat eu seama. „Este în regulă să fii speriat”, mi-a spus Moreno, suficient de tare încât să audă toată lumea, „însă nu vrei să o *arăţi*”.

Simt multe feluri de putere, iar frica înăbuşită poate fi una dintre cele mai profunde, cea fără de care, armatele nu ar funcţiona, iar războaiele ar fi lipsite de oameni dispuşi să lupte (Doamne fereşte!), în armată sunt băieţi mari şi puternici care sunt laşi, precum simt şi unii mai mărunţei, cu înfăţişare sălbatică, precum Monroe, care înşfacă o mitralieră SAW în timp ce loviturile toacă metodic stâncile din jurul său. Adevăratele forme de putere, cum ar fi să cari 72 de kilograme pe un munte, depind, evident, de dimensiunea muşchilor fiecăruia, dar muşchii fac numai ce le spui tu, aşa că până la urmă totul se reduce la mintea omenească. Războaiele sunt duse cu maşinării grele care funcţionează cel mai bine în vârful celui mai mare deal din regiune şi sunt folosite împotriva unor oameni care se află mai jos. Aceasta ar fi, pe scurt, tactica militară şi înseamnă că o parte foarte mare din efortul de luptă îl constituie numai căratul echipamentelor grele pe dealuri.

Am fost tot timpul uimit de marea varietatea a formelor trupurilor oamenilor din pluton, constituţii foarte diferite care îndeplinesc aceeaşi sarcină. Donoho avea 1, 90 m şi era slab ca o placă de călcat, dar căra un kit SAW întreg, de 72 de kilograme. Walker avea dimensiuni mari, cu o fire foarte blândă care mergea cu greu, dar era, practic, de neoprit. (Odată, băieţii i-au umplut special raniţa cu 22 de kilograme, în plus, de mâncare la conservă, pe lângă cele 36 pe care le căra deja; s-a opintit, un pic să le pună în spate şi a mers până la Restrepo fără măcar să

comenteze). Bobby Wilson era un trăgător din Georgia, cu degetele precum cârnaţii, iar picioarele îi erau, Uteralmente, pătrate: măsura 48, cvadruplu E[20]. Chiar el se descria ca fiind gras, dar avea o putere grobiană care semăna mai degrabă cu un sistem hidraulic, decât cu o musculatură. Era cunoscut pentru faptul că nici măcar nu se obosea să se ferească de bătăile din bănui, doar mergea direct până la tipul care a comentat ceva despre el, până când, era suficient de aproape pentru a-l strivi. Odată, plutonul avea nevoie să obţină ceva numit LRAS de la Restrepo şi nu era niciun elicopter disponibil să îl aducă. Un LRAS este un dispozitiv optic, cu senzori termici, de dimensiunea unui dulap cu acte şi care cântăreşte peste 45 de kilograme. I-au dat această sarcină lui Bobby, care a plecat cu o sticlă de apă într-o mână şi cu mitraliera în cealaltă.

Şi lista ar putea să continue cu tipi sfrijiţi precum Monroe sau Pemble, care cărau la fel de mult precum băieţi înalţi şi sprinteni ca Jones sau pur şi simplu precum catârii de Wilson sau Walker. Singurul om care se limita la categoria sa era Vandenberge, un specialist de la Grupa Armată care avea 1, 95 metri şi a ajuns la Korengal cântărind 136 de kilograme. Mâinile lui erau atât de mari încât mi s-a spus că ar fi putut să palmeze în ele sacii de nisip ca şi cum ar fi fost mingi de baschet. Putea să ia un SAW într-o singură mână – zece kilograme, plus muniţia – şi să tragă ca şi cum ar fi avut un pistol. L-am văzut cum l-a zvârlit pe Kim peste umărul său, cum a trecut cu picioarele printr-o apă şi apoi cum a urcat până la jumătatea drumului spre Honcho Hill, fără ca măcar să pară că îi pasă. Odată, cineva s-a întrebat cu voce tare

20 Pe o scară de la A-E, unde A înseamnă subţire şi E lat.

dacă Vandenberge ar putea să pregătească de tragere o mitralieră de calibru.50, adică să o aşeze pe umăr şi să tragă cu ea, ca şi cum ar fi o puşcă. Mitraliera de acest tip cântăreşte aproape 45 de kilograme şi nu se trage cu ea fără să fie pusă pe suport şi nici nu este cărată de mai puţin de doi oameni. Vandenberge şi-a înfăşurat palmele mari în jurul ei, a pus-o pe umăr şi a ţintit cu ea de parcă ar fi împuşcat păsările cu un pistol de calibrul.22.

Vorbea rar, dar, din când în când, îi apărea un zâmbet timid mai ales când oamenii îi aduceau aminte despre cât de mare era. „Vandenberge, mare nemernic mai eşti!”, i-a spus cineva odată, în trecere. „Ghinionul meu”, a răspuns el, fără măcar să se uite.

O’Byrne nu era mare, dar părea că este făcut din resturi de metal, cu cicatrice pe ici pe colo şi nimic nu părea să îl afecteze. Mergea concentrat atunci când pleca în patrulare, şi trebuia mereu să încetinească astfel încât, să nu depăşească restul plutonului. Odată, se căţărau spre Table Rock după o operaţiune care a durat 24 de ore atunci când un om, dintr-un alt batalion, s-a prăbuşit la pământ. „*Nu poate* să se lase doborât de oboseală aici”, l-am auzit pe O’Byrne că îi spune, în întuneric, sergentului Mac. „Nu are *dreptul* să o facă”. Faptul că nu ţi se permite să experimentezi ceva atât de omenesc, precum epuizarea, este revoltător, mai puţin, atunci când eşti într-o luptă. Marii lideri ştiu că epuizarea este, parţial, o stare de spirit, iar cei care îi cedează înseamnă că au decis să se pună pe ei, mai presus de oricine altcineva. Dacă nu eşti pregătit să mergi pentru cineva, cu siguranţă nu eşti pregătit să mori pentru el şi asta poate duce chiar la întrebarea dacă ai sau nu ai, ce căuta în pluton.

Nu ar fi fost posibil să surprind un comentariu ca al lui O’Byrne fără a lua, în considerare obligaţia fiecăruia de

a o respecta. Dacă încetineşti mersul unei patriile, inamicul are timp să reintre în poziţii şi atunci cineva va fi împuşcat. Numai simpla închipuire a faptului că ai putea fi cauza declanşării unui astfel de scenariu, era ca şi cum ţi-ai fi imaginat că poţi prăbuşi un elicopter Chinook: la un moment dat, mintea mea refuza să participe la acest experiment. Am încercat să mă îmbărbătez singur, spunându-mi că am de două ori vârsta soldaţilor, dar căram jumătate din greutatea pe care o cărau ei, aşa că, într-un fel, era o luptă cinstită. De asemenea, am mai alergat, în colegiu, pe pistă şi la cross în concursuri naţionale şi, 25 de ani mai târziu, îmi mai aminteam cum se negociază lungul şi oribilul proces al colapsului fizic, începe cu durere, evident, dar acea durere este la limita a ceea ce îmi imaginam că este o vale adâncă şi întunecată. La fundul acestei văi era adevărata lipsă de puteri, însă ar putea dura ore până să ajungi acolo, trecând prin mai multe etape de mizerie şi disociere, până când pm şi simplu muşchii refuză să te mai asculte şi mintea nu mai poate fi capabilă să dea comenzi care să aibă vreo noimă. Cel mai important lucru pe care încă îl mai ştiam, după atâta timp de alergare, este că, atunci când începe să te doară, nu eşti nici măcar *aproape* de fundul văii şi dacă nu te panichezi la primele semne ale agoniei, mai ai încă foarte, foarte mult de dat.

Purtam o vestă de protecţie aşa cum aveau toţi soldaţii – ei o numeau „IBA” – şi o cască pe care ei o numeau „Kevlar”. împreună, acestea cântăreau aproximativ 13, 5 kilograme. Mai aveam o cameră video cu puţin peste două kilograme, două kilograme de apă într-un sistem de hidratare Camei Bak şi încă aproape nouă kilograme de mâncare şi haine în cazul în care am fi fost nevoiţi să înnoptăm. Aş fi putut să merg toată ziua cu 22

sau 27 de kilograme în spate, dar nu aş fi putut să alerg mai mult de 90 de metri – nimeni nu ar fi putut – şi foarte puţini oameni ar fi putut alerga în susul dealului, mai mult de câţiva paşi. îmi căram camera prinsă cu o chingă, dar s-a distrus într-o căţărare pe stânci, în timpul unei operaţiuni nocturne, aşa că am prins-o pe cea nouă de o carabină care era atârnată de umărul meu stâng. În acest mod, se balansa mai puţin şi îmi era mai simplu să o apuc ca să pot filma. Aveam casete şi baterii de rezervă în vesta mea, precum şi o trusă medicală şi, atunci când mergeam în patrule, am legat un Camel Bak direct la ea" astfel încât să mă debarasez de raniţă şi să fiu totuşi în regulă. Aveam scris pe ghete, cască şi vestă grupa de sânge „O pozitiv" şi aveam legitimaţia de presă prinsă cu nasturi de un buzunar al pantalonilor, un cuţit pliabil, o agendă şi nişte pixuri. Tot ceea ce aveam nevoie se afla pe mine în majoritatea timpului.

Patrulările din zilele foarte călduroase se rezumau la ecuaţia apă versus distanţă; nu voiai să mergi pe uscat, dar nici nu ai fi vrut să cari kilograme suplimentare dacă ai fi fost nevoit să alergi la un anumit moment dat. Am încercat să îmi beau trei sferturi din apă până la punctul de întoarcere al unei patrulări şi apoi, la baza pantei abrupte când trebuia să urc până la Restrepo, să sorb puţin câte puţin din ea, astfel încât, să fiu hidratat şi să mă simt uşor în locul în care era cel mai probabil că am putea fi loviţi. Pe tot drumul către vârf m-am surprins că îmi făceam un control corporal: „Picioarele în regulă, respiraţia lucrată, gura uscată, dar nu foarte rău", diferite niveluri interioare care mi-au fost întipărite în minte încă din colegiu şi pe care nu le-am uitat niciodată. (Nici nu conta cât de rău m-aş fi simţit atât timp cât un alt soldat ar fi fost şi mai rău; pur şi simplu nu voiam să fiu cel care ar fi

ţinut lucrurile pe loc). Nu am mers niciodată într-o patrulare care să fi durat mai mult decât o cursă din colegiu moderată ca dificultate şi nu am participat niciodată la vreo cinsă care să aibă câtuşi de puţin vreo legătură cu implicaţiile cele mai fireşti care aveau loc la o sută de metri în afara gardurilor.

Să cedezi în faţa fricii şi a epuizării era modul în care un soldat ar fi putut să eşueze în faţa plutonului, dar sunt şi alte moduri în care un reporter ar fi putut să rateze lucrurile tot la fel de bine. Tim şi-a rupt, odată, glezna într-o operaţiune nocturnă în Abas Ghar, dar medicul i-a spus numai că este luxată, astfel încât, mental, Tim să creadă că poate merge folosindu-se de acel picior. A mers toată noaptea cu fibula fracturată având numai Motrin ca analgezic şi nu i s-a spus că este ruptă, decât în momentul în care a ajuns la KOP. I-au pus o tijă de metal şi câteva şuruburi în picior şi câteva luni mai târziu se întorcea la treabă.

Cu câţiva ani înainte, în Zabul, l-am întrebat pe comandantul batalionului cât de discret ar trebui să fiu atunci când vorbesc acasă, de pe telefonul prin satelit, şi el a răspuns doar „Reguli de băieţi mari, sper că nu trebuie să îţi explic ce înseamnă asta”. Tim a jucat după regulile băieţilor mari atunci, ceea ce a presupus punerea intereselor personale pe plan secundar, faţă de cele ale grupului, indiferent care ar fi fost costurile.

„Sunt băieţi în pluton care pur şi simplu *se urăsc* unii pe alţii”, mi-a spus O’Byrne într-o dimineaţă. Stăteam într-o ambuscadă deasupra satului Bandeleek, ascultând mortierele care ne vuiau pe deasupra capetelor şi nu puteam să facem prea multe, doar să tresărim şi să discutăm despre pluton. „Dar ar muri şi ei, unul pentru celălalt. E atât de drăguţ din partea ta că ai întrebat «Cât

de mult aş putea să îl urăsc pe băiatul ăla?»

În jurul dimineţii, o grupă de Cercetaşi a trecut gardurile, cu uniformele lipite de corp şi cu transpiraţia curgându-le de pe vârful nasurilor. Plutonul al Doileza săpat în continuare, întreaga dimineaţă, în deal, iar oamenii au pus deoparte lopeţile şi pickamerele prentru a-i întâmpina. Gutie a fost pe post de MEDEVAC aseară, fără niciun incident, şi a fost linişte şi toată dimineaţa, ceea ce ar putea însemna simplul fapt că inamicul a rămas fără muniţie. Cercetaşii au alte percepţii faţă de soldaţii obişnuiţi, sunt mai liniştiţi şi mai flexibili, şi par că ei cară mai puţină greutate. Sarcina lor este să patruleze dincolo de linia infanteriei, oriunde s-ar afla ea, şi apoi să raporteze ceea ce văd. Uneori, doar se poziţionau într-un loc pentru câteva zile şi observau. Nu au voie să se implice în lupte armate, dar atunci când sunt nevoiţi să o facă înseamnă un singur foc din puşca unui lunetist.

Liderul grupei, Larry Rougle este un bărbat mic, dar bine făcut, cu ochii negri şi părul negru. Rougle a participat la şase runde de luptă, în şase ani şi este cunoscut în Compania de Luptă ca un tip foarte dur şi ca un fel, de ultim soldat. În momentul, în care Phoenix a fost lovit, Rougle şi oamenii săi şi-au luat armele şi au fugit către KOP atât de repede, încât, când ei au intrat în bază, Piosa era încă la radio solicitând atacul. Nici măcar cu un Humvee nu puteai ajunge acolo atât de repede. Rougle vorbeşte cu Piosa în buncăr, în timp ce oamenii lui înghit apa îmbuteliată, o jumătate de oră mai târziu se regrupează, iar Tim şi cu mine ne luăm raniţele şi îi urmăm în afara gardurilor. Încercuim desenul, până ajungem la Avanpostul 1, care este situat pe un promontoriu, la vest de KOP. Este condus doar de patru oameni simultan şi este aproape imposibil de atacat, aşa că

oamenii care ajung aici, nu prea au ce face decât să gonească muştele şi să se gândească la numărul de luni care le-a mai rămas de stat aici. Atunci când am sosit, Rougle stătea pe un buncăr şi privea spre est, spre Abas Ghar.

„Tot ceea ce vezi cu ochii”, mi-a spus el mie, „eu am călcat cu piciorul”.

6

Zorii zilei la Kop: o ultimă planeta, ca o gaură făcută de un ac, mai stă pe cer, iar ciorile se ridică deasupra curenţilor de vânt din vale. Soarele este pe cale să răsară de dincolo de Abas Ghar. Stau pe un scaun de birou rupt, din afara cazărmii, şi aştept să văd ce se va întâmpla. Kearney a ordonat să se stea pe poziţii de la ora 00.00 – 4.30 dimineaţa ora locală – deoarece au fost informaţii conform cărora inamicul ar putea să încerce să penetreze gardul de sârmă. Oamenii se agită, bâjbâind după armele lor. A fi gata de acţiune înseamnă să te îmbraci şi să îţi pui echipamentele şi, în cazul în care nu eşti atacat, să poţi merge înapoi la culcare. Oamenii dorm cât pot de mult, de fiecare dată când pot, cu mult mai mult decât o cere corpul. „Dacă dormi 12 ore pe zi, înseamnă numai o staţionare de şapte luni”, explică un soldat.

Se face ziuă şi nu survine niciun atac. Mă duc la centrul de operaţiuni să vorbesc cu Kearney, care este pe jumătate adormit în scaunul lui de la birou. Plutonul al Treilea va pleca spre Abas Ghar în două zile, iar eu şi Tim vom merge cu ei. (Jones: „Personal, eu nu i-aş urma nici la Dairy Queen[21]”). La miezul zilei, un lunetist de pe coasta de deasupra Restrepo începe să tragă în KOP; nu este atacul la care ne-am fi aşteptat, dar este suficient pentru a

21 Lanţ american de restaurante fast-food (n.trad.).

atrage atenţia tuturor. Când oamenii se mişcă prin bază, sar peste punctele deschise până când, *ka-SHAAH*, mai trece o altă rundă de lovituri şi ei se adăpostesc în spatele unui Hesco. (Soldaţii îşi petrec o mulţime de timp, încercând să reproducă verbal sunetul unei împuşcături şi „ka-SHAAH” pare să fie sunetul asupra căruia au convenit cei din Plutonul al Doilea). Stau pe scaunul de birou rupt, din afara cazărmii, care se află într-un loc destul de bine protejat, privindu-l pe Tim cum îşi face drum până la locul de tragere. Aleargă până la un copac, stă ascuns acolo câteva clipe şi apoi fuge către următorul copac. Dacă nu ai şti că este lunetist, ai crede că imită o rutină, a vreunui nebun de englez, dar complet nebun, în mijlocul amiezii.

Lunetiştii au capacitatea de a face chiar şi liniştea să fie mai puţin enervantă, astfel că eficienţa lor, este cu mult mai mare decât numărul loviturilor pe care le trag. În cele din urmă, încep să fie trase şi mortiere din KOP, explozii mari îşi fac loc cu zgomot prin bază şi apoi huruie înapoi către munţi. Poate că l-au omorât pe cel care a început să tragă, însă mă îndoiesc şi, până la urmă, nici măcar nu asta contează; este doar un om, cu o puşcă şi cu muniţie de zece dolari. Nici măcar nu trebuie să nimerească pe cineva pentru a fi *eficient* elicopterele nu mai zboară deasupra văii şi treizeci sau patruzeci de bărbaţi îşi petrec toată după-amiaza în spatele sacilor de nisip, întrebându-se dacă s-a tras în ei cu un Dragunov rusesc sau cu un vechi Enfield 303. Odată, eram la centrul de operaţiuni când s-au auzit câteva împuşcături şi atunci plutonierul-major Caldwell s-a îndreptat către uşă ca să pună capăt situaţiei. În drum spre ieşire, l-am întrebat ce se întâmplă. „Câţiva nenorociţi ne fac să ne pierdem timpul”, a răspuns el.

Acel nenorocit era probabil, un adolescent localnic

tare era plătit de unul dintre grupurile de insurgenţi, pentru a incendia magazia de muniţii de la KOP. Preţul era cam de cinci dolari pe zi. Putea să tragă în bază până când începeau să fie trase mortiere în direcţia lui şi apoi să coboare pe partea cealaltă a versantului şi să ajungă acasă în 20 de minute. Mobilitatea a fost întotdeauna calitatea principală a luptătorilor de gherilă, pentru că ei nu au acces la arme grele, care i-ar putea încetini. Faptul că reţele de amatori cu un mare grad de mobilitate pot încurca – şi chiar înfrânge – o armată profesionistă este singurul lucru care a împiedicat imperiile să schimbe complet cursul istoriei. Dacă acesta este un lucru bun sau nu depinde despre ce amatori vorbim – sau despre ce imperii – dar chiar *înseamnă* că nu poţi să prevezi rezultatul unui război, uitându-te numai la cifre.

Pentru fiecare avantaj tehnologic deţinut de americani, talibanii păreau să aibă un echivalent sau o contramăsură. Elicopterele Apache au o cameră termală, în infraroşu, cu care pot detecta căldura emanată de corpul omenesc chiar şi pe munte, aşa că insurgenţii talibani dispar acoperindu-se cu o pătură sau stând în spatele unei roci calde. Americanii foloseau drone fără pilot pentru a ţinti inamicul, dar şi talibanii pot face acelaşi lucru urmărind numai stolurile de ciori care le dau târcoale soldaţilor americani, în aşteptarea unor firimituri de mâncare. Americanii au, teoretic, putere de foc nelimitată, aşa că talibanii trimit numai un om pentru a ataca o bază întreagă. Indiferent dacă este ucis sau rămâne în viaţă, el a reuşit să ia peste picior maşinăria de război pentru încă o zi. „Totul în război este simplu, dar cel mai simplu lucru este dificil”, spunea, în anii 1820, teoreticianul militar Claus von Clausewitz. „Dificultăţile se acumulează şi se sfârşesc producând un soi de

divergenţă”.

Acea divergenţă este scopul inamicului care se află în vale; în multe moduri acesta funcţionează mai bine decât omorul. Trei zile mai târziu, eram la baza mecanicilor aşteptând să vină aprovizionarea Pech, două Chinooks care mergeau pe o rută scurtă pe la nord-est, la fiecare patru zile, luând oameni şi lăsând mâncare şi muniţie. Tim şi cu mine urma să părăsim valea, iar Pech era mijlocul cu care am fi făcut acest lucru. Oamenii sunt la limită pentru că lunetistul a operat întreaga zi, iar când cele două Chinooks sosesc, începe imediat să tragă din vale. Un glonte trece prin mâneca trăgătorului fără a-i penetra pielea şi iese prin rezervorul de carburant. Se pare că era prima lui misiune. După puţin timp un Black Hawk reuşeşte să aterizeze şi îl lasă pe comandantul batalionului, colonelul Ostlund, care merge cu paşi mari de-a curmezişul zonei de aterizare, flancat de câţiva ofiţeri şi de doi jurnalişti de la Al-Jazeera îmbrăcaţi în veste albastre antiglonţ. Unul dintre ofiţeri ne vede ghemuiţi, în spatele Hesco-urilor şi îşi dă seama că s-a întâmplat ceva: „AVEM O PROBLEMĂ AICI?”, urlă încercând să acopere zgomotul rotorului.

Încă o dată, câţiva băieţi cu puşti au reuşit să dea peste cap o întreagă companie care făcea cât o infanterie. Ostlund şi personalul său se urcă înapoi în Black Hawk şi se îndreaptă, prin vale, spre avanpostul Vegas. Stau lângă un infanterist marin, pe numele său Cannon, care îmi spune că, aici, războiul este cu mult mai intens decât îl percepe majoritatea oamenilor. În timp ce discutam, împuşcăturile încep din nou, un zgomot sacadat, ca de ciocan, pe care acum îl recunosc ca aparţinând mitralierei de calibru.50 venind de la Vegas. Cannon are la el un radio şi poate comunica pe frecvenţa companiei, lucru pe care nu-l prea înţeleg.

„Vegas este într-un TIC1”, spune el.

Mortierele încep să tragă şi un A-10 se înclină în zborul său şi începe să tragă în Abas Ghar. Un minut mai târziu, radioul lui Cannon începe să scoată din nou sunete. „Un rănit la Vegas”, repetă pentru mine şi, apoi, „Comandantul plutonului a fost împuşcat în gât, nu mai respiră”.

Hunter, care stătea lângă noi, a surprins această informaţie şi se îndepărtează. Este liderul echipei din Primul Pluton şi îl ştie bine pe comandant. Se numea Matt Blaskowski şi primise deja o Stea de Argint pentru că a adus un camarad rănit într-un loc sigur în timpul unei lupte de şase ore în Zabul. O clipă mai târziu, Cannon mai primeşte încă o informaţie prin radio.

„A murit în «pasărea» MEDEVAC”, spune vocea.

Niciunul dintre noi nu avea cum să ştie acest lucru, evident, dar şi Cannon avea să moară în două săptămâni, împuşcat în piept în timpul unei ambuscade în afara Aliabad. Eram deja la New York atunci când am auzit vestea, şi, ştiu că este un lucru idiot şi evident, dar acela a fost momentul în care am realizat cât de uşor treci de la viaţă, la moarte: într-o zi afli despre un ştiu ce om ucis la Vegas şi a doua zi devii chiar tu acel om, pentru altcineva.

Elicopterele Apache au venit într-un final şi au curăţat părţile superioare ale crestelor. Două zile mai târziu, am ajuns la aeroportul din Delhi, aşteptând un zbor spre casă.

CARTEA DOUĂ

UCIDEREA

Dormim liniştiţi în paturile noastre, pentru că oameni puternici sunt pregătiţi în noapte să trimită violenţa să le facă o vizită celor care ar vrea să ne facă rău.

Winston Churchill (sau George Orwell)

1

Comandanţii de grupà şi de pluton se reunesc, înainte de operaţiune, într-o sală neterminată aflată în vârful KOP-ului, într-o atmosferă tensionată şi tăcută. Se numeşte Rock Avalanche – un joc de cuvinte cu porecla batalionului – şi, probabil, va fi cea mai mare operaţiune a dispozitivului. Oamenii vor merge în unele dintre cele mai periculoase locuri din vale, căutând ascunzători pentru arme şi rutele de infiltrare. Iar, ceea ce se va întâmpla de-a lungul săptămânii următoare ar putea determina cursul luptei din vale, pentru tot anul viitor. Oamenii stau pe o bancă joasă, alături de o betonieră portocalie Atika, sub grinzi de metal care nu au încă un acoperiş şi îl aşteaptă pe Kearney să înceapă întâlnirea. În primul rând se află Rougle, liderul cercetaşilor, apoi Sticher şi Patterson, Riche, McDonough şi Buno, toţi din Plutonul al Doilea. Oamenii din celelalte două plutoane stau înghesuiţi de-a lungul pereţilor. Sunt în echipamente de protecţie şi cei mai mulţi au cocoloaşe din tutun de mestecat sub buza de jos. Sunt atât de curaţi şi de bărbieriţi, încât ar putea cu uşurinţă să treacă drept ariergardă.

Kearney stă în faţa lor, cu o greblă într-o mână şi un maldăr de hârtii în cealaltă şi cu ochelarii de vedere îndesaţi strâmb sub marginea căştii. La picioarele sale se află o cutie cu nisip care a fost sculptată să pară un model tridimensional al bazei de la Korengal. Decupaje din carton reprezentând Chinook-urile se leagănă din nişte corzi reprezentând locul de unde va începe asaltul aerian. Prima fază a operaţiunii este curăţarea Yaka Chine, unul dintre centrele rezistenţei armate din Korengal. Multe dintre armele care ajung în vale trec prin Yaka Chine, ca şi majoritatea comandanţilor locali, şi sunt destule motive pentru ca oamenii din Compania de Luptă să creadă că vor

ajunge în mijlocul bătăliei vieţii lor. Plutonul al Doilea va fi adus într-o zonă de aterizare cu numele de cod Tucanii şi vor înainta din sud. Primul Pluton va fi lăsat la est de oraş şi va face joncţiunea cu Plutonul al Doilea în apropierea unui complex de clădiri poreclit „Restaurantul Chinezesc”. De la distanţă, prin binocluri, cornişele clădirii simt ornate şi par că se îndoaie în sus, într-un mod care este reprezentativ Orientului Mijlociu. Se presupune că este locul unde se află un depozit mare de arme.

„Cealaltă zonă asupra căreia va trebui să ne concentrăm o parte dintre eforturile noastre va fi depozitul de cherestea”, spune Kearney, arătând cu grebla. „Depozitul de cherestea este locul unde bănuim că se află o mare parte dintre ascunzătorile de muniţii şi este un fel de loc luptă pentru predarea băieţilor care vin din Valea Chowkay către Korengal şi, apoi, forţând, spre Yaka Chine, unde ajung să se supună diferiţilor subcomandanţi”.

Piosa vine în faţă şi explică exact care sunt sarcinile pe care va trebui să le îndeplinească Plutonul al Doilea şi care va fi scopul, apoi îi cheamă pe Rice, McDonough şi Buno să dea detaliile pentru fiecare escadron în parte. Rougle stă în picioare şi merge de jur-împrejurul lăzii cu nisip arătând locul de unde Cercetaşii vor apărea şi care va fi rolul lor în operaţiune. Semnalul prin radio pentru Cercetaşi va fi „Pisicile sălbatice” iar Rougle spune, în continuare, celorlalţi din companie, care va fi rolul Pisicilor sălbatice: „Vom ocupa zona din aceste împrejurimi”, spune el, gesticulând cu un băţ indicator. „Vom găsi un loc propice unde să putem pune puştile cu lunete Barret şi 25-urile. De asemenea, vom supraveghea şi depozitul de cherestea”.

Operaţiunea Yaka Chine este estimată să dpreze 24 de ore, iar apoi oamenii vor fi luaţi de acolo de elicoptere

şi lăsaţi pe coastele mai înalte ale dealurilor de la Abas Ghar, care intersectează o coamă de munte numită Sawtalo Sar. Au existat informaţii despre complexuri de peşteri care s-ar găsi acolo, ascunzători de arme şi drumuri care fac trecerea la Shuryak şi apoi, mai departe, în Pakistan. Cea mai mare peşteră ar avea electricitate, pereţi finisaţi şi o piatră rotundă aflată la intrare care poate fi mutată cu un cric. Atunci când luptătorii vor să se facă nevăzuţi se pare că trag piatra de la intrare din interior şi apoi aşteaptă până când a trecut pericolul. Compania Aleasă va bloca mişcările inamicilor în Valea Shuryak, la est, şi Compania Predestinată[22] va fi la Chowkay, la sud. Oamenii din Compania de Luptă vor fi pe un teren necunoscut cu greutăţi enorme în spate, urmărind un inamic agil şi aproape că toate avantajele de care se bucură o armată modernă simt anihilate pe coastele abrupte, lemnoase, din Abas Ghar.

Caldwell le spune oamenilor că, şi dacă nu va fi aer, ei tot vor merge, însă nimeni nu râde, pentru că nu sunt siguri că este o glumă. Ar putea fi Armata atât de proastă încât să îi pună să meargă în toată valea şi apoi să urce pe Abas Ghar cu aproape 55 de kilograme în spate? Fiecare om va căra suficientă mâncare, apă şi muniţii pentru o zi sau două şi după aceea vor fi realimentaţi de o „minge cu viteză”: rucsacuri de provizii aruncate din elicoptere aflate în mişcare. Vor fi două plutoane întregi pe munte, dar şi Kearney împreună cu întreaga escadrilă de la cartierul general, o grupă de cercetaşi şi două plutoane ale ANA (Armata Naţională Afghană). Vor fi bombardiere cu rază lungă de acţiune şi F-15 şi F-16 de la Diego García, din Oceanul Indian, la fel ca şi elicoptere Apache care vor

22 în lb. engl, Destined Company (n.trad.).

zbura de la JAF, A-10 Warthdogs şi o aeronavă de atac la sol AC-130 Spectre de la Bagram. Este ceva uriaş, o operaţiune care pare întinsă pe durata unei săptămâni şi este aproape sigur, că mulţi dintre oamenii care sunt în viaţă în acest moment, vor fi morţi sau răniţi până când operaţiunea se va fi sfârşit. Chiar şi în lipsa unui duşman este greu să deplasezi atât de mulţi oameni şi avioane de jur-împrejurul unei zone cu munţi stâncoşi şi să nu se întâmple nimic rău.

Oamenii şi-au petrecut ultimele ore de lumină ale zilei, strângându-şi echipamentele şi asigurându-se că port-încărcătoarele sunt bine aranjate. Chuck Berry se aude pe laptopul cuiva, în interiorul clădirii. Donoho îl ajută pe Rice să îşi ajusteze port-încărcătorul pe spate, până când acesta este echilibrat şi comod. Echipamentul de asalt al lui Rice cântăreşte aproape 32 de kilograme, iar arma lui, echipamentul de protecţie şi muniţia vor mai cântări încă cel puţin 18 – 22 de kilograme. Buno are un pachet care pare atât de greu, încât Rueda cedează tentaţiei şi vine să încerce să îl ridice. Moreno pariază cu Hijar pe zece dolari că Hoyt nu poate face 20 de flotări pe una dintre grinzile de metal din barăcile lor. Le face. Oamenii îşi vopsesc feţele cu vaselină, dar Patterson îi pune să se şteargă, aşa încât doar stau şi discută şi încearcă să treacă peste numărătoarea inversă până la momentul în care vor sosi „păsările”. Unii ascultă muzică. Alţii doar stau tolăniţi în paturile lor de campanie şi se holbează la tavan. Într-un fel, anticiparea este cu mult mai rea decât orice i-ar aştepta acolo, în Yaka Chine sau sus, în Abas Ghar, şi fiecare dintre ei trece peste asta, în felul lui.

La puţin timp după ora opt, primele Chinooks vin zgâlţâindu-se la KOP din nord, iar rotoarele strălucesc pe măsură ce ridică praful la aterizare. Primul Pluton se

îngrămădeşte împreună cu echipamentele lor şi uriaşele maşinării se ridică de la sol, mergând către, sud, împreună cu escorta lor, formată din elicopterele Apache. Se întorc apoi, pentru următoarea încărcătură. La 8: 41 seara, oamenii din cel de-al Doilea Pluton se aşază, pe rând, în spatele unui Chinook şi stau faţă în faţă, pe scaunele lor, cu ochelarii cu viziune nocturnă puşi pe ochi. Radarul de urmărire în infraroşu, care se află în afara aparatului de zbor, face ca întunericul nopţii să fie străbătut de fascicole de lumină asemănătoare unei bătăi de inimă de pe imaginea unui EKG. Elicopterul se ridică în aer şi se îndreaptă către sud, iar zece minute mai târziu, coboară spre zona de aterizare Tucanil. Oamenii ies şi câteva minute mai târziu simt pe munte ascultând bătaia vântului printre copaci şi ţiuitul ocazional al radiourilor. Yaka Chine este la o azvârlitură de băţ. Oamenii se aliniază şi încep să avanseze către nord.

Kearney are infiltrate echipe de spionaj în vale, trei dispozitive LRAS care monitorizează oraşul şi drone de supraveghere care survolează zona. Conduce totul prin radio de pe vârful Divpat, un munte plat, aflat la est. Aproape imediat, dronele interceptează doi luptători mişcându-se către poziţia lui Kearney şi un avion de luptă Spectre, a cărui mitralieră s-a rotit în sensul invers acelor de ceasornic, îi găureşte cu lovituri de 20 mm. Acesta este începutul unui joc de-a şoarecele şi pisica, în care puterea aeriană americană încearcă să îi împiedice pe luptători să ajungă în câmp deschis şi să obţină protecţia localnicilor din zonă. Mai târziu, în acea noapte, un grup de luptători reuşeşte să ajungă la o casă din afara Yaka

Chine şi Kearney solicită permisiunea de la comandantul de grupă să o distrugă cu o lovitură de tun de la un avion de luptă Spectre. Mai târziu, un bombardier B-l

aruncă 907 kilograme de explozibib foarte puternici de-a lungul unei creste, acolo unde mai mulţi insurgenţi au fost observaţi poziţionându-se pentru un atac.

Oamenii din Plutonul al Doilea au mers aproape toată noaptea de-a lungul curentului unei ape şi au zărit explozia muniţiei, undeva mai departe de vale, iar dimineaţa erau atât de aproape de locuinţele localnicilor, încât puteau auzi cocoşii cântând. O dronă de supraveghere merge neîncetat deasupra lor. Oamenii se mişcă încet şi cu greutate de-a lungul dealurilor, cu poverile lor pe umeri, însă, în cele din urmă ajung la un drum acoperit cu bârne de lemn care servesc drept bandă rulantă pentru imenşii copaci care sunt tăiaţi pe pantele de mai sus. Marşul este uşor, însă sunt în câmp deschis şi, după o bucată de vreme, părăsesc drumul şi încep să urce o pantă abruptă până ce ajung la un platou montan plin de iarbă verde. Primul Pluton intră în contact de trupe la nişte ferme, aflate deasupra oraşului, şi ripostează, iar Plutonul al Doilea verifică clădirile şi aşteaptă răsăritul soarelui în timp de găinile ciugulesc în jurul lor prin ţărână, iar vacile mugesc pe alei.

Până la urmă, un grup de ţărani localnici îi depistează pe Piosa şi pe oamenii săi şi îi conduce către o casă unde sunt trei copii cu feţele înnegrite şi o femeie care stă împietrită pe podea. Cinci cadavre zac pe paleţii de lemn, acoperite de haine albe, toate victime ale raidului aerian, ce avusese loc cu o seară înainte. Medicii încep să îi trateze pe răniţi, în timp ce oamenii lui Piosa răscolesc satul în căutare de arme. Găsesc opt lansatoare de grenade antitanc RPG, o puşcă şi un vechi pistol german, ceva muniţie şi o pereche de binocluri, precum şi o mitraueră veche Martin-Henry – toate de contrabandă, dar oricum nu este captura enormă pe care se aşteptau să o facă. Profetul interceptează radioul unuia dintre luptătorii

talibani care îl întreba pe altul: „Au găsit? Au găsit?” Evident, nu au găsit.

Victimele civile sunt o problemă serioasă şi necesită multă diplomaţie şi despăgubiri. Plutonul al Doilea îşi petrece toată noaptea în vârful unui deal pentru a supraveghea Yaka Chine, în dimineaţa următoare elicopterele Apache îşi fac apariţia pentru a mai survola zona, iar Black Hawk aterizează pe un acoperiş chiar în sat. Ostlund sare din el semănând cu un ciudat zeu camuflat şi coboară pe o scară de lemn. Cu el este un membru al guvernului provinciei – pentru prima dată, un reprezentant al Guvernului, trecut sau viitor, a ajuns mai departe de gura văii. Kearney vine împreună cu Ostlund şi ajunge repede în faţa a 20 sau 30 localnici cu armele strânse grămadă la picioarele lor. Trei dintre aceştia sunt oameni în vârstă, care au barba colorată în portocaliu, iar ochii asemănători unor mici găuri negre; alţii simt tineri care nu vorbesc, nici nu zâmbesc şi sunt aici să vadă, îndeaproape, oamenii pe care încearcă să îi ucidă de la distanţă. Kearney este nebărbierit şi are urme de murdărie de la nopţile petrecute în Divpat. Americanii simt, de departe, cei mai murdari oameni de acolo.

Localnicii stau cu spatele sprijinit de un zid de piatră şi Kearney e ghemuit în faţa lor, pregătindu-se să vorbească, dar se ridică repede. „Sunt aici, băieţi, să vă spun de ce am făcut ceea ce am făcut. Sunt căpitanul Kearney, comandantul american pentru Korengal”, spune el, aşteptându-l pe translator să termine de tradus. „Atunci când vin în sate şi găsesc RPG-uri şi arme cu care se trage în mine şi în ANA (Armata Naţională Afghană), acest lucru indică faptul că sunt oameni răi pe aici. Oamenii buni nu umblă cu astfel de arme”.

La flecare câteva propoziţii, Kearney se opreşte

pentru a-l lăsa pe translator să termine şi îşi petrece timpul balansându-se în spate şi în faţă, devenind din ce în ce mai înfierbântat. „Pot să merg în Aliabad şi să nu fiu împuşcat şi să nu găsesc arme… şi vin în satul vostru şi găsesc RPG-uri”. Pune mâna pe un RPG pe care îl flutură în faţa celor mai bătrâni. „Pun pariu că pot da acest RPG oricăruia dintre aceşti copii şi ei ştiu cum se trage cu el – dar că probabil nici măcar nu ştiu să citească”.

Arată cu degetul către un tânăr care stă în faţa lui. „Tu ştii cum să tragi cu chestia asta?”

Tânărul dă din cap că nu.

„Mda, sigur”.

Kearney se uită de jur-împrejur. „Voi, băieţi, aveţi insurgenţi aici care simt contra mea şi a ANA şi împotriva Guvernului. Şi din cauza lor, veţi fi răniţi, dacă nu mă ajutaţi. Am putut să localizez cu precizie cincizeci de insurgenţi care sunt m şi în jurul satului vostru. Dar, a doua zi, în prima clădire în care intru, descopăr şi RPG-uri. Aşa că, ştiu că nu simt numai oameni buni în clădire, sunt şi oameni răi”.

Hajji Zalwar Khan, liderul bogat şi respectat al văii, stă cu picioarele încrucişate, pe pământ, chiar în faţa lui Kearney. Are o barbă albă, o faţă frumoasă cu un nas subţire, acvilin şi ar putea trece drept francez, într-o cafenea pariziană. Kearney termină îndemnându-l direct să îi ajute: vrea ca Zalwar Khan să îi adune pe oamenii reprezentativi de la Yaka Chine la *shura*[23] săptămânală, de la KOP. Bătrânul îi cere lui Kearney să pună la dispoziţie combustibilul pentru această deplasare, iar Kearney este pe punctul de a accepta când, se prinde de şmecherie.

23 Consultare, vine din arabă.

„V-am spus deja: o Dişka[24] şi am să vă plătesc combustibilul”, spune el. „Dacă îmi spuneţi unde este Dişka, am să vă dau combustibil în fiecare zi de vineri, cât timp sunt eu aici”.

Zalwar Khan izbucneşte în râs. Kearney îşi ciupeşte vârful nasului şi scutură din cap.

„Hajji, am încredere în tine” spune el. „Eu am încredere în tine”.

Îi vine rândul şi lui Ostlund. Stă acolo proaspăt ras şi bărbierit, aducând mai mult cu un actor chipeş dintr-un film de război decât cu un comandant adevărat, care se află în cea mai periculoasă vale din Afghanistan. Stilul său este respectuos, numindu-i pe oamenii aflaţi în faţa lui drept soţi şi taţi, în loc să le spună că îi simt inamici.

„Am venit aici cu un avion charter din partea guvernului Statelor Unite, a guvernului Afghan şi a Forţelor de Securitate din Afghanistan”, spune el. Translatorul transmite această propoziţie în paştună, se opreşte şi se uită împrejur. „Şi ni s-a spus să aducem progresul în fiecare colţ al Afghanistanului. Cumva, nişte ticăloşi i-au convins pe o parte dintre locuitorii de aici că scopul nostru este să venim aici şi să punem la îndoială Islamul, să devalizăm moscheele şi să oprimăm poporul afghan. Toate acestea sunt minciuni. Ţara noastră susţine toate religiile”.

Translatorul reuşeşte să recupereze din urmă. Niciuna dintre feţe nu îşi schimbă expresia.

„Toţi ofiţerii mei au fost instruiţi şi educaţi suficient de mult ca să predea într-o universitate”, continuă Ostlund. „Îi provoc pe bătrânii voştri să îi pună la muncă; puneţi-i la muncă să vă reconstruiască ţara, să aducă la o

24 Mitralieră grea sovietică.

stare normală valea. Asta este ceea ce ar trebui să facă – asta e ceea ce *vreau* eu, să facă – şi ei, încă nu pot, până nu ne ajutaţi cu securitatea”.

Translatorul este bun; livrează punctul de vedere al lui Ostlund cu nuanţe şi sentiment şi se tot uită la oamenii bătrâni ca şi cum ar ţine o predică. Ei îl pironesc cu privirea, nemişcaţi. I-au văzut pe sovietici şi i-au văzut şi pe talibani şi niciunii nu au reuşit să stea în Yaka Chine, mai mult de o zi sau două. Numele înseamnă „cascada interesantă”, şi este, într-adevăr, un loc foarte frumos unde nu eşti niciodată departe de susurul apei sau de umbra liniştită a stejarilor, dar nu este loc şi pentru imperii.

„Puteţi să fiţi otrăviţi de către ticăloşi şi să vă spună că America este rea, că guvernul este rău, dar vă întreb: ce au făcut oamenii care umblă cu asemenea lucruri – Ostlund arată cu mâna către arme – pentru familiile voastre? Le-au oferit vreo educaţie? V-au oferit un spital? Nu cred. Aş putea spune: ruşine să vă fie, dacă urmaţi lideri străini care îşi părăsesc casele lor frumoase din Pakistan şi vin aici să vă convingă să luptaţi împotriva ţării voastre şi nu fac nimic pentru voi”.

Se opreşte, astfel încât translatorul să poată prinde fiecare cuvânt pe care îl spune, apoi continuă:

„ACM[25] vine aici şi vă dă cinci dolari pentru a căra aceste lucruri în munţi şi vă spune că faceţi jihad, dar nu face nimic pentru voi, în afara faptului că vă face sclavi pentru cinci dolari. Aceşti străini nu se luptă cu soldaţii mei; ei se ascund în munţi într-o peşteră, sub o stâncă, şi vorbesc la radio şi îi plătesc pe fiii *voştri* cu o sumă mică de bani ca să plece mai departe şi să îmi ucidă soldaţii. Iar soldaţii mei ajung să vă ucidă fiii”.

25 Anti-Coallition Militia - miliţia talibană anti-Coaliţie.

ACM înseamnă „Miliţia anti-coaliţie” – în esenţă, talibanii. Este un discurs bun, spus cu convingere. În acea noapte, aproximativ o duzină de luptători simt identificaţi îndreptându-se către poziţia lui Kearney din Divpat şi drona fără pilot trage o rachetă Hellfire în ei. Se împrăştie, dar elicopterele Apache nu îi vor termina, pentru că nu pot determina cu certitudine dacă acei oameni au la ei arme. Americanii pleacă de la Yaka Chine şi bătrânii satului se întâlnesc între ei, pentru a decide ce este de făcut Cinci oameni sunt morţi în Yaka Chine şi zece au fost răniţi, iar bătrânii decid jihadul împotriva oricărui american din vale.

2

ÎN ZORII ZILEI, LA ABAS CHIAR, SOLDAŢII SUNT GHEMUIŢI LA PĂMÂNT, înveliţi în saci de dormit Plutonul a campat într-o pădure de molizi după ce au mers aproape întreaga noapte urmărind semnale de căldură pe coastele superioare. Aceste semnale s-au dovedit a fi cenuşă fierbinte care încă mai ardea de la loviturile artileriei din ziua precedentă. Când americanii au ieşit din sacii lor de dormit, soarele bătea pe coasta estică, iar afghanii aprinseseră deja un foc cu ajutorul unor crenguţe, într-o zonă deschisă, pentru a-şi încălzi mâinile. Erau acolo trunchiuri ale unor copaci uriaşi, tăiaţi cu mulţi ani înainte, coaste întregi de tufişuri înalte până la piept care acum, la sfârşitul sezonului, străluceau în nuanţe de gălbui şi poteci atât de bătătorite încât cu greu ar mai fi putut reţine vreo urmă de picior. Militarii şi-au schimbat şosetele, s-au legat la şireturi şi au fumat prima ţigară din ziua respectivă, apoi, aliniaţi, cu mitralierele balansându-se într-o parte şi alta a port-încărcătorului, părăsesc zona.

Ei merg încet şi cu atenţie sub greutăţile lor, oprindu-se atunci când şirul nu mai este rânduit, după care pornesc din nou, fără să mai sufle o vorbă. Avangarda e formată

dintr-o echipă de patru oameni din Prima Grupă, iar sarcina lor este să verifice terenul din faţa grupului principal, astfel încât, să fie evitate ambuscadele. Prima Grupă este elementul-cheie din pluton, fiind vârful de lance pentru întreaga companie ce reprezintă principalul atac al batalionului. Este o onoare foarte mare şi o responsabilitate uriaşă. Oamenii încep să transpire acum şi merg în susul dealului către est, trecând peste copaci exploataţi, arşi şi peste rânduri dese de arboret de molid şi brad. La sud, munţii se mai văd încă fumegând de la loviturile aeriene de deasupra Yaka Chine. În jurul dimineţii, Piosa cere o oprire, deoarece Profetul a interceptat o conversaţie a luptătorilor inamici care discutau despre mişcările trupelor americane şi, ulterior, pe creasta dinspre sud-vest este observat un posibil buncăr. Lunetistul trage trei lovituri într-acolo, dar nimic nu se întâmplă, aşa că Piosa trimite Prima Grupă pentru a verifica structura şi pentru a obţine coordonatele reţelei.

Pare că ar fi singuri pe munte, dar cu siguranţă că nu sunt. Profetul ascultă o discuţie la radio potrivit căreia insurgenţii au prins un soldat afghan şi se duc să îi taie capul. Americanii ţin o socoteală strictă a persoanelor şi suspectează că este doar un război psihologic, în cele din urmă, Kearney cheamă mortierele pe flancul sudic – dar nici aceasta nu stârneşte nimic la un moment dat, un păstor colindă cu turma sa chiar în jurul unei poziţii suspectată de a fi inamică. Mai târziu, Profetul surprinde o conversaţie la radio a unor oameni care murmurau ceva. Insurgenţii nu au mai şoptit la radio până atunci şi nimeni nu bănuieşte nimic decât mult mai târziu.

Cea de-a doua noapte o petrec tot în pădurea deasă de molizi, pe o stâncă aflată deasupra Abas Ghar numită Swatalo Sar. Plutonul al doilea se orientează către nord, cu

ANA în sud, cartierul general la vest şi membri ai echipelor Rougle şi Pisicile Sălbatice la est Rice şi echipa sa de trăgători – Jackson, Solowski şi Vandenberge – sunt şi ei acolo sus, împreună cu Pisicile sălbatice, pe un deal care a fost numit 2435, de la altitudinea sa în metri. Din poziţiile lor, unii dintre oameni pot vedea rămăşiţele elicopterului Chinook care a fost doborât în 2005. În acea noapte apar umbrele, halucinaţii ciudate care survin după prea multe nopţi fără somn. Soldaţii au dormit, cu totul, opt sau zece ore în ultimele o sută, iar judecata lor, nu ar putea să fie mai amorţită nici dacă ar fi fost beţi morţi. Copacii se transformă în oameni şi tufişurile se întorc pe marginea coastei ca şi cum s-ar pregăti de un atac; cu greu militarii americani care ţin de pază, nu deschid focul.

În zorii celei de-a doua zi, un vânt aspru bate peste creste, iar pământul este îngheţat bocnă. Pe o cărare deasupra taberei, oamenii sunt aliniaţi şi mănâncă MRE-uri, în timp ce aşteaptă ordinul de plecare. „Ne mâncăm plictiseala”, spune Jones în timp ce îl urmăreşte pe Stichter cum îşi pune brânză topită pe un baton de ciocolată. Au barbă crescută de patru zile, iar feţele lor sunt înnegrite de murdărie şi este atât de frig, încât toată lumea poartă căciuli de schi pe sub căşti. Luptătorii inamici murmură la radiouri, dar nu au mai tras nici un singur foc de la Yaka Chine încoace şi oamenii încep să creadă că nici nu o să se mai întâmple. Compania Aleasă va verifica satele din Shuryak. Sarcina Companiei de Luptă este să îi ajute, asigurându-se că niciun luptător nu trece de Abas Ghar în nicio direcţie. Vor mai petrece încă o noapte în această regiune şi probabil vor începe evacuarea în ziua următoare.

Astea sunt, mai mult sau mai puţin, lucrurile la care se gândesc oamenii atunci când încep să se audă primele

împuşcături.

Iniţial, nimeni nu a ştiut de unde veneau, apoi gloanţele au început să reteze crengile copacilor de deasupra capetelor, plesnind trunchiurile copacilor de lângă ei. Soldaţii îşi dau jos bandulierele şi sar într-o pădure de molizi situată pe un versant abrupt, Jones îşi porneşte 240-ul şi Donoho începe să lanseze grenade 203 spre zona de unde se trăgea, în sud. Primesc focuri grele, precise, de pe versantul opus şi sunt atât de eficiente încât mare parte din plutonul al Doilea are probleme chiar şi în a pune mâna pe arme. În timpul acestor prime minute de confuzie, Buno îşi face apariţia pe linia frontului având o privire ciudată. I se pare lui Hijar că nu l-a mai văzut niciodată speriat pe Buno.

„O poziţie americană este ocupată”, îi spune Buno.

Hijar apucă în fugă o rachetă antitanc portabilă şi începe să alerge către linia frontului împreună cu echipa lui de tragere. Piosa comunică prin intermediul radioului cu Kearney, iar Stichter calculează coordonatele reţelei pentru mortiere, în timp ce oamenii mişună prin pădure încercând să găsească un loc adăpostit. Pemble este în spatele unui ciot de copac şi se uită în dreapta sa, unde vede cum loviturile ciopârţesc un copac aflat chiar în apropiere. „La naiba, este foarte aproape”, se gândeşte el. Gloanţele vin din atât de multe direcţii încât este aproape imposibil să te fereşti de toate. Deasupra pantei unde se află Pisicile sălbatice cineva începe să ţipe după uh medic, iar Pemble transmite acestea mai departe, dar nu primeşte răspuns înapoi, aşa încât el şi Cortez încep să fugă într-acolo. Aleargă printre gloanţele dese, încercând să se ascundă după linia copacilor cât de mult pot, apoi trec printr-o zonă deschisă chiar sub poziţia Pisicilor Sălbatice. Primul om pe care îl văd este Vandenberge, care stă la

pământ ţinându-şi arma. Sângele îi şiroieşte printre degete. „Sângerez, trebuie să mă salvaţi”, spune el. „Simt pe moarte”.

A fost lovit în arteră şi va fi mort în câteva minute, fără un ajutor medical. Pemble îngenunchează şi începe să-şi desfacă trusa medicală şi, în timp ce face acest lucru, îl întreabă pe Vandenberge unde se află inamicul.

„Ultimul tip pe care l-am văzut se afla la şase metri distanţă”, spune Vandenberge.

Pemble începe să umple rana cu Kerlix până când ajunge cu toată încheietura în braţul uriaş al lui Vandenberge. Vandenberge este aproape înecat din cap până în picioare în sânge şi, în curând, Pemble ajunge la fel, iar atunci când îi taie mâneca uniformei lui Vandenberge încă o cantitate considerabilă de sânge sare din corpul lui. „Puteai să îi citeşti pe faţă că are să moară în curând”, spune Pemble. „Începea să semene cu o fantomă. Ochii i se scufundau în cap şi începea să devină maro în jurul ochilor. Continua să spună: «Sunt foarte ameţit, vreau să merg la culcare». Asta este un lucru al naibii de greu de auzit de la unul dintre prietenii tăi cei mai buni şi să te uiţi la el cum moare în faţa ta, asta e un căcat. Tot ce am făcut a fost să blochez absolut tot ce îmi zicea, în afara lucrurilor pe care aveam nevoie să le aud, cum ar fi care este poziţia talibanilor, şi să îi verific toate rănile”.

Jackson îşi face apariţia având numai o armă în mânăfără vestă sau cască. A fost împins de pe deal împreună cu Solowski, care a descărcat o întreagă magazie de muniţii în inamic şi apoi a fost alungat de o ploaie continuă de gloanţe. Până când Cortez a reuşit să ajungă la Rice, care stă într-un tufiş ţinându-se de burtă. A încasat un glonţ în spatele umărului care a ricoşat, într-un

mod ciudat, în interiorul lui, în abdomen, chiar sub protecţia antiglonţ a vestei sale. Ultimul lucru pe care şi-l aminteşte este că un luptător taliban a îndreptat un RPG la el la aproximativ 37 de metri distanţă de el. A avut timp să se gândească că este ultimul lucru pe care îl va vedea, dar acum Cortez îngenunchează în faţa lui întrebându-l unde este rănit. Deja îşi făcuse o rapidă evaluare – care mai mult sau mai puţin, a constat în realizarea faptului că nu a murit încă şi că probabil nu va muri – şi mai ştia că inamicul a ocupat un deal strategic în mijlocul frontului american. Dacă se vor stabili acolo, vor putea să distrugă orice soldat american care le-ar veni în ajutor.

„Recuceriţi dealul”, spune el.

Cortez, Jackson şi Walker au luat cu asalt dealul, dar inamicul deja se retrăsese şi nu mai aveau cu cine să se lupte, nu mai aveau pe cine să omoare. Cortez merge în genunchi în spatele adăpostului cu arma în sus şi privirea spre dreapta şi vede un cadavru cu faţa în jos – un american. Walker aleargăla el şi îl zgâlţâie să vadă dacă este în regulă şi, în cele din urmă, îl roteşte. Este sergentul de personal[26] Rougle, împuşcat în frunte, cu faţa mov în urma traumei. „Am vrut să plâng, dar nu am făcut-o – eram şocat”, a spus Cortez. „Voiam doar să ucid pe oricine nu era american. Nici măcar nu îmi păsa cine mi-ar fi apărut în faţă – bărbat, femeie, copil, tot aş fi făcut ceva”.

Lor li se alătură Hijar, Hoyt şi Donoho. Cineva a pus un sac de dormit peste Rougle, dar este evident după bocancii proeminenţi că este vorba de un soldat american. Rougle a fost lovit de mai multe ori pe o singură parte a corpului, într-un fel care l-a făcut pe Kearney să creadă că

26 Staff sergeant - rang folosit în câteva armate, printre care şi cea americană. Este superior sergentului şi echivalentul sergentului-major in Armata română (n.trad).

a fost prins la mijloc şi s-a întors să înfrunte o ameninţare neaşteptată din spate. Cortez se temea că Rougle era încă în viaţă atunci când inamicul a ocupat poziţia şi că au încercat să îl execute acolo unde stătea, dar nu exista nicio dovadă care să susţină acest lucru. Cu toate acestea, pe Cortez, gândul avea să îl bântuie şi în lunile următoare. În fiecare noapte visa că era din nou pe acel munte încercând să alerge destul de repede pentru ca lucrurile să iasă diferit. Niciodată nuâeuşea. „Aş prefera să nu dorm ca să nu mai visez asta”, spunea Cortez. Dorm cu imaginea aia în minte.

Oamenii lui Rougle sosesc câteva minute mai târziu. Cu puţin timp înainte de atac, Rougle părăsise poziţia pentru a vorbi cu sergentul major Rice, aşa că oamenii săi nu aveau nici cea mai mică idee despre ce se întâmplase cu el. Fuseseră atât de multe împuşcături încât ajunseseră să creadă că o să fie înfrânţi, aşa că un Cercetaş, numit Raeon, şi-a rupt mitraliera cu lunetă Barett şi a împrăştiat piesele în junii poziţiei, astfel încât inamicul să nu o poată folosi împotriva forţelor americane. Acum, Cercetaşii vin alergând, căutându-şi comandantul şi tot ceea ce găsesc e sânge, echipamente împrăştiate pe tot vârful dealului şi un cadavru acoperit cu un sac de dormit. Alături de cadavru este un pachet de MRE gol şi o sticlă de apă. „Rougle şi ceilalţi sunt sus?”, întreabă Clinard, unul dintre cercetaşi. Hoyt clipeşte către el şi apoi se uită în altă parte.

„Ce?”, întreabă Clinard. Nimeni nu spune nimic şi Hoyt face câţiva paşi către el şi doar îşi pune mâna pe ceafa lui Clinard.

„Cine – i acolo?”, întreabă Clinard, cu vocea subţiată de panică.

„Este Rougle”, spune Hoyt şoptit.

Un sunet ciudat, animalic, iese dinăuntru lui Clinard

care se desprinde de Hoyt şi se retrage terifiat. Solowski vine şi întreabă dacă Rice trăieşte. Plânge şi el.

„Da, este bine”, spune Hoyt

„Trăieşte?”

„O să supravieţuiască, omule”.

Oamenii se întorc la poziţii şi îşi îndreaptă armele spre vârful dealului dinspre sud. Clinard se mişcă de colo-colo, sfâşiat de durere. Se opreşte în sfârşit în apropiere de Hijar şi se aşază, suspinând. Hijar se află în spatele unor molizi, urmărind orizontul. „Ne-am dus prietenoşi acolo, am încercat să trecem peste toate şi ne-au aprins ca pe nişte torţe”, încearcă Clinard să explice de ce nu au ajuns mai repede la Rougle.

„Haide, frate, să mergem”, spune Hoyt, sprijinindu-l pe Clinard cu o mână. Clinard stă acolo, dând din cap. „Acolo nu este sergentul Rougle – minţi, nu-i aşa, omule?”, spune el.

„Nu mint – cum aş putea să mint în legătură cu aşa ceva?”

Clinard se ridică, dar rămâne împietrit de durere. „Unde a fost împuşcat? – trebuie să văd”.

„Nu te uita la el”.

„Arată rău?”

„S-a întâmplat repede”.

Clinard stă aplecat ca şi cum ar fi terminat o cursă de alergare şi boceşte din nou în felul lui animalic. Spune ceva despre cum moartea lui Rougle a fost din vina lor. Oamenii din junii sau pun la îndemână grenade de mână şi sunt pregătiţi să respingă un alt atac, iar Piosa, în sfârşit, ajunge în vârful dealului cu Donoho ca radiooperator. Ochii lui Donoho sunt larg deschişi şi înghite greu. „Battle Six Romeo, aici, Doi-şase, am ajuns la locul KIA, pauză”, spune Piosa la radio. (Battle Six se referă la Kearney şi Doi-şase

se referă la însuşi Piosa. Lui „Şase” îi urmează numele de la unitate şi înseamnă „lider” sau „comandant”). „Acum avem vârful dealului, îi vom muta pe răniţi din mers, sunt numai doi până la zona de aterizare Eagle. Mă duc să îmi iau KIA de acolo, pauză”.

Mortierele încep să lovească coasta vecină cu un sunet asemănător unei uşi masive de stejar care este trântită. Rougle zace în sacul căptuşit, în tufişuri, şi, în cele din urmă, doi dintre oamenii săi împreună cu un soldat afghan se apleacă asupra lui şi încep să îi scoată muniţia din raniţă. După ce termină, şase soldaţi afghani îl pun într-un sac şi încep să îl care în josul dealului către zona de aterizare, însă nu îl ţin bine şi cadavrul tot atinge pământul Cercetaşii ţipă la ei să se oprească, iar Raeon îl pune pe Rougle pe umăr, ca un pompier, însă nici aşa nu funcţionează. În cele din urmă, Cercetaşii îl pun într-un sac de plastic şi îl duc până jos ca pe o targă. Această privelişte îl supără pe Donoho, în mod special, care tot încearcă să ţină piept imaginilor pe care le-a văzut atunci când Vimoto a fost împuşcat în cap. Rice şi Vandenberge îşi fac şi ei loc pentru a coborî dealul, amândoi decizând că sunt prea mari pentru ca cineva să încerce să îi care. Stichter şi doctorul i-au pus lui Vandenberge o perfuzie în braţ, chiar la timp – doar câteva minute mai târziu şi ar fi fost mort – acum se chinuie să coboare muntele sprijinit de câte un soldat de fiecare subsuoară. Rice merge fără să fie ajutat, cu partea din faţă a cămăşii acoperită de sânge şi cu o acadea cu fentanil în gură pentru a atenua durerea.

Merg aproape un kilometru printr-un decor distrus, format din molizi arşi şi praf fin şi ajung la zona de aterizare unde îl găsesc pe Kearney care îi aştepta. El le spune despre Rougle şi apoi sosesc MEDEVAC-urile şi toţi se urcă înăuntru. „Încă mai continuau luptele – băieţii încă

mai trăgeau de pe poziţiile noastre”, mi-a spus Rice mai târziu. „O parte din tine nu vrea să părăsească lupta, dar apoi o bucurie fără margini ne-a copleşit pe amândoi, pe mine şi pe specialistul Vandenberge, pentru că, ştiţi, el fusese într-o stare destul de proastă şi de-acum aveam sentimentul că vom fi în regulă, îmi aduc aminte cum zăceam acolo, întins pe spate, şi medicul de pe elicopter m-a întrebat ceva şi îmi mai aduc aminte că s-a aplecat spre mine, iar eu şi Vandenberge ne-am strâns mâinile. Trecusem partea grea, urma să primim ajutor şi urma să scăpăm din toate astea cu viaţă”.

Kearney urcă de la zona de aterizare la locul unde a murit Rougle şi se întoarce gâfâind atât de tare încât aproape dacă mai poate vorbi. De acolo, se poate privi întreaga vale până la punctul de operaţiuni Restrepo – la această distanţă este numai o altă linie de frontieră fără nume în învălmăşeala de munţi care parcă se apleacă spre vest. Kearney se sprijină de puşca de asalt M4 şi bea apă dintr-o sticlă de plastic în timp ce Piosa îl informează. Indică locul de unde au început să fie loviţi şi cum duşmanul a ieşit dintr-un complex situat mai jos, la baza muntelui, şi i-a flancat dintr-o direcţie neaşteptată. „OK, unde este acest nenorocit complex pe care îl vreau distrus?”, îl întreabă Kearney pe Stichter. Scuipă şi nu aşteaptă răspunsul. „Stichter, distruge-l acum”.

În calitate de FSO[27] al său, Stichter este responsabil de chemarea artileriei şi a atacurilor aeriene şi se grăbeşte să direcţioneze o lovitură cu bombă către complex. Cea mai gravă problemă este aceea că, după ce inamicul a trecut peste poziţia lui Rice, au furat echipamente militare şi armament americane. Au reuşit să plece cu 240-ul lui

27 Fire Support Officer (FSO) este un ofiţer ataşat pe lângă comandant şi care îl consiliază pe acesta (n.tra<L).

Vandenberge, cu două rucsace militare, cu mitraliera cu lunetă M14 a lui Rice şi cu M4-ul lui Rougle – dotat cu un amortizor – şi două seturi de echipamente de viziune nocturnă. Au mai luat şi muniţie pentru toate armele. Nu numai că este un echipament periculos, aflat în posesia lor, dar le va folosi şi ca o excelentă propagandă. S-ar putea lăuda cu un M4 furat sau cu un rucsac militar care are numele unui soldat american mort pe el pretinzând că americanii simt măcelăriţi în Kunar. Operaţiunea Rock Avalanche se transformă brusc dintr-o misiune caută-şi-distruge într-o încercare disperată de recuperare a echipamentelor.

„Baza, aici este Battle Six”, spune Kearney la radio. Trebuie să ţipe, pentru că un elicopter Apache trece încet pe deasupra capetelor lor, încercând să depisteze vreo mişcare a inamicului. „Acum cred că inamicul s-a retras în apropierea kilo echo 2236 sau 2237. Aş vrea să fie dislocată echipa Bronz pentru a acţiona sau să îi împing în afara zonei, astfel încât să arunc câteva 120-uri acolo şi să îi împiedic pe aceşti băieţi să se întoarcă în satul Landigăl, pauză. Mă uit pe un plan astfel încât să intru în Landigal, să îl curăţ şi să găsesc arme şi NODS[28], pauză. Ne vom uni forţele la ramificaţia de la Swatalo Sar şi ne vom concentra eforturile în Landigal”.

Bronz este numele de cod pentru elicopterele Apache pe undele radio. Kearney vrea ca elicopterele Apache să „mestece” munţii de deasupra Landigalului pentru a-l ţine în acea zonă pe duşman sau să elibereze zona astfel încât mortierele să îşi facă treaba. Terenul este extrem de abrupt acolo, iar aruncarea de mortiere pe drumurile

28 NODS sunt vehicule cu sistem de siguranţă care detectează şi îl avertizează pe şofer în legătură cu obiectele care îi pot apărea în zona în care nu are vizibilitate (n.trad.).

cunoscute din munţi i-ar putea încetini suficient de mult pe inamici astfel încât să fie prinşi şi ucişi. Dacă luptătorii ajung în Landigal, ar putea ascunde armele şi să se facă nevăzuţi printre localnici. Oricine se deplasa pe muntele, pe flancul sudic al poziţiei americane este considerat ca o ţintă pentru a fi ucis, cu excepţia celor care sunt vizibil civili.

Oamenii încep imediat să schimbe impresii despre atac şi să încerce să îşi dea seama cum a reuşit inamicul acest lucru. Între poziţiile lui Rice şi cea a Pisicilor sălbatice este un deal jos, cu o stâncă ce este îndreptată către sud. Atunci când americanii au văzut-o pentru prima dată, au considerat-o ca fiind un teren „de netrecut”, astfel încât nu au inclus-o în poziţiile lor defensive. Luptătorii inamici care au trecut peste echipa lui Rice probabil că au petrecut ultimele 24 de ore dinainte de atac furişându-se prin pădure până la baza stâncii şi apoi au aşteptat până când camarazii lor au atacat din sud. Şopteau prin radio pentru că erau atât de aproape şi altfel americanii i-ar fi auzit. Probabil că au urcat muntele cu armele puse pe umăr şi apoi au început să tragă masiv în poziţiile unde se aflau Rice şi Pisicile sălbatice; erau la numai 45 de metri distanţă, aşa încât loviturile lor au fost mortale. După ce i-au eliminat pe americani, au trecut peste oamenii lui Rice au răsturnat 240-ul lui Vandenberge şi au început să îl folosească împotriva celorlalte poziţii americane. Pe vârful dealului erau răspândiţi mai mulţi ofiţeri superiori americani. După ce i-au luat arma şi echipamentul lui Rougle, şi-au luat tălpăşiţa de acolo înainte ca americanii să contraatace.

Rice stătea jos atunci când a fost lovit, iar forţa glonţului l-a trimis cu faţa în josul dealului. Câteva momente mai târziu s-a uitat în sus şi a văzut un soldat

inamic care a tras în el un RPG care a explodat foarte aproape şi a trimis un şrapnel prin corpul său. A continuat să se rostogolească de-a lungul dealului până la un tufiş şi, apoi, a zăcut acolo încercând să îşi dea seama ce se întâmplase. Şi-a pus mâinile la stomac şi, când le-a luat de acolo, erau acoperite cu sânge, aşa că ştia că era rănit, dar era mult mai îngrijorat în legătură cu soarta oamenilor săi. Nu avea nici cea mai mică idee, ce se întâmplase cu ei sau dacă mai erau în viaţă. Vandenberge fusese lovit în mâna stângă, pe deal s-a împiedicat de armă şi s-a adăpostit după câteva stânci. Solowski s-a adăpostit şi el, apoi a dat ocol dealului, încercând să ajungă într-un loc mai îndepărtat. S-a trezit faţă în faţă cu un luptător inamic pe care l-a pierdut din vèdere în partea din spate a dealului. Experienţa l-a lăsat într-o asemenea stare de şoc şi atât de palid încât atunci când l-a văzut Raeon, câteva minute mai târziu, a crezut că Solowski a fost lovit.

Vandenberge ştia că va muri şi a început să strige după un medic chiar dacă luptătorii inamici erau la numai maximum 50 de metri distanţă; Cortez şi Pemble au ajuns la timp astfel încât să-l împiedice pe duşman să coboare dealul şi să termine cu el. Rougle probabil că a început să alerge către oamenii săi atunci când a auzit împuşcături. Cercetaşii săi au încercat să preia dealul pe care duşmanul tocmai îl cucerise pentru că ştiau că liderul escadronului era în zonă, însă cantitatea de gloanţe trasă era atât de mare încât au fost, în mod repetat, împinşi înapoi. Este posibil ca inamicul să fi plecat pe partea opusă a dealului după ce au pus mâna pe toate armele pe care le puteau căra.

În aproximativ o oră, artileria începe să tragă pe linia de front unde Pisicile Sălbatice credeau că au văzut mişcările inamicului. Kearney stă întins pe deal făcând

însemnări pe hartă şi comandând artileriei focuri de-a lungul rutelor de salvare ale inamicului, îşi doreşte ca elicopterele să ia Primul Pluton şi să îl lase la nouă-cinci la sud de Landigal, potrivit coordonatelor, astfel încât să blocheze mişcările inamicului către inaccesibilul fund al văii. În acelaşi timp, Plutonul al Doilea îi va împinge din nord. În timp ce Kearney transmite la radio, Hijar ţipă că a găsit o dâră de sânge a inamicului venind dinspre vârful dealului. „După ce scoatem KIA de acolo vreau ca Bronz să vină să caute direct în partea mea vestică”, ţipă Kearney către Stichter. „Hijar crede că a găsit o urmă de sânge, este posibil ca acolo unde îl vom găsi pe acel nenorocit, îi vom găsi şi pe ceilalţi”.

Elicopterele Apache vin şi încep să tragă rachete peste vârful dealului de alături, apoi termină treaba cu runde de împuşcături. Loviturile explodează în vârfurile copacilor cu flash-uri de lumină şi ajung atât de aproape una de cealaltă încât detonările seamănă cu un pârâit prelungit. Oamenii urmăresc cum elicopterele Apache îşi fac treaba şi apoi scrutează zona cu lunetele mitralierelor lor, căutând inamicii care ar fi încercat să scape. Raeon are o lunetă M14 şi stând cu genunchii ridicaţi o mişcă de-a lungul liniei dealului în căutarea celui care i-a omorât comandantul. Este plin de sângele lui Rougle din cap până în picioare ca şi cum s-ar fi tăvălit în vopsea roşie. După o vreme, lasă mitraliera jos şi îşi aprinde o ţigară.

„A fost un tip bun, omule”, spune Raeon. Stichter este în genunchi lângă el sub nişte pini şi se uită spre vest către depresiuni. Mâinile sale sunt pline de sângele lui Vandenberge.

„Sergent Rougle?”

Raeon încuviinţează.

„Vreţi o ţigară adevărată?”

„Mda”.

Stichter îi întinde un Marlboro.

„Sunt îngrijorat pentru restul băieţilor”, spune Raeon. „Unii dintre ei au luat-o foarte personal, în sensul în care dau vina pe ei înşişi pentru că nu am putut să îi împingem peste deal. Dar lucrul pe care trebuie să îl înţeleagă este acela că a murit pe loc – că nu mai e chiar nimic de făcut aici”.

Raeon îşi aprinde ţigara şi exclamă.

„O să plec în permisie în două săptămâni”, spune el. „Nu este totuşi modul în care mi-aş fi dorit să plec”.

3

ÎN ACEA NOAPTE, BĂRBAŢII DORM CU O GRENADĂ ÎNTR-O MÂNĂ ŞI CU puşca de 9 mm în cealaltă mână. În loc ca un om să stea de pază, în timp ce doi dorm, se întâmplă exact invers, doi-la-unu. Toată noaptea, luptătorii inamici au fost observaţi trecând de la Vâka Chine la Landigal şi apoi pe vârful muntelui şi, în cele din urmă, Kearney a cerut un atac cu bombă. Cererea îi va fi respinsă, însă Kearney răspunde prin staţie „Noaptea trecută am lăsat opt bărbaţi să scape şi-acum avem un mort şi doi răniţi. Dacă nu aruncăm bomba acum, vă *garantez* că vor muri mai mulţi”. Brigada dă permisiunea atacului şi un B-l vine şi lansează o bombă asupra unei case unde inamicii se adăposteau. Bomba nu-şi atinge ţinta, dar elicopterele Apache vor veni să-i cureţe pe „omuleţi” – supravieţuitori care încercau să scape.

A doua zi dimineaţă toţi se trezesc încordaţi şi obosiţi. Profetul începe să intercepteze în discuţiile de la radio că duşmanul se apropie din nou, iar în jurul dimineţii, câţiva luptători sunt observaţi mişcându-se de-a lungul unui vârf din apropiere, întreaga linie americană începe să acţioneze: mortiere, 240-uri, LAW, chiar şi prim-

sergentul Caldwell cu M4 al lui. Numai Pemble trage 40 de grenade din aruncătorul său M203. Luptătorii inamici s-au ascuns pe partea mai îndepărtată a crestei şi elicopterele Apache vin pentru a împuşca în susul şi în josul muntelui încercând să îi prindă în momentul în care ar încerca să fugă. Discuţiile de la radio indică faptul că 15 sunt morţi. Întreaga zi, bombele şi 155-urile trosnesc muntele, iar oamenii stau în spatele adăposturilor de după dealul lui Rougle, aşteptând ca inamicul să vină iarăşi la ei. La jumătatea zilei, este evident că nu au de gând să o facă şi oamenii merg să se odihnească puţin pentru ca apoi să plece la miezul nopţii. Plutonul al Doilea îşi croieşte drum pe munte către Landigal pe un teren atât de abrupt încât, o mare parte din timp, nu fac decât să alunece în jos pe fund. Până când au ajuns jos, pantalonii lor sunt de-a dreptul sfâşiaţi.

Primul Pluton s-a întors deja la KOP în noaptea de dinainte şi în ziua următoare, la amurg, se întorc împreună cu jumătate din cel de-al Treilea Pluton. Există informaţii potrivit cărora inamicul plănuieşte să atace Phoenix sau Restrepo – bazele au fost lăsate cu numai vreo doisprezece soldaţi americani în timpul operaţiunii – dar valea rămâne liniştită cu excepţia zgomotului de supraveghere făcut de dronele care trec pe deasupra şi a celui provocat de mortiere. Prim-locotenentul Brad Winn conduce Primul Pluton pe lângă Phoenix şi Aliabad, apoi peste râul Korengal şi în susul unei serii de terase aflate deasupra stâncii Gatigal. La nord de ei se află o vale destul de mică cu Landigal cuibărit acolo, iar la sud de ei este restul Korengalului – sălbatic, o ţară necunoscută, atât de aspră cu luptătorii, încât ar trebui un întreg batalion pentru a-i duce şi a-i scoate de acolo în siguranţă. Winn îşi aşază oamenii sus, deasupra Gatigalului, şi supraveghează

Plutonul al Doilea cum merge spre oraş pentru a căuta armele. Kearney, Caldwell şi restul sediului companiei se află la nord, iar oamenii de la Restrepo veghează din partea de vest.

Winn şi oamenii săi petrec o zi lungă pe vârful stâncii supraveghind Landigalul în timp ce Ostlund, locotenent-colonel în cadrul Armatei Naţionale Afghane, şi guvernatorul Kunarului zboară înapoi cu Black Hawk pentru a vorbi cu bătrânii. Este pentru prima dată când *vreun* guvernator a ajuns în partea de sud a Korengalului. Unul dintre scopurile lor principale este să recupereze armele care au fost furate cu o zi înainte, dar discuţiile nu merg foarte departe. În jur de ora 9 seara, Winn află că Plutonul al Doilea a plecat din Landigal şi Primul Pluton se pregăteşte să plece şi el. Au fost discuţii pe radio întreaga zi despre un atac asupra americanilor – un comandant taliban chiar a spus „Dacă nu vor pleca cu elicopterul, vor avea probleme” – dar nimeni nu a dat mare importanţă. Kearney are atâtea avantaje aeriene – care zboară deasupra văii – drone de supraveghere, două elicoptere Apache, un bombardier B-l şi chiar aeronavele Spectre – astfel încât, un atac al inamicului pare să fie un act de sinucidere.

Soldaţii merg încolonaţi pe un singur rând de-a lungul crestei stâncii, lăsând între ei o distanţă de 9 – 14 metri. Terenul este abrupt în ambele părţi ale potecii şi se împarte între păduri de ilice şi grohotişuri. Lima este atât de luminoasă încât nici nu mai folosesc echipamentele de noapte. Ceea ce Winn şi oamenii săi nu ştiu este faptul că mai jos de ei, pe stânca de dedesubt, se află trei luptători inamici, aşteptând cu AK-47. Paralel cu traseul, mai sunt alţi zece luptători cu mitraliere automate şi cu RPG-uri. În armata americană, aceasta este cunoscută sub numele de

„ambuscadă sub formă de L”. Dacă este făcută în mod corect, o mână de oameni poate distruge un întreg pluton. Punctul de plecare este sergentul Josh Brennan, un lider de echipă alfa. El este urmat de un lunetist pe numele său Eckrode, apoi de sergentul de personal Erick Gallardo şi, ultimul, specialistul Sal Giunta, liderul echipei de geniu. Giunta este din Iowa şi s-a înrolat în armată după ce a auzit o reclamă la radio în timp ce lucra la un magazin Subway din oraşul său natal.

„De nicăieri – în momentul în care am făcut pasul următor – valuri de cartuşe trasoare, RPG-uri, totul venind de nicăieri, fără să ai nici cea mai mică idee despre cum s-a întâmplat totul – dar s-a întâmplat”, mi-a spus Giunta. „Totul părea că merge cu încetinitorul şi am făcut tot ce am crezut de cuviinţă, nimic mai mult, nimic mai puţin”.

Piloţii de pe Apache văd această luptă dedesubtul lor, dar simt incapabili să ajute deoarece luptătorii sunt prea aproape unii de ceilalţi. La baza dealului, Plutonul al Doilea aude declanşarea unei enorme lupte armate, dar şi ei se abţin să tragă şi speră numai, ca totul să se termine cu bine. La început, din cauza loviturilor care sunt direcţionate către brigada lui Brennan, nu se putea concepe un răspuns tactic. Aproximativ 12 luptători tabbani cu rachete şi cu mitrabere automate trag din spatele unui adăpost la o distanţă de 5 – 6 metri; în special Primul Pluton este în bătaia armelor. În câteva secunde, fiecare om din grupă încasează câte un glonţ. Brennan cade imediat, împuşcat în opt locuri. Eckrode încasează lovituri în coapse şi în gambă şi cade pe jos pentru a da şi el drumul la SAW. Gallardo încasează o lovitură în cască şi cade, dar se ridică. Doctorul Mendoza, aflat mai în spatele liniei, încasează o lovitură în femur şi începe imediat să sângereze.

După luni de luptă, cu un inamic care stătea la sute de metri distanţă, şocul de a-l vedea faţă în faţă la o distanţă de câţiva metri nu poate fi descris. Giunta este împuşcat în vesta de protecţie şi în rucsac şi abia dacă îşi dă seama ce se întâmplă, cu excepţia faptului că loviturile au venit dintr-o direcţie ciudată. Valuri de cartuşe trasoare veneau din stânga sa, dar împuşcăturile care l-au lovit păreau să vină de la morţii din faţă. Stă jos într-o groapă mică de-a lungul traseului unde buza de pământ ar fi trebuit să îl protejeze, dar nu a fost aşa. „Atunci mi-am dat seama că ceva nu este în ordine”, a spus Giunta. „Loviturile veneau chiar în jos şi erau trei oameni – toţi prieteni – în apropiere. S-a întâmplat totul atât de repede, nu te gândeşti prea mult la acest lucru, dar e ceva pe care nu-l uiţi”.

Mult mai târziu, o investigaţie militară a arătat că inamicul a vrut să facă o breşă între primii oameni, mai puţini, şi restul unităţii, astfel încât să poată fi capturaţi. Gallardo înţelege acest lucru pe loc şi încearcă să răzbată prin foc şi să ajungă la echipa sa alfa, Brennan şi Eckrode. 20 sau 30 de RPG-uri vin ca un val către poziţiile lor şi explodează printre copaci. Când Gallardo cade la pământ cu un glonte în cască, Giunta aleargă la el, să îl tragă la adăpost, însă Gallardo se ridică aproape imediat. Lângă ei vine repede mitraliorul lui Giunta, PFC Casey, şi cei trei oameni încearcă să avanseze aruncând grenade de mână şi ferindu-se de lovituri. Chiar şi inamicii care nu simt loviţi simt atât de dezorientaţi de zguduituri, încât au probleme de orientare câteva secunde. Grupul ajunge repede la Eckrode, care este rănit şi încearcă cu disperare să repare muniţia blocată a SAW-ului său, iar Gallardo şi Casey rămân cu el, în timp ce Giunta îşi continuă drumul. Aruncă ultima grenadă către locul unde ar trebui să fie Brennan.

Stânca Gatigal pare scăldată de valuri în lumina lunii şi în umbrele argintii ale pădurii de ilice vede doi duşmani târându-l pe Josh Brennan în josul dealului. îşi goleşte M4 în ei şi începe să alerge spre prietenul său.

Armata a avut un interes deosebit în a descoperi ce a fost în mintea lui Giunta în tot acest timp, pentru că orice s-ar fi întâmplat a ajutat la salvarea de la moarte a întregii unităţi. Un an mai târziu, câteva grupe de soldaţi americani au aplicat o ambuscadă în formă de L în timpul nopţii în Abas Ghar şi au eliminat o întreagă coloană de luptători talibani – aproape 20 de oameni. Motivul pentru care Primul Pluton nu a fost eliminat nu are de-a face cu faptul că elicopterele Apache zburau deasupra şi 155-urile la Blessing; este pentru că oamenii au reacţionat nu ca indivizi, ci ca o unitate. În esenţă, lupta înseamnă o serie de decizii rapide şi de acţiuni precise făcute împreună cu zece sau 12 alţi oameni. În acest sens, seamănă mai mult cu fotbalul, sau cu o luptă între găşti. Echipa care îşi sincronizează cel mai bine mişcările, de regulă, câştigă. Poate că au şi pierderi, dar câştigă.

Sincronizarea – *tu tragi*, *în timp ce eu alerg înainte*, *apoi te acopăr eu*, *în timp ce tu îţi muţi echipa mai sus* – este atât de puternică încât poate acoperi deficienţele tactice. Sincronizare înseamnă năvălirea ca o furtună la Omaha Beach, preluarea unei cazemate şi supravieţuirea într-o ambuscadă de tip L pe timp de noapte la Gatigal. Sincronizarea cere ca fiecare om să ia decizii, nu în funcţie de ceea ce este mai bine pentru *el*, ci pentru grup. Dacă toată lumea face acest lucru, atunci grupul este salvat. Asta este esenţa luptei.

Majoritatea luptătorilor acţionează atât de repede, încât faptele de vitejie sau de laşitate par mai mult sau mai puţin spontane. Soldaţii îşi pot petrece tot restul vieţii

regretând o decizie pe care nici măcar nu îşi amintesc că au luat-o; pot primi o medalie pentru că au făcut ceva care se terminase înainte ca ei să ştie că o fac. Atunci când Audie Murphy, cel care a primit Medalia de Onoare a Congresului, a fost întrebat de ce a atacat o companie întreagă de infanterie germană singur, a răspuns cu faimosul „îmi ucideau prietenii”. Războaiele simt câştigate sau pierdute din cauza miilor de astfel de decizii combinate luate în timpul luptelor care, de regulă, durează numai câteva minute sau secunde. Giunta estimează că nu au trecut mai mult de 15 secunde între atacul iniţial şi contraatacul său. Un civil neantrenat ar fi simţit acele 10 sau 15 secunde ca un baraj de lumină şi zgomot şi probabil ar fi petrecut majoritatea timpului ghemuit la pământ. Un pluton întreg de oameni care ar reacţiona similar probabil că ar fi murit până la ultimul om.

Giunta, pe de altă parte, a folosit acele 15 secunde pentru a stabili cantităţile şi sectoarele de unde să tragă membrii echipei sale, a fugit în sprijinul lui Gallardo, a evaluat direcţia loviturii care l-a nimerit în piept şi a aruncat trei grenade în timp ce lua cu asalt o poziţie inamică. Fiecare om din pluton – chiar şi cei care erau răniţi – a acţionat cu acelaşi scop şi cu aceeaşi eficienţă ca şi Giunta. Pentru motive evidente, Armata a încercat să vadă de ce unii oameni răspund mai eficient în luptă pe când alţii stau pironiţi. „Am făcut ceea ce am făcut pentru că am fost pregătit pentru acest lucru”, mi-a spus Giunta. „Era o sarcină care trebuia făcută şi ceea ce trebuia să fac eu era să unesc echipele bravo şi alfa. Nu am alergat printre gloanţe să salvez un prieten – am alergat printre gloanţe să văd ce se întâmpla cu el şi poate că am fi putut să ne ascundem în spatele aceleiaşi stânci şi să tragem de acolo împreună. Nu am alergat printre gloanţe ca să fac

ceva eroic sau curajos. Am făcut ceea ce cred că *oricine* ar fi făcut”.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, armatele britanică şi americană au făcut o serie de studii pentru a vedea ce îi determină pe oameni să îşi depăşească frica. Un psihiatru, pe numele său Herbert Spiegel, care a însoţit trupele americane în campania din Tunisia, l-a numit „factorul X2”: „Dacă acest factor este la nivel conştient sau subconştient, rămâne de văzut”, a scris pentru un ziar militar, în 1944, „dar nu este atât de important. Lucrul important este faptul că a fost influenţat în cea mai mare parte de devotamentul faţă de imitate sau detaşament, din respect pentru lider şi din convingere pentru cauza lor. Pentru soldatul mediu, aşa cum erau majoritatea, acest factor… le oferea capacitatea de a-şi controla frica şi de a lupta împotriva oboselii într-un mod în care nici ei nu credeau că ar fi fost posibil”.

Armata americană a descoperit că, în mare măsură, fiica era un sentiment împotriva căruia nu puteau face mare lucru. Un om fricos cel mai probabil va rămâne aşa, indiferent de pregătirea pe care o urmează. În timpul unui experiment, candidaţilor pentru divizia aeropurtată complet neantrenaţi li s-a spus să sară de pe un turn de zece metri. Au sărit având un harnaşament care le permitea să cadă aproximativ patru metri şi apoi, trebuiau să meargă pe un cablu de la 6 de metri de pământ Pe cât de simplu pare, mai mult de jumătate dintre soldaţii paraşutişti pregătiţi au spus că, să sari de pe un turn este cu mult mai înfricoşător decât să sari dintr-un avion. Armata a testat dur peste 1 300 de candidaţi pe turn şi apoi le-a urmărit succesul la şcoala de paraşutişti. Au descoperit că pentru cei care aveau o întârziere în a sări de pe turn erau şanse de două ori mai mari să eşueze în

timpul programului decât săritorii mai rapizi, iar pentru cei care refuzau să sară, era aproape garantat că nu vor reuşi.

Unul dintre cele mai ciudate lucruri legate de frică este faptul că este numai uneori legat de nivelul de pericol. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, câteva unităţi aeropurtate care au trecut prin cele mai dure lupte au fost printre cele care au avut cele mai mici rate de probleme psihiatrice din întreaga armată americană. Unităţile de luptă, de regulă, suferă o problemă psihiatrică pentru fiecare problemă fizică pe care o au, iar în timpul războiului din Israel, de la Yom Kippur, din 1973, victimele de pe front respectau acest raport. În schimb, unităţile logistice israeliene, care erau supuse unui pericol mai mic, au suferit *trei* cazuri psihiatrice pentru fiecare caz fizic. Şi chiar şi trupele din prima linie a frontului au arătat variaţii uriaşe în ceea ce priveşte problemele psihiatrice. Pentru că mulţi ofiţeri israelieni au condus luptele chiar de pe linia frontului, erau şanse de patru ori mai mari să fie ucişi sau răniţi decât ar fi fost oamenii lor – şi cu toate acestea s-au înregistrat numai o cincime de colapsuri psihiatrice. Factorul primordial în determinarea cedării nervoase în timpul luptelor nu pare să fie nivelul obiectiv al pericolului, cât mai degrabă sentimentul – sau chiar iluzia – controlului. Este mai probabil ca oameni bine antrenaţi pentru circumstanţe extrem de periculoase să rişte mai puţin o cădere decât oameni neantrenaţi în faţa unei pericol mai mic.

Distincţia între cei care se simt că îşi pot controla soarta şi cei care nu pot apare chiar şi în cadrul unui grup de oameni foarte apropiaţi. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, echipajele bombardierelor americane şi britanice au înregistrat pierderi de 70% în timpul

raidurilor lor; practic zburau în misiune până când erau uciși. În acele avioane, s-a înregistrat faptul că piloţilor le era mai puţină frică decât mitraliorilor de la turelă care erau vitali pentru operaţiuni, dar nu aveau un control direct asupra avionului. Piloţii luptători, în rândul cărora s-au înregistrat pierderi la fel de mari precum în rândul echipajelor de pe bombardiere, au raportat cu toate acestea, niveluri mult mai mici ale fricii. Ambele echipaje erau la fel de bine pregătite şi aveau controlul absolut asupra sorţii lor şi acest lucru le-a permis să ignore realitatea statistică care spunea că au şanse de 30% să supravieţuiască unui raid.

Printre oamenii care sunt dependenţi unii de ceilalţi privind siguranţa lor – în principal toţi soldaţii antrenaţi pentru luptăde regulă există o înţelegere tacită pentru a rămâne unul lângă altul, indiferent ce s-ar întâmpla. Simpla asigurare că nu vei fi niciodată abandonat se pare că îi ajută pe oameni să acţioneze în moduri care pot susţine întreaga unitate mai mult decât pe ei înşişi. Câteodată, totuşi, acest pact se poate transforma într-un pact de sinucidere. În timpul războiului aerian din 1944, un echipaj de luptă format din patru oameni pe un bombardier B-17 a depus un jurământ potrivit căruia să nu se abandoneze niciodată unul pe celălalt indiferent cât de gravă este situaţia. (Un al cincilea membru al echipajului, mitraliorul de la turela de sus, nu era parte din pact). Avionul a fost lovit de focul artileriei antiaeriene în timpul unei misiuni şi a început să piardă altitudine, aşa că pilotul le-a ordonat tuturor să se catapulteze. Mitraliorul de la turela de sus a ascultat ordinul, dar celălalt a descoperit că un glonte i-a stricat turela şi că nu mai poate ieşi. Ceilalţi trei oameni cu care a făcut pactul ar fi putut să se salveze cu ajutorul paraşutelor, însă nu au făcut-o şi au stat cu el

până când avionul a atins solul şi a explodat. Toţi patru au murit.

Unul dintre luptătorii talibani cade la pământ, mort, iar celălalt îi dă drumul lui Brennan şi fuge la vale printre copaci. Giunta pune o nouă cartuşieră în armă şi strigă după im medic. Brennan zace grav rănit în câmp deschis, iar Giunta îl apucă de vestă şi îl târăşte la un oarecare adăpost. îi taie port-încărcătorul de la piept şi îi pune cablul rupt peste vesta antiglonţ pentru a-l scoate şi din ăsta şi apoi îi taie hainele în căutarea unor răni. Brennan fusese lovit de mai multe ori în picioare şi are o rană uriaşă, provocată de un şrapnel, într-o parte, şi a fost împuşcat în partea de jos a feţei. Este deocamdată conştient şi se tot plânge de faptul că ar avea ceva în gură. Sunt dinţii lui, dar Giunta nu îi spune acest lucru.

Bombardierele B-l care zboară pe deasupra aruncă pe dealul 1705 două bombe care îi opresc pe inamici suficient de mult, încât americanii sunt capabili să îşi consolideze poziţia. Medicul celui de-al Treilea Pluton soseşte şi îi face lui Brennan o traheotomie şi îl pregătesc apoi pentru MEDEVAC. O aeronavă Spectre şi două elicoptere Apache sunt, în cele din urmă, capabile să facă distincţia între americani şi inamic şi încep să aprindă dealurile cu bombe şi împuşcături, iar o jumătate de oră mai târziu MEDEVAC aterizează şi oamenii încep să aducă răniţii de pe stâncă. În momentul în care au terminat, cei care au mai rămas din Primul Pluton îşi pun pe umăr echipamentul şi pleacă spre casă.

„Am aşteptat Primul Pluton cu orele”, mi-a spus Hijar despre noaptea aceea „şi în momentul în care ne-am unit cu ei au mai rămas încă două ore şi jumătate de mers până la KOP”. Puteai citi pe feţele băieţilor că nu era momentul potrivit să întrebi. Ştiai deja care urma să fie răspunsul.

Unii dintre ei mergeau cu căştile găurite de gloanţe”.

Brennan nu supravieţuieşte operaţiei. Mendoza este mort înainte de a părăsi stânca. Alţi cinci oameni sunt răniţi. Apoi, mai este şi Rougle, mort în ziua precedentă, şi Rice şi Vandenberge. A fost o săptămână costisitoare. Este genul de săptămână care pe oamenii de acasă îi face să creadă că pierdem războiul.

4

O’Byrne a ratat operaţiunea Rock Avalanche deoarece sora sa mai mică, Courtney, a fost grav arsă într-un incendiu şi s-a grăbit spre casă pentru a sta cu ea. A plecat din Korengal cu convingerea că fata probabil nu va supravieţui. A ajuns în Syracuse, New York, şi şi-a găsit restul familiei în camera de aşteptare de la spital. A spus că vrea să o vadă singur, apoi a intrat în cameră şi s-a aşezat lângă patul ei. Courtney era semiconştientă, avea un tub pe gât şi era conectată la aparatele de respirat care îi umpleau pieptul cu aer. Acest tablou a fost prea mult pentru O’Byrne care a cedat şi a început să plângă. I-a strâns mâna şi a zis „Courtney, te iubesc, strânge-mi mâna dacă mă auzi”. Şi ea i-a strâns mâna înapoi. Atunci el i-a spus „strânge-mi mâna de trei ori dacă şi tu mă iubeşti” şi ea i-a strâns mâna o dată, de două, de trei ori.

Plămânii ei erau foarte afectaţi de incendiu, iar doctorii i-au spus familiei că dacă nu îşi va reveni până la o anumită dată, cu siguranţă va muri. O’Byme a vizitat-o la spital în fiecare zi şi a încercat să lase zilele să treacă fără să înnebunească. Trecea printr-o perioadă cumplită când a primit un telefon de la unul dintre băieţi, care i-a spus că s-a întâmplat ceva rău la Rock Avalanche. A trebuit să facă nişte săpături, dar în cele din urmă a aflat că Rougle, Brennan şi Mendoza au murit. Courtney primea îngrijiri la spitalul VA de la Universitatea din Syracuse, aşa că el a

rătăcit prin campus până când a găsit un bar unde s-a aşezat şi a început să bea. Cineva l-a întrebat de ce se îmbată şi el a răspuns: „Am câţiva prieteni care au nevoie de o băutură” şi a băut câte o halbă de bere pentru fiecare persoană care a murit.

S-a întors la Korengal după aproape o săptămână. Courtney nu mai era în pericol iminent, dar ceea ce îl chinuia pe O’Byrne era faptul că, în cazul în care ar fi murit, ultimul lucru pe care şi l-ar fi amintit despre ea ar fi fost imaginea de pe patul de spital. A trecut prin New York şi, dintr-o toană, m-a chemat unde cina cu doi prieteni. Era ciudat să îl văd în haine de civil şi fără o armă şi când m-am îndreptat către el s-a ridicat, mi-a strâns mâna şi m-a luat în braţe. Era îmbrăcat într-un tricou albastru în stil ghetto, cu şapca pusă într-o parte, şi nu-şi putea fixa privirea pe nimic.

„Băieţii mei au cam încurcat-o”, a spus el. „Brennan a fost ucis. Rougle a fost ucis”.

Ne-am aşezat şi m-a rugat să îi spun tot Tot ceea ce ştia era numele celor care au murit şi l-am întrebat ce fel de detaliu voia să afle.

„Totul”, mi-a spus O’Byrne. „Spune-mi tot ce ştii”.

Pe tot parcursul discuţiei, O’Byrne a băut o sticlă de vin roşu, iar prietenii săi au băut bere şi shot-uri de tequila. Mi-am cerut scuze în faţa lor pentru că aduceam din nou vorba despre război şi ei mi-au spus te rugăm, spune, aşa că i-am spus lui O’Byrne cum inamicul a deschis focul de pe o parte a crestei, apoi s-a strecurat pe o altă parte şi a ocupat partea de sus a dealului. I-am spus despre Rice şi Vandenberge şi cum Primul Pluton a intrat direct în ambuscadă pe stânca Gatigal. I-a trebuit lui O’Byrne ceva timp să asimileze toate aceste informaţii.

„Şi Mendoza este un nenorocit de erou, corect?” a

spus el „Este un erou american, corect?”

„Da, este un erou”.

„Şi Brennan este mort, corect?”, a spus O’Byrne. „Adică nu îl scoteau de acolo viu, nu-i aşa?”

Nu eram sigur ce să spun. Soldaţii par să fie destul de împăcaţi cu ideea că pot muri pe câmpul de luptă, dar să fie capturat viu este o altă chestiune. „Nu, nu a murit decât mai târziu”, i-am spus. „Era viu în acel moment”.

O’Byrne s-a uitat în încăpere. Am încercat să mă gândesc ce ar fi trebuit să fac dacă ar fi început să plângă. S-a concentrat şi s-a adunat şi în cele din urmă a întrebat câţi luptători inamici au fost omorâţi

„Au omorât destui”, i-am spus. „Cam 50.30 dintre ei erau arabi. Cu A-10 au fost nimiciţi”.

„Da, omoară-i pe nenorociţi”, a spus O’Byme. A repetat acest lucru timp de câteva minute şi a mai băut puţin. L-am întrebat dacă se gândeşte să se întoarcă.

„Trebuie să mă întorc acolo”, a spus el. „Aceia simt băieţii mei. Sunt cei mai buni prieteni pe care îi voi avea vreodată”.

M-a strâns cu putere de braţ şi a încercat să se uite la mine, dar ochii lui aveau nevoie în continuare să focalizeze. Nu a reuşit tocmai bine. M-am ridicat să plec şi O’Byme s-a ridicat şi el şi m-a îmbrăţişat de câteva ori. I-am urat succes şi i-am spus că am să-l văd acolo într-o lună sau două. Pe drum spre ieşire, i-am spus lui Addie, managerul barului, că mi-ar plăcea să le plătesc eu nota. Mai târziu, mi-a spus că a trebuit să îi dea afară după runda următoare de băuturi pentru că O’Byrne a căzut de pe scaun, iar fata abia dacă mai putea să vorbească.

„A fost totuşi atât de pouticos”, a spus Addie. „Adică, vreau să spun, aşa beat cum era, tot îşi ridica şapca de câte ori treceam pe acolo”.

5

Bazele operaţionale avansate[29] sunt un iad mai special, nu cu senzaţiile războiului autentic, dar cu toată urâţenia lui: rânduri de stupi de albine făcuţi din placaj, arme pretutindeni, elicopterele Apache a căror trepidaţii şoc te trezesc la orice oră, pentru că, pe linia frontului operează la doar trei metri de sol. Ca o regulă, jurnaliştii se puteau deplasa în teatrul de operaţiuni în timpul programului de alimentare, însă, uneori chiar şi problemele minore puteau crea o undă de şoc în reţeaua logistică care să te ţină blocat la FOB zile întregi. Cel puţin Bagram avea mâncare decentă şi un PX[30] imens; Jalalabad nu avea absolut nimic. Iarna, vântul îţi zgâlţâia cortul de te făcea să înnebuneşti, iar vara era atât de cald – 55 de grade la umbră – încât nici măcar nu puteai traversa terenul de apel fără să bei apă. Am stat în cortul pentru VIP, toţi jurnaliştii stăteau aici, iar într-una dintre după amiezi am încercat să scap de căldura înăbuşitoare întinzându-mă pe patul de cazarmă, să dorm. M-am trezit dezorientat din cauza deshidratării şi altcineva a trebuit să mă ducă într-un cort cu o instalaţie de aer condiţionat mai bună. Nu era nimic de făcut la JAF decât să bifezi orele de masă şi să te rogi ca în cazul în care duşmanul avea îndrăzneala să atace, ar fi fost în momentul în care erai acolo şi ai fi putut să raportezi. despre asta.

În Korengal, soldaţii nu vorbeau niciodată despre războiul mare – sau nu le păsa – aşa că era foarte greu să îţi dai seama cum mergea ţara în întregime. Iar bazele mari se confruntau cu problema opusă: din moment ce nu exista nicio luptă, toată lumea arăta un optimism care nu

29 în text, „forward operating bases” (FOB) (n.trad.).

30 în text, Post Exchange (PX) este un magazin care operează oriunde este detaşată armata americană în lume (n.trad.).

era verificat de realitatea din afara bazei. Cei de la relaţii publice ai bazei, ofereau presei o anumită imagine despre război şi acea viziune nu *era greşită*, doar că părea uimitor de incompletă. În ţară exista un progres real şi, printre afghani aprecierea era reală, faţă de ceea ce America încerca să facă, în acelaşi timp, dar ţara începea să se destrame pe la îmbinările dintre regiuni, iar ofiţerii de presă nu vorbeau despre acest lucru prea mult. De-a lungul anului pe care l-am petrecut în Korengal, talibanii aproape că l-au asasinat pe preşedintele Hamid Karzai, au aruncat în aer cel mai elegant hotel din Kabul, au luptat până la periferiile Kandaharului şi au atacat închisoarea oraşului de unde au evadat 20 de insurgenţi aflaţi în captivitate. În acel an, au fost ucişi mai mulţi soldaţi americani decât în anii anteriori, dar dacă sublimai acest lucru, ţi se răspundea pur şi simplu că acum „ducem lupta cu inamicul”. Acest lucru ar fi putut să fie adevărat, dar lipsea orice confirmare a faptului că duşmanul e parte *pe deplin* din rahatul pe care îl spuneau ei.

Mă gândeam la toate astea, ca la „momentele Vietnam”. Un moment Vietnam era acela în care nu erai la fel de păcălit ca atunci când erai rugat să participi la un soi de gândire pozitivă în colectiv. De exemplu, spre sfârşitul anului meu acolo, talibanii au atacat o bază americană la nord de Pech, au ucis nouă soldaţi americani şi i-au rănit pe jumătate dintre supravieţuitori. Când i-am întrebat pe comandanţii americani despre asta, răspunsurile lor mergeau de regulă în direcţia transformării evenimentului într-o *victorie americană*, arătând că în luptă au murit şi 40 sau 50 de luptători inamici. Din moment ce Armata a admis că acesta nu este un război de uzură, faptul că au folosit victimele inamice pe post de definiţie a succesului m-a lovit ca o afacere

spinoasă.

Iar, noi, reporterii, aveam şi noi problemele noastre. Vietnam era şi paradigma *noastră* şi, în aceeaşi măsură şablonul *nostru* pentru a nu fi îmbrobodiţi de armata americană care exercita o influenţă atât de puternică încât uneori făcea ca ceea ce ar fi fost catalogat drept cinism să fie perceput ca un compromis. Majoritatea jurnaliştilor voiau să relateze luptele – ca fiind opuse operaţiunilor umanitare – aşa că s-au integrat de unităţilor de luptă ajungând să creioneze portretul unei ţări cuprinse în întregime de război. De fapt, majoritatea zonelor ţării erau relativ stabile; trebuia să fii deosebit de norocos ca să te afli în ceva care să semene cât de vag cu o luptă armată. Atunci când se întâmpla, evident, ceilalţi jurnalişti se uitau la tine cu un soi de invidie tristă şi te întrebau cum ar putea să ajungă şi ei în acea unitate. În America, la o cină festivă, am fost întrebat, cu un clipit cu subînţeles, cât de mult mi-a „cenzurat" armata reportajele. I-am spus că nu am fost deloc cenzurat şi că, o dată, când l-am rugat pe un ofiţer de relaţii publice să mă ajute să verific ordinea evenimentelor dintr-un articol, răspunsul lui a fost: „Sigur, dar nu poţi chiar să mi-l arăţi – asta ar fi *Hegar*.

Aceasta nu era o poveste pe care ar fi vrut să o asculte multă lume şi chiar m-am simţit puţin nebun pentru că am spus acest lucru. Vietnam era considerat un război dubios din punct de vedere moral în care au luptat recruţi, în timp ce restul naţiunii se droga ascultându-l pe Jimi Hendrix. Războiul din Afghanistan, pe de altă parte, era dus de voluntari care, mai mult sau mai puţin, îşi respectau comandantul şi se bucurau de recunoştinţa majorităţii americanilor de acasă. Dacă ţi-ai fi imaginat că munca ta de reporter era aceea de a te alătura trupelor şi de a spune „adevărata" poveste despre cum mor într-un

război fără sens, ai fi avut o surpriză. Comandanţii şi-ar fi dat seama că operezi pe o altfel de platformă culturală şi că încerci să le modifici părerile, dar pe oameni nu i-ar fi deranjat Doar ar fi refuzat să discute cu tine până ce ai fi părăsit baza.

Din când în când, întâlneai un soldat care nu intra în mod evident în nicio categorie. Aceştia erau oamenii care credeau în război, dar recunoşteau şi capacitatea armatei americane de a se deziluziona singură. „Nu vom câştiga războiul până când nu vom recunoaşte că îl pierdem”, mi-a spus unul dintre băieţi în primăvara lui 2008. Pe de-o parte era influenţat de armata americană, pe de altă parte, pesimismul lui era atât de fresh încât m-a făcut, în mod ciudat, să devin optimist şi apoi, mai era un sergent, din Plutonul al Treilea, pe care l-am recunoscut la terminalul de la Bagram în timp ce aştepta un zbor. Am spus ceva vag legat de progresul din vale şi nici măcar nu s-a străduit să îşi mascheze dezgustarea. „Vorbeşti despre o nenorocită de mlaştină”, a spus el. „Nu există niciun progres cu localnicii şi nici măcar nu am încredere în S-2 – e plin de rahat. Am fost la un briefing de informaţii secrete şi S-2 vorbea despre cum iranienii îi finanţează pe talibani. L-am întrebat despre toţi banii care vin de la wahhabiţii din Arabia Saudită şi a spus că acelea sunt donaţii private şi că sunt mai greu de urmărit. *Mai greu de urmărit decât banii trimişi de guvernul iranian*?”

S-2 este denumirea pentru tui ofiţer militar de informaţii. Erau mulţi soldaţi în jurul nostru, majoritatea noi recruţi care abia ajunseseră în ţară şi, până în momentul când sergentul a ajuns la partea cu iranienii, ne aruncau deja nişte priviri răutăcioase. Uneori, cei noi, băieţii care nu văzuseră niciodată o luptă, erau cei mai ostili la orice îndoială legată de război, erau cei mai

combativi. Pentru a schimba subiectul, l-am întrebat pe sergent cum ar lupta împotriva armatei americane dacă ar fi un insurgent din Korengal. A răspuns după ce s-a gândit: „Aş pune un lunetist deasupra Vegas-ului cu o mitralieră MEA şi aş trage câte un singur glonte în burtă”, a spus el. „MEA înseamnă «minute of angle» – glonţul nu cade cu mai mult de 2, 5 centimetri pe 90 de metri. Fiecare apăsare de trăgaci trimite un om acasă în elicopter. Am deveni atât de frustraţi încât pur şi simplu am asalta dealul. Aşa că ai avea doi băieţi de fiecare parte cu mitraliere. Tipul care are puşca va continua să tragă, iar mitralierele ne-ar elimina pe toţi”.

Comandantul batalionului era un locotenent-colonel extrem de bine pregătit, descendent al indienilor Cherokee, pe care îl chema Bill Ostlund. A absolvit Şcoala de Drept şi Diplomaţie Fletcher, cu o teză despre înfrângerile militare sovietice în Afghanistan şi Cecenia. Ostlund te putea privi direct în ochi în timp ce îţi strivea degetele într-o strângere de mână şi, îţi putea vorbi, să spunem, despre cele mai noi ştiri legate de noua şcoală de comerţ de la Asadabad. Era atât de plin de entuziasm în legătură cu ceea ce făcea, încât atunci când eram pe lângă el mă simţeam prost pentru că nu eram în stare de un efort similar în viaţa mea. Nu era războiul, per se care să îl înfierbânte atât de tare, cât întreaga idee – una chiar radicală dacă stai să te gândeşti – că America se afla, de fapt, aici, în încercarea de a pune o ţară ca asta, înapoi pe picioarele ei. Nu multe naţiuni au resursele pentru a încerca un proiect o de asemenea amploare sau dorinţa de face acest lucru. Ostlund era exact genul de băiat cu care nu vrei să ai de-a face: aparent imun la durerile sufleteşti, cu mult mai bine informat decât mare parte a biroului de presă şi capabil să lucreze 18 ore pe zi, timp de

cincisprezece luni.

Ostlund le spunea adesea talibanilor că sunt „ticăloşi” şi vorbea despre ei la singular, ca de exemplu în fraza „L-am încolţit pe duşman şi l-am distrus”. Folosirea persoanei a treia singular a împrumutat războiului un vag sentiment de politeţe, ca şi cum nu ar fi fost resentimente şi nu ar fi, decât o chestie extrem de violentă, pe un teren sportiv. De fapt, nu cred că Ostlund simţea vreo animozitate specială pentru oamenii împotriva cărora lupta şi ştiu sigur că a făcut în repetate rânduri oferte pentru a le oferi imunitatea temporară liderilor talibani care erau dispuşi să îl întâlnească într-o shura locală. („Dacă ei vor pune la cale o întâlnire cu toţi prietenii mei apropiaţi, promit că nu vor fi reţinuţi şi că voi respecta tradiţia potrivit căreia shuras[31] nu dezamăgesc niciodată”, mi-a spus).

Din câte ştiu, nimeni nu s-a supărat pe el pentru acest lucru, dar mie mi-a plăcut întotdeauna modul lui de a acţiona. Era ofiţerul cu gradul cel mai înalt care îşi petrecea nopţile la Restrepo, iar oamenii mi-au spus că în loc să ocupe un pat de cazarmă gol, el se ghemuia pe pământ şi se culca aşa. Oamenii spuneau că nici măcar nu îşi scotea echipamentul de protecţie.

Baza lui Ostlund era Camp Blessing[32], cu vedere la Valea râului Pech, câţiva kilometri la vest de Korengal. Era un conglomerat haotic de clădiri din mortar şi cărămizi care se ridicau inegal pe coasta muntelui, iar cele mai noi clădiri care erau aşezate către vârf încă mai miroseau a ciment proaspăt. Piaţa oraşului Nagalam era la aproape doi kilometri la est şi se lăuda cu „un club al bărbaţilor”,

31 „Consultaţii”, din arabă (n.trad.).

32 Baza binecuvântată (n.trad.).

orice ar fi însemnat acest lucru; noaptea, ceva asemănător cu luminiţele de Crăciun străluceau într-un mod ciudat deasupra acoperişurilor. Blessing era punctul de oprire pentru convoaiele de aprovizionare care mergeau către Korengal pentru că, în acest fel, puteau să ajungă şi să plece într-o singură zi. (Să petreci o noapte la KOP era sinucidere curată: acolo era singurul drum de ieşire din vale ceea ce îi oferea inamicului posibilitatea de a sta întreaga noapte să planteze bombe în el.) Convoaiele erau numite CLP, se aflau în responsabilitatea Companiei Fusion[33] care făcea drumul până la Pech la fiecare câteva săptămâni şi erau atacate aproape de fiecare dată. Un CLP era, de regulă, format din vreo 12 Humvee-uri blindate şi din aproximativ 20 de camioane locale cu „zurgălăi", conduse de afghani. Drumul până la Blessing era proaspăt construit, ceea ce însemna, că aceste convoaie se mişcau suficient de repede pentru a nu fi prinse într-o ambuscadă, dar ultimii kilometri până la Korengal erau mizerabili şi erau consideraţi ca fiind cel mai periculos tronson de drum din ţară. Mecanicii armatei au ridicat o mitralieră de calibru.50 pe acoperişul camionului de demolări pentru că până şi băieţii de la reparaţii şi cei de la salvare se aşteptau să fie nevoiţi să răspundă cu foc. Mi s-a spus că este singurul camion de demolare armat din întreaga armată a SUA.

Am reuşit să evit CLP-urile până la jumătatea călătoriei, când o serie de furtuni specifice iernii au ţinut la pământ zborurile timp de două săptămâni. Am părăsit baza într-o mizerabilă zi de ianuarie, cu nori care tot ameninţau soarele de o săptămână şi cu vânt care ţipa de necontenit în josul lui Hindu Kush. În noaptea de dinainte,

33 Fuziune (n.trad.).

Compania Able[34] a zărit 20 sau 30 de luptători în Valea Watapor şi i-a eliminat cu ajutorul artileriei şi a forţelor aeriene, iar majoritatea celor ucişi s-au dovedit a fi din Korengal. În dimineaţa în care am plecat, un ofiţer de la relaţii cu presa m-a luat de-o parte şi mi-a spus că are informaţii că o celulă talibană din vale ştie faptul că acest convoi va veni şi că îl vor ataca. Este genul de ştire pe care un jurnalist este încântat să o primească atâta timp cât totul se termină cu bine. Evident, nu există nicio cale de a afla acest lucru, poţi doar să tragi aer adânc în piept şi să afli.

Locul meu este în cel de-al doilea Humvee, cu căpitanul John Thyng, comandantul Companiei Fusion. Thyng a fost lovit de o bombă pusă pe marginea drumului în Irak şi pare mai mult sau mai puţin resemnat, în legătură cu ceea ce se întâmpla şi în Afghanistan. Stă alături de şoferul său, iar eu stau, în spate, în diagonală faţă de el. Lângă mine, mai este un soldat şi un trăgător în turelă cu o mitralieră de calibru.50. Mi s-a spus că depinde numai de mine să îi dau mai multă muniţie, în cazul în care, va avea nevoie. De îndată ce roţile maşinilor noastre au părăsit baza, trăgătorul şi-a potrivit arma. Mergem încet prin Jalalabad pentru ca, apoi, să ne îndreptăm către nord, pe drumul proaspăt terminat care se unduieşte de-a lungul râului. De-a lungul luncii se pot vedea lanurile de orez şi, din când în când, adunate, pietre de mormânt din ardezie, zimţate, înfipte în pământ precum nişte spade. Steaguri verzi de rugăciune flutură în aer în jurul lor. Soarele de iarnă apare câteva clipe după şerpuirile râului, ceea ce face ca apa să pară mată şi grea precum mercurul, şi, dincolo de asta, rânduri-rânduri de munţi coboară spre

34 Capabila (n.trad.).

est: Pakistan. Un bătrân stă în câmp şi ne priveşte cum trecem pe lângă el.

„Problema cu armata este că fiecare unitate se crede cea mai tare”, spune Thyng în timp de mergem mai departe zdrăngănind din toate cele. Toţi purtăm căşti, astfel încât, să ne putem auzi peste zgomotul motorului şi să putem comunica şi cu alte camioane. „Vreau să spun, că băieţii de la BSB[35] cred că sunt tari, dar evident nu sunt. Şi nici măcar nu ştiu asta, ceea ce e şi cel mai tragic lucru, în situaţia dată”.

Bătrânul este cu mult în urma noastră, iar noi ajungem la un punct de control al poliţiei care a fost făcut bucăţi în urma atacurilor tâlibanilor. În spatele lui, pe râu, doi oameni vâslesc către malul unde ne aflăm noi, într-un soi de tub plutitor neprelucrat, luptându-se cu curentul. Thyng ia repede un binoclu şi ochelarii şi se uită la ei cum se îndepărtează.

„Dar, în adâncul inimii, eu cred că ei ştiu”, adaugă el după puţin timp.

Ajungem la Korengal a doua zi dimineaţă. Ne-am petrecut noaptea la Blessing ascultând sunetul apocaliptic al 155-urilor pregătind noi lovituri şi am plecat chiar înainte de zorii zilei, astfel încât convoiul să reuşească să iasă din vale înainte de lăsarea întunericului. „Cred că vom fi nimeriţi astăzi”, spune şoferul Humvee-ului şi se urcă la locul său. Ne-am zdruncinat pe tot drumul prin Nagalam, apoi am trecut râul Pech pe un pod foarte îngust şi am ajuns la intrarea în Korengal. Drumul este sfâşietor de îngust şi dacă te uiţi pe geam poţi vedea direct în jos, la câteva sute de metri, fundul canionului. E mai suportabil dacă te uiţi drept înainte şi te gândeşti la cu totul altceva.

35 Brigade Support Battalion (BSB) (n.trad.).

După o jumătate de oră, Thyng arată înspre o creastă, aflată mai sus, şi spune că, după ce vom trece şi de locul ăla, lucrurile vor deveni interesante.

„În regulă, ţine-l bine acum”, îi spune Thyng trăgătorului pe măsură ce ne îndreptăm spre o depresiune aflată în partea mai îndepărtată a crestei. Pâraiele alunecă spre încreţiturile depresiunilor şi, acolo pe unde trece drumul, pământul este întotdeauna jilav şi este foarte uşor să rămâi împotmolit. Unele depresiuni sunt prea adânci pentru a putea fi observate de vreun avanpost american din vale, aşa că simt perfecte pentru ambuscade. „În momentul în care vom ajunge în acea margine, vreau să scanezi cât mai sus, în regulă?” continuă să îi spună Thyng trăgătorului. „Primul lucru care va veni peste nenorocita asta vor fi afurisitele de RPG-uri, OK?”

„Recepţionat”, spune trăgătorul.

„Dacă se întâmplă acest lucru, ei vor rata, aşa că doar uită-te de unde au venit şi nenoroceşte-i, în regulă?”

„Recepţionat”.

Mă concentrez să pornesc camera. Este cel mai uşor mod de a evita să te gândeşti că te-ar putea ucide ceea ce filmezi.

„În regulă, tu stai acolo”, îi spune căpitanul Thyng trăgătorului. „O să continuăm după colţ…”

Şi cam atât a reuşit să mai zică.

Ideea că în război există reguli şi că luptătorii se vor ucide reciproc pe baza conceptelor echităţii, a sfârşit, cel mai probabil, odată cu inventarea mitralierei. Un om cu o mitralieră poate, cel puţin teoretic, să ţină în loc un batalion întreg, ceea ce schimbă radical ecuaţia a ceea ce însemna să fii curajos în bătălie. În timpul Primului Război Mondial, când armele automate au intrat în uzul general, de regulă, trăgătorii de pe maşinile puternice erau

executaţi, dacă poziţiile lor erau asaltate, pentru că provocau atât de multă moarte. (Infanteria normală, despre care se zicea că „luptă cinstit”, era adesea scutită). Mitralierele au forţat infanteria să se disperseze, să se camufleze şi să lupte în unităţi mai mici, independente. Toate acestea, au făcut ca procedurile secrete să triumfe în faţa onoarei şi loialitatea pentru echipă în faţa supunerii orbeşti.

Într-un război de acest fel, soldaţii gravitează în jurul ideii de a alege ceea ce funcţionează cel mai bine cu riscurile cele mai mici. În acel moment, lupta încetează să mai fie un joc de şah între generali şi devine un experiment fără limite în care se face crimă curată. Drept urmare, majoritatea tacticilor militare moderne constau în ademenirea inamicului într-o poziţie unde acesta poate fi scos din zona de siguranţă. Sună dezonorant numai dacă îţi imaginezi că războiul modern este bazat pe onoare; dar nu este aşa. Este vorba doar de câştigarea luptei, ceea ce înseamnă uciderea inamicului în cele mai inegale condiţii. Orice altceva înseamnă doar mai multe pierderi din rândul oamenilor tăi.

Există două feluri de a înclina balanţa într-o luptă considerată corectă: să îl atragi pe duşman într-o ambuscadă având o forţă covârşitoare sau să foloseşti arme pe care să nu le poată contracara. Cel mai bine este, desigur, să le faci pe amândouă. Aveam destul de multe coşmaruri cu luptă la Restrepo – cred că toată lumea a avut – şi, invariabil, erau despre cum este să fii neajutorat: armele se blocau, inamicul era peste tot şi nimeni nu ştia ce va urma. În termeni militari, aceasta este o ambuscadă perfectă. Odată am privit un elicopter Apache cum l-a încolţit, pe un câmp deschis, pe un luptător taliban pe care îl chema Hayatullah şi l-a omorât. Nu avea unde să se

ascundă, iar la al doilea foc automat a fost nimerit de un glonţ de 30 mm şi a explodat. Nu este nimic corect în acest lucru, dar Hayatullah era liderul unei celule care a detonat bombe puse la marginea drumului în vale şi altcineva ar putea argumenta că nici în această abordare nu este nimic corect. L-am întrebat mai târziu pe O'Byrne, dacă şi-ar putea imagina ce trebuie să simţi, în momentul în care eşti luat în vizor de un Apache şi doar a scuturat din cap. Vorbeam despre traumele de luptă şi eu am spus că oricine a supravieţuit unui astfel de lucru, trebuie să aibă nişte coşmaruri îngrozitoare. „La naiba, chiar sper asta", a spus O'Byrne.

Luptătorii talibani din Korengal au trecut la montarea bombelor pe marginea drumului din cauză că pierdeau prea mulţi oameni în luptele armate. De asemenea, au mai fost şi problemele cu localnicii: atunci când luptătorii talibani au atacat pentru prima oară patrulele noastre, americanii nu au ştiut în ce direcţie să răspundă. Până la sfârşitul verii, localnicii le arătau poziţiile inamice americanilor pentru ca măcar să tragă în direcţia corectă. Bombele la marginea drumului îi scuteau de toate aceste probleme. Erau ieftine, cu risc minim şi nu existau victime din rândul civililor. Mă îndoiesc că mulţi dintre săteni chiar doreau ca americanii să sară în aer, dar erau foarte puţini cei cărora să le pese suficient de mult astfel încât să meargă până la KOP şi să le spună soldaţilor unde au fost îngropate bombele. Această luptă era între talibani şi americani, iar sătenii, în general, nu se implicau în această treabă.

Prima bombă de amploare de la Korengal a venit la două zile după Crăciun. Compania Predestinată a preluat ofensiva şi unităţile au fost dispersate prin avanposturile batalionului, iar patru dintre camioane şi-au preluat

poziţiile pentru a ajuta o patrulă care tocmai coborâse de la Restrepo. Unul dintre Humvee-uri tocmai întorcea din trei mişcări când o mină antitanc a fost detonată sub el şi l-a aruncat pe trăgătorul de la turelă, Jesse Murphree, atât de departe peste deal încât, la început, nimeni nu şi-a dat seama că nu mai era acolo. Restul echipajului a suferit numai contuzii şi câteva oase rupte. Humvee-ul a fost cuprins imediat de flăcări şi, în timp ce încercau să îl stingă, Hijar, Bruno şi Richardson de la Plutonul al Doilea au plecat în josul dealului să îl caute pe Murphree. L-au găsit la câteva sute de metri depărtare, semiconştient şi cu ambele picioare făcute terci. I-au pus pansamente astfel încât să nu sângereze, l-au cărat la marginea drumului şi l-au pus într-un Humvee. Murphree ştia că e grav rănit, însă nu realizase încă faptul că nu mai avea picioare. Tot îl întreba pe liderul grupei, sergentul de personal Alcantara, dacă mai putea merge la nunta lui Alcantara când se vor întoarce înapoi, în Italia.

Inamicul avea acum o armă care îi enerva pe americani mai mult decât orice: norocul chior. De fiecare dată când mergeai pe şosea, erai prins într-un complicat exerciţiu existenţial în care fiecare clipă era singura dovadă pe care ai fi avut-o vreodată că nu ai fost spulberat în momentul anterior. Şi dacă erai aruncat în aer, probabil nu ai fi ştiut-o niciodată şi cel mai probabil nu ar fi fost în măsură să afecteze rezultatul final. Soldaţii buni mureau la fel de repede ca şi cei neîndemânatici, ceea ce este, pe scurt, modul în care soldaţii definesc tacticile necinstite pe timpul războiului. La jumătatea amplasamentului, Compania de Luptă a preluat camioanele Alesei şi a împrăştiat patrule pe munte în afara KOP pentru ajutorarea propriilor oameni. Era un lucru delicat să faci asta, pentru că le cereai oamenilor obişnuiţi cu patrulările

pedestre să fie puşi în cutiuţe înguste, metalice, unde, în timpul schimbului de focuri, nu prea mai aveau altceva de făcut decât să urle la trăgătorul de la turelă şi să se roage. Camioanele reduceau războiul la un soi de alba-neagra, un joc imposibil de învăţat sau de perfecţionat; trebuia doar să speri că norocul mai ţine cu tine până când vine vremea să pleci acasă.

Băiatul care apasă butonul detonatorului este la 30 de metri distanţă, în spatele unei stânci. Atinge două fire de baterii AA şi trimite im impuls electric către o oală sub presiune plină cu fertilizator şi motorină care a fost îngropată în şosea noaptea trecută. Sincronizarea a lipsit cu vreo zece secunde aşa că bomba este detonată sub blocul motor în loc să fie detonată chiar sub noi, ceea ce ne salvează de la rănire sau de la moarte. Explozia seamănă cu un cearşaf în flăcări, iar apoi, brusc se înnegreşte. Întunericul vine de la murdăria care aterizează pe parbriz şi blochează soarele. Trăgătorul părăseşte turela şi se aşază lângă mine, uimit. Cineva vine la noi şi ne spune „TOCMAI AM LOVIT UN IED[36].

TERMINAT!” După aceea, un alt bărbat ţipă din convoi să ne continuăm drumul.

Acum este totul gri şi înăbuşitor în interiorul Humvee-ului şi pentru o secundă mintea mea face ciudata asociere cu momentele când eram tânăr şi eram acasă în timpul furtunilor de zăpadă. Curentul se întrerupea şi ferestrele se acopereau de zăpadă producând aceeaşi întunericime liniştită. Dar asta nu a durat mult. „TRECI LA ARMA AIA!” a început să ţipe Thyng la trăgător. „TRECI LA ARMA AIA ŞI ÎNCEPE SĂ TRAGI ÎNSPRE NENOROCITA DE DEPRESIUNE!”

36 IED - Improvised Explosive Device (dispozitiv explozibil improvizat).

Trăgătorul este fie prea speriat, fie prea dezorientat pentru a mai funcţiona pe deplin, dar un Humvee din spatele nostru trage cu un aruncător de grenade – blang-kachunk, blang-kachunk – şi Thyng ţipă „CINE DRACU' E ĂSTA!?". îi spun că este de-al nostru, nu de-al lor, şi, într-un final, trăgătorul nostru se ridică la turelă şi începe să răspundă cu foc către est şi mai apoi către vest. Mare, fierbinte, puşca-mitralieră de calibru.50 se zguduie în interiorul Humvee-ului. *Lovitură la ora opty* ne informează o voce de computer din cabină. Sistemul de detectare a depistat focuri de armă de la celelalte vehicule din convoiul nostru şi le raportează ca şi cum ar veni de la inamic.

Sunt o grămadă de împuşcături acolo şi nu m-aş fi înghesuit să alerg printre ele, dar cabina se umplea cu gaz toxic gri şi ştiam că vom fi nevoiţi în cele din urmă să evacuăm. Tot aştept ca un lucru asemănător cu frica să mă cuprindă, însă nu se întâmplă aşa, funcţiile mele vitale funcţionează fără fluctuaţii care să îmi mărească pulsul inimii. Aş fi putut să fac probleme de matematică în minte. La un moment dat, mi se pare că am fost rănit – uneori nu îţi dai seama de acest lucru imediat – şi încep să pipăi metodic ambele picioare până ajung la labele picioarelor, dar totul este acolo. îmi pun echipamentul în ordine, caut mânerul uşii cu mâna şi aştept. De oglinda retrovizoare atârnă un mic schelet negru şi încă se mai bălăngăne de la forţa loviturii. Doar stau acolo şi îl privesc. În sfârşit, Thyng dă ordinul, toţi plonjăm în aerul proaspăt şi rece al dimineţii şi începem să fugim.

Războiul înseamnă o mulţime de lucruri şi este inutil să pretindem că adrenalina nu ar fi unul dintre ele. Este plin de adrenalină. Maşinăria de război şi sunetul pe care îl face, presiunea pentru folosirea lui şi consecinţele

aproape a tuturor actelor care au legătură cu el sunt lucrurile cele mai pline de adrenalină pe care toţi cei angajaţi în război le cunosc. Soldaţii discută despre acest lucru unii cu alţii şi, eventual, cu preotul militar, cu psihiatrii şi poate chiar cu soţiile lor, dar marele public nu va afla niciodată despre asta. Nu este un lucru pe care multă lume ar vrea să îl cunoască. Războiul trebuie să te facă să te simţi rău, pentru că, incontestabil, acolo se petrec lucruri rele, dar pentru un tânăr de 19 ani aflat la capătul unei mitrauere de calibru.50 în timpul unei încăierări, din care toată lumea scapă teafără, războiul înseamnă viaţă multiplicată de un număr de ori de care nimeni nu a auzit vreodată. Într-un fel, în 20 de minute de luptă armată e mai multă viaţă decât ai putea aduna într-o existenţă întreagă, făcând orice altceva. Lupta nu înseamnă locul unde poţi să mori – cu toate că acest lucru se întâmplă – e locul unde afli dacă apuci să mai trăieşti. Să nu subestimaţi puterea acestei revelaţii. Nu subestimaţi lucrurile pe care oamenii tineri vor paria, stând la rând, ca să mai joace acest joc încă o dată.

Experienţele psihologice esenţiale ale războiului sunt atât de primare şi de veritabile, încât eclipsează trăirile mai subtile precum întristarea sau remuşcările care te pot roade în linişte, ani la rând. Odată, la Paris, pe stradă, am zărit doi oameni cărând o saltea şi m-a apucat o panică uriaşă: ochii larg deschişi, inima bătând cu putere, mâinile mi s-au încleştat de scaun. Tocmai mă întorsesem din Liberia unde văzusem o grămadă de morţi şi de răniţi care erau căraţi în acest mod şi, la acea vreme, nu am avut nicio reacţie, zero. Eram mult prea înfricoşat de toată violenţa care avea loc în jurul meu, prea ameţit din cauza măreţiei subiectului pe care îl acopeream pentru a da prea multă importanţă oricărui alt lucru. Apoi, o saltea cu

arcurile îndoite din Paris a declanşat o traumă şi o vinovăţie veche de trei săptămâni.

Ne-am îndreptat spre KOP târziu, în acea după-masă, iar Humvee-ul nostru distrus era tractat prin noroi, de cel din faţa noastră, ca un soi de animal domestic încăpăţânat. Locul s-a schimbat faţă de ultima dată când am fost eu aici, oamenii sunt mai curaţi şi sunt mai puţine priviri sălbatice, în plus, nu trebuie să port echipamentul de protecţie tot timpul. Este ciudat să îi văd mergând de colo-colo ca şi cum ar fi un loc oarecare de pe planetă, iar dealurile nu ar fi pline cu luptători inamici care vor să ne vadă pe toţi morţi. Este şi o nouă construcţie pentru comandament, sunt perdele de duş la latrine şi au fost aduse opt laptopuri noi, cu conexiune la Internet de mare viteză, prin satelit. Mi se spune să dorm într-una dintre construcţiile noi aşa că îmi car echipamentul până acolo şi îl azvârl pe un pat de campanie liber. Nu mai este decât un singur alt bărbat în încăpere, un soldat din Plutonul al Treilea, pe care îl cheamă Loza, care a fost în Italia pentru trei luni ca să se recupereze după o rană la umăr. Stă liniştit pe un pat de campanie ascultând muzică pe laptopul său şi îşi asamblează echipamentul. îşi leagă un monoclu cu infraroşu pentru vederea de noapte de cască cu o „coardă 550” verde, îşi ataşează o bandulieră de nailon de mitraliera sa, îşi încearcă noii bocanci şi apoi îi sprijină, călcâi la călcâi, de peretele de ciment.

Loza a fost împuşcat la Restrepo în a doua zi de staţionare, iar întoarcerea lui la KOP a fost oarecum controversată pentru că, în continuare, nu poate să îşi ridice mâna mai sus de umăr. El a vrut să se întoarcă pentru a fi împreună cu prietenii săi şi cineva care stătea în spatele unui birou i-a făcut, practic, un favor. îşi scoate o radiografie din rucsac şi mi-o arată, iar, la început, nici

măcar nu pricep la ce mă uit. Seamănă cu o fotografie alb-negru a unui pod suspendat văzut prin ceaţă, până când mi-am dat seama că deschizăturile şi cablurile simt de fapt piese de metal înfiletate în osul său. L-am întrebat dacă doare atunci când eşti împuşcat.

„Nu”, a spus el. „E ca şi cum ai primi o palmă”.

Toată ziua de după detonarea bombei a fost un soi de carusel, cu perioade tensionate în care nu pot sta liniştit şi goluri care mă fac să îmi doresc ca următoarea alimentare să nu mă mai găsească aici. Nu din cauză că aş fi speriat, dar pentru că m-am obişnuit ca războiul să fie plin de adrenalină şi dintr-odată nu mai este aşa. Dintr-odată totul pare trist şi anemic, un eşec moral colectiv care m-a păcălit – ne-a păcălit pe toţi – şi am căzut în capcana unei drame pure a războiului. Tineri bărbaţi în noile lor roluri teribile, cu noile lor maşinării teribile, faţă în faţă cu nişte oameni la fel de puternici de partea cealaltă a văii, toţi dedicaţi ideii de a se elimina reciproc până când noi întăriri vor veni în locul lor. Apoi reîncepe totul. Este atât de multă energie umană implicată aici – atât de mult curaj, atât de multă onoare, atât de mult sânge – încât ai putea să petreci cu uşurinţă un an fără să te gândeşti care dintre aceste nevoi ar putea să apară prima. Nimic nu ar putea să convingă *atât* de mulţi oameni să trudească *atât* de mult la un lucru care nu e necesar – corect?

În acea noapte am derulat caseta cu explozia şi am încercat să mă uit la ea. Pulsul meu a devenit atât de ciudat în momentele de dinainte să fim loviţi că, aproape a trebuit să privesc în altă parte. Nu pot să încetez să mă gândesc la cei trei metri care au făcut ca bomba să fie pusă sub motor şi nu sub noi. În acea noapte, am avut un vis. Privesc o luptă titanică între fratele meu mai mare şi monştrii din lumea de dedesubt, iar fratele meu îi omoară

unul după altul, cu o puşcă uriaşă. Monştrii semănau cu cei din desenele animate şi aveau porniri ucigaşe şi, nu conta cât de mulţi omora, pentru că era un stoc imens de astfel de creaturi.

În cele din urmă, o să rămână pur şi simplu fără muniţie, îmi dau seama. În cele din urmă, monştrii vor câştiga.

6

NU PLEC DIN VALE, RÀMÂN, ŞI, DUPĂ CÂTEVA ZILE, RĂZBOIUL REVINE LA normal. Mergem în patrulare şi mă concentrez asupra faptului că pot pune un picior în faţa celuilalt. Suntem prinşi într-o ambuscadă şi vreau să ştiu ce fel de acoperire avem. Totul este foarte simplu şi direct şi cam în această perioadă omorul începe să capete un sens pentru mine. Este tentant să consideri omorul ca fiind un act politic, pentru că asta este perspectiva în care se resimt repercusiunile, dar se pierde din vedere esenţialul: un om în spatele unei stânci a conectat două fire la o baterie şi a încercat să mă ucidă – să *ne* ucidă. Sunt şi alte moduri de a înţelege ceea *ce* a făcut, dar niciunul dintre acestea nu are prioritate în faţa faptului evident că acest om a încercat să şteargă tot ce am făcut în această viaţă sau tot ce-aş fi putut să mai fac. Totul părea răutăcios şi personal, într-un fel în care lupta nu este. Teoretic, lupta îţi dă şansa să reacţionezi bine şi de să supravieţuieşti; bombele nu îţi lasă nicio alternativă. Oala sub presiune a fost cumpărată probabil, din

Kandigal, oraşul prin care trecuserăm cu o jumătate de oră mai devreme. Cel care a pus bomba îşi ridicase un cort, în depresiune pentru a-i fi cald în noaptea în care ne aştepta. Puteam să îi vedem urmele picioarelor în nisip. Relaţia dintre mine şi el nu putea fi mai limpede şi, dacă aş fi avut cumva şansa să îl omor înainte să unească firele,

sunt convins că aş fi făcut-o. Pentru un civil, nu e un gând prea frumos. Şi nu e un gând care să stea acolo tăcut şi să te liniştească cu privire la anumite lucruri.

Erau cei zece metri care mă obsedau; mă tot gândeam la Murphree şi apoi mă uitam în jos la picioarele mele. Simpla idee că atât de multe depindeau de atât de puţin era într-un fel intolerabilă. Făcea ca toată viaţa să pară terifiantă; făcea ca o plimbare până la popotă să fie la fel de rea ca o patrulare noaptea la Karingal. (Muncitorul american care a fost împuşcat la KOP a încasat un glonţ în picior în loc să îl încaseze drept în cap numai pentru că schimbase direcţia patului de campanie în acea zi). Singurul mod de a te calma într-un asemenea mediu era doar să te minunezi de cantitatea impresionantă şi de puterea armelor de foc ale americanilor şi să speri că asta ar putea schimba cumva datele problemei. De exemplu, au o rachetă imensă, Javelin, cu care trag de pe umăr şi care poate fi direcţionată către fereastra unei maşini în mare viteză, aflată la o distanţă de 800 metri. Fiecare lovitură cu un Javelin costă 80.000 de dolari şi ideea că un tip care nu face atâţia bani într-un an o foloseşte pentru a trage într-un alt individ care nu produce atâţia bani într-o viaţă întreagă este imorală şi dă senzaţia că războiul poate fi câştigat. Iar zgomotul unei lupte depline ar putea fi atât de liniştitor încât să îţi vină să te duci să-i îmbrăţişezi pe toţi, după aceea. Acel zgomot este ceea ce te ţine în viaţă şi a dus aprecierea pentru puterea armelor de foc până la limita perversităţii.

„Oh, da, fiecare are arma sa preferată”, mi-a spus Jones. „Simt băieţii cu Mark şi cei cu calibrul.50. Walker face parte din categoria Mark. Mark este un lansator automat de grenade care trage cu muniţie de calibrul 40 de milimetri care explodează la impact. Eu fac parte din

categoria calibrului.50. Nu ştiu dacă este adevărat, dar se spune că este suficient să ajungă la numai la 45 de centimetri de tine ca să înceapă să îţi ardă carnea. Este tare violent. Nici măcar nu trebuie să te lovească, pentru că oricum te rupe în bucăţi. Este o armă sexy. Este ultima generaţie de armă. Are şi capacitatea de a trage prin pereţi. Este amuzant să tragi la antrenamente, însă este de două ori mai amuzant atunci când tragi în timpul unei lupte armate".

Singurul lucru absolut imposibil la Restrepo – fiindcă şi de băutură puteai să faci rost acolo – era să faci sex cu o femeie, în timp ce singurul lucru imposibil de făcut după ce te întorceai acasă era să mai poţi să lupţi. Indiferent dacă oamenii îşi dau seama de asta sau nu, au făcut un târg dur în care unul dintre aceste lucruri devine înlocuitorul celuilalt. Potenţialul pentru glume era unul imens, însă chiar în momentele în care nimeni nu râdea, lucrurile continuau să sune îngrozitor de amuzant. „Nu îţi trebuie mult lubrifiant, însă dacă îi pui prea mult, o să duduie cu atât mai tare", l-am auzit pe O'Byrne spunându-i lui Vaughn despre mitrabera de calibru.50. „Dacă rahatul ăsta moare în timpul unei lupte, toarnă-i ulei peste ax şi o să pornească imediat".

Dacă ai 19 ani şi nu ţi-ai mai tras-o de un an, o sentinţă ca asta – spusă cu toată sinceritatea cu care poate fi tratată această chestiune gravă – poate să rezoneze în minte în feluri pe care nici măcar nu ţi le-ai putea imagina. (Era un deal vizavi de vale pe care oamenii l-au botezat „Stânca cu sfârc" şi pot spune că trebuie să petreci al naibii de mult timp în vale pentru a vedea un sfârc de femeie în chestia aia). Era la fel de multă energie sexuală la Restrepo cât într-un club de noapte în Miami, cu excepţia faptului că singurul debuşeu este lupta, aşa că

acesta este singurul lucru la care se gândesc oamenii. Odată, când izbucnise o luptă, i-am privit pe Hoyt şi Alcantara cum au fugit către buncărul aflat la est pentru a-şi revendica mitraliera de calibru.50. Hoyt era în faţă, însă Alcantara l-a împins şi a ajuns acolo primul şi a început să tragă. Au făcut cu schimbul la mitralieră până când lupta s-a stins şi apoi s-au aşezat în spatele buncărului, fumând câte o ţigară. Au tras cu atât de multă muniţie încât ţeava puştii mirosea foarte tare şi au fost nevoiţi să toarne ulei ca să o răcească. Dintr-odată, s-a auzit o altă explozie în direcţia lor. „*Da*!”, a ţipat Hoyt în timp ce se îndrepta din nou spre mitralieră.

„*Ştiam* eu că rahatul ăsta nu s-a terminat încă…”

Majoritatea luptelor aveau loc la 300 – 400 de metri distanţă, aşa că nimeni nu vedea – şi nici nu trebuia să aibă de-a face – efectul pe care armele de foc îl au asupra corpului uman. Cu toate acestea, erau şi excepţii. Într-o zi, Profetul i-a chemat la apel spunând că a interceptat luptători inamici care spuneau că nu i-ar împuşca pe americani în afară de cazul în care o patrulă ar trece în partea estică a văii. La puţin timp după aceea, soldaţii afghani de la OP 3 au depistat bărbaţi înarmaţi în albia râului şi au început să tragă în ei. Oamenii au fugit şi s-au ascuns pe coastele lui Abas Ghar, iar Plutonul al Treilea a trimis o patrulă în afara KOP pentru a-i urmări. De la KOP au început să fie trase mortiere, iar OP 3 a dat drumul la mitralierele de calibru.50, în timp ce un lunetist trăgea cu Barretul, iar la Restrepo 240-urile au zgâlţâit şi umplut valea de praf de puşcă timp de aproape o oră.

Era o zi fierbinte şi nu fuseseră foarte multe lupte în ultima vreme, aşa că atunci când au sărit să apuce armele majoritatea bărbaţilor erau în pantaloni scurţi şi în papuci. Glumeau, râdeau şi cereau ţigări între două explozii. Din

când în când, o lovitură mai exploda pe lângă noi, dar în majoritatea cazurilor nu erau decât aruncate la nimereală, dintr-o zonă deschisă a muntelui unde inamicul nu avea cum să se adăpostească. Alama fierbinte umplea locurile de tragere şi o cantitate şi mai mare curgea din arme în fiecare secundă. La un moment dat, am privit un tub de carton care în pantoful lui Pemble, iar el şi-a scos piciorul, a scos tubul şi apoi şi-a pus pantoful înapoi în picior fără ca măcar să se oprească din tras. Locotenentul stătea fără cămaşă pe depozitul de muniţii oferind coordonate către KOP, iar unii dintre afghani trăgeau de la nivelul şoldului chiar dacă nu aveau nicio şansă de a lovi ceva în acest mod. Jackson era sus, în poziţie de tragere, descărcându-şi SAW-ul. Numai Restrepo se pare că trimitea cel puţin o mie de lovituri pe minut şi Abas Ghar strălucea de lovituri de gloanţe chiar dacă era în mijlocul zilei. În cele din urmă a apărut Hog – Hog era un semnal radio pentru avioanele A-10 – în urma căruia au fost lansate vreo două bombe pe munte, doar ca element de siguranţă.

La un moment dat, s-a primit un apel prin intermediul radioului, potrivit căruia Cercetaşii supravegheau un băiat fără un picior care se târa pe munte. L-au urmărit până când a încetat să se mai mişte şi apoi au sunat să spună că a murit. Toată lumea la Restrepo s-a bucurat. În acea noapte nu am putut să dorm şi m-am strecurat afară din pat şi m-am dus să stau pe acoperişul depozitului de muniţie. Era un loc bun pentru a privi luminile de-a lungul văii Pech. Sau puteai să te întinzi pe sacii de nisip şi să priveşti stelele. Nu puteam să nu mă gândesc la acel strigăt de mulţumire; într-un fel, era mult mai deranjant decât tot omorul care avea loc zi de zi. Dincolo de orice tentă politică, ideea este că, de fapt, omul a murit pe munte încercând să îşi găsească piciorul.

Probabil că era înnebunit de sete şi de cantitatea mare de gloanţe care alergau în faţă şi în spate deasupra pământului în căutarea sa.

La un moment dat, fiecare om din pluton a fost suficient de mult în luptă pentru a se gândi că ar putea să moară – gloanţele care erau trase în jurul lor, corpuri chircite pentru impact – şi asta numai cu una sau două arme. Imaginaţi-vă întreaga putere de foc a unei companii direcţionată către tine. Am înţeles această necesitate, dar nu am înţeles bucuria. Se pare că trebuia să încep să învăţ să înţeleg din nou oamenii de pe acest vârf de deal sau trebuia să recunosc puterea unui asemenea loc de a-i schimba pe oameni.

„Te gândeşti că omul ăsta ar fi putut să îţi omoare prietenul”, mi-a explicat mai târziu Steiner. „Bucuria vine din faptul că ştii că nu vei mai fi nevoit să te lupţi cu acel om niciodată. Să lupţi cu un alt om nu este pe atât de greu pe cât îţi poţi imagina atunci când încearcă să te omoare. Oamenii cred că noi ne bucurăm pentru că doar împuşcăm pe cineva, dar ne bucurăm pentru că tocmai am împiedicat pe cineva să ne ucidă pe noi. Acea persoană nu va mai trage în noi. De aici vine toată nevoia de a petrece”.

Lupta este un joc în care Statele Unite le-a cerut celor din Plutonul al Doilea să fie foarte buni la el şi, odată ce a fost aşa, Statele Unite i-au pus în vârful unui deal fără femei, fără mâncare caldă, apă curentă, posibilitatea de a comunica cu lumea exterioară sau orice altfel de distracţie pentru mai bine de un an. Nu că oamenii s-ar plânge de acest lucru, dar astfel de lucruri te schimbă. Societatea le poate da tinerilor aproape orice sarcină şi ei vor găsi o cale să o rezolve. Vor suferi pentru ea, vor muri pentru ea şi îşi vor privi prietenii murind pentru asta, dar, în cele din urmă, o *vor* îndeplini. Ceea ce înseamnă că societatea

trebuie să fie atentă cu ceea ce le cere. Pentru a spune crudul adevăr, rolul tinerilor este de a prelua munca pe care taţii lor sunt prea bătrâni să o facă, iar actuala generaţie de taţi americani a decis că o anumită porţiune de zece kilometri de vale din provincia Kunar trebuie să fie adusă sub control militar. Aproape 50 de soldaţi americani au murit ascultând aceste ordine. Nu spun că asta înseamnă mult sau puţin, dar costurile trebuie să fie ştiute. Soldaţii înşişi simt reticenţi atunci când vine vorba să evalueze costurile războiului (şi, din nu ştiu ce motiv, cu cât eşti mai aproape de luptă, cu atât eşti mai înclinat să pui la îndoială asta), dar cineva trebuie să o facă. Evaluarea, continuă şi apolitică, ar putea fi chiar singurul lucru pe care o ţară îl datorează soldaţilor care îi apără frontierele.

Simt şi alte costuri ale războiului – unele mai puţin evidente şi care nu se supun calculelor matematice. Un soldat american moare pentru fiecare 90 de metri de progres în vale, dar cum rămâne cu supravieţuitorii? Merită acel teritoriu acest cost psihologic de a te bucura de moartea cuiva? Este o întrebare la care răspunsul pare imposibil, cu toate acestea oamenii trebuie întrebaţi încontinuu. Până la urmă, aceştia sunt nişte tineri normali, care au stări sufleteşti normale, pe care trebuie să şi le împlinească în limita posibilităţilor din acea vale. Tinerii au nevoie de mentori, iar mentorii sunt, de regulă, cu o generaţie mai mare. Acest lucru nu este posibil la Restrepo, astfel încât un tânăr de 22 de ani devine figura emblematică pentru un recrut de 19 ani. Sus, la Restrepo, un băiat de 27 de ani este considerat bătrân, un soldat afghan efeminat este considerat o femeie, iar noilor recruţi li se spune „cireşele” şi sunt luaţi drept copii. Oamenii formează prietenii care poate nu au iz sexual, dar conţin

multe din devotamentul şi intensitatea unei poveşti de dragoste. Aproape fiecare relaţie care are loc în societatea deschisă există într-o formă comprimată la Restrepo şi aproape fiecare dorinţă umană de acasă este împlinită într-un mod trunchiat, parodiat. Oamenii sunt foarte pricepuţi să construiască ceea ce au nevoie din ceea ce au la îndemână. Sunt experţi în acest lucru.

În acest scop, lupta este singurul joc disponibil. Aproape niciunul dintre lucrurile pentru care merită să trăieşti acasă nu sunt prezente şi la Restrepo, aşa că întreaga sferă a respectului de sine a unui tânăr trebuie să fie formată în limitele strâmte ale unei coregrafii de luptă. Oamenii vorbesc despre acest lucru, visează acest lucru şi repetă pentru acest lucru, iar mai apoi îl analizează. Niciodată atât de mxdt încât să-şi piardă interesul. Este testul suprem, iar unii dintre oameni se tem că nu se vor mai bucura niciodată de „o viaţă normală” – orice ar însemna asta – după luptele impresionante la care au luat parte. Se tem că nu ar mai putea fi buni pentru nimic altceva.

„Îmi plac luptele”, mi-a mărturisit O’Byrne. A vorbit şi despre posibilitatea de a merge acasă şi se întreba dacă nu s-ar plictisi acolo. „Ştiu”, à adăugat el, realizând probabil cum a sunat ceea ce tocmai a spus. „Este cel mai trist lucru din lume”.

Am mers pe dealul abrupt de la KOP la OP 1 la sfârşitul zilei, trecând prin zone cu zăpadă îngheţată, aproape delvârf, asudând în hainele noastre de iarnă. Alături de mine este locotenentul Steve Gillespie, fostul conducător al celui de-al Treilea Pluton, care a fost mutat la Plutonul al Doilea după ce câţiva dintre soldaţii săi au fost prinşi bând la KOP. (Familiile acestora le trimiteau pachete cu sticle de apă de gură pline cu vodcă). Mutarea

lui mi era atât o pedeapsă, cât o încercare de a schimba lucrurile. Oamenii din avanpost sunt murdari şi nebărbieriţi şi au început să îngheţe acolo sus, încet-încet, după ce au rămas fără păcură, acum o săptămână. Vara, avanpostul este invadat de scorpioni şi de păianjeni cămilă, însă acum totul este rece, liniştit şi lipsit de viaţă. Cei patru oameni nu au nimic altceva de făcut decât să se holbeze la munţi şi să calculeze de cât de multe forţe dislocate mai dispun.

O patrulă se întoarce de la Obenau cu un prizonier care nu poartă pe el altceva decât un „shalwar kamez”[37] subţire. Tremură de frig, dar pentru un motiv oarecare se tot uită împrejur şi râde. Poate că nu îşi imaginează cât de greu o duc americanii aici. Patrula îl duce mai departe la KOP, iar noi ne continuăm drumul către Restrepo pe un vânt care se înteţeşte spre sfârşitul zilei, iar maimuţele parcă ţipă cu furie de pe creste. Nu ne deranjează să alergăm pe ultima porţiune de drum pentru că nu au mai fost împuşcături în vale de câteva săptămâni, iar cu toţi munţii înzăpeziţi din jurul nostru ni se pare că suntem într-o tabără şcolară. La Restrepo au mai fost construite barăci din placaj, strâmbe şi orientate cu faţa spre munte, un turn de pază cu un Mark 19 înăuntru şi un avanpost micuţ cu o capacitate de doi oameni la 90 de metri în afara gardului. Avanpostul se numeşte Columbus şi acoperă tragerile mai jos de Restrepo. Un atac complet, cu toate mijloacele disponibile, probabil va duce la preluarea fără probleme a lui Columbus, dar această poziţie le-ar putea oferi oamenilor de la Restrepo posibilitatea de a câştiga puţin timp pentru a pune mâna pe arme şi a intra pe poziţii.

Am intrat la Restrepo şi ne-am lăsat rucsacurile

37 Shalwar kamez este o îmbrăcăminte tradiţională folosită atât de femei cât şi de bărbaţi din Asia de Sud şi Centrală.

acolo, formând o grămadă. Soarele îmbrăcase Abas Ghar într-o lumină roşietică, iar câteva planete strălucitoare şi-au făcut deja apariţia pe cerul după-amiezii. Oamenii stau de jur-împrejur, în hainele lor de lână murdare şi în pantalonii fără curele, fumând ţigări şi privind absorbiţi cum o altă zi a ajuns la final. Sunt murdari până în adâncul fiecărui por şi al fiecărei unghii, iar pielea lor a căpătat un fel de lustru la încheieturi şi la gât, acolo unde îi freacă uniformele. Murdăria se adună în pliurile pielii, semănând cu nişte reţele ciudate la colţurile ochilor, iar linia vieţii din palmele lor este neagră. Este o tabără a-oamenilor fără locuinţe sau a vânătorilor care nu au mai stat lângă o femeie de luni de zile şi a trecut la fel de mult timp de când au renunţat la subtilităţi Râgâie, trag pârţuri, îşi suflă nasul în mâneca hainelor, se şterg la gură cu partea din faţă a tricourilor şi includ în fiecare propoziţie suficiente cuvinte profane pe care cei mai mulţi dintre civili nu le-ar putea îndura mai mult de o săptămână. După ce s-a terminat lupta în toamna trecută s-au plictisit atât de tare încât au început să desfacă, cu ajutorul unor pârghii, bolovanii de pe deal şi să îi rostogolească până în vale. Încercau să trimită unul în sârma ghimpată de la Avanpostul Phoenix, doar pentru a ţine Plutonul al Treilea ocupat. Caldwell le-a spus în cele din urmă să înceteze.

Gillespie preia comanda imediat Patterson, sergentul de pluton, ţine un discurs scurt şi incisiv din care reiese clar că problemele cu Plutonul al Treilea nu simt o mustrare pentru Gillespie şi îi predă lui comanda. Totul în legătură cu Gillespie este lung: trunchiul său, picioarele sale, gâtul său iar, degetele de la picioare le are uşor întoarse spre interior şi sunt dispuse astfel încât se poate vedea cât de robust este. Acum stă în modul acela ciudat deşirat, în lumina gri, difuză, preluând comanda

avanpostului unde, fără îndoială, se duc cele mai multe lupte din întreaga armată americană. „Am fost acolo cu Plutonul al Treilea în ultimele cinci luni aşa că probabil, băieţi, m-aţi mai văzut pe aici”, spune el „Un tip relaxat, aşa cum zice sergentul Patterson. O să vă supraveghez, băieţi, şi ne vom descurca mai departe – voi, băieţi, aveţi vreo întrebare pentru mine?”

Jones ridică mâna. Este o aşteptare ciudată în aer, iar oamenii par că încearcă să nu-şi surprindă privirile unii altora. Gillespie ţine mâinile strânse în buzunar aşa că nu poate să facă nimic legat de ceea ce avea să se întâmple. „Aţi văzut vreodată filmul *Blood în Blood Out*, domnule?”, întreabă Jones.

Pauză.

„Prinde-Г, ţipă cineva, iar prim-locotenentul Steve Gillespie dispare într-o grămadă de oameni purtători de uniformă a armatei. îl trântesc repede la pământ, îi scot cămaşa şi cară lovituri cu rândul în abdomen cât de tare pot. Donoho îşi scuipă mai întâi în palmă ca să doară cât mai tare. Fiecare om îi dă câte o lovitură şi i se oferă şi lui Patterson posibilitatea de a lovi, cu toate că refuză, iar apoi îl ajută pe Gillespie să se ridice din nou în picioare. Cu privirea piezişă, îşi scutură praful de pe el şi dă din cap, încercând să râdă. Tocmai am privit cum un ofiţer al armatei americane este pus la pământ şi bătut de către oamenii săi, la o bază îndepărtată din Afghanistan şi mi se pare nu numai că acest lucru nu se întâmplă în alte armate, dar probabil că nici măcar nu se întâmplă în alte *avanposturi*. Toamna trecută, O’Byme şi sergentul Mac au încercat să îşi dea seama cum să întâmpine pe cineva care tocmai s-a întors din permisie şi singura modalitate pe care au găsit-o au fost să-l bată pe respectivul de să-i sune apa în cap, ceea ce au şi pus în aplicare. Acest lucru a pus

bazele unei tradiţii cu care niciun alt pluton din Compania de Luptă nu este interesat să rivalizeze. „Pe băieţii pe care îi iubesc cel mai mult, îi bat cel mai mult”, mi-a explicat O’Byrne. „Este un semn de afecţiune în cel mai ciudat mod posibil. Este varianta cea mai *dură*, asta este. L-au bătut măr pe locotenentul Piosa, încât faţa lui arăta de parcă ar fi fost torturat”.

Gillespie a preluat comanda celui de-al Doilea Pluton şi a declanşat o mulţime de discuţii acolo, sus, pe deal; era o treabă serioasă aici, pentru că oamenii ştiau că un lider prost îi putea duce uşor la pierzanie. NU erau atât de familiarizaţi cu Gillespie, în afară de faptul că semăna uşor cu Napoleon Dynamite[38], iar o decizie colectivă în acest sens era cu mult în afara rigorilor armatei, astfel încât nimeni nu a vrut să şi-o asume. „Al. Treilea Pluton nu o ducea prea bine”, mi-a spus O’Byrne câteva luni mai târziu, „aşa că noi aveam deja dubiile noastre – ştii? Aşa că ne-am spus: «O să-l batem măr şi dacă nu va suporta, atunci dă-l naibii – atunci pur şi simplu nu o să ascultăm de nenorocit. Dacă nu poate suporta o bătaie, atunci oricum nu e nici pe parte din al Doilea Pluton. Nu face parte din ceea ce facem noi»”.

Au fost negocieri dure, însă adevărul era că oamenii îl respectau enorm pe Gillespie, iar bruftuluiala a fost modul lor de a-i demonstra acest lucru. Un ofiţer mai neînsemnat nu ar fi putut suporta o asemenea situaţie, iar trupele mai neînsemnate nici măcar nu s-ar fi gândit la aşa ceva. Era vorba despre frăţie, nu despre disciplină, iar comandamentul a fost suficient de înţelept ca să înţeleagă acest lucru şi să nu se bage. „Instinctul natural al omului este să supravieţuiască”, a spus Kearney despre cel de-al

38 Personaj de film, adolescent apatic şi alienat (n.red.)

Doilea Pluton. (Tim tocmai îi întrebase dacă au avut vreodată „demoni”). „Băieţii nu se duc acolo să lupte pentru libertate, nu luptă pentru patriotism – luptă pentru că ştiu că, dacă se duc acolo singuri şi intră în Aliabad, or să fie omorâţi”.

Marja de eroare era atât de mică şi greşelile puteau fi catastrofale, astfel încât fiecare soldat deţinea un fel de autoritate de facto pentru a-i mustra pe ceilalţi – în unele cazuri chiar şi pe ofiţeri. Şi pentru că lupta putea depinde de cele mai absurde detalii, nu era absolut nimic în rutina zilnică a soldaţilor care să nu fie de competenţa grupului. Dacă ţi-ai probat pantofii sau ţi-ai curăţat arma sau dacă ai băut suficientă apă sau dacă ţi-ai pus la loc sigur echipamentul cu infraroşu pentru vederea nocturnă erau toate chestiuni de interes public, aşa că erau lucruri la care publicul avea acces. Odată l-am văzut pe un recrut cum l-a abordat pe un alt recrut care mergea cu şireturile desfăcute. Nu că i-ar fi păsat cum arată, dar dacă ceva s-ar fi întâmplat brusc – iar acolo, totul se întâmpla brusc – nu se putea garanta că băiatul cu şireturile dezlegate ar fi putut să stea în picioare într-un moment crucial. Era viaţa *celeilalte* persoane cea, pe care o risca, nu numai pe a sa. O altă dată, vreo două grupe erau prinse într-o ambuscadă în afara Karingalului, iar unul dintre oameni s-a retras într-o parte pentru a urina. Puteai să simţi mirosul de la trei metri depărtare, ceea ce însemna că nu era bine hidratat, iar când Patterson a simţit mirosul purtat de o adiere de vânt a început să-l apostrofeze pe respectivul, bombănind iritat. Dacă nu eşti hidratat, eşti în pericol de a deveni o victimă a căldurii, iar acest lucru ar putea încetini mersul unei patrule suficient de mult pentru a fi încolţită şi decimată. Nu exista conceptul de siguranţă *personală* acolo; ceea ce ţi se întâmpla ţie, se întâmpla tuturor.

Atenţia pentru detalii la o bază ca Restrepo forţa un soi de claritate asupra absolut oricărui lucru pe care îl făcea un soldat, încât am început să mă gândesc la acest lucru ca la un fel de practică Zen: „Zen-ul” de a nu rata. Cerea un soi de atenţie deosebită, că orice ar fi putut să aibă consecinţe. Odată am participat la o shura la KOP cu un tricou ponosit al armatei pe care mi l-a dat Anderson şi atunci când am părăsit clădirea am uitat să îl iau cu mine. Câteva ore mai târziu mi-am dat seama că nu îl găseam nicăieri şi am intrat în panică: dacă unul dintre bătrâni punea mâna pe el şi îl dădea unui luptător inamic, acel om ar fi putut să îl folosească pentru a se da drept soldat american. Cineva ar fi putut să fie omorât. În cele din urmă am găsit tricoul, dar era clar din privirile care erau îndreptate asupra mea că am călcat strâmb foarte rău şi că ar fi bine ca acest lucru să nu se mai repete.

Soldaţii din prima linie şi-au format propriul lor comportament, cel puţin după cel de-al Doilea Război Mondial şi probabil încă mult timp după acesta. Într-un studiu legat de curaj, realizat de armata americană în anii ’40, autorul, Samuel Stouffer, spunea următoarele despre responsabilitatea personală: „Orice acţiune individuală care ar putea avea consecinţe asupra siguranţei altora a devenit o chestiune de interes pentru grup ca un întreg. Izolat, aşa cum se afla el, de orice contact cu restul lumii, omul care luptă a fost aruncat înapoi în hainele sale, pentru a înfrunta mai multe nevoi afective… pe care le-ar satisface în mod normal cu familia şi cu prietenii săi. Grupul era, prin urmare, într-o poziţie favorabilă pentru a întări standardele asupra individului”.

În viaţa civilă, aproape nimic nu are consecinţe durabile, aşa că poţi face gafe cu o oarecare nepăsare. Nu trebuie să îţi faci niciodată inventarul lucrurilor pe care le

ai în posesie şi nu trebuie niciodată să calculezi modurile în care pot avea loc evenimentele obişnuite – care pot, de fapt, să te ucidă. Drept urmare, pierzi sensul importanţei lucrurilor, al gravităţii lucrurilor. Acasă, detaliile obişnuite au, de asemenea, puterea să te distrugă, dar, de regulă, cauza şi efectul sunt atât de îndepărtate una de cealaltă, încât nici nu mai faci conexiunile; la Restrepo, această conexiune era imposibil de ignorat. Era obositoare, dar pentru că dădea substanţă existenţei unei persoane, acolo – şireturile, apa sau tricoul pierdut – era de o importanţă capitală. Sincer, după ce te obişnuieşti să trăieşti în acest mod, e greu să te întorci acasă.

Atunci când apăreau neglijenţa şi apoi greşelile adevărate, disciplina venea de sus şi era necruţătoare. Odată m-am trezit în mijlocul nopţii din cauza unor proteste şi ţipete şi am ieşit Sergentul de personal Alcantara îşi pedepsea întreaga grupă. Cel care a fost de gardă a lăsat să se consume bateriile de la un aparat cu vedere termică, numit PAS-13, care le permitea să scaneze dealul noaptea. Într-o noapte întunecată, PAS-13 era singurul mod de a vedea dacă inamicul se târa mai aproape de bază pentru a pregăti un atac-surpriză, iar bateriile moarte puneau în pericol întreaga bază, care putea să fie doborâtă cu uşurinţă. Cel mai bun mod pentru a te asigura ca nimeni nu mai repetă greşeala era de a aplica o pedeapsă colectivă întregii grupe, pentru că acest lucru însemna că se vor supraveghea reciproc. Al îi aşezase în poziţie de stres[39] ca să ridice saci de nisip şi practic să mănânce ţărână atât de mult timp, încât în cele din urmă m-am întors şi m-am dus la culcare. A doua zi l-

39 Poziţia de stres sau poziţia de supunere presupune aşezarea corpului într-o asemenea postură încât o mare parte din greutate să fie plasată numai pe unul sau doi muşchi.

am întrebat dacă pedeapsa a şters totul cu buretele – sau era doar un lucru care ar fi durat mai mult timp până să fie uitat?

„Nu există niciun resentiment după ce toată lumea este pedepsită”, a spus el. „Simt mai mult enervaţi de faptul că s-au dezamăgit unii pe alţii. După ce e gata, e gata”.

Odată cu întunericul, frigul vine precum o sentinţă a unui tribunal. Oamenii se înghesuie la căldură în jurul sobelor cu păcură, până când vine vremea să meargă la culcare. Fiecare grupă îşi construia propria baracă din placaje de 2/4 aşezate neglijent, aşa că întreaga coşmelie chiar arăta ca un ghetou; placaje neizolate şi goluri în pereţi, o cârpeală ciudată pentru probleme elementare. Un colonel a decis ca Restrepo să fie un „avanpost” şi nu o „bază”, astfel că al Doilea Pluton era nevoit să folosească materiale şi unelte care nu ar fi fost potrivite nici măcar pentru un copil de zece ani care vrea să îşi facă o căsuţă în copac. îşi tăiau lemnul cu un fierăstrău retractabil cu lama de zece centimetri, marca Gerber, şi scoteau cuiele din bucăţile vechi de lemn pentru a le folosi pentru noile bucăţi de lemn, apoi nivelau podeaua mergând pe ghicite şi verticalizau pereţii apreciind din priviri. A treia grupă nu a săpat îndeajuns în deal, aşa că baraca lor, numită „Submarinul”, era atât de mică încât nu mai era loc pentru sobă. Era prinsă într-un alcov expus la vânt şi abia dacă ridica temperatura din interior puţin peste punctul de îngheţ. Grupa de arme şi-a construit baraca într-un unghi şi apoi au compensat cu unghiul în care au fost amplasate paturile de campanie, care, în schimb erau aşezate diferit cele de jos faţă de cele de sus. Rezultatul era o iluzie optică făcându-te să fii dezorientat, şi nu puteai fi în întregime sigur unde se afla linia orizontului. Puteai să pui

o placă pe unul dintre paturi şi să juri pe ce aveai mai scump că se rostogolea în sus.

Stau cu O'Byrne şi restul Primei Grupe. Paturile de campanie sunt din placaj şi sunt aşezate câte două, iar pe interval este suficient spaţiu pentru ca doi oameni să treacă unul pe lângă celălalt. Stând întins în patul tău, poţi cu uşurinţă să ajungi şi să atingi alţi trei oameni. Armele şi portîncărcătoarele cu muniţie simt agăţate în cuie montate în perete, iar şosetele se usucă pe o „sfoară 550" care a fost întinsă între căpriori. Raniţele de luptă, ghetele şi pachetele de acasă simt îndesate sub paturi. Majoritatea bărbaţilor au fotografii cu femei prinse în cuie de pereţi – fotografii din reviste, nu unele personale; nimeni nu ar fi vrut să îşi supună prietena unor asemenea priviri iscoditoare – iar unii au pături prinse în cuie pentru a avea mai multă intimitate. Alţii scapă de toate acestea pur şi simplu cu ajutorul somniferelor.

Eu iau un pat mai jos, aflat în apropierea sobei, şi îmi desfac echipamentul. În jurul meu, oamenii mănâncă MRE-uri şi vorbesc despre planurile lor legate de armată, despre problemele din Plutonul al Treilea, despre felul în care totul pare să se destrame după ce lupta încetează. Prietenii au început să se certe şi un sentiment neplăcut de nemulţumire începe să se strecoare în rândurile companiei, fapt ce era aproape la fel de ameninţător pentru misiunea lor, precum inamicul. Acalmia era mult mai greu de obţinut decât lupta atunci când era vorba de dinamica unor grupuri şi lua pe toată lumea prin surprindere, chiar şi pe comandanţi. Profetul a interceptat o conversaţie la radio potrivit căreia o sută de oameni ar fi trebuit să vină în vale cu intenţia de a cuceri Restrepo, dar acest lucru pare prea bun ca să fie adevărat.

„Sper să încerce asta", mi-a spus un tip; e un

sentiment împărtăşit de toată lumea. „Sper să încerce asta pentru că, dacă o fac, vor muri toţi încercând”.

Într-o zi, o patrulă merge către Loy Kalay, caută în bazar şi se întoarce fără a transmite nimic prin radio. Un grup pune la cale o ambuscadă pe dealul care stă cu faţa spre sud, chiar în afara gardului, însă ceea ce văd ei sunt femei care strâng lemne pentru foc. O altă patrulă pune fire care duc la o rachetă de 107 mm ascunsă într-o grămadă de lemne, iar echipele care se ocupă cu exploziile sosesc cu elicopterul pentru a trage cu ea. Oamenii de la Restrepo lucrează încet la lucruri ciudate din jurul bazei şi ridică greutăţi în timp ce soarele străluceşte încă pe cer, apoi îşi termină treburile la sfârşitul zilei pentru a sta în baraca de muniţii să fumeze. La ora opt, generatorul se opreşte şi toată lumea se îndreaptă către paturi; după aceea, singurii oameni care mai sunt treji simt cei care stau de veghe. Câteodată, mă gândesc la cât de incredibil – cât de apropiat de experienţa din copilărie – este să fii vegheat de alţii, în timp ce tu te laşi furat de somn.

Într-o seară, stau împreună cu Steiner în jurul sobei, iar el îmi povesteşte despre eforturile sale de a înţelege femeile. Vrea să le înţeleagă ca să se poată exdea mai uşor cu ele. A citit tot ce se putea pe această temă, inclusiv cărţi despre feminism, şi preferă tactica „obrazniculuiamuzant” atunci când vorbeşte cu ele, care este explicată într-una dintre cărţile sale. Steiner a făcut wrestling pe vremea când era la liceu, are un păr blond nisipiu şi un zâmbet larg deschis şi arată de parcă ar putea să care cu uşurinţă o chiuvetă de bucătărie pe un munte. „Este prea drăguţ pentru binele lui”, este modul în care mi l-a descris odată plutonierul-maior Caldwell. Steiner a ajuns la Korengal câteva luni mai târziu, iar în primele sale zile aici a făcut pe şoferul pentru sergentul maior al batalionului.

Discutăm o vreme despre femei şi în cele din urmă Lambert se târăşte înăuntru şi se uită de jur-împrejur. Lambert este nou în pluton, este din Sud şi este puţin bâlbâit, lucru care, în opinia sa, îl face foarte dorit în rândul femeilor. Spune că a omorât prima căprioară la vârsta de zece ani, iar tatăl său l-a pus să o eviscereze şi să mănânce apoi puţină carne crudă („şi am început să mă bâlbâi de atunci”, spune altcineva pentru a-i termina în glumă povestea).

Lambert spune că o să înceapă o afacere în domeniul amenajării teritoriale şi apoi o să cumpere un buldoexcavator ca să sape morminte în cimitire. „Este o slujbă garantată, pentru că oamenii mor în fiecare zi”, spune el „Oamenii mor şi costă cam 500 de dolari un mormânt şi poţi săpa chiar şi cinci-şase morminte pe zi”.

Îl privesc pe Steirier cum se încruntă şi nu pierd din vedere acest plan. Ar trebui să existe un şiretlic aici sau poate că nu există; poate că este atât de simplu să îţi câştigi existenţa. Steiner încă se mai gândeşte la acest lucru atunci când Jackson şi Monroe îşi fac apariţia. Prima poreclă, pe care Jackson a primit-o atunci când a ajuns aici, a fost „Jacko”, dar aceasta s-a transformat repede în „Nebunul”[40]. Nebunul a făcut repede impresie după ce a mărşăluit pe un drum aproape 20 de kilometri, atât de plin de băşici, încât ghetele sale erau scăldate în sânge. Porecla lui Monroe este „Bani”. Bani abia dacă scoate câteva cuvinte, dar se uită în jur cu o privire care sugerează că ştie ceva ce nimeni nu şi-a dat seama până acum. Poate că ştie. Este adus de spate, are un aer trist şi foarte dur. Scoate un fel de behăială din când în când, un amestec între o capră şi o mitralieră, şi o vreme s-a ascuns

40 Un joc de cuvinte făcut de autor - în engl. „Wacko”.

în spatele unor lucruri la Restrepo pentru a sări brusc în faţa oamenilor, strigând „CE MAI FACI, NENOROCITULE?” Subita plictiseală care apare după terminarea sezonului de lupte îl afectează pe fiecare în mod diferit.

Lambert încă mai vorbeşte despre săpatul de morminte atunci când apare şi O’Byrne. Are şapca trasă peste ochi şi un hanorac cu căptuşeala matlasată încheiată doar la nasturele de sus, cu faţa murdară şi cu pantalonii rupţi în trei locuri diferite. Atunci când

O’Byrne s-a înrolat avea mustaţă şi o claie de păr, dar când a ajuns la Korengal scăpase de amândouă. În timpul celor doi ani de serviciu militar, mare parte din părul său a dispărut oricum. („Armata mi-a furat părul”, îi plăcea să spună. „Dar cine are nevoie de nenorocitul ăsta de păr?”). Se sprijină de unul dintre paturile de campanie şi ne anunţă că, într-o zi, va scrie o carte despre viaţa sa. Cineva îl întreabă de ce.

„Din cauza tuturor lucrurilor interesante care s-au întâmplat”, spune el.

„De exemplu?”

„Păi, pentru început, am fost împuşcat de tatăl meu”.

Nimeni nu mai scoate niciun cuvânt.

„Când eram copil, mie şi tatălui meu ne plăcea să bem foarte mult”, continuă O’Byrne, iar cineva râde. O’Byrne îşi roteşte capul.

„Nu este o afirmaţie pe care să o auzi foarte des”, comentează Steiner.

Asta pare să îi aducă satisfacţie lui O’Byrne, care continuă să explice cum a ajuns tatăl lui să îl împuşte. „Dar totul se întâmplă dintr-un motiv, cred cu tărie în asta”, concluzionează el. „Dacă tatăl meu nu m-ar fi împuşcat, nu aş fi ajuns să mă înrolez în armată – şi nu aş fi acolo unde

sunt acum”.

Spune asta fără cea mai mică urmă de ironie. Este o liniște apăsătoare în încăpere.

„Păi, nu am să-ți cumpăr nenorocita de carte”, spune în cele din urmă Bani.

Câteva luni mai târziu, O’Byrne mi-a relatat întreaga poveste, care este groaznică. Ştiam deja că a crescut într-un mic orăşel şi l-am întrebat dacă a mers la vânătoare atunci când era copil. Mi-a spus că o dată a ucis o salamandră şi că s-a simţit atât de vinovat încât nu a mai ucis nimic, niciodată.

„Dar cred că mereu aveam arme… tatăl meu mereu avea arme”, spune O’Byme. „M-a crescut – ceea ce este al naibii de ciudat, dar vom ajunge şi la asta – m-a crescut cu respect pentru arme şi să nu le îndrept niciodată către nimeni. Amândoi am eşuat în mod mizerabil la *asta*. Am fost un copil rău la şcoală, am fost punkist – *nu* ştiam cum să fiu un copil cuminte. Tatăl meu doar bea, bea şi iar bea. Aşa că, într-o noapte, de ziua unui prieten de-al meu, a venit o fată la noi şi am luat aproape 4 litri de vodcă. Vodca nu este bună pentru mine, mă face să fiu foarte violent. Am băut probabil vreo 2 litri, eram praf, distrus. Ajung acasă şi primul lucru pe care îl văd este tatăl meu. Am intrat pe uşă, iar el începe să urle la mine. El se bălăngăne. Eu mă bălăngăn. Începem să ne batem. Bătaia durează la nesfârşit – vreau să spun că ne-am bătut foarte mult timp. Toţi prietenii mei încercau să mă ţină. Cineva m-a lovit cu o placă de 2/4 încercând să mă calmeze”.

Bătaia s-a potolit în cele din urmă şi O’Byrne a mers în camera lui. După o vreme, l-a auzit pe tatăl său ţipând din nou, aşa că a coborât scările şi a început să se plimbe înainte şi înapoi în faţa uşii de la dormitorul tatălui său, ţipând la el. Dintr-odată şoldul său a cedat, iar următorul

lucru pe care şi-l aminteşte este faptul că zăcea în hol, iar piciorul său nu răspundea la nicio comandă. Nu a auzit împuşcături şi nici nu a simţit vreo durere, s-a gândit că şi-a dislocat cumva şoldul. Apoi tatăl său a ieşit din dormitor şi a îndreptat arma către capul său. Era arma preferată a lui O'Byrne, un Ruger semiautomat, iar O'Byrne a spus: „Deci o să mă împuşti acum că sunt la pământ?", iar tatăl său i-a spus „Am făcut-o deja".

„Eram prea beat să-mi dau seama ce se întâmplă, aşa că m-am dus sus, am meat scările şi am început să mă joc cu jocurile video şi apoi m-am întins pentru că pierdeam sânge. Am început să plâng pentru că am realizat ce s-a întâmplat şi simţeam că eram în rahat, am două gloanţe nenorocite în mine. Asta nu e bine. Asta nu era o situaţie bună".

În cele din urmă a sosit o ambulanţă şi O'Byrne a fost dus la un spital din Scranton. Avea un glonţ în şold şi un altul în partea inferioară a spatelui la mai puţin de un centimetru de coloana vertebrală. După ce doctorii au terminat operaţia, a apărut un poliţist şi a cerut o declaraţie. O'Byrne s-a gândit la asta: oricare ar fi problemele tatălui său, a avut mereu o slujbă şi a întreţinut familia şi, dacă ar fi mers la închisoare, nu ar mai fi fost nimeni care să aibă grijă de familie. Asta ar fi pus capac unei situaţii şi aşa dezastruoase. „Era vina mea", i-a spus O'Byrne poliţistului. „A făcut-o în legitimă apărare".

„Tatăl meu nu ar fi supravieţuit în închisoare – nu este o persoană violentă. *Situaţia* era violentă, dar el nu este. Aşa că am stat trei zile în spital şi apoi m-au trimis la închisoare – nu la dezintoxicare, nu la nimic. Am fost acuzat de agresiune. Eram un fricos pe atunci, omule, adică nu încercam să mă lupt cu *nimeni*. Era cel mai bun lucru – dar cel mai rău – care mi s-a întâmplat vreodată.

Tatăl meu şi cu mine ne-am pus singuri în situaţia de a fi răi unul cu celălalt. Este o poveste dură, dar este una bună, în aceeaşi măsură. Cum am îndrăznit să-mi lovesc tatăl – chiar dacă m-a lovit el primul? Dacă m-ar pocni în nas acum, l-aş privi şi i-aş spune „în regulă, am să plec şi am să te las să te gândeşti”. Nu am să-l mai lovesc pe omul ăla niciodată. *Aia* a fost greşeala mea – înţelegi? Nu am avut respect. Este o poveste despre triumf. Este o poveste despre cum trebuie să treci prin rahat şi să ieşi din el cu bine. Ştiu că gloanţele nu mă mai pot opri acum. Nenorocitele astea de gloanţe sunt OK”.

7

ÎNTR-O NOAPTE, M-AM DUS LA CULCARE PREGĂTIT MENTAL PENTRU O operaţiune de 24 de ore numită Oraşul întunecat, dar, la trei dimineaţa, Donoho şi-a făcut apariţia în baracă pentru a ne anunţa că operaţiunea s-a amânat din cauza vremii. Al. Treilea Pluton urma să treacă până în partea mai îndepărtată a văii, iar Plutonul al Doilea trebuia să le ofere ajutor de la Table Rock cu o grămadă de arme. Ne-am întors pe partea cealaltă şi am continuat să dormim. M-am trezit pe la mijlocul zilei. Jones stă pe un pat de campanie şi mănâncă din MRE. Jones doarme de obicei în Submarin, dar noaptea trecută a fost atât de rece încât s-a mutat cu noi. îşi alege ciupercile din puiul thailandez boscorodind singur: „Nu sunt un mare fan al ciupercilor. Singurii oameni pe care îi vezi mâncând ciuperci sunt albii. «Cu ce vreţi pizza, domnule?» «Ciuperci». «Ce altceva mai vreţi deasupra?» «Mai multe ciuperci»”.

Uşile se deschid şi O’Byrne intră înăuntru. îl caută pe Bani, care e încă adormit pe patul lui de campanie. O’Byrne se aşază lângă el şi-l prinde în cravaşă.

„Pur şi simplu nu înţeleg”, spune el. „Dacă ai fi Hajj,

de ce-ai vrea să te trezeşti dimineaţa şi să tragi în noi?”

Bani nu răspunde. Nu e interesat de discuţie.

„Bani, de ce-ar vrea Hajj să facă asta? De ce oare s-ar urca el pe dealuri ca să înceapă să ne împuşte?”

Cel mai la îndemână răspuns era acela că noi construiserăm o bază de tragere chiar în ograda lor, însă întrebarea era mai cuprinzătoare. Din când în când uitai să consideri inamicul ca pe *inamic* şi-l luai drept ceea ce era: adolescenţi pe culmea unui deal, care oboseau şi îngheţau de frig la fel ca americanii şi duceau dorul familiilor şi dormeau prost înaintea operaţiunilor importante şi probabil că aveau coşmaruri despre ele după aceea. Din cupa-n care te gândeai la ei, în aceşti termeni, era greu să nu te-ntrebi dacă oamenii respectivi – nu comandanţii americani sau talibani, ci chiar cei cu armele – n-ar fi putut să se întâlnească şi să se înţeleagă cumva. Sunt destul de sigur că talibanii simţeau un real respect pentru Plutonul al Doilea, măcar ca luptători, şi, de asemenea, uneori auzeam pe câte cineva din Plutonul al Doilea mormăind o reticentă aprobare faţă de talibani: umblă ca fantomele prin munţi şi pot lupta o zi întreagă numai cu o înghiţitură de apă şi o mână de nuci şi fac faţă unei brigăzi americane de infanterie aeropurtată. E o performanţă militară deloc neglijabilă. Ciudăţenia acestui război – a oricărui război – nu poate fi cuprinsă pe deplin şi se manifestă în cele mai nepotrivite momente.

„M-am dus într-o noapte până la tubul de urinat”, a recunoscut O’Byrne o dată faţă de mine „şi m-am trezit întrebându-mă „Ce caut în Afghanistan?” Vreau să spun, literalmente „Ce *caut aici*?” încerc să omor oameni şi ei încearcă să mă omoare pe mine. E nebunie curată…”

Inamicul trebuia să folosească tuburile de urinat tot afară – cum altfel? în ianuarie, Profetul a surprins discuţia

prin radio între doi comandanţi talibani despre prezenţa americană în vale. Unul dintre ei susţinea că, dacă americanii erau dispuşi să facă drumuri şi clinici în vale, poate că nu trebuiau atacaţi. Celălalt nu prea era de acord, dar cel puţin cineva îşi punea problema. Numărul de schimburi de focuri asupra batalionului scăzuse de la cinci pe zi la unul pe zi, numărul de shuras cu lideri locali crescuse de patru ori şi nu se mai trăsese asupra americanilor din vreun sat din Korengal de la sfârşitul lui octombrie. Era un indicator semnificativ al stării de spirit locale, pentru că însemna că sătenii le spuneau luptătorilor să se răscoale în altă parte. Se spunea chiar că unul dintre bătrânii satului îl pălmuise pe un comandant taliban care refuzase să părăsească zona, iar comandantul nu îndrăznise să-i ţină piept. Terenul uman din Pech şi Korengal se schimba atât de repede încât colonelul Ostlund era convins că doar ceva mai mulţi bani pentru dezvoltare aveau să permită forţelor NATO şi guvernului afghan să „ocupe” total zona. „Toate argumentele pe care le-am auzit împotriva prezenţei americane aici au o bază economică”, mi-a spus el. „Ceea ce este o veste bună, căci argumentele economice simt argumente pe care le putem câştiga”.

Kearney e convins că lupta se va muta către nord în primăvară, dincolo de Korengal, în Pech, ceea ce, i-ar permite să creeze puţin spaţiu de manevră pentru următoarea unitate. Pe cât ştia, era vorba despre compania Viper din cadrul Primei Divizii de Infanterie, care este o unitate mecanizată, iar noii soldaţi urmau să aibă, probabil, o slabă condiţie fizică şi să fie obişnuiţi să călătorească în camioane. îi aştepta confruntarea cu patrule înarmate pe cel mai abrupt teren din tot războiul, iar Kearney vrea să fie sigur că măcar partea de nord a văii

crede în ideea controlului guvernamental. Va construi un alt avanpost, botezat Dallas, aproximativ în locul în care Murphree şi-a pierdut picioarele luna trecută. Acest lucru va extinde aria de acoperire a armelor americane până în centrul Văii Korengal şi va împiedica inamicul să îngroape bombe într-o porţiune crucială a drumului. Va amplasa cel de-al Treilea Pluton la Dallas şi va transfera Phoenix Armatei Naţionale Afghane, care vine în vale cu două companii complete – 300 de oameni. Ideea este ca A.N.A. să înceapă să patruleze cu forţe proprii prin satele mai sigure, ca Babiyal şi Aliabad, ceea ce ar lăsa americanii liberi să înainteze mai adânc în vale.

„Vom mai avea victime, din păcate”, spune Kearney. „Vom pierde încă un soldat, dacă nu şi mai mulţi, dar cred că activitatea de război va scădea. Să sperăm că oamenii din vale vor începe să vadă unele schimbări, iar noi vom avea atunci, dacă totul merge bine, un centru de distribuţie a alimentelor. Astfel pot să-i atrag pe sătenii locali şi să le dau *lor* mai multă putere decât bătrânilor, care colaborează cu talibanii”.

Kearney vrea să înceapă să emită cărţi de identitate, pentru ca localnicii să poată veni la KÔP şi să ridice alimente şi alte tipuri de ajutoare umanitare. Până acum, acele provizii au fost distribuite prin bătrânii satului, care fac profituri imense luând cea mai mare parte pentru ei înşişi. Cărţile de identitate vor permite, de asemenea, ca S-2, ofiţerul de informaţii, să întreprindă un recensământ schematic al văii, iar ridicarea alimentelor va oferi localnicilor ocazia de a-i informa pe americani cu privire la viitoarele atacuri, fără ca talibanii să prindă de veste. Kearney mai vrea să cumpere trei sau patru camionete de marfa, să le pună banchete în spate şi să înfiinţeze o linie de autobuze înspre şi dinspre vale. În prezent costă cam o

sută de dolari, în combustibil, să conduci un camion de la Babiyal, în centrul văii, până sus, la cel mai apropiat iarmaroc orăşenesc şi înapoi. O linie de autobuze ar permite o mai mare libertate a negoţului înspre şi dinspre vale, ceea ce ar trece controlul din mâinile bătrânilor satului, în cele ale oamenilor obişnuiţi.

„Sătenii sunt aproape ca nişte servitori ucenici, spune Kearney. Trebuie să-i stimulez astfel încât să nu mai depindă de bătrâni, să capete un oarecare control asupra propriilor persoane şi asupra familiilor lor. În prezent bătrânii sunt singurii care ajung la Asadabad, ei deţin benzinării pe drumul A-bad-J-bad. Nu le dau voie oamenilor să iasă, pentru că atunci i-ar pierde pe cei care le muncesc pe gratis”.

Fiind cea mai expusă bază din Korengal, Restrepo este deprinsă cu schimbările sociale din vale. Dacă preţul grâului creşte din cauza unei recolte slabe, luptele scad şi ele, pentru că luptătorii au mai puţini bani de cheltuit pe muniţie. Nu s-a mai tras asupra celui de-al Doilea Pluton de câteva săptămâni, se poate merge la Loy Kalay fără nicio problemă, iar vârstnicii opresc patrulele ca să le informeze despre mişcările talibanilor. Totul începe să se schimbe, într-o noapte îl găsesc pe O’Byrne aşezat pe unul dintre paturile de jos, luminat doar de beculeţele pâlpâitoare de Crăciun, zdrăngănind în surdină „Paint It Black”[41] la chitara sa. Spune că încearcă să-şi închipuie că Restrepo este un fel de cabană de schi cu spa. Localnicii ar putea fi monitori de schi – mai rentabil decât să lupte cu americanii. Hijar şi Underwood ar putea conduce sala de gimnastică. Din când în când ar putea să tragă cu gloanţe oarbe pe deasupra avanpostului, doar ca oamenii să simtă

41 Melodie a formaţiei Rolling Stones (n.trad.).

atmosfera războiului. Ai putea să ajungi la Phoenix pe placă în aproximativ şaizeci de secunde şi să urci înapoi cu schi-liftul.

Îl întreb pe O'Byrne dacă s-ar plictisi fără nicio bătălie primăvara asta, iar el îşi încetează zdrăngănitul la chitară şi priveşte în sus, căutându-şi cuvintele.

„Bine, uite cum stă treaba, spune el. Eu gândesc aşa: nu m-ar deranja să nu se mai tragă asupra noastră vreodată. Dar dacă se întâmplă…"

Îmi aruncă o privire.

„*Nu m-ar… deranja*. Ha, ha, ha!"

E dimineaţa devreme şi sunt jos în Phoenix cu Anderson şi restul celei de-a Treia Grupe. Operaţiunea „Dark City" se desfăşoară, în sfârşit, dar n-am vrut să particip. (O noapte întreagă de mers cu Plutonul al Treilea şi aproape nicio şansă de contact – până şi cei din Plutonul al Doilea mi-au spus că nu merită să renunţi la o noapte de somn pentru asta). E cald şi eu stau la postul de observaţie, cercetând crestele muntoase cu binoclul. După un timp, pot să disting Plutonul al Treilea pe Honcho Hill şi o grupă din Plutonul al Doilea la Table Rock. Lângă mine, Anderson şi un medic pe nume LeFave comentează de dimineaţă. Schimbul lor la postul de observaţie durează două ore, apoi se pot întoarce la somn. Anderson vrea să ştie dacă LeFave şi-ar coase degetul la loc, în condiţiile în care i-ar fi retezat de un glonţ. LeFave nici măcar nu ridică ochii.

„Nu poţi să coşi pur şi simplu un deget la loc, trebuie să ataşezi la loc toţi nervii şi toate alea".

„Ei bine, dacă simt împuşcat în deget, vreau să încerci să-l salvezi", zice Anderson.

E saxofonist, drept care cererea lui are sens.

„Dacă un glonţ îţi retează degetul, o să-l găsesc şi o

să ţi-l pun în raniţă”.

„Şi dacă nu-l vreau în raniţă?”

„O să-l pun oriunde vrei”.

Tăcere timp de cinci ori zece minute.

„Poate că ar fi grozav să fii criminalist”, spune Anderson într-un târziu.

„De ce?”

„Păi, am cam văzut ceva cadavre pe aici”.

„Mda, însă ar trebui să fii morbid şi toate alea, răspunde LeFave. Ar trebui să gândeşti ca un criminal”.

„Păi”, spune Anderson, „zău că n-ar fi greu”.

Ziua e lumină numai şase sau şapte ore, dar e atât de puţină treabă la Restrepo, încât până şi astea par că nu se mai termină. Oamenii îşi umplu timpul cu ce pot. Într-o dimineaţă, Gillespie susţine un curs de „legea războiului”, în care analizează ceea ce este sau nu legal în privinţa omorârii oamenilor. („Oricât de mult ai urî Al Qaeda şi talibanii, ei sunt totuşi oameni. Napalmul? Dacă te poţi descurca fără să-l foloseşti, cu atât mai bine”). Se ajunge la încăierări în Grupă şi unul dintre ei îşi impune părerea scoţând o grenadă şi agitând-o prin aer. Steiner, Lambert şi Donoho pun „Touch Me”, de Günther şi The Sunshine Girls, transformând temporar baraca Primei Grupe într-un club de homosexuali. După o ninsoare extrem de abundentă, un spray paralizant se rostogoleşte de pe avanpost pe o targă pliantă. O’Byrne primeşte, de la o liceană, un pachet de ajutoare pentru trupe, conţinând două sute de periuţe de dinţi – mai mult decât destul pentru o întreagă companie. Fata a mai trimis şi suporturi de săpun din plastic roz. („Pe bune? Ne luăm peste picior destul pe aici şi fără asta”). Într-o dimineaţă, O’Byrne trece pe lângă mine mormăind „Perversul naibii”, după ce dăduse, din întâmplare, peste un camarad de pluton care

se deda unui act intim în patul lui pliant. Jones hoinăreşte prin avanpost purtând o perucă afro, cu un târnăcop de plastic purpuriu înfipt în coafură. Spune că o să patruleze aşa, cu casca cocoţată pe grămada de păr, până când O'Byrne îi atrage atenţia că doar o să-i enerveze pe ţopârlanii locali.

Băieţii sunt destul de buni în comicării şi par să se dea peste cap să fie amuzanţi. Poate că e singura cale de a rămâne zdravăn la minte aici. Nu din cauza luptelor – nu eşti niciodată mai lucid decât atunci când e-n ioc propria supravieţuire – ci a incredibilei, extremei plictiseli. „OK, cine moare azi?" era sloganul şablon înainte de patrulare. (înainte să plecăm cu toţii spre Karingal, am auzit pe cineva întrebând: „Hei, Anderson, ce vrei să scrie pe piatra ta funerară?" „*Asta* chiar că e ţăcăneală", a bombănit Anderson în timp ce-şi punea casca). Înainte de patrulare, băieţii îşi promiteau unul altuia laptopurile sau ghetele noi, ori iPod-urile. Doi prieteni făcuseră o convenţie cât se poate de serioasă că, dacă unul dintre ei murea, celălalt urma să şteargă de pe laptop imaginile pornografice înainte ca Armata să-l expedieze mamei sale. Mamele erau o irezistibilă sursă de umor. „Dacă încep s-o regulez pe maică-ta când ajungem acasă, o să însemne că sunt tatăl tău?" – sau vreo variantă a acestei glume – era umorul standard la Restrepo. O dată l-am văzut pe O'Byme apucându-l pe unul de fund şi strângându-l zdravăn. Când omul a cerut o explicaţie, O'Byrne a spus „Doar încercam să-mi fac o idee despre cum o să-mi pară fundul maică-tii când ajungem acasă". Nevestele şi prietenele sunt tabu, pentru că oamenii simt deja atât de copleşiţi de nelinişte cu privire la ce se întâmplă acasă, că aproape nimic din ce-ai putea spune n-ar părea amuzant. Orice altceva – mame, surori, nepoţi retardaţi – merge.

Nu tot umorul implica terfelirea demnităţii celui mai bun prieten. Donoho pretindea că vede obstacole şi sărea peste ele în patrulările de noapte, ca să-l privească pe următorul din şir încercând să facă acelaşi lucru. Bani a mâncat odată un kil de ton, doar ca să vadă ce se poate întâmpla. O'Byrne şi sergentul Al au confecţionat o tarantulă din curăţători de pipă şi mi-au strecurat-o în sacul de dormit. (Chicoteau ca şcolăriţele în timp ce-o confecţionau, aşa că am ştiut că se punea ceva la cale.) Unii erau teribil de amuzanţi cu intenţie, alţii – ca Bani – erau amuzanţi fără voia lor, iar câţiva păreau să joace rolul de ciucă a bătăii pentru un amuzament nesănătos, care putea izvorî aproape din orice. Jones făcea parte dintre cei din urmă. Simplul fapt că era singurul negru din pluton îl transforma într-o irezistibilă sursă de umor. La fel se întâmpla cu Kim, singurul asiatic şi cu Rueda, care arăta exact ca un indian. (N-avea habar dacă era cu adevărat sau ba, dar O'Byrne îi spunea „Apaşul", oricum).

Jones nu era doar singurul negru din pluton, ci şi unul dintre cei doar cinci din întreaga companie, şi era clar că se gândise destul de mult la asta. „Negrii nu sar din avioane", mi-a spus el când l-am întrebat de ce nu erau mai mulţi negri în unitate. Plutonul se afla într-o ambuscadă la vest de Restrepo şi aveam o groază de timp de pierdut. „Negrii nu vor să vină aici şi să se tragă asupra lor. Ei procedează altfel. De cele mai multe ori, negrii se înrolează în armată pentru că încearcă să dobândească o serie de aptitudini pentru a face altceva cu viaţa lor. Mi se fac o grămadă de şicane pentru că simt singurul tip de culoare, dar nouăzeci şi opt la sută din timp e vorba despre simple glume nevinovate. Poţi da peste tipi care nu mă înghit, garan-naibii-tez, dar în acelaşi timp, pariez că niciunul dintre ei n-ar spune «Nu l-aş lua într-un schimb de

focuri». Şi eu asta caut. N-am nevoie să mă plăceţi, dar am nevoie să mă respectaţi. Am nevoie să vreţi să plecaţi cu mine la război”.

Jones era musculos, dar zvelt, arătând de parcă ar fi fost capabil, teoretic, să participe la Olimpiadă la orice probă. Cutreiera prin Restrepo ca un soi de prădător alfa, iar dacă-i atrăgeai atenţia prin ceva, nu ştiai dacă urma să sară pe tine, să privească prin tine ori să te prindă pe după umeri şi să te întrebe ce mai faci. Emana un fel de mânie posacă, ciudată, care nu răzbătea în întregime la suprafaţă, ci sfârşea prin a-ţi luneca între coaste ca o remarcă obişnuită, devastatoare însă, pentru că era pertinentă. Îl poreclise pe xxn ofiţer „Fără bărbie, fără frică” şi probabil că nici măcar nu şi-ar fi dat osteneala dacă tipul nu ar fi fost *într-adevăr* neînfricat. Îi plăcea să arunce cuiva o privire dispreţuitoare, zicând „Doar un găgăuţă. Un sandviş de supă. Doar un amărât de găgăuţă”. îmi plăcea grozav. Cred că i-a trebuit aproape tot anul ca să-mi adreseze mai mult de două cuvinte.

A continuat să-mi povestească despre viaţa lui de dinainte de armată.

„Personal, nu-mi pasă nici cât negru sub unghie, înţelegi? Aş spune oricui: am fumat o grămadă de marijuana, am vândut o mulţime de droguri, nu-mi pasă cine ştie asta, pur şi simplu aşa a fost. N-am fost prins niciodată, aveam de ales între a muri pe stradă sau în puşcărie. N-am vrut niciuna, nici alta, aşa că m-am înrolat în armată. Iar acum ori mor, ori mă-ntorc acasă, dar chestia cu puşcăria cred că iese din afurisita de ecuaţie. Maică-mea m-a crescut mai bine de atât, pur şi simplu. Nu m-a crescut să vând droguri. A fost cea mai realistă persoană din viaţa mea”.

Dacă umorul nu era suficient ca să te susţină pe

parcursul săptămânii, îţi rămânea să vorbeşti despre isprăvile celor din concediu. La jumătatea termenului era o constantă afluenţă de oameni care veneau şi plecau, iar lucrurile care li se întâmplau furnizau puţin sprijin moral celorlalţi. Permisia durează optsprezece zile şi începe din momentul în care atingi cu picioarele solul american. Pare să constea mai ales în beţii cu prietenii şi încercări de a întâlni, impresiona şi seduce femei cărora să nu le pese că asocierea urma să se măsoare în zile, dacă nu chiar în ore. Când Pemble a plecat acasă în permisie, a trebuit să schimbe avionul în Texas şi, chiar când trecea prin zona de clasa întâia a zborului său, spre Oregon, un bărbat a sărit în picioare, a înşfăcat tichetul de îmbarcare al lui Pemble şi i-a cerut să facă schimb de locuri. Uniforma lui Pemble era sfâşiată şi murdară, iar el stătea la clasa întâia pentru prima dată în viaţa lui, duhnind a combatant şi bând şampanie. A luat un tren de legătură de la aeroport la Beaverton, unde a intrat într-un restaurant Hooters şi a comandat o bere. Văzându-l în uniformă, chelneriţa s-a aşezat lângă el şi a-nceput să-i pună întrebări. La un moment dat, a vrut să ştie ce făcuse ca să primească insigna de infanterist combatant.

„A trebuit doar să se tragă în mine”, a răspuns Pemble.

Următoarea ei întrebare a fost dacă avea sau nu o prietenă.

Părinţii lui Pemble nu ştiau că el venea acasă în permisie – dorise să le facă o surpriză – aşa că a mers câteva mile de la gară cu raniţa de asalt pe umăr şi cu oameni holbându-se la el, în timp ce treceau cu maşinile. Părinţii lui erau amândoi la lucru, iar casa era încuiată, aşa că a luat o scară din garaj, a pus-o la o fereastră de la etaj şi s-a căţărat înăuntru. După ce s-a plictisit să stea singur

în casă, a ieşit şi a ciocănit la uşa unui vecin, veteran al războiului din Vietnam. Acesta a înţeles fără să întrebe nimic, a scos o sticlă de whisky din bufet şi cei doi şi-au petrecut restul după-amiezii bând. Când, în sfârşit, s-au întors şi părinţii lui Pemble acasă, el era adormit pe canapea, murdar şi beat.

Fiecare reacţionează diferit la plecarea acasă. Prima oară când Hijar s-a aşezat în faţa unei mâncări calde, a izbucnit în lacrimi. Cortez nu ştia cum să se poarte, ca un bărbat sau ca un băiat, la vederea mamei lui la aeroport, dar n-a contat pentru că a fost luat de cumnatul lui şi au ieşit undeva, doar ei şi s-au îmbătat. Jones credea că zăngănitul ţevilor, atunci când dai drumul la apă, sună exact ca o Dişka[42] şi rămânea să asculte atât de mult timp, încât nevastă-sa l-a întrebat în cele din urmă ce nu era în regulă. Toţi tresăreau la zgomote puternice şi visau lupte, toţi erau îngrijoraţi de soarta camarazilor rămaşi în Korengal. Era tipul de luptă în care un singur om putea schimba totul, dar nu puteai fi omul respectiv dacă erai acasă, petrecând cu prietenii.

Şi mai erau întrebările. Moreno s-a dus acasă, în Beeville, Texas şi a intrat într-o discuţie cu un necunoscut, care l-a întrebat, în cele din urmă, ce voia să-l întrebe de la bun început şi anume dacă ucisese pe cineva. „Adu-ţi aminte că nu-l mai întâlnisem vreodată pe tipul ăla”, a spus Moreno. „Zic: «Hei, nu ne place să vorbim despre asta». Iar el zice: «Dacă aş fi ucis pe cineva, ţi-aş spune». Dădea ochii peste cap, alea, alea şi eu am zis: «Omule, e altceva când îţi vezi cel mai bun prieten zăcând mort. Te gândeşti că eşti un dur până când vezi un soldat căzut, zăcând acolo fără suflare şi atunci se schimbă toată tărăşenia».

42 Mitralieră DShK de calibrul 12,7 mm (n.trad.).

Moreno îşi imagina permisia ca pe optsprezece zile în care nu trebuia să te îngrijorezi că ai putea fi împuşcat. Era o pasăre rară, un soldat bun căruia nu-i plăcea lupta şi, în ceea ce-l privea, era în regulă dacă n-ar mai fi fost niciodată implicat într-un schimb de focuri. O dată am fost loviţi destul de rău şi un RPG a explodat lovindu-se de sacii de nisip lângă care stătea Moreno. Mai rămăseseră doar câteva săptămâni până la desfăşurarea de forţe, iar Moreno a sărit într-o tranşee şi a ieşit clătinând din cap, dezgustat, între timp, Steiner gonea prin zonă cu un rânjet întins pe toată faţa. „Parcă-i crack”, ţipa el, „nu există ceva mai excitant”. L-am întrebat cum avea să se mai întoarcă la viaţa civilă.

A scuturat din cap. „Habar n-am”.

8

Misiunea care-i făcea nervoşi pe toţi era Karingal. Nu s-a întâmplat niciodată să se ducă acolo fără să se tragă asupra lor, iar faptul că nu mai fusese nicio confruntare de trupe de câteva săptămâni însemna doar că inamicul a făcut o economie serioasă de muniţie. Karingal este la numai câteva click-uri[43] distanţă la sud de Loy Kalay, dar drumul este expus poziţiilor inamice de pe dealul 1705, iar locuitorii simt talibani până-n măduva oaselor – băieţii spun că-şi pot da seama după privirile lor. Singurul merit al oraşului este că, pare-se, găzduieşte o fată foarte frumoasă, pe care Moreno a zărit-o o dată (chiar înainte să fie atacaţi dinspre sud). Altminteri, toate fetele atrăgătoare sunt în Upper Obenau.

Patrulele nu pleacă niciodată în acelaşi timp sau pe aceleaşi rute, iar misiunea către Karingal e fixată pentru jumătatea după amiezii, când soarele de abia începe să

43 Pe harta militară electronică (n.trad.).

lase umbre de un albastru rece peste vale. Părăsim îngrăditura de sârmă prin poarta sudică şi ocolim prin depresiune, mişcându-ne rapid prin spaţiile deschise, oprindu-ne doar pe după copaci, ca patrula să fie mai greu de detectat. Nu te duci niciodată la persoana din faţa ta, pentru că grupurile sunt luate drept ţintă şi nu vorbeşti niciodată altfel decât în şoaptă. Dacă nu mergi cu grijă şi trimiţi o piatră rostogolindu-se pe pantă, capetele se-ntorc şi oamenii te privesc fix. Traversăm drumul mare şi continuăm spre sud într-o vale micuţă, deasupra unui izvor ascuns adânc într-o văioagă. Izvorul coboară din piscurile înalte, murmurând între stânci şi peste lespezi de piatră, iar noi trebuie să străbatem jumătate din vale înainte de a putea traversa şi a face cale-ntoarsă pe partea cealaltă. Zăpada e aşternută adânc în zonele nordice şi se topeşte frenetic pe pantele sudice, de parcă acolo nu vine iama, iar dacă te opreşti să simţi razele soarelui pe faţă, îţi poţi închipui că nici războiul nu vine.

Ieşim din depresiune undeva la nord de Karingal şi înaintăm repede pe drum, cu cizmele scârţâind de două ori mai mult pe zăpadă, oamenii sunt tăcuţi şi tensionaţi. Sunetele satului se înalţă spre noi, copii strigând, plânsetele unui bebeluş şi, uneori, un cocoş sau vreo vită bolnavă agonizând. Intrăm în sat în şir indian, cât de repede putem, transpirând în echipamentul de protecţie, încercând să ne apropiem înainte ca localnicii să-şi poată ocupa poziţiile de luptă. Gillespie se opreşte puţin înainte de a urma linia de creastă din afara oraşului şi începem să coborâm ultima porţiune de drum, cu dealul 1705 desenându-se ameninţător deasupra noastră, asemenea carenei cenuşii a unei uriaşe nave de luptă. Niciun loc ferit, cu excepţia a 15 centimetri de noroi, dacă te strângi cât să încapi în urmele de cauciucuri de pe drum.

Satul e tăcut acum, în afara unui câine, apoi a altuia, care latră furios la sosirea noastră. Coborâm pe ultima pantă în oraş, descoperind că fiecare uşă e închisă şi fiecare fereastră are obloanele trase. îl urmez pe O'Byme la marginea satului, iar el îşi găseşte o poziţie în spatele unor copaci de unde supraveghează crestele aflate la sud de noi. De acolo va veni, dacă va veni vreodată. O familie e strânsă pe veranda din spate a unei case, copii plâng şi o femeie încearcă să-i tragă pe toţi înăuntru. O găină se preumblă printre ei, scurmând podeaua. O mortieră bubuie în depărtare, ceva trebuie că se întâmplă în vale. O'Byrne depistează un bătrân care se mişcă repede prin partea de jos a satului, sperând să nu-l zărim, iar O'Byrne strigă şi bătrânul priveşte în sus şi dă din cap, apoi începe să-şi croiască drum către noi. Foloseşte un topor drept toiag şi se mişcă imposibil de repede pe pantele abrupte. Trebuie să aibă cel puţin şaizeci de ani şi, câteva clipe după ce O'Byrne îl strigă, se şi află în faţa noastră, nici măcar suflând greu. Un soldat afghan îi ia toporul. Printr-un interpret, omul spune că a venit din Yaka Chine pentru că fiul lui e rănit la picior. Gillespie îi spune să ne ducă acolo şi o pornim prin sat, străduindu-ne să ţinem pasul cu el.

Fiul are cam zece ani şi ne priveşte brav în timp ce Doc Old îi desface bandajul de pe picior. Old şi-a scris cu Magic Marker „Te sparg la mufa" pe partea din faţă a cartuşierei, însă indiferent ce înseamnă asta, nu pare să stânjenească grija sa pentru băiat. A fost împuşcat în fluierul piciorului, dar rana e veche de câteva luni bune şi s-a făcut gelatinoasă şi brună. Pot să văd albul osului şi o mică gaură în faţă, acolo unde a pătruns glonţul. „Pare să fie unul de-ai noştri", spune Old, adică gaura e atât de mică, încât e făcută, probabil, de un M4 american. Gloanţele de AK simt mult mai mari şi provoacă

considerabil mai multe daune. Tatăl pretinde că băiatul a fost rănit într-o căzătură, dar asta e evident absurd, iar băiatul arată de parcă ar prefera să-şi piardă piciorul mai degrabă decât să mai stea cu soldaţii ăştia în jurul lui. Doc Old îngenunchează în faţa lui, ca să-i pună un bandaj nou şi când termină se uită-n sus, spunând că ar trebui să facă un control la KOP. Mie mi se pare că-şi va pierde piciorul de la genunchi. Bătrânul priveşte în jur, parcă scuzându-se, şi scutură din cap.

„Tot ce vom face e să-i ajutăm fiul”, spune Gillespie translatorului. „Trebuie să-mi dea un motiv foarte bun pentru care nu s-ar duce înapoi la KOP”.

Translatorul îi pune bătrânului o întrebare lungă şi primeşte un răspuns lung.

„E obosit acum şi e vremea rugăciunii”.

„Cât de mult timp îţi ia să te rogi?” Gillespie e intrigat. Pentru că, dacă trebuie să se roage, poate să se roage chiar acum. Pentru noi e cea mai bună soluţie. Vreau să spun, doar fiindcă eşti obosit… *efiul* tău”.

Privind în urmă, reţinerea bătrânului avea sens – ştia ce urma să se întâmple şi nu voia să fie în preajma noastră atunci – dar în cele din urmă Gillespie îl convinge să vină cu noi. Bătrânul intră repede în casă şi iese cu o pătură, pe care şi-o leagă peste umeri şi-l pune pe fiul lui înăuntru. Intră în rând şi plecăm din sat aşa cum venisem, rapid şi în şir indian, iar primele rafale de AK survin înainte chiar ca oamenii să ajungă la drum. Eu merg în spatele lui Gillespie în penumbra cenuşie şi-l aud exclamând „Hait!” şi ne lipim de un zid de piatră. Se aud trei sau patru bubuituri şi simt un gol în stomac, e primul meu contact de la explozie încoace şi cumva nu mai am forţa de a lupta, nu mă mai interesează nimic din toate astea. Mă ghemuiesc lângă zid şi mă uit la oamenii cu care sunt cum încearcă să-şi dea

seama ce să facă.

„E cineva în legătură cu Doi-unu, terminat?” Gillespie vorbeşte prin radio. „Doi-unu” înseamnă Prima Grupă – oamenii sergentului Mac. Ei sunt în partea de sus a satului, acoperindu-ne misiunea.

„Doi-unu, Doi-unu, răspunde”, repetă cineva.

„Hait!” spune Gillespie încă o dată şi începe să se deplaseze către partea de sus a oraşului. Stichter începe să ceară mortiere la Kilo Echo 2205, una din ţintele stabilite dinainte pe o creastă sudică, iar noi ne strecurăm prin oraş în viteză, mitraliorii suflând greu sub poverile lor. La jumătatea dealului, Pemble raportează că a luat legătura cu Doi-unu şi că bubuiturile veneau de la lansatoare de grenade M203: totul e în regulă. Mai târziu aflăm că un glonţ a smuls aşchii dintr-un copac chiar deasupra ţestei lui O’Byrne, dar asta nu-i o noutate, intrăm în formaţie în afara satului şi mergem mai departe pe drumul pe care am venit.

Bătrânul merge aplecat, cu mâinile împreunate la spate, ca să-l susţină pe băiatul rănit, iar eu am impresia că ar putea să ne depăşească pe toţi drept în sus pe un munte, dacă ar fi nevoit. Planul este să ne retragem pe drum la Loy Kalay şi să-i lăsăm pe bătrân şi pe băiat la Compania Destinului care a ajuns aici în Humvees. Cum însă echipei de trăgători îi ia ceva timp să coboare drumul, mai trece o oră bună de la declanşarea focului până când o luăm spre nord. Primul Pluton a intrat drept într-o ambuscadă de noapte pe Rock Avalanche şi se pare că ar fi incredibil de uşor ca nouă să ni se întâmple la fel – ajunge doar să fii puţin mai în faţa noastră pe drum şi să cureţi întreaga grupă cu mitraliere şi lansatoare de grenade.

Câtă vreme aşteptăm ca echipa de trăgători să ni se alăture, am răgaz să decid unde vreau să fiu în rând.

O’Byrne e în frunte cu restul puşcaşilor lui – Bani şi Steiner şi Vaughn. Dacă intrăm într-o ambuscadă, ei vor duce greul, dar simt tipii din paturile de alături şi pe ei îi cunosc cel mai bine. Când eşti total dependent de alţi oameni pentru siguranţa ta, descoperi că faci alegeri inconştiente stranii despre lucruri altminteri foarte lumeşti: unde să umbli, unde să stai, cu cine să vorbeşti. Nu vrei să fii lângă o patrulă ANA[44] pentru că sunt şanse la fel de mari să te împuşte din greşeală, cum simt să ucidă inamicul intenţionat. Nu vrei să fii lângă băieţii cei noi, în caz că înţepenesc pe loc sau trag atât de mult încât ori atrag un atac, ori îşi blochează puştile. Nu vrei să fii nici lângă cowboys, ori tipii care trebuie să se uite la şeful echipei înainte să aibă curajul de a face indiferent ce. Vrei ceva subtil – nici nu sunt sigur că există cuvinte pentru asta – dar noaptea, pe un drum îngheţat, în afara unui sat inamic, alegerile pe care le faci reflectă ceva real. îmi iau rucsacul şi o pornesc la drum.

Zece metri între Steiner şi mine, zece metri între mine şi Vaughn. O’Byrne îşi păstrează poziţia obişnuită. Nu se aude niciun sunet, doar scârţâitul ghetelor pe ţărâna îngheţată şi, ocazional, un câine lătrând în satele de jos. Dumnezeu ştie cum, dar simt că umblă străini prin valea lor şi nu le place asta. Nu e lună, dar se văd bine stelele, care luminează suficient cât să vedem o bucată din drum şi siluetele celor din faţă. Încerc să evit băltoacele, pentru că pojghiţa de gheaţă care le acoperă se sfărâmă cu un zgomot dezastruos de limpede în aerul îngheţat. Vântul se înteţeşte în gorunii din jur. îmi construiesc scenarii în minte despre locul în care m-aş duce dacă am fi luminaţi dintr-odată, dar cele mai multe porţiuni de drum sunt

44 Armata Naţională Afgană (n.trad.).

complet descoperite, aşa că opţiunea cea mai bună ar fi să mă culc pur şi simplu la pământ, ca să nu fiu atins de gloanţele trase de cei din spate.

Trecem în linişte pe sub masele întunecate ale munţilor şi vedem, din când în când, câte o verandă luminată strălucind în vale ca o planetă singuratică într-un cer răsturnat. Trece mai multă vreme şi suntem încă pe drum când un şuierat slab şi scârbos trece pe deasupra noastră. Câteva minute după aceea se întâmplă din nou. Nimeni nu ştie ce e, dar mai târziu aflu că erau gloanţe trase de lunetişti din josul văii – fără să nimerească ţinta, dar croindu-şi vajnic drum prin întuneric, purtându-şi mica încărcătură mortală. Am auzit pe cineva întrebându-l pe O'Byrne după patrulare: „Gloanţele alea au lovit chiar aproape de tine la Karingal?" „Da, erau al naibii de aproape".

„Când n-ai răspuns pe staţie am crezut că ai putea fi împuşcat. Dar n-am auzit niciun ţipăt, aşa că am presupus că eşti bine". „Mda…"

„… sau că era împuşcat în gură", spune altcineva.

Până şi O'Byme trebuie să râdă.

CARTEA A TREIA

DRAGOSTEA

Frica de moarte a laşului provine în mare parte din neputinţa lui de a iubi altceva decât propriul trup. Nepriceperea de a lua parte la vieţile altora îl împiedică să dezvolte resurse interioare suficiente pentru a depăşi teama de moarte.

J. Glenn Gray, *Războinicii*

1

Primăvara aceea, Steiner a fost împuşcat în cap pe când era imobilizat la cimitirul din Aliabad. Gel de-al Treilea Pluton înfiinţa un nou avanpost în locul unde

Murphy îşi pierduse picioarele, iar sarcina Plutonului al Doilea era să se instaleze pe culmea dealului 1705 şi să-l păzească în timpul lucrului. Urma să ajungă la asfinţit şi să lucreze toată noaptea, în speranţa că treaba avea să se termine până-n zori. Având în vedere că se putea ajunge-n zonă pe drum, folosea bariere de ciment prefabricate, transportate în remorci şi descărcate cu buldozerul, iar în dimineaţa următoare Gillespie a decis să-şi mute oamenii de pe munte, pentru că sarcina fusese îndeplinită. Existau forţe aeriene în valea următoare şi era un moment la fel de bun ca oricare altul, dar unii dintre şefii de echipă voiau să aştepte până se întuneca. „De asta avem echipament cu vedere nocturnă”, spunea O’Byrne, „ca să putem merge noaptea când inamicul nu ne poate vedea”.

O’Byrne a încercat să-l lămurească pe locotenent, însă sergentul Mac i-a spus într-un sfârşit să termine cu cicăleala. „Dacă eram cicălitor, nu m-aş fi înrolat în armată în prima linie”, a răspuns O’Byrne. Cealaltă faţă a monedei era, că aflându-se adânc, în teritoriu inamic, fără multă acoperire şi rămânând în locul unde stătuseră întreaga zi, de asemenea, ar fi fost, probabil atacaţi. Toată povestea era o afacere proastă. Oamenii au coborât pe pantele abrupte ale dealului 1705 şi, de îndată ce şi-au schimbat poziţia, un unic foc de armă a răsunat în vale. „Chiar atunci ar fi trebuit să ne retragem naibii şi să nu mai facem nicio mişcare”, mi-a spus O’Byme mai târziu. „Nu eram în prima noastră zi. Toţi ştiam ce naiba înseamnă împuşcătura aia”.

Drumul de la nord de 1705 nu are niciun ascunziş şi e expus aproape fiecărei poziţii inamice din jumătatea sudică a văii; este genul de loc care literalmente le dă soldaţilor coşmaruri. Când toată lumea a coborât până la drum, O’Byrne le-a spus oamenilor că avea s-o ia la goană,

pur şi simplu, apoi s-a întors şi a luat-o către cel mai apropiat ascunziş, la trei sute de metri distanţă. O'Byrne a reuşit să ajungă la un perete stâncos aflat la sud de Aliabad, fără să fie împuşcat şi a cotit ca să-i acopere pe ceilalţi. Restul echipei lui s-a rostogolit în urma sa, Gillespie şi Patterson au trecut suflând greu şi, în cele din urmă, şi Grupa Armată a apărut în raza lor vizuală. Oamenii se clătinau sub poverile lor şi încă se mai înşiruiau pe drum când s-a produs prima bubuitură. A urmat un baraj de artilerie masiv dinspre practic toate poziţiile inamice din valea sudică, iar O'Byrne a văzut cum peretele stâncos după care se ascundea a început să se dezintegreze de la impacturi, încă era furios că nu aşteptaseră să se întunece. „Asta e ziua în care o să mor", s-a gândit el.

Restul echipei lui O'Byrne era imobilizată la fel de prost. Steiner era întins pe pământ lângă Stichter, iar când a vrut să se ridice, o răpăială de mitralieră a lovit zidul din faţa lui, sfâşiindu-i faţa cu aşchii de piatră. S-a aruncat jos să-şi revină, apoi s-a ridicat iar în capul oaselor, chiar când a început a doua răpăială. Un glonţ i-a perforat casca şi i-a împins capul pe spate atât de mult, încât i-a lovit faţa lui Stichter, aproape spărgându-i nasul. Stichter a urlat după un doctor şi altcineva a ţipat că Steiner fusese lovit în cap, iar Steiner a lunecat la pământ, cu o gaură în cască şi sânge şiroindu-i pe faţă.

Steiner zăcu acolo, incapabil să vadă ori să mişte, întrebându-se dacă era adevărat ce auzea. Fusese împuşcat în cap? Era mort? Cum putea să-şi dea seama? Faptul că putea să-i audă pe cei din jur ar fi trebuit să conteze. După o vreme a putut zări puţin şi s-a ridicat în capul oaselor şi a privit în jur. Glonţul îi pătrunsese în cască până la ultimul strat din căptuşeala interioară, după

care se rostogolise în altă direcţie, căutând pe altcineva de ucis. (Sângele de pe faţa lui s-a dovedit a fi de la rănile făcute de bucăţile de piatră care îl loviseră). Ceilalţi soldaţi s-au uitat la el şocaţi – cei mai mulţi îl crezuseră mort – dar au continuat să tragă, pentru că încă mai erau asaltaţi şi focurile de armă reprezentau singura cale de salvare. Steiner era ameţit, aşa că doar stătea acolo, cu o gaură de glonţ în cască, rânjind. După un timp s-a ridicat şi a început să râdă. Ar fi trebuit să fie mort, dar nu era, şi ăsta era cel mai amuzant lucru din lume. „Lasă-te naibii jos şi începe să răspunzi cu împuşcături!”, i-a strigat cineva. Steiner a continuat să râdă. Alţii au început să râdă şi ei. Curând, întregul plutonul urla de râs în spatele zidului de piatră, împroşcând cu scandalos de multe focuri de armă pantele munţilor din jur.

„O făceau ca să ascundă ceea ce simţeau de fapt”, a recunoscut Mac faţă de mine mai târziu.

Trei Humvee au venit de la KOP ca să-l ia pe Steiner, însă el a refuzat să plece – voia să rămână cu Grupa lui. Când plutonul a început, într-un târziu, să fugă pe drumul spre Phoenix, Steiner s-a trezit că pluteşte fără greutate în faţa grupului, deşi căra 27 de kilograme de muniţie şi o mitralieră SAW de 9 kilograme. Era cea mai euforizantă senzaţie pe care o avusese vreodată. A durat o zi sau două şi apoi s-a transformat brusc în cădere nervoasă.

„Începi să-ţi imaginezi ce-ar fi putut să se întâmple”, spunea Steiner. „Stăteam în pat, gândindu-mă «La naiba, aproape că am murit”. Cum ar fi fost înmormântarea mea? Ce-ar fi spus băieţii? Cine m-ar fi târât din spatele zidului ăluia?” Steiner avea, ceea ce psihologii militari numesc „reflecţii anxioase”. Unii oameni reflectează, iar alţii nu, şi cei care o fac pot transforma un incident izolat într-o traumă pe viaţă. „Nu trebuie să-ţi dai voie să te gândeşti la

cât de aproape e porcăria asta”, îmi explica mai târziu O’Byrne. Câţiva inci. Totul este chiar *atât* de aproape. Simt doar lucruri la care nu-mi las mintea să zboare. Steiner îmi zicea «Ce-ar fi fost dacă glonţul…», şi-l opream de îndată, nici măcar nu-i dădeam voie să termine. Spuneam «Dar nu s-a întâmplat *Nu s-a întâmplau*”.

Într-un fel, incidentul l-a afectat mai mult pe O’Byrne decât pe Steiner însuşi. O’Byrne se gândea că-şi poate proteja oamenii, dar în spatele acelui zid de piatră din Aliabad a realizat că nu avea, de fapt, control. „Le promisesem băieţilor mei că niciunul nu avea să moară”, spunea el. „Că urmau să plece toţi acasă, că aş fi murit eu înaintea lor. Nicio grijă: o să te duci acasă la prietena ta, la maică-ta sau taică-tu. Aşa că atunci când Steiner a fost împuşcat, mi-am dat seama că poate, n-aş fi în stare să-i protejez şi ţin minte că am rămas locului, tremurând. Ăsta e cel mai rău lucru din lume: să răspunzi de viaţa altuia. Şi dacă o pierzi? Nici nu-mi puteam închipui. Nici nu-mi puteam închipui ziua aceea”.

Nu era nici măcar sezonul luptelor, iar oamenii de la Restrepo aveau viaţa pusă în pericol în permanenţă. Olson era de veghe cu mitraliera 240 când un glonţ a lovit o ramură deasupra capului, iar următorul a plesnit ţărâna chiar lângă obrazul lui. A crezut că era de la puşca prevăzută cu lunetă pe care inamicul o luase de la Rougle de pe Rock Avalanche. Un glonţ a smuls aşchii din lemnul de lângă capul lui Jones, care manevra mitraliera SAW spre sud. O’Byrne se aplecase să ajute un soldat afghan, care tocmai încasase un glonţ în stomac de la un lunetist – şi a murit – când un al doilea l-a ratat la un fir de păr. Buno făcea flotări când un glonţ de Dişka a trecut drept prin baraca în care era. S-a dus şi s-a tot dus, vieţi măsurate în fire de păr şi secunde, morţi evitate absolut întâmplător.

Plutoanele cu 10 la sută victime ar fi putut la fel de bine să aibă 50 la sută; ţinea doar de noroc, de Dumnezeu. Tot ce puteai să faci era să treci cât mai lin prin asta, rugându-te şi calculându-ţi bine timpul până la venirea păsărilor care să-i ducă pe toţi acasă.

Oamenii vorbiseră prin staţii în teren timp de aproape un an şi se trezeau spunând „stop” şi „recepţionat” când vorbeau cu prietenele şi soţiile lor la telefoanele KOR Relaţiile se deteriorau şi se sfârşeau, iar vechi texte de agăţat erau scuturate de praf şi evaluate pentru folosinţă ulterioară. Oamenii nu spuneau niciodată că erau în armată atunci când întâlneau femei; era mult mai bine să spună „instructor de delfini” sau „scriitor de cărţi pentru copii”. Unul a avut mare succes pretinzând că era fiul lui Alec Baldwin. De fiecare dată când Cantu ajungea la KOP, oamenii veneau să se tatueze în moduri tot mai ieşite din comun. Dragoni răzbunători începeau să se încolăcească împrejurul torsurilor, iar din bicepşii oamenilor răsăreau bombe şi puşti. „Trăieşti ca să mori/Mori ca să trăieşti”; „Soldatul Domnului”; „Mercenar”. Un pifan nou, poreclit Spanky, a sărit peste cal, tatuându-şi pe braţul stâng un chip care era jumătate înger, jumătate diavol Atunci când sergentul Mac a văzut tatuajul, a cerut să ştie ce naiba însemna.

„Reprezintă îngerii şi diavolii cu care trebuie să mă trezesc în fiecare dimineaţă, dom’le”, a spus Spanky.

După ce râsetele s-au stins, Mac i-a zis că mai bine spunea că s-a făcut ţăndări într-o noapte şi nu-şi aduce aminte să-l fi făcut. „Acum repetă asta de câteva ori, ca să sune credibil”, a zis Mac.

Ploile au început către sfârşitul lui martie, iar Pech a crescut rapid, atât de mult şi atât de violent, încât luptătorii inamici nu-l mai pot traversa pe jos. Numai

avioanele de luptă mai pot decola din Bagram şi logistica lipseşte întâi zile şi apoi săptămâni. Trec prin Bagram la începutul lui aprilie şi petrec câteva zile, aşteptând ca norii să se ridice suficient cât să vezi muntele. Nu munte, nu luptă, dar de obicei mă învârt prin terminalul heliportului, pentru orice eventualitate. Indiferent de câte ori ai auzit sunetul, tot te întorci spre pistă când decolează avioanele F15 şi F16, e atât de tunător şi de ameninţător, încât ar părea explicabil doar printr-un soi de apocalipsă. Apoi silueta triunghiulară se înalţă cu o viteză obscenă pe cerul afghan, jetul de un albastru rece tăind prin crepuscul ca o lampă de sudură. Într-o zi întâlnesc un om în haine civile care nu se depărtează niciodată prea mult de o valiză lungă şi neagră. Suntem într-o baracă de placaj plină de soldaţi plictisiţi care se uită la un meci de baschet feminin universitar şi când îl întreb ce face, el indică geanta cu capul şi spune „Identificăm membri ai mafiei şi îi scoatem de pe câmpul de luptă unul câte unul”. A doua zi, la Jalaarată, prind un Black Hawk care se îndreaptă spre Camp Blessing, după ce a descărcat un soldat afghan în cătuşe şi un altul ţeapăn într-un sac de plastic. Tunurile 155 de la Blessing funcţionează la maximum ca sprijin pentru un schimb de focuri care a cuprins întreaga vale Korengal – toate poziţiile sunt implicate, mortierele acoperind Restrepo şi KOP – iar eu cobor la baterii să privesc. Uriaşele ţevi întunecate sunt mult înălţate în aer şi gurile fumegă în lături la fiecare tragere. Lovesc din Korengal timp de o oră şi apoi tac parcă în silă, iar eu mă întorc pe deal, ca să stau întins pe spate în patul mea şi să aştept să se însenineze. Purgatoriul bazei din spatele frontului: un amestec bolnăvicios de temeri şi plictiseală, al cărui remediu este doar acţiunea, acolo unde este încă şi mai rău.

„Am ucis primul meu urs cu un arc cu săgeţi în Alaska”, spune Lambert.

După zile întregi de aşteptare prin baze aeriene, am ajuns în sfârşit înapoi la Restrepo. E o zi fierbinte, apăsătoare – furtuna se îndreaptă spre vest – iar discuţia a ajuns la vânătoare.

„Mai ai încă o armă, când vânezi aşa?” întreabă Patterson.

„Păi da”.

Lambert spune, că pe când era copil se trezea devreme ca să vâneze raţe şi apărea la şcoală plin de sânge de raţă.

„Vânezi şi broaşte?” întreabă Patterson.

„Păi da”, spune Lambert.

„Vânezi vreodată veveriţe?”

„Păi da. Cu un patru-zece mic”.

„Vânezi vreodată vaci?”

„Hai, măi…”

Patterson povesteşte că o vacă s-a înţepenit o dată între două crengi joase şi nimeni n-a putut s-o scoată. „Am încercat s-o scoatem împuşcând-o, dar n-a funcţionat nici asta”, spune el.

Subiectul vacii stăruie apăsător în aer. Cu câteva săptămâni înainte, băieţii au observat o vacă solitară rătăcind pe culme şi au gonit-o până la sârma ghimpată care împrejmuieşte baza. Odată vaca încurcată în sârmă, nu mai aveau de ales: au prins cu scotch un pumnal de câteva beţe de cort şi au ucis-o în stil paleolitic. Printr-o coincidenţă – sau nu – un puşti negru pe nume Lackley, care lucrează cu normă întreagă ca bucătar la KOP, tocmai făcuse drumul până la Restrepo ca să ia parte la o luptă şi să primească insigna de combatant. (A funcţionat). Odată vaca moartă, Lackley şi Murphy au eviscerat-o şi i-au tăiat

capul cu un fierăstrău pentru bradul de Crăciun, apoi Lackley a preparat o reţetă care a devenit cunoscută drept „vită din aceeaşi zi”. A tăiat fâşii de carne din pulpe şi a învelit cu ele cepele pe care le primise de la soldaţii afghani, apoi le-a copt la un foc de tabără lângă baraca Grupa Armată. A folosit drept grătar un Hesco, căruia i-a scos învelitoarea. În afara câtorva hălci congelate, aduse de la KOP, era prima carne roşie pe care băieţii o mâncaseră la Restrepo de aproape un an.

Hrana a fost un punct de cotitură gen *împăratul muştelor* – mai rămăseseră doar patru luni şi regulile începuseră să devină relaxate – dar au existat consecinţe. Într-o după-amiază, la scurt timp după venirea mea, trei bătrâni vin de la Obenau şi se opresc în faţa porţii din faţă. La început, Patterson e mulţumit – e pentru prima dată când bătrânii se deplasează la Restrepo, ceea ce poate să fie doar un semn bun pentru campania „inimă-minte” – însă nu toţi sunt convinşi. „Cred că are legătură cu vaca”, îmi zice O’Byrne încet, în timp ce ne îndreptăm spre locul unde avea să se desfăşoare întâlnirea. Bătrânii şed pe un rând de saci de nisip, lângă baraca ANA, iar Patterson şi Abdul, translatorul, simt aşezaţi în faţa lor. Bătrânilor nu le trebuie mult ca să treacă la obiect.

„Vaca?”, zice Patterson. „Motivul pentru care am omorât-o era pentru că fugise drept în gardul de sârmă ghimpată şi, ăă, se rănise-n sârma ghimpată, aşa că a trebuit s-o omorâm ca să nu se mai chinuie. De asta am omorât-o”.

„Întreabă asta pentru că e ilegal”, spune Abdul.

„Ilegal?”

„Mda, ilegal”.

„Păi, era prinsă-n sârmă şi era deja pe moarte, aşa că nu e, adică nu era nimic altceva de făcut”.

„Stăpânul vacii este un om sărac, este un amărât”, zice Abdul, „deci ce părere aveţi despre vacă? Ce vreţi să faceţi? Pur şi simplu, spuneţi-le”.

„Adică… cam cât costă o vacă?” spune Patterson.

„Cam cinci sute de parai”.

„Cinci sute de parai? în bani afghani sau americani?”

„Americani, fireşte”.

Patterson spune că trebuie să se consulte cu comandantul lui şi se ridică şi se duce la cabina radio. îl apelează pe Kearney şi primul lucru pe care Kearney vrea să-l ştie este dacă erau oamenii lui sau nu cei care au ucis vaca.

„Se încurcase în sârma ghimpată rău de tot”; răspunde Patterson. „Doi-patru a sfârşit prin a o tăia, terminat”.

Kearney zice că, atâta vreme cât soldaţii lui n-au omorât propriu-zis vaca, el nu datorează bani nimănui, însă stăpânii pot cere cât de mult AU – ajutor umanitar – vor: orez, fasole, fainã, ulei de gătit, păturи. Patterson se întoarce la bătrâni şi anunţă verdictul. Ei nu vor decât bani. Patterson spune că e ori AU ori nimic şi ei întreabă cât anume ar primi.

„Atât cât cântărea vaca, atât o să cântărească şi AU”, zice Patterson.

Este un fragment inspirat din judecata Vechiului Testament, iar pe unul dintre soldaţii afghani îl apucă râsul. Până şi bătrânii zâmbesc. După un timp, se ridică, dau mâna şi se îndreaptă spre poarta sudică pe pantele abrupte ale avanpostului. Nu e clar ce urmează să facă, dar simt destul de sigur că o să mai auzim de vaca asta. Mai târziu îi atrag atenţia lui O’Byrne că ei *chiar* au omorât vaca.

„Păi, era încurcată destul de rău în sârma ghimpată”,

zice el.

„Se încurcase în sârmă pentru că voi aţi gonit-o spre locul cu pricina”.

„OK”, spune el, „e neclar”.

Câteva zile mai târziu părăsim culmea dealului după miezul nopţii şi ne furişăm în Karingal pe un întuneric atât de intens, că până şi soldaţii cu echipamentul lor cu vedere nocturnă zăresc cu mare greutate. Sunt bălţi pe drum, iar stelele se reflectă în ele, de parcă am merge printre fragmente de cer. Un câine din vale latră şi un altul preia ştafeta, iar când ajungem la Karingal oraşul e pustiu, cu excepţia unui adolescent care se arată evaziv şi morocănos, lucru evident chiar şi în lipsa unui limbaj comun. Suntem atacaţi la ieşirea din oraş, aşa cum ne aşteptam cu toţii – „încă o patrulare planificată în aşa fel încât să putem fi al naibii de iluminaţi”, aşa cum a zis odată Moreno – şi ne retragem în fugă pe prundişul unui izvor încântător, cu mortiere vâjâindu-ne deasupra capetelor şi artileria calibrul.50 de la Restrepo, bombardând protector în depărtare. La un moment dat cineva trage două sau trei focuri din spatele unui zid de piatră, iar Alcantara vrea să ştie care-i ţinta omului.

„Nu ştiu. Cred că unul dintre ai noştri ar trebui să tragă naibii înapoi în el”, vine răspunsul.

Ajungem la bază o oră mai târziu, în pas alergător pe ultima bucată de drum, unde Kim fusese încolţit cu câteva săptămâni înainte, şi pătrundem clătinându-ne prin poarta sudică, leoarcă ca şi cum am fi sărit cu toţii într-un iaz. Tirul s-a stins, dar începe iar, o jumătate de oră mai târziu, apoi se domoleşte, căci două Apache survolează Korengal bâzâind ca nişte insecte furioase. Băieţii stau fără cămăşi, fumând ţigări şi privind la Apache cum îşi fac treaba pe flancurile dealului 1705. „Credeai că mizeria asta e

amuzantă azi dimineaţă, da?” strigă cineva după ce aude geamătul muntelui lovit de Mike-Mike[45]. „Mai trage tu în noi, porcule”.

Profetul a surprins o groază de discuţii despre armament şi muniţie mutate prin vale, iar inamicul se tot referă la „ăla” şi „maşinăria cea mare”. Băieţii presupun că e o Dişka. Kearney plănuieşte să trimită Plutonul al Treilea, ca să încerce s-o găsească, într-o misiune de asalt aerian pe creasta Sawtalo Sar, iar sarcina Plutonului al Doilea va fi să asigure personalul la Phoenix şi la câteva din celelalte poziţii ale celui de-al Treilea, câtă vreme sunt pe munte. Asta e planificat să se întâmple la sfârşitul lui aprilie, ceea ce lasă un răgaz de două săptămâni pentru Restrepo, ca să-şi organizeze propriile patrule înainte de a fi absorbiţi în mecanismele mai ample ale operaţiunii la nivel de companie. Sătenii din Loy Kalay s-au plâns de luptătorii talibani care intră în satul lor după lăsarea întunericului şi-i hărţuiesc, iar Patterson vine cu ideea de a organiza o ambuscadă lângă Karingal, ca să-i surprindă la întoarcere. Va însemna coborârea în vale noaptea, ascunderea în afara satului şi absoluta imobilitate până se întunecă din nou. Locaţia ambuscadei va fi un zid jos de piatră de-a curmezişul unei văi mici de lângă Karingal. Miza e mare: dacă suntem depistaţi, luptătorii din oraş pot să ne ţină ţintuiţi în spatele zidului în vreme ce fraţii lor din Darbart ne atacă prin codrii de gorun de pe dealul 1705.

stabilit ca misiunea să înceapă puţin înainte de miezul nopţii şi, după cină, încep să-mi asamblez echipamentul: raniţa cu bidoane de apă, raţia de mâncare, un poncho de ploaie, o jachetă îmblănită şi puţină cafea

45 Aruncător de grenade (argou mii. - n.trad.).

solubilă de turnat în apa de băut, cât să-mi ajungă pentru veghe. Anderson trece pe la mine şi mă priveşte un timp în tăcere şi, în cele din urmă, întreabă dacă vreau să împrumut o uniformă veche de la el. îl întreb de ce.

„Ar fi mult mai bine dacă n-am fi depistaţi”, spune el.

Atunci când soldaţii spun lucrurile doar pe jumătate, e bine, de regulă, să le acorzi atenţie, dar eu îl refuz, pentru că îmbrăcarea hainelor militare pare o flagrantă subminare a independenţei jurnalistice. Oricum, mă îndoiesc că sunt mai vizibil decât soldaţii – port culori stinse, care au devenit demult de un cenuşiu-Korengal – dar, pe măsură ce continui să-mi fac bagajul, îmi dau seama că altul e scopul. Dacă eşuăm, o să fiu singurul tip în haine civile – şi dacă e împuşcat cineva? Să presupunem că e ucis cineva? Ca orice alt reporter din zonă, mănânc mâncare militară, zbor cu elicoptere militare, dorm în barăci militare şi, dacă aş fi în Korengal pe cont propriu, aş muri, probabil, în douăzeci şi patru de ore. Indiferent ce diferenţieri s-ar fi estompat între mine şi armată, estomparea n-a început cu o cămaşă.

Termin de făcut bagajul şi-l găsesc pe Anderson şi-i spun că o să iau hainele până la urmă. Mi le azvârle fără să mă privească.

2

Stau pe spate, jos, îndărătul unui zid de piatră, cu un soldat la zece picioare în stânga mea şi un altul la zece picioare în dreapta. E atât de întuneric la umbră, încât habar nu am cine sunt. Gorunii se încovoaie peste noi ca nişte bătrâni răuvoitori, iar lumina lunii transformă dealurile în cositor. E foarte frig şi mă înfăşor într-un poncho militar şi încerc să-mi abat gândurile de la munte spre un loc plăcut. Amân să-mi pun jacheta, pentru că frigul e mai uşor de suportat ştiind că mai am ceva de

rezervă. După câteva ore, o dâră subţire de lumină cenuşie se infiltrează în sfârşit pe pământ şi începe să asambleze la loc pietrele şi copacii din jur. Suntem pe un deal abrupt, în faţa noastră e Karingal şi fiecare e proptit în rucsac, cu mai mulţi camarazi deasupra, în spate şi mai jos. Minele Claymore sunt instalate şi nimeni nu vorbeşte. Toată lumea priveşte valea răsărind din siguranţa nopţii către ce-o fi să se întâmple mai departe.

Karingal e la câteva sute de metri distanţă. La poalele dealului nostru curge un pârâu, apoi încep terase cu grâu şi, în cele din urmă, primele case ale aşezării. Lumea se agită de cum se luminează suficient ca să poţi vedea: voci, strigăte de copii, un topor lovind în lemn. Adolescenţi mână caprele familiei în sus, pe pantele abrupte şi aride, la vest de aşezare, ducându-le să pască la înălţime. Două fete, mici pete de culoare pe fundalul teraselor verzi, îşi croiesc drum spre pârâul de sub noi şi se aşază pe vine ca să se spele. Nu-s nici măcar cincizeci de metri până acolo. O femeie bătrână se duce pe câmp să se uşureze, iar altele îşi târşâie paşii pe o cărare, purtând pe cap legături de vreascuri. Nimeni nu-şi imaginează că suntem aici. În cele din urmă apare un om în kaki, mişcându-se repede pe drumul spre Loy Kalay. Priveşte neîncetat în jur şi curând i se alătură alţi doi oameni, pe acelaşi drum. Unul e ras în cap. Lângă mine, Pemble îi observă prin binoclu şi notează într-un carneţel. Dacă vede o armă sau o staţie radio, vor fi ucişi.

„Am văzut cam zece pax – masculi suficient de vârstnici să lupte – deplasându-se de la Karingal la Loy Kalay şi înapoi”, îmi spune Pemble în şoaptă. De abia pot să-l aud peste susurul pârâului de sub noi. „Doi dintre ei

purtau jachete BDU[46] şi păreau să asigure securitatea – un tip ieşea, examina împrejurimile, un altul doar se relaxa pe un acoperiş”.

BDU sunt ceea ce armata numeşte camuflaj vegetal. O’Byrne şopteşte prin staţia radio că purtarea lor este un motiv pentru a fi ucişi, ca şi posesia unei staţii radio sau a unei arme, dar Patterson nu e sigur. (Patterson este sergentul plutonului, însă conduce patrula pentru că Gillespie e plecat în permisie). După câteva minute, luptătorii ies din raza vizuală şi constat că O’Byrne are acum o expresie enervată. A scăpat şansa de a-i omorî şi – ştiu exact ce gândeşte – ei ar putea fi chiar cei care ar ucide un american săptămâna sau luna viitoare. Sunt alte lucruri de luat în considerare, totuşi. Inamicul are posturi de observaţie, de asemenea, iar ei ştiu cu precizie unde anume se duc americanii în vale. Este una dintre primele dăţi când o patrulă s-a instalat în ograda lor, fără să fie depistată. Luptătorii inamici umblă în sus şi-n jos pe un drum altfel ferit şi habar n-au că necredincioşii îi observă de la mai puţin de două sute de metri depărtare. Patterson ar putea ucide doi tipi acum, sau ar putea să se înapoieze cu un plan mai bun şi să omoare zece mai târziu.

Către jumătatea dimineţii, pe malurile pârâului încep să se joace nişte băieţi şi, când închid ochii, tot ce aud sunt strigătele lor şi clipocitul constant al apei. Ca să ştiu că mă aflu la război, trebuie să deschid ochii şi să mă uit la toţi oamenii înarmaţi din jur. Soarele ajunge în sfârşit, pe coasta noastră de deal şi ne unge ca uleiul cald, iar eu închid iar ochii şi-i ascult pe copii şi, după o vreme, când mă trezesc, e linişte şi nori cumulus alunecă pe cerul de un albastru palid. Hoyt are în gură o bucată de tutun pe care

46 Abreviere pentru „Battle Dress Uniforms” (uniforme de luptă, lb. engleză) - (n.trad.).

o mestecă şi pe care o scuipă metodic în ţărâna din jurul lui. Pemble priveşte fix, cu un aer placid, coasta muntelui. Patterson se uită la sat şi confruntă ceea ce vede cu însemnările din carneţelul lui Pemble. Din când în când, un om din sat se uită în direcţia noastră şi apoi îşi mută privirea. E de neconceput că ar putea să ne vadă – chipuri imobile, murdare, într-un haos de pietre şi frunziş – totuşi, trebuie să-mi stăpânesc nevoia de a mă pitula în spatele zidului de piatră. Nicio mişcare: te răsuceşti pe o parte ca să urinezi şi, dacă simţi nevoia să-ţi dezmorţeşti oasele, o faci cu câte un singur membru odată şi foarte încet. Nori cumulus îşi târăsc umbrele peste geometria plană a teraselor şi apoi sus pe dealuri, cei de la OP Dallas fac trageri de încercare cu mitraliera lor de.50 şi soarele pare să zăbovească la miazăzi, după care începe să alunece spre crestele vestice. Culorile devin mai puternice în vale şi, pe la jumătatea după-amiezii, Karingal se contractă înapoi în sine însuşi: turme de capre coborând de pe dealuri şi bătrâni croindu-şi drum de-a curmezişul teraselor, femei şi copii strângându-se pe acoperişuri. La ultimele tonuri albastre ale asfinţitului ne părăsim zidul şi ne furişăm la nord de deal, către un loc sigur. Nu suntem depistaţi, cu excepţia câinilor din vale, care aproape că se sufocă de furie atunci când trecem pe lângă ei în întuneric.

mijlocul după-amiezii şi stăm în umbra unei plase de camuflaj drapată peste curte. N-a mai fost niciun schimb de focuri de câteva săptămâni, iar oamenii devin puţin ciudaţi: disputele sunt mai tăioase, iar în aer pluteşte o tensiune mohorâtă, care nu prevesteşte nimic bun pentru următoarele luni. În aprilie, ar trebui să înceapă sezonul luptelor şi faptul că nu s-a întâmplat încă nimic produce un amestec plin de cruzime între plictiseală şi nelinişte. Dacă oamenii ar fi atacaţi, măcar ar avea ceva de făcut, dar asta

e cea mai rea variantă: numai teroare, fără pic de adrenalină. Un doctor de campanie, aflat în vizită, căruia i se spune Doc Shelke, vorbeşte despre religia hindusă, iar Abdul, translatorul afghan, îl aude din întâmplare.

„Hinduismul este un rahat”, spune el.

Shelke arată ca şi cum ar fi din India. Rămâne calm. „Ultima oară când un interpret a spus ceva de genul ăsta, am terfelit Islamismul până a-nceput să plângă”, zice el.

Era o prostie din partea lui Abdul să susţină aşa ceva, iar el nu vorbeşte engleza suficient de bine încât să poarte o luptă dreaptă sau măcar interesantă. Încercând să omoare altă oră de plictiseală, O’Byrne intervine cu propriile lui păreri asupra religiei. „Nu cred în rai sau iad şi nu vreau o Viaţă de Apoi”, zice el. „Cred că faci ceea ce e bine în timpul vieţii, după care mori. Nu cred în Dumnezeu şi n-am citit niciodată Biblia. Nu cred în rahatul ăsta pentru că *nu vreau*.

O tăcere încurcată. Alt sergent spune ceva irelevant despre o patrulare ce va să vie.

„Ce – conversaţia devine serioasă şi schimbi subiectul?” zice O’Byrne. „Vorbim despre *religie*. Nu poţi purta o discuţie despre religie?”

Iar tăcere. Nimeni nu ştie ce să spună. „Mami l-a lovit pe tati şi apoi tati a lovit-o pe mami”, încearcă un pifan în cele din urmă.

Atmosfera se relaxează când Airborne, un pui de căţel pe care Plutonul al Doilea l-a luat de la soldaţii afghani, se abate prin curte. L-au botezat Airborne pentru că soldaţii care or să le preia locul în iulie – Compania Viper a Primei Divizii de Infanterie – sunt doar infanterişti obişnuiţi, iar ideea era, să li se reamintească inferioritatea de fiecare dată când urmau să cheme căţelul. (A avut un rezultat contrar: mi s-a zis că unul de la Viper l-a dus pe

Airborne la vatra de afară şi l-a împuşcat). De obicei, Airborne îşi face veacul pe lângă bază, lătrând la orice mişcă în afara îngrăditurii, dar cu câteva zile în urmă dispăruse şi în cele din urmă a ajuns la KOP. Cineva l-a legat cu o coardă de 550[47], dar a ros-o cât ai zice peşte şi s-a dus după schimbul următor la Restrepo.

Acum Airborne se plimbă de la un om la altul, morfolindu-le bocancii şi fiind tăvălit în ţărână de către mâini înăsprite. „Te crezi dur, ai?” spune Moreno, înghiontindu-l cu rapiditate de boxer. „Ia-o p-asta, ticălos mic”. Din sala radioului se aude brusc un anunţ: „Fiţi atenţi, au aruncat în Pakistan una de treizeci şi unu şi una de treizeci şi opt”, spune o voce. Toată lumea îşi mută privirea de la Airborne spre cer: treizeci şi unu şi treizeci şi opt sunt bombe. Se presupune că n-ar trebui să aterizeze în alte ţări.

Singurii oameni pe care i-am văzut vreodată rugându-se la Restrepo erau afghani, iar despre religie a venit vorba doar o dată în tot timpul în care m-am aflat acolo. Era o frumoasă seară de primăvară şi noi stăteam în baraca de muniţie, fumând ţigări şi vorbind despre un recent TIC.[48] Oamenii au plecat pe rând, până când am rămas singur cu sergentul Alcántara, care a decis să-mi povestească despre o recentă conversaţie pe care o avusese cu capelanul batalionului. Fulgere de arşiţă luminau în tăcere peste vale şi puteam auzi zgomotele făcute de Apaches, care-şi făceau treaba ceva mai departe spre nord, de-a lungul râului Pech.

„Părinte, în esenţă, Dumnezeu a coborât pe pământ sub forma lui Hristos şi a murit pentru păcatele noastre –

47 Coardă de paraşută.

48 Abreviere pentru „Troops in Contact” (confruntare de trupe, lb. engleză).

da?” a întrebat Al.

Capelanul a încuviinţat din cap.

„Şi a murit în chinuri, dar ştia că o să meargă în Rai – da?”

Capelanul a încuviinţat din nou.

„Atunci cum de e sacrificiul ăsta mai mare decât al unui soldat din vale care *nu ştie* dacă o să meargă în Rai sau nu?”

După spusele lui Al, capelanul n-a avut vreun răspuns util.

Religia îi dă omului suficient curaj să înfrunte ceea ce este copleşitor şi e posibil, ca la Restrepo să fi fost atât de puţină religie pentru că oamenii nu se simţeau deosebit de copleşiţi. (De ce să apelezi la Dumnezeu când poţi chema elicopterele Apache?) Nu-ţi cari bucătarul până acolo sus, doar ca să poată participa la primul lui schimb de focuri, decât dacă eşti aproape sigur că o să se termine cu bine. Însă chiar şi în primele zile, când lucrurile în mod cert *nu* se sfârşeau cu bine, efectul aproape narcotic al unui grup strâns unit ar fi putut face credinţa inutilă. Plutonul *era* credinţă, o cauză mai mare ce, dacă te concentrai cu totul asupra ei, îţi alunga temerile. Era o anestezie care te lăsa să fi conştient de ceea ce se întâmplă, dar ciudat de fatalistă în privinţa rezultatului. Ca soldat, lucrul de care te temeai cel mai mult era să nu faci faţă atunci când camarazii aveau nevoie de tine şi, prin comparaţie, era uşor să mori. Moartea se încheia. Laşitatea dăinuia veşnic.

E greu de studiat eroismul în cazul soldaţilor, pentru că ei pretind invariabil că au procedat aşa cum ar fi făcut orice bun soldat. Printre alte lucruri, eroismul e o negare a sinelui – eşti gata să-ţi pierzi viaţa de dragul altora – aşa că, în acest sens, a vorbi despre cât de brav ai acţionat ar putea fi psihologic contradictoriu, (încearcă să-i spui unei

mame că a dat dovadă de curaj dând fuga în mijlocul traficului ca să-şi salveze copilul). Civilii consideră că soldaţii au un fel de datorie de bază şi că orice vine în plus este „bravură”. Soldaţii văd asta invers: ori îţi faci datoria, ori eşti un laş. Nu există altceva. În 1908, cinci pompieri au murit într-un incendiu din New York. În discursul rostit la înmormântare, şeful lor, Ed Crooker, a avut de spus următoarele despre curajul lor: „Pompierii urmează să-şi piardă viaţa. Atunci când intră în departamentul ăsta, ei fac faţă acestui fapt. Atunci când un om devine pompier, el a făcut deja cel mai mare act de curaj posibil. Ceea ce face după, ţine doar de natura meseriei”.

Nu trebuie să fii soldat ca să simţi strania reconfortare a abordării respective. Curajul pare intimidant şi greu de atins, dar „munca” e pământească şi eminamente realizabilă, un proces colectiv în care fiecare îşi asumă un risc. Treaba mea era jurnalismul, nu războiul, dar se aplicau aceleaşi principii. îmi monitorizam în permanenţă gradul de frică, pentru că nu voiam să rămân stană de piatră la momentul nepotrivit şi să creez o problemă, dar nu s-a întâmplat, iar după câteva astfel de încercări, am simţit cum frica pur şi simplu îmi dispare. Nu că mi-ar fi fost mai puţin teamă de moarte; doar că moartea avea ceva mai mult sens în contextul unei acţiuni de grup din care deveneam încet-încet parte. De regulă, eram mult mai speriat noaptea în cuşeta mea, când îmi permiteam luxul de a mă îngrijora de soarta proprie, decât pe o coastă de deal, unde mi-aş fi făcut griji pentru noi toţi.

Pentru că nu purtam armă, eram mereu distribuit undeva în afara plutonului, dar asta nu însemna că atracţia sa gravitaţională nu mă afecta. Grupul avea o logică şi o forţă care întreceau grijile personale, indiferent ale cui, inclusiv ale mele, iar undeva în acea pierdere de sine putea

fi găsită salvarea de la teribilele griji despre ce ţi se putea întâmpla. Şi era destul de clar că, dacă lucrurile mergeau suficient de rău – şi nu era niciun motiv să crezi că n-ar fi putut să se întâmplediferenţa dintre un jurnalist şi un soldat ar fi devenit irelevantă. Un scenariu în care mă trezeam îndesând Kerlix[49] într-o rană sau ajutând pe cineva să fie târât la loc sigur era cât se poate de plauzibil, iar asta m-a silit să gândesc în feluri în care, de obicei, numai soldaţii trebuie s-o facă. Atunci când Compania Aleasă a fost lovită la Aranas, ei au suferit pierderi de sută la sută în câteva minute, dar împuşcăturile au mai continuat încă trei ore. Ideea că n-aş începe să ajut – sau să lupt – într-o situaţie ca aia, era absurdă.

Ofertele de arme au început la prima mea vizită şi au continuat pe parcursul întregului an. Uneori era o grenadă de mână, ca „să fie la nevoie”. Alteori era oferta de a folosi *240*[50] în timpul următorului contact. („O să-ţi arătăm noi unde să tragi”). Odată i-am zis lui Moreno că, dacă n-aş fi fost însurat, aş fi rămas acolo toate cele cincisprezece luni, iar el a râs şi a spus că, în acest caz, sigur m-ar fi pus să port armă. Ideea de a petrece mai multe perioade lungi de timp la Korengal, fără a împuşca nimic, era la fel de lipsită de sens pentru soldaţi ca şi, să zicem, mersul la bordelul Vicenza ca să rămâi în hol. Armele erau scopul, singurul lucru într-adevăr bun din tot anul ăla, de rahat, iar faptul că reporterii nu le poartă, nu trag cu ele ori nu acceptă foarte generoasele oferte gen „du-te şi curăţă câţiva” cu mitraliera de.50 îi făcea pe soldaţi să clatine din cap. Era greu să le explici că puteai eventual să dai cuiva o cutie cu muniţie, în timpul unui schimb de focuri, ori să tragi pe

49 Feşe sterile.

50 Mitraliera M240 de calibrul 7.62.

furiş 100 de gloanţe cu SAW la poligon, dar, ca jurnalist, unicul lucru pe care *nu puteai* să-l faci era, categoric, să porţi armă. Te-ar fi transformat din observator în combatant şi ai fi pierdut dreptul de a comenta războiul, mai târziu, cu vreun dram de obiectivitate.

Să refuzi o armă era una, dar asta nu însemna că nu puteai şti tot ce era de ştiut despre ele. Într-o după-amiază fierbinte, plictisitoare, de la mijlocul sezonului luptelor de primăvară, sergentul Al a hotărât că Tim şi cu mine ar trebui să fim în stare să încărcăm şi să folosim fiecare armă din avanpost şi să le curăţăm, dacă se blocau. Ne-am dus la baraca afghanilor şi am început cu un AK. Era uşor şi părea derizoriu, de parcă ar fi fost făcut din tinichea, iar Al a spus că nu are recul intern, aşa că toată forţa descărcării îţi izbeşte umărul. Asta îl face extrem de imprecis după primul foc, însă atât de simplu din punct de vedere mecanic, încât nu necesită, practic, niciun fel de întreţinere. Ai putea să-l ascunzi sub o piatră şi să te întorci şase luni mai târziu şi încă ar mai funcţiona.

M4 trage cu gloanţe mult mai mici, ceea ce înseamnă că poţi căra mai multă muniţie la aceeaşi greutate, dar nu are precizie la distanţă şi tinde să se blocheze. De mai multe ori mi s-a întâmplat să văd, în schimburi de focuri, cum soldatul de lângă mine înjura, încercând cu disperare să-şi cureţe arma. SAW era cea mai mică armă cu încărcare din cartuşieră de la Restrepo, cu un design atât de simplu, încât până şi o maimuţă ar fi putut s-o manevreze. Deschizi trapa cutiei de alimentare, introduci cartuşiera, închizi trapa şi tragi piedica; acum eşti gata să tragi 900 de gloanţe pe minut. 240 e aproape la fel, dar mai mare şi mai înceată, iar.50 e încă şi mai mare, o ţeavă în care-ţi poţi vârî degetul mare şi gloanţe de dimensiunea crampoanelor de cale ferată. Cu O, 50 poţi nimeri aproape

orice ai vedea în vale. Se spune că, în timpul războiului din Vietnam, un trăgător american ar fi ataşat o cătare telescopică la arma de.50 şi, cu un singur foc, a dărâmat un curier de pe o bicicletă de la două mile. Este o armă absolut perfectă, ca dovadă, designul său n-a mai fost schimbat semnificativ de la Primul Război Mondial încoace.

Ca reporter, era greu să mă acomodez, psihologic vorbind, cu armele, pentru că erau pretutindeni – nici nu puteai să te aşezi pe marginea patului cuiva fără să dai de vreo grenadă sau M4 – şi deveneau tot mai atrăgătoare odată cu trecerea timpului. Aveau un fel de perfecţiune brutală, care le făcea imposibil de ignorat. Ceea ce voiai *realmente* era să le foloseşti cumva, dar asta era atât de strict interzis, încât îţi lua ceva vreme până să recunoşti măcar, că îţi trecuse prin minte. După care te trezeai încercând să-ţi imaginezi situaţii în care ar fi fost permis, fără evidentele probleme etice. Singura pe care am putut-o inventa implica un scenariu atât de disperat şi de scăpat de sub control – o sută de luptători talibani urcând prin depresiune şi trecând de împrejmuire – încât folosirea unei arme devenea pur şi simplu o chestiune de supravieţuire. Era prea îngrozitor ca să fie de dorit, aşa că nu voiam asta, însă mă trezeam gândindu-mă că, dacă s-ar întâmpla, speram să fiu pregătit.

Este un gând nebunesc şi stânjenitor, dar merită recunoscut. Oameni întregi la minte, de valoare, au fost împinşi să lupte iar şi iar, în vreme ce oricine e interesat de ideea păcii mondiale, ar face bine să ştie exact ce vrea. Nu mă atrăgea neapărat dorinţa de a ucide pe cineva – îmi era cum nu se poate mai limpede – dar era vorba de cealaltă parte a ecuaţiei: protecţia. Apărarea tribului este o idee nebunesc de atrăgătoare şi, odată ce ţi-a trecut prin cap,

nu mai există aproape niciun alt lucru pe care ai prefera să-l faci. Unicul motiv pentru care era cineva în viaţă la Restrepo – ori la Aranas sau la Ranch House ori, mai recent, la Wanat – era, pentru că fiecare om de acolo era dispus să moară apărând locul. În Plutonul al Doilea, Tim şi cu mine eram singurii care beneficiau „gratuit”, ca să spun aşa, de aranjamentul respectiv şi e greu să exagerezi semnificaţia psihologică a acestui lucru. (Odată Tim s-a trezit aruncând muniţie câtorva tipi care erau blocaţi în spatele unui Hesco în timpul unei lupte, dar pentru noi ăsta a fost cel mai apropiat lucru de *acţiunea* concretă). Era o datorie pe care nimeni n-o contabibza, cu excepţia datornicilor.

Apărarea colectivă poate fi atât de atrăgătoare – creând atâta dependenţă, de fapt – încât în cele din urmă devine chiar raţiunea de existenţă a grupului. Cred că aproape fiecare om de la Restrepo nutrea speranţa secretă că inamicul avea să încerce serios să cucerească locul, înainte ca amplasarea forţelor să ia sfârşit. Era cel mai cumplit coşmar al fiecăruia, dar şi speranţa sa cea mai mare, o ultimă demonstraţie a legăturii dintre soldaţi şi a capacităţii lor de luptă. Cu siguranţă erau băieţi care se re-înrolau fiindcă aşa ceva nu se întâmplase încă. După ce oamenii au ajuns înapoi la Vicenza, l-am întrebat pe Bobby Wilson dacă îi era dor de Restrepo măcar puţin.

„Aş zbura acolo cu elicopterul şi mâine”, a spus el. Apoi, aplecându-se spre mine, puţin mai încet: „Cei mai mulţi dintre noi ar face asta”.

3

Săptămâni la rând, nimic în afară de rău-prevestitoarea acumulare de muniţie în vale şi de comandanţii inamici spunând lucruri stranii, misterioase, prin radio. „O să aduc Dişka şi laptele”, a transmis o dată

un comandant, deşi nimeni nu ştia dacă era un mesaj cifrat sau chiar aducea lapte, cu adevărat. Conform discuţiilor pe calea undelor, în vale sunt o duzină de mortiere, muniţie pentru una de 88 mm fără recul şi chiar câteva rachete Katiuşa. În 2000 am trecut printr-un atac cu rachete talibane, cu un grup de luptători tadjici în nord şi n-aş fi vrut să se mai repete vreodată. Rachetele scoteau un şuierat ascuţit, care m-a făcut ani de zile să reacţionez ciudat la ceainice şi frâne de metrou.

Într-o dimineaţă, Patterson conducea o patrulă pe drumul principal şi apoi în sus pe creasta vestică, prin salvie cu miros dulce şi dincolo de o poziţie de luptă inamică plină de cartuşe goale. De acolo puteam vedea peste barierele de protecţie Hesco, direct în Restrepo. Patterson anunţă coordonatele la KOP, astfel încât mortierele s-o nimerească data viitoare când se va trage asupra lor, din direcţia respectivă şi continuăm să urcăm. Ajungem pe o culme cunoscută drept Vârful Unu, pe care americanii şi talibanii o împart mai mult sau mai puţin. „Când suntem acolo sus, e a noastră şi, imediat cum plecăm, e a lor”, spune Mac. Există poziţii de luptă americane pe flancul sudic, spre Yaka Chine şi poziţii talibane pe flancul nordic, spre KOP. Toate sunt pline de gunoaie.

O maimuţă ne priveşte de pe o stâncă, aflată la o distanţă sigură şi cineva spune că, dacă ţine o staţie radio, putem s-o împuşcăm. Ne aşezăm o vreme, uitându-ne spre sud, către Yaka Chine şi, în cele din urmă, coborâm pe un mic platou, unde inamicul şi-a amplasat alte poziţii de luptă. Nu se mişcă nimic în vale, iar noi părăsim platoul şi ne continuăm coborârea de pe creastă, înapoi la Restrepo. Nu e încă miezul zilei când intrăm pe poarta sudică, ne lăsăm echipamentele şi ne scoatem cămăşile. Ne aşezăm

lângă baraca de muniţie, bând Gatorade şi jucându-ne cu Airborne, iar după un timp răsună în vale o bubuitură izolată.

„Construcţie de drumuri”, zice Patterson.

Mă întinsesem deja după vestă şi cască, aşa că mă aşez la loc puţin stânjenit. Se aude încă o bubuitură şi toţi se uită unul la altul. A treia bubuitură.

„Asta nu e construcţie de drumuri”, spune cineva.

Vegas e bombardat şi Dallas e lovit şi KOP începe să încaseze focuri dinspre nord. Mă târăsc până la poziţia LRAS[51], ca să mă uit cum cad proiectile la nord, peste Abas Ghar şi sunt acolo de câteva minute, cu Cantu, când gloanţele încep să şfichiuiască aerul deasupra capetelor noastre. Apare şi Mac lângă noi, cu o 240 şi începe să ciuruiască crestele Donga şi Marastanau, apoi Olsen mai aduce una, ca să lovească crestele sudice şi, în cele din urmă, vin avioanele Bône ca să înceapă bombardamentul. Bône este semnalul radio pentru bombardierele B-l; zboară atât de sus, încât nu le poţi vedea sau auzi, dar un observator ager ar spune ceva de genul „vin bombe” şi atunci ai deveni conştient de un sunet ciudat, diafan şi rapid. Apoi o străfulgerare, un clocot de fum desfăcându-se ca o floare murdară peste vale şi, în sfârşit, zguduitoarea presiune a aerului comprimat te ajunge câteva secunde mai târziu.

Bône aruncă bombe la sud şi est, iar împuşcăturile se opresc şi oamenii se relaxează stând jos, fumând ţigări şi aşteptând să vadă ce se va mai întâmpla. Cei mai mulţi au trecut prin schimbul de focuri fără cămăşi pe ei, iar câţiva nici măcar nu s-au sinchisit să-şi pună căştile ori vestele

51 Abreviere pentru „Range Advance Scout Surveillance System” (Sistem avansat de supraveghere şi cercetare cu rază lungă de acţiune, lb. engl.).

antiglonţ. După o vreme, Lambert îşi vârâ capul prin deschizătură în fosa cu.50 şi zice: „Tocmai au prins o conversaţie radio care spunea «întoarce-te la poziţia ta şi trage din nou»”.

Mac s-a instalat confortabil în spatele barierei din saci de nisip şi nici măcar nu se osteneşte să se ridice. „Aparent nu le-am făcut destule pagube, aşa că mai vor”, zice el. „Îşi vor cele şaptezeci şi două de fecioare[52]”.

Profetul spune că un grup de luptători străini tocmai ajunsese în vale şi comandanţii locali au vrut să le ofere o luptă pe cinste. Iar odată ce străinii îşi epuizează muniţia, vor trebui să plătească localnicii să mai aducă din Pakistan, aşa că există şi un stimul financiar pentru continuarea tragerilor. Uneori, lupta din vale putea să pară un joc lent, ciudat, pe care oricine – inclusiv americanii – îl apreciau prea mult ca să-l sfârşească odată.

O jumătate de oră mai târziu, o altă convulsie de împuşcături baleiază poziţiile americane. Olson ocheşte pe cineva cu 240, pe

Spartan Spur, pot să stau chiar în spatele lui, văd umărul vibrându-i de la recul şi urmăresc trasoarele arcuindu-se şi balansându-se peste depresiune, ca să indice drumul peste creastă. Acum s-a înserat şi oamenii stau în curte, cu chipurile încă brăzdate de praf de la patrulare, vorbind despre TIC. Este cel mai bun lucru care s-a întâmplat de câteva săptămâni încoace şi probabil o să mai fie unul după cel puţin tot atâta timp. Murphy începe să se întrebe cu voce tare pe ce parte a farfuriei se pune linguriţa pentru şerbet la mesele ceremonioase. Este un observator ager şi e încă în priză de la după-amiaza petrecută anunţând corecturi la loviturile cu bombe de o

52 Aluzie la răsplata pe care Coranul le-o promite drept-credincioşilor musulmani în Paradis (n.trad.).

tonă. Provine dintr-o familie înstărită şi a făcut deja greşeala de a le spune celorlalţi că a urmat cursuri de bune maniere.

„Linguriţe de şerbet? îţi baţi joc de mine?” spune Moreno. Moreno a crescut în Beeville, Texas şi a lucrat ca gardian la o închisoare de stat.

„Ca atunci când te duci la country club[53] sau ceva de genul ăsta”, zice Murphy.

„Păi, de ce nu zici aşa!”

Murphy îl ignoră şi povesteşte cum bunicul lui i-a construit un trenuleţ când era copil. Nu se ştie dacă este o încercare prost-gândită de a face impresie, sau o erupţie stranie de sinceritate post-TIC.

„Ei bine, bunicul meu a fost împuşcat într-o ciondăneală dintr-un bar”, zice Moreno. „Cu totul altceva, nu?”

Vise de la Mefloquine[54], întrezăriri nedorite ale psihicului propriu, produse de doctoriile împotriva malariei, pe care le ia toată lumea. Medicul distribuie pastilele în fiecare luni, iar noaptea următoare este întotdeauna cea mai rea. Eu tai pe cineva în jumătate cu fierăstrăul, fără niciun motiv concret; mă sufoc de mâhnire şi remuşcare pentru ceva care s-a petrecut în urmă cu douăzeci şi cinci de ani; mă pregătesc de luptă şi oamenii de lângă mine se uită unul la altul, de parcă şi-ar spune „Asta e, frate, ne vedem de partea cealaltă”. Mă trezesc întotdeauna nemişcat, cu ochii brusc larg deschişi în întuneric. Băieţii care sforăie încetişor în jur şi generatorul duduind ca un puls frenetic. Efectele secundare ale medicamentului includ depresia severă, paranoia,

53 Club select, cu facilităţi sportive şi recreative (n.trad.).

54 Medicament împotriva malariei.

agresivitate, coşmaruri şi insomnie. Întâmplător, luptele au aceleaşi efecte secundare. Adorm la loc şi mă trezesc dimineaţa tensionat şi întors pe dos.

Au mai rămas două luni din staţionarea forţelor, iar oamenii născocesc tot soiul de feluri de a cuantifica asta: numărul de patrule, numărul de rotaţii KOP, numărul zilelor de luni cu Mefloquine. Încep să-şi dea seama că nu vor mai ajunge niciodată pe culmea dealului Honcho şi nici nu vor mai fi paraşutaţi la Abas Ghar. Când coboară la KOP, folosesc laptopurile comune, încercând să-şi găsească prietene pentru când se vor fi întors acasă. Cei care au deja prietene aranjează ca ele să facă stocuri de bere, fripturi şi orice altceva au mai poftit în ultimul an. Oamenii vor zbura până la Baza Aeriană Aviano, vor merge două ore cu autobuzul până la Vicenza, îşi vor preda armele, după care se vor aduna în formaţie pe un teren de paradă numit Hoekstra Field. După demobilizare, sunt liberi să facă orice vor. Beţiile încep imediat şi continuă până la inconştienţă, apoi se reiau oriunde şi oricând îşi revin. Se trezesc în gări şi pe trotuare şi în secţii de poliţie şi, ocazional, în unităţi medicale. În anii trecuţi, un paraşutist beat a fost lovit de un tren şi ucis, iar altul a murit de la o supradoză. Scăpaseră de pericolele luptelor şi au decedat la mică distanţă de barăcile lor din Vicenza.

„O să fiţi ţinuţi minte numai pentru cel din urmă lucru pe care l-aţi făcut”, i-a prevenit Caldwell într-o noapte caldă de primăvară. Urcase până la Restrepo ca să se asigure că oamenii erau pregătiţi pentru întoarcerea acasă şi le-a spus propria-i poveste despre motivul pentru care se lăsase de băut. („Copiii mei erau supăraţi, nevastă-mea nu-mi mai vorbea… Atât i-am zis: «Nu-ţi face griji, s-a rezolvat» şi n-am mai băut niciodată de atunci”).

Odată cu vara au venit şi pacostele gemene căldura

şi plictiseala. O slabă recoltă de grâu crează o penurie temporară de alimente în vale, ceea ce înseamnă că inamicul nu are un surplus de bani peşin cu care să cumpere muniţie. Atacurile se restrâng la unul pe săptămână sau o dată la două săptămâni – deloc suficient pentru a compensa atmosfera generală de rahat a locului. Oamenii dorm cât de târziu pot şi ies târşâindu-şi picioarele din barăcile lor păduchioase, scărpinându-se şi trăgând vânturi. Pe la mijlocul dimineţii sunt peste 38 de grade şi arşiţa are un soi de lentoare sâcâitoare, ce pare în stare să cucerească Restrepo aproape de una singură. Aici este un fel de anti-paradis miraculos: arşiţă şi praf şi tarantule şi muşte şi ioc femei şi ioc apă curentă şi ioc mâncare gătită şi nimic altceva de făcut decât să ucizi şi să aştepţi. E atât de cald, încât oamenii se învârt fără ţintă, în şlapi şi chiloţi, neraşi şi jegoşi. Airborne cu limba scoasă la umbră, cineva care arde rahatul în spate, o briză uşoară umflând plasa de camuflaj şi dispărând, ca un plămân uriaş.

Oamenii nu mai au despre ce să vorbească cam de trei luni, aşa că stau doar, într-o năuceală mută. Într-o zi îl observ pe Bani ieşind din baracă, privind în jur, mormăind şi intrând înapoi pentru încă trei ore de somn. Vine o ploaie de vară, făcând pentru scurt timp aerul să miroasă puternic şi dulce, dar stropii sunt mici şi incisivi ca acele, iar arşiţa rămâne aproape la fel. „Locuiam la 300 de metri deasupra nivelului mării şi găseam scoici în pietrele de pe marginea drumului”, spune O’Byrne într-un târziu. Nu răspunde nimeni cam cinci minute.

„Ai fost vreodată la şcoala militară?” întreabă Murphy în cele din urmă.

„Ei aş, părinţii mei nu-şi puteau permite rahatul ăsta”, spune O’Byrne. „Am fost închis, asta era şcoala mea

militară”.

Plictiseală atât de necruţătoare, încât oamenii speră făţiş să aibă loc un atac. Într-o dimineaţă nebunesc de încinsă, Locotenentul Gillespie trece pe lângă noi bodogănind „Te rog, Doamne, să intrăm într-un schimb de focuri”. Cred că lui Bobby i-a venit până la urmă ideea să ne trimită pe Tim şi pe mine la Darbart, îmbrăcaţi în burkas[55] făcute din steaguri americane. (*Asta* ar fi declanşat cu siguranţă ceva). Toţi lunetiştii americani din zonă ne-ar fi acoperit de pe culmile dealurilor.

„Ciudată imagine”, spune Tim într-un târziu, clătinând din cap.

Bobby este un puşcaş de 240 din Georgia şi prietenul cel mai bun al lui Jones: un negru şi un ţărănoi nereformat din Georgia, hoinărind prin Restrepo căutând harţă, ca o pereche de ţipi duri dintr-un western spaghetti. Bobby are tatuată o explozie solară în jurul unui sfârc şi o cicatrice uriaşă de marcaj în formă de inimă, deasupra celuilalt. Inima e străpunsă de o săgeată. Spune că a intrat în armată fiindcă iubita lui l-a părăsit când era la o beţie, ceea ce l-a făcut să se ducă la altă beţie, ajungând, într-un final, să-şi piardă cunoştinţa pe peluza din faţa casei părinteşti. Când s-a trezit, s-a îmbătat împreună cu tatăl lui, iar apoi Bobby s-a dus la biroul de recrutare şi a încercat să se înroleze la Puşcaşii Marini. Puşcaşii Marini nu l-au luat, aşa că a traversat holul şi s-a înrolat în armată, în schimb.

Lumea lui Bobby era atât de ieşită din comun, că până şi camarazilor săi le era greu să o cuprindă cu mintea. „Doar un morman de gunoi, un ţărănoi mare şi prost”, cum îl descria Jones, doar că nu era chiar aşa:

55 Veşminte lungi şi largi, care lasă doar ochii descoperiţi, purtate de femeile musulmane (lb. arabă) (n.trad.).

mătuşa lui adoptase un copil de culoare şi Bobby – lent la vorbă, dar neruşinat, cu gură spurcată – era unul dintre cei mai isteţi şi mai capabili ţipi din toată compania. Într-o zi, generatorul nu pornea şi Bobby i-a zis lui O'Byrne să-i tragă un şut la mijlocul unei laturi, chiar deasupra filtrului de carburant. Maşinăria a pornit imediat. „Avea «cunoştinţe bărbăteşti», ca să zic aşa", mi-a spus O'Byrne. „Era cam necioplit, dar ştia tot ce-i trebuie unui bărbat ca să se descurce pe lumea asta".

Şpilul ca să-l înţelegi pe Bobby consta în a pricepe că el ştia atât de clar cine era, încât putea, de exemplu, să se dezlănţuie în cele mai sfruntate aberaţii rasiste, fără să pară un bigot. (Poate că era felul lui de a-şi bate joc de cei care într-adevăr vorbeau aşa), înaintea staţionării noastre, Bobby a zis nişte chestii de neiertat unui poliţist militar de culoare, ce încerca să-l aresteze pentru beţie şi tulburarea ordinii, însă trebuia să pui în balanţă faptul că singurul negru din pluton era cel mai bun prieten al lui. Problema era autoritatea, nu rasa, dar trebuia să-l cunoşti destul de bine pe Bobby ca măcar să te sinchiseşti suficient încât să înţelegi asta. „Nu-i rasist nici cât negru sub unghie", spunea Jones. „Zi-mi «cioroi» când e Bobby prin preajmă şi m-aş mira să te pot lovi primul".

Erau o grămadă de tipi în pluton la fel de curajoşi ca Bobby, însă niciunul nu emana exact acelaşi aer de pură *nepăsare*. Stătea picior peste picior în spatele mitralierei 240, degetele butucănoase încăpând cu greu în garda trăgaciului, rânjind ca un diavol care de-abia aşteaptă să intre în acţiune. Asta făcea să i se ierte multe din celelalte faţete, mai confuze, ale caracterului său. Bobby practica un soi de sexualitate generalizată, fără prea multe discriminări şi, pe măsură ce lunile treceau, asta se manifesta în tot mai multe feluri stranii. Dobora un om

prinzându-l iute în cravaşă şi crea un fel de senzaţie de violare gen curte de închisoare, fără să întreacă propriu-zis limita. Avea membre groase şi o putere nebunească, de muncitor agricol, iar când făcea echipă cu Jones – adică mai tot timpul – ai fi avut nevoie de o jumătate de grupă ca să te aperi. La urma urmei, mă făcea să mă gândesc că, dacă lipseşti oamenii de compania femeilor prea multă vreme şi apoi închizi robinetul de adrenalină al luptelor grele, lucrurile puteau să nu capete o întorsătură sexuală, dar cu siguranţă urmau să devină ciudate.

Şi ciudat era: pantomime stranii de violare a bărbaţilor şi strădanii de dominare şi apropouri de giurgiuleli groteşti, ce ar fi avut sens doar într-un loc în care orice altă formă de distracţie ar fi fost demult epuizată. Bobby nu era homosexual, aşa cum nu era nici rasist, însă un an pe o culme de deal făcea, cumva, o necesitate psihologică din a pretinde contrariul. Şi oricum, nu era homo: era numai atât de hipersexual, încât genul nu mai avea importanţă. Cineva îl întrebase odată pe Bobby dacă, lăsând gluma deoparte, ar fi făcut realmente amor cu un bărbat aici sus. „Fireşte”, a spus Bobby. „Ar fi homo să nu”.

„Homo să *nu-i*” a întrebat O’Byrne. „Ce naiba înseamnă asta?”

Bobby s-a lansat într-o teorie cum că bărbaţii „adevăraţi” au nevoie de sex indiferent ce se întâmplă, aşa că alegerea abstinenţei putea însemna doar că nu eşti un bărbat adevărat. *Cu cine* faci amor contează mult mai puţin. Băieţii ştiau că e lipsit de sens – Bobby era sclipitor într-un mod ciudat – dar nimeni nu putea să formuleze limpede un contra-argument. Cu cât erau mai rare luptele, cu atât deveneau lucrurile mai ciudate, până când oamenii au început să umble literalmente câte doi, pentru

eventualitatea în care s-ar fi întâlnit cu Bobby şi cu Jones. „Odată şi odată, tâmpenia asta o să meargă prea departe şi cineva o să fie violat de-adevăratelea”, mi-a zis O’Byrne într-o noapte. „Adică literalmente *violat*. N-or să ştie unde să se oprească şi atunci o să fie prea târziu”.

Bobby mi-a spus că, după staţionare, plănuia să-şi viziteze nevasta şi să cumpere o motocicletă, pe care s-o conducă apoi spre sud, până în Mexic. Urma să-şi trăiască un vis gen „la sud de graniţă” pentru un timp, după care să decidă dacă să dispară complet sau să se întoarcă acasă. Ultima dată când am auzit de el era la Fort Bragg, sfidând prejudecăţi la Airborne 82.

Trec prin Bagram la sfârşitul lui mai, când încep să sosească primele unităţi de înlocuire. Sunt blocat la un zbor pentru care trebuie să te prezinţi la terminal la patru dimineaţa, când cerul începe să se lumineze. O duzină de soldaţi urmăresc NASCAR1 pe un mare ecran plat, iar încăperea se umple încet cu şi mai mulţi oameni în uniforme curate, care poartă arme noi. Se îndreaptă spre baze militare din est şi sud şi par cu zece ani mai tineri decât cei pe care urmează să-i schimbe. Sunt infanterişti, rostul suprem al chestiei ăsteia, partea cea mai uşor de înlocuit al întregului spectacol mortal. (Cu doi ani mai devreme, circula o poveste despre un pilot MEDEVAC, care a ignorat ordinele directe, şi-a închis staţia radio şi a aterizat în mijlocul unui câmp de luptă, pentru a lua un soldat rănit. Omul a scăpat teafăr, dar incidentul a dat unora dintre soldaţi senzaţia că, dacă forţele armate erau nevoite să aleagă între un pifan şi un Black Hawk, probabil că ar alege elicopterul). În mod pervers, oamenii se mândresc cu asta, cultivă un anume dispreţ faţă de oricare alţii care o duc mai bine, adică aproape toată lumea. Infanteriştii cară mai mult, mănâncă mai prost, mor mai

repede, dorm mai puţin şi simt ameninţaţi de mai multe pericole. Dar ei sunt soldaţii autentici, singurii care poartă ceea ce poate fi considerat „război”, în sensul clasic al cuvântului şi toată lumea o ştie. Odată am întrebat pe cineva din Plutonul al Doilea de ce pifanii de pe linia frontului nu sunt mai admiraţi.

Competiţie americană de curse auto (n.trad.).

„Pur şi simplu pentru că toţi ne consideră proşti”, a răspuns omul.

„Dar voi duceţi toate luptele”.

„Mda”, a zis el, „exact”.

La est, mi se spune, balanţa războiului înclină uşor către ameliorare. Kunar este acum un loc atât de periculos pentru insurgenţi, încât plăţile în bani peşin pentru luptele de acolo au ajuns de la cinci dolari pe zi, de persoană, la zece. Procentul de „Identifică şi acţionează” – în care inamicul e depistat şi anihilat înainte să poată ataca – a crescut de la patru la sută din confruntări, la aproape jumătate. Camioanele Companiei de Luptă au lovit un IED la nord de Korengal, însă nimeni nu a fost rănit, iar talibanii au scris cu vopsea numere de mobil pakistaneze pe stânci, încercând să recruteze luptători. Un lunetist a nimerit sistemul de supraveghere la distanţă LRAS, iar un bătrân şi un băiat de cincisprezece ani, care lucrau la KOP, au fost prinşi şi li s-a tăiat beregata la câteva sute de iarzi în afara îngrăditurii. Oamenii din bază i-au putut auzi ţipând când erau ucişi. Cei de la Relaţii Publice ar spune că talibanii devin mai brutali pentru că pierd războiul, dar aproape tot restul lumii va spune că au fost brutali de la bun început şi că nu pierd nimic.

Prind o cursă spre Blessing, de unde zbor la Korengal cu un Chinook plin cu soldaţi din Compania Aleasă. Vor sta în vale câteva zile, ca să-i suplinească pe aceia din

Compania de luptă care se duc la „odihnă şi refacere”. Al. Treilea Pluton plănuieşte o operaţiune dis-de-dimineaţă pentru curăţarea localităţii Marastanau, de peste vale, iar locotenentul mă invită să-i însoţesc, dar îl refuz, ca să pot dormi o noapte întreagă. Suntem treziţi de focuri de armă oricum: Al. Treilea Pluton, lovit din trei direcţii şi ţintuit în spatele unui zid de piatră, cu focuri de armă trase dinspre creste şi mitralierele americane de.50 şuierând strident pe deasupra capetelor oamenilor, în direcţia inversă. Lupta ţine o oră, trasoare de fosfor alb luminând şi arcuindu-se peste flancurile muntoase, ca nişte enormi păianjeni albi. Apar elicopterele Apache şi avioanele A-IO[56], fac ceva treabă şi, în cele din urmă, se termină, iar toată lumea se târăşte înapoi în obscuritatea plină de muşte a barăcilor, ca să mai prindă câteva ore de somn.

La câteva zile după venirea mea, Kearney organizează o shura de bătrâni din vale, iar guvernatorul provinciei vine cu un zbor special pentru asta. Întâlnirea începe, într-un mod care, trebuie să fi fost incredibil pentru localnici: o tânără americancă din USAID[57], vorbind în Pashto[58] despre planurile pentru vale. După asta, guvernatorul ţine un discurs înflăcărat despre ce ar putea deveni regiunea, dacă localnicii ar înceta să lupte şi ar accepta autoritatea guvernamentală. Poartă un costum cu vestă şi e posibil să fie primul costum cu vestă pe care, localnicii să-l fi văzut vreodată. Când termină, un tânăr se ridică, cu ochii lucind de ură şi spune că americanii au lansat o bombă asupra casei fratelui său din Kalaygal, ucigând treisprezece persoane. „Dacă americanii nu pot

56 Avion bi-motor cu reacţie pentru atac la sol (n.trad.).

57 Agenţia naţională americană pentru ajutorare (n.trad.).

58 Limba vorbită de etnicii Pashtun din Afganistan şi Pakistan (n.trad.).

aduce pacea cu armele şi bombele lor, atunci să plece din vale”, strigă el. „Altfel o să fie jihad!”[59]

Guvernatorul nu e de acord. „Am făcut jihad şi am pierdut familii”, zice el. „Dar talibanii trag în soldaţii afghani. De ce? Ei sunt tot musulmani. Dacă nu eşti suficient de bărbat ca să-i ţii pe talibani departe de vale, atunci îmi pare rău, o să fii bombardat”.

Vreme de un minut, tânărul este prea şocat ca să răspundă. Apoi se aude o bruscă răpăială de împuşcături dinspre josul văii şi Kearney iese grăbit din încăpere ca să dirijeze mortierele. Al

Doilea Pluton a fost lovit pe când se întorcea de la Loy Kalay şi ţintuit în câmp deschis, chiar lângă bază. Reuşeşte să ajungă la îngrăditură sub o adevărată perdea de explozive puternice, iar shura continuă din inerţie, în bubuiturile exploziilor şi ale tirurilor de A-10. După cam o oră, bătrânii se strâng laolaltă şi pleacă înapoi pe poarta principală, iar Tim şi cu mine ne alăturăm schimbului care se îndreaptă spre Restrepo.

Pătrundem prin poarta sudică după-amiaza târziu şi ne lăsăm raniţele în faţa barăcii Primei Grupe. Nu s-a schimbat nimic, exceptând faptul că Airborne e acum suficient de mare ca să meargă în patrulare. Am venit pe culmea dealului ăsta de aproape un an şi, spre mirarea mea, locul a început să aibă un uşor aer de acasă.

4

Cafeaua era o problemă la Restrepo, pentru că nimeni nu bea cafea, aşa că erai mai mult sau mai puţin pe cont propriu în privinţa asta. Unele MRE includ pachete cu cafea, lapte praf şi zahăr, dar întotdeauna mi s-a părut greu de ţinut minte care anume erau – spre deosebire de

59 Război sfânt, derivat de la „jahada” (străduinţă, în lb. arabă) (n.trad.).

să zicem, cele cu amestec pentru ceai sau cidru – şi asta însemna să scormoneşti prin gunoi ca să găseşti suficiente ingrediente pentru o ceaşcă plină. Odată ce preţioasele prafuri erau la îndemână, mergeam la centrul de comandă şi goleam o sticlă de apă în oala electrică şi o băgăm în priză. Centrul de comandă era un bunker întunecat şi sigur, aflat lângă patul de campanie al lui Gillespie, unde erau depozitate staţiile radio şi, de obicei, era atât de puţină lumină, încât trebuia să bâjbâi ca să găsesc oala electrică.

Câtă vreme se încălzea apa, îmi căutam un loc în care să stau. Aproape totul era inconfortabil la Restrepo – exista un scaun, dar era aproape permanent ocupat, sacii de nisip erau tari ca pietrele, iar pe lada de Javelin[60] rotundă, din plastic, de lângă baraca Primei Grupe îţi amorţea fundul în câteva minute – dar era important să găseşti unde să stai. Aveai doar o ceaşcă de cafea pe zi şi, luând în consideraţie ceea ce *nu* se găseşte la Restrepo, ceaşca respectivă era cam singurul lucru plăcut care ţi se putea întâmpla până ajungeai acasă. îmi plăcea să-mi beau cafeaua stând jos, rezemat de Hesco, sub poziţia SAW spre sud. Nimic răzleţ nu te putea lovi acolo şi erai în curte, cu vedere la nordul văii. În faţa mea era un morman de saci de nisip, care susţineau un stâlp din fibră de sticlă pentru plasa de camuflaj şi puteam să-mi proptesc picioarele pe sacii de nisip şi să-mi folosesc genunchii drept suport pentru scris. Plasa fragmenta razele directe de soare, făcând ca lucrurile să capete un aer pestriţ, inegal, ce te putea ameţi dacă priveai prea mult umbrele.

De obicei îmi făceam cafeaua pe la mijlocul dimineţii, apoi mă instalam în locul obişnuit ca să lucrez la

60 Rachetă anti-tanc FGM-148.

însemnările mele, dar, într-o dimineaţă, Gillespie trimite o patrulă la Obenau şi nu ne întoarcem până la amiază. Când trecem dincolo de îngrăditură, Profetul ne anunţă că suntem pe cale să fim loviţi. De câteva săptămâni am tot primit informaţii despre-muniţie adunată în vale – obuze de mortiere, rachete, lăzi de gloanţe pentru Dişka – genul de lucruri pe care le-ai folosi împotriva unei poziţii fortificate şi nu împotriva unor infanterişti. Se presupune că atacul se va întâmpla pe la 12: 30, însă ora cu pricina trece fără nicio împuşcătură, iar oamenii se scufundă la loc în transa lor, în care totul se mişcă în ralanti din pricina arşiţei. Este una din acele după-amiezi moarte din Korengal, în care nimic nu clinteşte şi de-abia găseşti forţa de a-ţi alunga muştele de pe faţă. îmi amestec cafeaua şi mă instalez în locul meu, ca să vorbesc cu Gillespie. Richardson se spală pe dinţi. Câţiva soldaţi afghani stau lângă baraca de muniţie. Cei mai mulţi americani s-au lungit pe paturile lor de campanie. Airborne doarme la umbră, lângă mocirla făcută de rezervorul portabil de apă.

Tocmai ridic cana la gură pentru o primă înghiţitură, când aerul din jurul nostru se comprimă cu un „WHUMP!”. Gillespie şi cu mine ne uităm unul la altul – ar putea fi? apoi vine o rafală de mici pocnituri dezgustătoare şi inevitabilul sunet staccato în depărtare. Acea primă şarjă, aflu mai târziu, a lovit turnul de pază şi a smuls aşchii din placaj la câţiva centimetri de capul lui Pemble. Richardson ajunge la SAW atât de repede, încât e nevoit să scuipe ultimul rest de pastă de dinţi, între rafale. Gillespie sare-n picioare şi aleargă în camera staţiei radio, iar pretutindeni oamenii îşi înşfacă vestele şi fug să-şi ocupe poziţiile. Cana mea de cafea e răsturnată aproape imediat. îl aud pe Kearney strigând prin radio „TOATE UNITĂŢILE DE LUPTĂ! AICI E LUPTA-ŞASE. VORBEAM AICI DESPRE

TIC. SE TRAGE ÎN KOP INDIRECT, TERMINAT”.

„Indirect” înseamnă mortiere. Proiectilele simt trase în aer dintr-un tub şi cad de sus, aşa că e greu să te fereşti de ele. (Simt şi greu de suprimat, fiindcă, spre deosebire de puşti, mortierele pot fi complet ascunse vederii în spatele unei creste. Trăgătorul are nevoie doar de un observator care să-i indice corecţiile pentru a lovi ţinta). KOP este, în fond, Nava-amiral şi fără ea, niciun avanpost din vale nu ar putea fi apărat. Sarcina avanposturilor este să protejeze KOP de atacuri, astfel încât, la rându-i, KOP să poată sprijini avanposturile. Încep să cadă obuze şi grenade, explodând la impactul cu fortificaţiile noastre şi se trage asupră-ne din trei direcţii diferite de la sud. Gillespie e afară la baraca de muniţie, încercând să vadă de unde vin grenadele şi strigând în staţia lui, iar afghanii stau refractari şi confuzi şi americanii fug spre armele lor, fără cămăşi şi răcnind fioros. În răgazuri, îşi îndeasă-n falei gumă de mestecat sau îşi aprind ţigări. Olson trage cu.50, alternând rafalele cu Jones, care e mai sus, cu.240, iar Pemble s-a înfuriat atât de rău că fusese cât pe-aci să fie ucis, încât goleşte o cutie întreagă de grenade, pe care le aruncă una după alta în crestele dinspre sud.

Înfruntarea ţine zece sau cincisprezece minute şi apoi apar A-10, care plonjează oblic. Nouăzeci de gloanţe pe secundă, de mărimea unei cutii de bere, despicând flancurile muntoase cu un zgomot de parcă s-ar sfâşia cerul. Oamenii se uită în sus şi chiuie când îl aud, o pedeapsă atât de categorică de parcă ar veni direct de la Dumnezeu.

Într-o noapte, câteva săptămâni mai târziu, stau pe baraca de muniţie, ascultând maimuţele de pe piscuri. O inversiune de temperatură a umplut valea de ceaţă, o ceaţă argintie în lumina lunii şi aproape lichidă. Airborne

doarme, dar îşi ridică mereu capul care să mârâie la vreo ameninţare aflată la o distanţă imposibilă, mai jos de noi, în vale. A fost o mare luptă la graniţa cu Pakistanul, iar avioanele F-15 şi F-16 au patrulat deasupra capetelor noastre toată seara, căutând oameni de ucis. O'Byme se aţine pe afară şi începem să vorbim. E ras în cap, însă praful se lipeşte de tuleie, aşa că poţi vedea unde ar trebui să-i fie părul. Spune că a semnat un contract cu armata care aproape că a expirat şi că încearcă să-şi dea seama dacă să se re-înroleze sau nu.

„Lupta dă aşa un puseu de adrenalină", zice el. „Mi-e teamă că o să caut asta când mă-ntorc acasă şi, dacă n-o să găsesc, o să-ncep să beau şi să dau de bucluc. Cei de acasă cred că bem din cauza lucrurilor rele, dar nu-i adevărat... bem fiindcă ducem dorul lucrurilor bune".

O'Byrne e îngrijorat şi de faptul că e singur. De doi ani n-a fost mai departe de-o azvârlitură de băţ de camarazii lui din pluton şi nu-şi dă seama cum va reacţiona la singurătate. N-a trebuit vreodată să-şi ia o slujbă, să găsească un apartament ori să stabilească o consultaţie la medic, pentru că armata a făcut întotdeauna lucrurile astea pentru el. Tot ce a trebuit să facă a fost să lupte. Şi se pricepe la asta, aşa că îi provoacă mai puţină nelinişte condusul unei patrule pe 1705, decât, să zicem, mutatul la Boston şi găsirea unui apartament şi a unei slujbe. Nu prea are „şcoala vieţii", aşa cum o înţeleg civilii; pentru el, şcoala vieţii literalmente te menţine în viaţă. Este mult mai simplă şi mai riguroasă decât cea de acasă, „în Korengal, aproape orice problemă poate fi rezolvată dacă devii violent mai rapid decât celălalt tip", mi-a zis O'Byrne. „Fă asta acasă şi n-o să mai fie la fel de bine".

Este un mod de viaţă tensionat, dar, odată ce ţi-a intrat în sânge, aproape orice altceva pare plictisitor.

O’Byrne ştie bine: când se plictiseşte, începe să bea şi să se încaiere, iar atunci e doar o chestiune de timp până să revină în sistem. Dacă e aşa, ar putea la fel de bine să *stea* în sistem – unul mai bun – şi chiar să avanseze. îi sugerez câteva ocupaţii civile care produc ceva adrenalină – ghid de excursii în sălbăticie, pompier – dar amândoi ştim că nu se compară. Suntem într-unul din cele mai expuse avanposturi din întreaga armată americană, şi el e întors pe dos fiindcă n-a mai fost o luptă ca lumea, de o săptămână. Cum să-l aduci pe un tip ca ăsta înapoi în lume?

Civililor nu le place să recunoască faptul că unul dintre cele mai traumatizante lucruri legate de luptă este să fii nevoit să renunţi la ea. Războiul este atât de evident rău şi greşit, încât ideea că ar putea fi ceva bun în el pare aproape un sacrilegiu. Totuşi, de-a lungul istoriei, oameni ca Mac, Rice şi O’Byrne s-au trezit, la întoarcerea acasă, că duc cu disperare lipsa a ceea ce ar fi trebuit să fie cea mai rea experienţă din viaţa lor. Pentru un luptător veteran, lumea civilă pare frivolă şi neinteresantă, cu o mizăprea neînsemnată şi cu persoane nepotrivite la putere. Oamenii ăştia se întorceau acasă şi se trezeau rapid ocărâţi de un maior din spatele frontului, care nu văzuse nicio luptă, sau contrazişi de prietenele lor, în legătură cu vreo chestiune domestică pe care nici măcar n-o înţelegeau. Când oamenii spun că le lipseşte lupta, nu înseamnă că şi-ar dori să fie din nou ţinta împuşcăturilor – ar trebui să fii nebun – ci că ar vrea să facă din nou parte dintr-o lume în care totul e important şi nimic nu e de la sine înţeles. Duc lipsa lumii în care relaţiile umane sunt guvernate în totalitate de faptul că te poţi baza pe altcineva în chestiuni de viaţă şi de moarte.

Este un standard atât de pur şi de clar, încât în

război, oamenii se pot transforma complet. Acasă poţi fi oricum timid, urât, bogat, sărac, nepopular – şi nu va conta, pentru că într-un schimb de focuri nu are consecinţe şi deci nu are importanţă, punct. Singurul lucru care contează este gradul de devotament faţă de restul grupului, iar asta e imposibil de mimat. De aceea oamenii spun lucruri atât de vulgare despre surorile şi mamele celorlalţi. Este încă un mod de a demonstra că nimic nu poate desface legătura dintre ei; este încă un mod de a demonstra că nu sunt singuri în pustie.

Războiul este o vorbă mare şi cuprinzătoare, care introduce în conversaţie suferinţa umană, dar lupta este altceva. Lupta este jocul mai mic, de care se îndrăgostesc tinerii, şi orice soluţie la problemele umanităţii legate de război va trebui să ţină seama de psihicul acestor tineri. Dintr-un motiv oarecare, există o profundă şi misterioasă satisfacţie în acordul reciproc de a proteja altă persoană cu preţul propriei vieţi şi lupta este, teoretic, singura situaţie în care acest lucru se petrece cu regularitate. Aceste costişe de marnă fărâmicioasă şi ilice îi fac pe aceşti bărbaţi să se simtă, nu doar cât se poate de vii – asta o poţi obţine şi făcând salturi cu paraşuta – ci şi, folosiţi la maximum. Cât se poate de utili. Cu mintea limpede, siguri de ei şi cu un scop precis. Dacă tinerii ar putea simţi starea asta acasă, nimeni n-ar mai vrea să se ducă vreodată la război, însă nu pot. Aşa că sergentul Brendan O’Byrne stă aici, cu o lună înainte de sfârşitul staţionării, gândindu-se foarte serios să se reînroleze.

„O singură dată m-am rugat în Afghanistan”, mi-a scris O’Byme după ce totul s-a sfârşit. „S-a întâmplat atunci când s-a tras în Restrepo şi m-am rugat ălui de Sus să-i salveze viaţa. Dar Dumnezeu, Allah, Iehova, Zeus sau oricine altcineva, pe care l-ai putea numi Dumnezeu, nu se

afla în valea aia. Lupta e jocul dracului. Dumnezeu nu voia să fie părtaş. De asta rugăciunile noastre n-au primit răspuns: singurul care asculta era Satana”.

În noiembrie 1943, zece companii de puşcaşi din Prima Divizie de Infanterie au ajuns în Anglia ca să se pregătească pentru invadarea Franţei ocupate de nazişti. Oamenii luptaseră în nordul Africii şi în Italia, iar acum, veniseră hotărâţi să fie vârful de lance al celei mai mari şi decisive acţiuni din cel de-al doilea război mondial. (Puşcaşii trecuseră prin atâtea lupte, încât începuse să circule un refren acid: „Armata e compusă din Prima Divizie de Infanterie şi opt milioane de rezervişti”). În vreme ce se pregăteau pentru invadare, li s-a cerut să completeze chestionare făcute de Sectorul de Cercetare Militară, o entitate nou creată. Scopul studiului era să determine dacă atitudinea mentală a soldaţilor poate fi un indicator al performanţei militare viitoare. Chestionare asemănătoare fuseseră date şi noilor recruţi, care tocmai sosiseră din Statele Unite – „cireşele”, cum erau cunoscuţi încă de atunci.

Câteva luni mai târziu, aceşti puşcaşi se năpusteau în rafalele de artilerie şi mitralieră care arau plajele Normandiei, cucereau poziţiile germane şi, în cele din urmă, eliberau Parisul. Pierderile luptelor din acele luni au fost de aproximativ 60 la sută şi chiar mai mari în rândul ofiţerilor. Însă, ceea ce îi interesa pe sociologii Sectorului de Cercetare, erau pierderile *din afara* luptelor – oamenii care-şi pierdeau minţile din traume şi temeri. În medie, la fiecare patru militari seceraţi de gloanţe era înlăturat unul din câmpul de luptă, din motive psihologice. Astfel de pierderi variau de la o imitate la alta şi se considera că reflectă îndeaproape capacitatea de luptă a grupurilor respective. Armata voia să ştie dacă acea capacitate se

putea determina *dinainte*, doar prin punerea de întrebări.

Aşa cum s-a dovedit, se putea. Sectorul de Cercetare – care şi-a publicat mai apoi rezultatele într-un volum clasic, intitulat *Soldatul american*: *lupta şi urmările sale*, editat de sociologul Samuel Stouffer – a descoperit că, în zece din douăsprezece regimente, companiile cu atitudini slabe erau mult mai predispuse decât celelalte să înregistreze pierderi în afara luptelor. Stouffer a calculat că, şansa ca acest lucru să se producă aleatoriu, cu niciun fel de legătură statistică între cei doi factori, era mai mică de 2 la sută. Studiul a continuat, chestionar după chestionar, încercând să extragă din minţile a mii de soldaţi ce anume le permitea să funcţioneze într-un mediu atât de cumplit şi de derutant ca lupta modernă. În condiţiile în care toţi ceilalţi factori au aceeaşi pondere, unii oameni devin militari mai buni decât alţii, iar unele unităţi se comportă mai bine ca altele. Însuşirile care-i diferenţiază pe oamenii respectivi şi pe unităţile acelea ar putea fi numite Sfântul Graal al psihologiei de luptă. Ar putea fi considerate fundamentul a ceea ce lumea numeşte în mod impropriu „curaj”.

Un studiu israelian din 1973, din perioada Războiului de Yom Kippur, a descoperit că militarii performanţi erau mai inteligenţi, mai „masculini”, mai maturi din punct de vedere social şi mai stabili emoţional decât bărbatul mediu. Mai mult, scufundătorii de atac, care prezentaseră probleme comportamentale în cadrul comunităţilor din kibbutz-uri conduse după reguli stricte, deveneau luptători mult mai buni decât scufundătorii „conformişti”, care nu dădeau niciodată de bucluc. La celălalt capăt al spectrului, opt din zece oameni care suferiseră prăbuşiri psihologice în luptă aveau probleme acasă: o soţie însărcinată, o criză financiară, un recent deces în familie. Acele prăbuşiri erau

provocate, cel mai probabil, nu de o întâlnire cu moartea, cum ar fi fost de aşteptat, ci de moartea în luptă a unui prieten. Era perfect adevărat şi la Restrepo. Aproape fiecare om scăpase de la moarte ca prin urechile acului, dar despre acele traume nu se discuta aproape niciodată. Mai degrabă pierderile suferite de unitate erau cele care persistau în mintea oamenilor. Singura dată când am văzut acolo, un bărbat plângând a fost, când l-am întrebat pe Pemble dacă era bucuros că avanpostul fusese botezat după Doc Restrepo. Pemble a dat din cap, a încercat să răspundă şi apoi şi-a acoperit faţa cu mâinile.

Cortez era un alt camarad afectat de pierderea lui Restrepo. „Moartea lui ne-a picat cam greu", mi-a spus el, luni bune după aceea, cu tipica subestimare. „Îl iubeam ca pe un frate. îl consideram realmente un frate mai mare şi, după ce a căzut, a fost o vreme când nu-mi păsa dacă eram împuşcat sau dacă muream acolo. Alergam în spaţiu deschis şi nu-mi păsa, eram certat de un şef de echipă şi nu-mi păsa. Nu mi-era frică, sincer, dar pur şi simplu nu-mi păsa. Nu-mi păsa dacă muream sau nu".

În cele din urmă, cineva i-a demonstrat lui Cortez că, dacă era lovit, cineva ar fi trebuit să alerge printre gloanţe ca să-l salveze, iar ideea că unul dintre fraţii săi ar fi putut fi ucis din cauza lui a fost suficient ca să-l oprească. Totuşi, reacţia lui trimite la o ironie a psihologiei de luptă – dezavantajul care decurge logic din eroism. Dacă eşti dispus să-ţi rişti viaţa pentru o altă persoană, atunci moartea ei va fi mult mai supărătoare decât perspectiva propriei tale morţi, iar luptele intense pot paraliza o întreagă unitate din cauza durerii resimţite. Lupta este o treabă atât de presantă, totuşi, încât cei mai mulţi oameni pur şi simplu amână problemele psihologice pentru mai târziu. „Un puşcaş obosit, înfrigurat şi plin de noroi merge

înainte, cu uscăciunea amară a fricii în gură, în rafalele de mortiere şi mitraliere ale unui inamic hotărât", scria Stouffer în *Soldatul american*. „E nevoie de o imensă mobilizare psihologică pentru a determina pe cineva să facă asta, nu doar o dată, ci de multe ori. În luptă, cu siguranţă, mai mult decât oriunde altundeva, ar trebui să putem observa determinări comportamentale extrem de semnificative".

Câteva dintre aceste determinări comportamentale – precum voinţa de a risca – par să figureze disproporţionat în caracterul bărbaţilor tineri. Anual, ei mor în accidente şi omucideri, în coeficient de 106 la 100.000, aproximativ de cinci ori mai mult decât coeficientul femeilor tinere. Statistic, este de şase ori mai periculos să petreci un an ca bărbat tânăr în America, decât ca poliţist sau pompier şi incomparabil mai periculos decât să fii trimis timp de un an la o mare bază militară din Afghanistan. Ar trebui să te duci la o bază îndepărtată, precum KOP sau Camp Blessing, ca să găseşti un nivel de risc care să-l întreacă pe acela de a fi pur şi simplu un adolescent de sex masculin, acasă.

Totuşi, lupta nu este doar o chestiune de risc este şi o chestiune de stăpânire. Mecanismul neurologic de bază care determină mamiferele să facă diverse lucruri se numeşte sistemul de recompensare prin dopamină. Dopamina este un neurotransmiţător care are un efect similar cocainei asupra creierului şi este produs atunci când o persoană câştigă un joc sau rezolvă o problemă ori reuşeşte o sarcină dificilă. Sistemul de recompensare prin dopamină există la ambele sexe, însă e mai puternic la bărbaţi şi, în consecinţă, bărbaţii sunt mai înclinaţi să se implice obsesiv în chestiuni ca vânătoarea, jocurile de noroc, jocurile pe calculator şi războiul. Atunci când

oamenii din Plutonul al Doilea se posomorau prin avanpost, sperând să aibă loc un schimb de focuri, era fiindcă, printre altele, nu-şi primeau doza obişnuită de endorfine şi dopamină. Jucau atunci jocuri video. Femeile pot stăpâni aceste însuşiri fără ca, în creierul lor, centrii plăcerii – în special centrul mezocorticolimbic – să se activeze de parcă tocmai ar fi prizat o linie de cocaină.

Una dintre caracteristicile seducătoare ale luptei şi ale altor jocuri intense este faptul că simt atât de complexe, încât nu-i chip să le prezici rezultatul. Asta înseamnă, că orice oaste de strânsură, indiferent cât de mică şi de prost echipată e, poate, cel puţin teoretic, să înfrângă o forţă superioară, dacă luptă suficient de bine. Lupta începe ca o problemă de matematică bine structurată, care implică traiectorii şi unghiuri, dar se degradează rapid într-un soi de farsă violentă, iar arbitrarul farsei respective poate conduce la rezultate stranii. „Fiecare acţiune produce o contra-reacţie din partea inamicului”, scria un corespondent american pe nume Jack Belden despre luptele din cel de-al doilea război mondial. (Observaţiile lui Belden erau atât de pătrunzătoare, încât el a fost citat în *Soldatul american*). „Miile de acţiuni încrucişate aruncă în aer milioane de mici fricţiuni, accidente şi şanse, de la care emană o ceaţă atotcuprinzătoare de incertitudine”.

Ceaţa luptei îţi face soarta neclară – neclară privind locul şi ceasul morţii – şi din necunoscuta asta, se naşte o disperată legătură între oameni. Relaţia asta este experienţa esenţială a luptei şi singurul lucru pe care poţi conta total. Armata ar putea să te înşele, prietena ar putea să te părăsească şi inamicul ar putea să te ucidă, însă angajamentul comun, de a salva unul viaţa altuia, este non-negociabil şi devine mai ferm odată cu trecerea timpului. A

fi dispus să mori pentru un altul este o formă de iubire, pe care nici măcar religiile n-o inspiră, iar o astfel de experienţă schimbă fundamental un om. Curajul *era* dragoste – au înţeles cu începutul sociologii armatei, cu toate blocnotesurile, întrebările şi meta-analizele lor interminabile. În război, nu pot exista unul fără altul şi asta nu înseamnă decât, că ei simt moduri diferite de a spune acelaşi lucru. Conform chestionarelor, principala motivaţie în luptă (alta decât „finalizarea sarcinii" – ceea ce era egal cu: să poată pleca acasă), era „solidaritatea cu grupul". Asta atârna mult mai greu în balanţă decât auto-conservarea sau idealismul, ca motivaţie. Sectorul de Cercetare al Armatei citează cazuri de răniţi care dezertau după spitalizare ca să se întoarcă la unităţile lor mai repede decât îi lăsa Armata. Un civil ar putea considera asta un act de curaj, dar soldaţii ştiau mai bine. Pentru ei era doar un act frăţesc şi probabil că nu era prea mult de zis despre el, exceptând „Bine ai revenit".

Loialitatea faţă de grup readucea oamenii în luptă – şi ocazional, le provoca moartea – însă grupul oferea şi singurul refugiu psihologic faţă de oroarea celor întâmplate. Teoretic, să te afli în bătaia focului împreună cu oameni în care aveai încredere îţi pferea mai mult confort spiritual decât să lâncezeşti într-o bază din spatele frontului, împreună cu străini care, de fapt nu înţelegeau războiul. Este ca şi cum includerea în grup ar fi avut efectul ameţitor al alcoolului, care compensa cu vârf şi îndesat pericolele pe care grupul le avea de înfruntat. Un studiu realizat la jumătatea anilor '50 a relevat că, săritul dintr-un avion genera extrem de multă nelinişte printre paraşutiştii cu *slabe* legături între ei în schimb, cei puternic legaţi erau în primul rând, îngrijoraţi de capacitatea de a se ridica la nivelul aşteptărilor grupului.

S-a descoperit, de asemenea, că oamenii erau în stare să rabde mai multă durere – cum ar fi, şocuri electrice – atunci când făceau parte dintr-un grup unit, decât atunci când erau singuri.

La începutul anilor ’90, un antropolog englez pe nume Robin Dunbar a elaborat o teorie, potrivit căreia mărimea maximă a oricărui grup de primate era determinată de mărimea creierului – mai precis, a neocortexului. Cu cât aveai neocortexul mai mare, suna raţionamentul, cu atât existau mai mulţi indivizi cu care puteai întreţine relaţii personale. Dunbar a comparat apoi creierele primatelor cu creierele umane şi a folosit calculul pentru a prezice mărimea ideală a unui grup de oameni. Numărul rezultat a fost de 147, 8 indivizi. Rotunjit la 150, a devenit cunoscut drept numărul lui Dunbar şi întâmplător el se regăseşte peste tot. Un studiu etnografic a descoperit că populaţiile izolate de vânători-culegători din întreaga lume trăiau în comunităţi al căror număr varia între 90 şi 221 de oameni, cu o medie de 148. Se bănuia că satele neolitice din Mesopotamia aveau în jur de 150 de locuitori. Armata romană din perioada clasică folosea în luptă formaţiuni de 130 de soldaţi – numite maniple, sau centurii duble. Comunităţile Hutterite[61] din South Dakota se scindează după ce ating 150 de membri, pentru că, în opinia lor, un număr mai mare nu mai poate fi controlat prin simpla presiune socială.

Dunbar a mai descoperit că dimensiunea comunităţilor de vânători-culegători nu era uniformă pe întregul spectru, ci tindea să se aglutineze în jurul anumitor numere. Prima mărime de grup care tot apărea în datele etnografice era între treizeci şi cincizeci de

61 Sectă anabaptistă fondată de Jakob Hutter în sec. XVI, care practică pacifismul şi comunitatea de bunuri (n.trad.).

persoane – practic, un pluton. (Spre deosebire de comunităţile de vânători-culegători, plutoanele sunt evident alcătuite din oameni de acelaşi sex, dar identificarea de grup poate funcţiona, totuşi, în acelaşi mod). Comunităţile respective erau extrem de mobile, dar aveau strânse legături cu alte trei sau patru comunităţi, în scopuri sociale şi de apărare. Cu cât erau grupurile mai mari, cu atât mai bine se puteau apăra, până când deveneau atât de extinse, încât începeau să se fractureze şi să se scindeze. Multe astfel de grupuri formau un trib, iar triburile ori se luptau între ele, ori formau confederaţii împotriva altor triburi. Dihotomia fundamentală între „noi" şi „ei" apărea la nivel tribal şi era întărită de diferenţele lingvistice şi culturale.

Paralelismul cu structura militară este aproape exact. Compania de Luptă avea cam 150 de oameni, iar fiecare om din companie îl ştia pe fiecare-n parte după chip şi după типе. Nucleul legăturii de grup era totuşi plutonul. Un pluton – cu un sediu, un operator radio, un medic şi un observator înaintat pentru anunţarea atacurilor aeriene – cea mai mică unitate autonomă din armata regulată. Înserat în teritoriu duşman şi re-aprovizionat pe calea aerului, un pluton ar putea să funcţioneze aproape la infinit. Atunci când am întrebat oamenii despre loialitatea lor unul faţă de celălalt, au spus că şi-ar risca vieţile fără ezitare pentru oricine din pluton ori companie, dar că sentimentul ăsta se diminua destul de repede mai sus. Odată ajuns la nivel de brigadă – între trei sau patru mii de oameni – orice scop comun sau identificare devenea o chestiune aproape teoretică. De exemplu, cei de la 173 menţineau peste Asadabad, un balon de observaţie teleghidat, şi, într-o noapte, o furtună cu tunete şi fulgere l-a făcut să se prăbuşească. La auzul veştii, oamenii de la

Restrepo au izbucnit în urale.

Sacrificiul de sine, în apărarea comunităţii din care faci parte este un sentiment general uman, proslăvit în mituri şi legende pe tot cuprinsul globului şi, fără îndoială, vechi de când lumea. Nicio comunitate nu se poate proteja decât dacă unii dintre tinerii săi decid că sunt dispuşi să-şi rişte vieţile în apărarea ei. Acest sentiment poate fi oribil manipulat de către lideri şi politicieni, fireşte, dar sentimentul de bază rămâne acelaşi. În bătălii, Cheyenne Dog Soldiers[62] se legau cu funii lungi de ţăruşi înfipţi în pământ, astfel încât să nu poată da înapoi decât dacă un altul îi elibera. Trupele americane de la Alamo au fost copleşite numeric, în proporţie de unu la zece, de către forţele mexicane care încercau să recucerească teritoriul Texasului, şi totuşi au preferat să lupte până la ultimul om, decât să se predea. Iar soldaţii din primul război mondial se năpusteau în focurile de mitraliere nu pentru că multora dintre ei le-ar fi păsat de politicile războiului, ci pentru că asta făceau oamenii din stânga şi din dreapta lor. Cauza nu trebuie să fie una justă şi bătălia nu trebuie să fie posibil de câştigat. De-a lungul istoriei, iar şi iar, oamenii au ales să moară în luptă, împreună cu prietenii lor, mai degrabă decât să fugă pe cont propriu şi să supravieţuiască.

Stouffer încerca să priceapă fenomenul din rândul trupelor americane, iar Divizia de Război Psihologic[63] încercase să facă acelaşi lucru cu nemţii. Unul dintre cele mai uimitoare lucruri studiate în ultima fază a războiului, nu era faptul că armata germană se prăbuşea asta era doar o chestiune de aritmetică – ci faptul că rezistase atât de mult timp. Multe unităţi germane, care erau complet

62 Grup militar de elită al tribului amerindian Cheyenne („soldaţi câini”, în lb. engleză) (n.trad.).

63 Psychological Warfare Division (în engl.) (n.trad).

izolate de restul armatei, au continuat să se opună perspectivei unei înfrângeri certe. După război, doi foşti ofiţeri de contra-informaţii americani, pe nume Edward Shils şi Morris Janowitz, au început să intervieveze mii de prizonieri germani, ca să afle ce anume îi motivase în faţa unor şanse atât de slabe. Lucrarea lor, intitulată „Coeziune şi dezintegrare în Wehrmacht în cel de-al doilea război mondial”, a devenit o anchetă clasică a raţiunilor de luptă ale oamenilor.

Având în vedere naţionalismul extrem al perioadei naziste, te-ai putea aştepta ca ambiţia teritorială şi un simţ al superiorităţii rasiale să-i fi motivat pe cei mai mulţi oameni de pe frontul german. De fapt, aceste concepte îi ajutau doar pe aceia care făceau deja parte dintr-un grup solidar; pentru tot restul, astfel de principii măreţe nu ofereau niciun fel de motivaţie. Un soldat are nevoie ca trebuinţele sale fizice de bază să fie împlinite şi are nevoie să fie apreciat şi iubit de ceilalţi. Dacă aceste lucruri îi sunt oferite de către grup, un soldat nu necesită, teoretic, niciun alt motiv decât apărarea grupului, pentru a continua să lupte. Propaganda Aliată privind injusteţea morală a guvernului nazist avea un foarte slab impact asupra acestor oameni, fiindcă ei nu luptau oricum pentru respectivul guvern. Pe măsură ce poziţiile germane cădeau, iar armata germană, Wehrmacht, începea să se destrame, grijile luptei începeau să facă loc celor legate de simpla supravieţuire fizică. În acel moment, campaniile propagandei Aliate, care garantau hrană, adăpost şi siguranţă dezertorilor germani, au început să dea roade.

Dar chiar şi atunci, au descoperit Shils şi Janowitz, oamenii care dezertau aveau tendinţa de a fi singuratici dezamăgiţi, care nu se integraseră vreodată cu adevărat în unităţile lor. Erau oameni cărora, de regulă, le venea greu

să primească ori să ofere afecţiune şi care avuseseră şi-n trecut relaţii dificile cu prietenii şi cu familia. Un număr semnificativ aveau cazier. Cei mai mulţi dintre ceilalţi ori luptau şi mureau ca unitate, ori se predau ca unitate. Aproape niciunul nu acţiona pe cont propriu, pentru a evita soarta întregului grup. Când l-am întrebat pe Hijar ce-ar însemna să fie înfrânt, a spus „Conform definiţiei date de un bărbat curajos, ar însemna să lupţi până la moarte”. În mare, asta a încercat să facă întreaga armată germană atunci când frontul de vest s-a prăbuşit în primăvara lui 1945.

Versiunea cea mai nebunească a acestei loialităţi faţă de grup este să te arunci peste o grenadă ce stă să explodeze, ca să-i salvezi pe oamenii din jurul tău. Este curajul în forma sa cea mai pură, o decizie instantanee care ucide garantat eroul, însă are şanse să-i salveze pe toţi ceilalţi. (Cele mai multe acte de eroism includ măcar o mică şansă de supravieţuire – şi o mare posibilitate de eşec). Când Giunta s-a năpustit sub un tir intens ca să-l salveze pe Brennan de la a fi târât de acolo de către inamic, mă îndoiesc că s-a gândit şi la propria-i piele, dar undeva adânc în mintea sa putea exista gândul că avea o şansă de supravieţuire. Nu e cazul cu o grenadă. A te arunca peste o grenadă ce stă să explodeze este un act sinucigaş deliberat şi, ca atare, ocupă un loc aparte în clasificarea formelor de curaj.

Din punctul de vedere al evoluţionismului, este un act foarte greu de înţeles. Mecanismul care impulsionează evoluţia umană este selecţia naturală, însemnând că genele indivizilor care mor înainte de a avea şansa de a se reproduce tind să fie eliminate din cadrul unei populaţii. Un tânăr care se aruncă peste o grenadă ce stă să explodeze renunţă efectiv la competiţia genetică în

favoarea oamenilor pe care-i salvează: ei vor avea urmaşi, iar el, nu. De aceea e greu de imaginat cum ar putea fi transmisă gena curajului sau a altruismului altor generaţii. Indivizii celor mai multe specii îşi apără puii, ceea ce are sens din punct de vedere genetic, iar câteva specii, precum lupii, îşi apără chiar şi perechea. Dar omul ar putea fi singurul animal care practică aşa-numita „apărare sinucigaşă”: un individ de gen masculin va sări în apărarea altui mascul, în pofida faptului că e posibil să moară amândoi. ADN-ul cimpanzeilor coincide în proporţie de 99 la sută cu cel uman şi specia asta de primate este singura care a fost observată până acum organizând raiduri în teritoriile învecinate şi ucigând masculii solitari întâlniţi. Raid după raid, ucidere după ucidere, cimpanzeii elimină populaţia masculină a unui grup rival şi le iau femelele şi teritoriul. Când au loc aceste atacuri, alţi masculi aflaţi în zonă fug, în loc să le vină în ajutor camarazilor. Cercetătorii nu au observat vreun cimpanzeu care să se întoarcă să ajute alt mascul, bătut mortal de către intruşi.

Potrivit acestui criteriu, curajul ar putea fi considerat o trăsătură pur umană. Curajul ar avea mai mult conţint în sens evolutiv, dacă ar fi urmat de vreo recompensă socială, ca accesul la resurse ori la femele. Gloria care învăluie eroii în aproape toate societăţile poate explica de ce bărbaţi tineri sunt atât de dispuşi să plece singuri la război – ori, dacă sunt trimişi, să lupte cu bravură. Acest lucru ar funcţiona numai în cadrul unei specii capabile de limbaj pentru că actele de bravură nu-l pot însoţi acasă pe un cimpanzeu, aşa cum nici actele de laşitate n-o pot face. Fără limbaj, curajul devine doar nebunie sinucigaşă. Dar odată ce strămoşii noştri au evadat din prezentul cotidian, învăţând să vorbească, ei au putut repeta poveşti care-i făceau pe indivizi responsabili de faptele lor – sau

răsplătiţi pentru ele. Acest lucru putea crea un puternic stimul de a te opri să fugi, când ceilalţi se luptă peste Asadabad cu duşmanul. Mai bine să lupţi şi să mori, decât să fii ostracizat şi dispreţuit la întoarcerea acasă.

Materialul genetic strâns de la populaţiile contemporane de vânători-culegători sugerează că, o bună parte din preistorie, oamenii au trăit în grupuri de treizeci până la cincizeci de indivizi, care erau vag înrudiţi unul cu celălalt. Se căsătoreau cu persoane din celelalte grupuri, care vorbeau aceeaşi limbă şi împărţeau acelaşi teritoriu. Dacă erai un tânăr mascul în acele vremuri, să mori apărându-ţi grupul avea sens din punct de vedere genetic, chiar dacă nu ai fi avut urmaşi, pentru că rudele tale ar fi avut, iar genele tale ar fi fost transmise generaţiilor viitoare de către nepoţi. Trecutul evoluţiei noastre *n-a* fost paşnic; dovezile arheologice arată că până la 15 la sută dintre oamenii de atunci mureau în lupte cu triburi rivale. (Prin comparaţie, carnagiul secolului douăzeci a produs un procent de victime civile de sub 2 la sută). Din pricina trecutului nostru violent, evoluţia ne-ar fi putut programa să ne considerăm înrudiţi cu toţi cei din grupul nostru apropiat – chiar şi într-un pluton – iar moartea în apărarea noastră este o bună strategie genetică. Grupurile organizate diferit ar fi putut să aibă greutăţi în Competiţia cu grupurile de acest tip, aşa că, într-un fel, înclinaţia spre bravură şi sacrificiu de sine se putea răspândi în cultura umană. L-am întrebat odată pe Cortez dacă şi-ar risca viaţa pentru alţi oameni din pluton.

„Pentru ei, m-aş arunca peste grenada care stă să explodeze”, a spus el. L-am întrebat de ce.

„Pentru că îmi iubesc fraţii”, a zis el. „Adică este o frăţie. Să le pot salva vieţile, ca ei să trăiască, cred că asta e o răsplată în sine. Oricare dintre ei ar face la fel pentru

mine”.

5

ÎN ZORII DIMINEŢII VEDEAI OAMENI ADORMIŢI ÎN TOATE POZIŢIILE imaginabile şi îmbrăcaţi în orice, de la chiloţi de sport, până la ţinuta completă de camuflaj şi ghete. Unii par să zacă unde au căzut, iar alţii sunt ghemuiţi ca nişte copii, cu păturile trase până la bărbie. Sunt înconjuraţi de puşti şi staţii radio şi rachete de lansatoare şi, ici-colo, poze din reviste cu fete în bikini. (Dacă fetele cu pricina ar şti unde ajung… dacă ar şti că au fost ţintuite într-un spaţiu de şase pe şase, între hârtii vechi de muşte şi cingători de muniţie SAW). Într-o astfel de dimineaţă, foarte devreme, încasăm jumătatea unui încărcător de AK tras de pe creasta de deasupra noastră şi mă trezesc gândindu-mă că e doar încă un vis urât, până când toţi se prind ce se întâmplă, cam în acelaşi timp. Oameni cad unii peste alţii, apucând puşti şi grenade şi îmbulzindu-se pe uşă ca să stea pe jumătate îmbrăcaţi în lumina cenuşie.

„Asta e tot?” întreabă cineva. „O rafală?”

„Slăbuţ”, zice Moreno, îndepărtându-se.

Este primul contact în aproape două săptămâni şi nimeni nu-şi poate da seama dacă americanii chiar câştigă sau doar a hotărât inamicul să nu lupte o vreme. Uneori războiul îţi poate părea complet fără rost, pentru că imperiile nu au câştigat aproape niciodată bătăliile astea, iar alteori pentru că îţi poţi aminti că nici inamicul nu a stat vreodată pe roze. Rareori se apropie mai mult de cinci sute de iarzi, rareori nimereşte pe cineva şi de obicei pierde cinci sau zece luptători în atacurile aeriene care urmează. Mai rău, localnicilor pare să li se fi acrit de întregul concept de jihad. În timpul unei patrulări, un bătrân îi dă lui Patterson numele a trei lideri insurgenţi din

Yaka Chine, pentru că luptătorii lor au venit la Loy Kalay după lăsarea întunericului ca să-i hărţuiască pe locuitori. El spune că luptătorii poartă uniforme şi echipament cu vedere de noapte şi pleacă întotdeauna din aşezare înaintea zorilor. „L-au luat pe fiul meu din moschee şi aproape că l-au omorât pentru că foloseşte tutun şi n-are barbă”, spune bătrânul. „Simt vechile reguli talibane”.

Stichter îl întreabă care sunt şansele să se tragă în noi când ieşim din localitate, iar bătrânul doar ridică din umeri. „Numai Dumnezeu ştie”, zice el.

„Aş spune că sunt cam 75 la sută”, îmi zice Stichter pe când ne întoarcem să plecăm.

Dar ne-am întors neatacaţi. Câteva zile mai târziu, stăm prin curte la Restrepo când soseşte vestea pe reţeaua companiei că o trupă de talibani pakistanezi tocmai a atacat un avanpost de la graniţă, operat de o unitate specială de soldaţi afghani. Talibanii trăgeau peste graniţă din poziţiile deţinute de Corpul de Frontieră Pakistanez, aşa că afghanii au cerut atacuri aeriene asupra poziţiilor Corpului de Frontieră. Atunci colonelul Ostlund a ordonat ca patru bombe în plus să fie aruncate asupra altui grup de atacatori, care tocmai fugiseră înapoi peste graniţă. Toţi au fost ucişi. „Dacă intrăm în război cu Pakistanul, mă re-înrolez”, spune O’Byrne. Stă cu bustul gol, în dogoarea după-amiezii, într-un scaun pliant, pe care l-a furat cineva de la un sergent de rangul întâi (sergeant first class) din Kuweit. Numele sergentului – Elder – e scris cu Magic Marker pe spătarul scaunului şi acum se află la Restrepo, unde se trage în el. Scaunul are până şi un suport de băuturi în braţ.

Oamenii ştiu că Pakistanul este la rădăcina întregului război, iar ăsta e cam singurul subiect în legătură cu care discută politică. Nu le pasă prea mult ce se întâmplă în

Afghanistan – de-abia le pasă ce se întâmplă la Pech – dar în fiecare zi, află noi informaţii despre alţi luptători care vin din Pakistan şi despre alţi răniţi care pleacă într-acolo. Se pare că există o clinică în Pakistan consacrată în totalitate îngrijirii insurgenţilor. Undeva în vale se află o stâncă pictată cu graffiti jihadiste, dar sunt în arabă şi nu în Pashto, pentru că localnicii nu sunt la fel de entuziasmaţi de război, ca veneticii. Nu e nevoie să fii înrolat ca să observi că Pakistanul este efectiv angajat într-un război împotriva Americii, însă acasă, administraţia refuză şi să recunoască asta, darămite să ia vreo măsură. Acum, un colonel american bombardează trupele pakistaneze în propria lor ţară şi sentimentul general la Restrepo este *în sfârşit*…

Primii membri ai companiei Viper vor începe să sosească peste câteva săptămâni şi soldaţii au început deja să discute pe tema asta. Consideră compania Viper drept o unitate mecanizată, adică se deplasează cu Humvees şi cu vehicule de luptă Bradley[64] şi, umblă vorba că antrenamentul lor pentru tehnicile de luptă în munţi, făcut acasă, n-a mers prea bine. Oamenii de la Restrepo sunt convinşi că soldaţii din compania Viper nu vor fi în formă, ci graşi, iar misiunea celui de-al Doilea Pluton va fi să se asigure că ei vor suferi pe măsură. Când o nouă imitate soseşte în teatrul de luptă, militarii petrec o săptămână şi mai mult, în echipe de patrulare numite” scaunul din dreapta, scaunul din stânga”. Mai întâi vechea unitate conduce patrula, arătând toate trăsăturile distinctive ale zonei, iar noua unitate doar o urmează. Apoi noua unitate conduce şi cea veche o urmează. Asta durează cam o săptămână, după care vechea unitate se urcă în elicopter

64 Tanchete (n.trad.).

şi pleacă în zbor pentru totdeauna şi tipii cei noi simt pe cont propriu.

„Scaunul din dreapta, scaunul din stânga” este modalitatea prin care cunoştinţele tactice – detaliile mărunte care salvează vieţi omeneşti – reuşesc să treacă de la o unitate la următoarea. Din punctul de vedere al unui veteran, „scaunul din dreapta, scaunul din stânga” este, de asemenea, o şansă de a familiariza „fecioarele” cu terenul şi de a demonstra incredibila lor slăbiciune. (A funcţionat chiar prea bine: un soldat din compania Viper s-a pomenit literalmente în patru labe pe ultimul deal spre Restrepo.) Cele mai multe pierderi se înregistrează în primele luni ale staţionării, fiindcă proaspeţii soldaţi, nu ştiu de unde se trage în ei, iar echipele care manevrează mortierele nu ştiu spre ce culmi de dealuri să lovească. Sarcina lui Kearney şi a soldaţilor săi erau să le explice toate astea, astfel încât noua unitate să nu fie nevoită să aplice metoda învăţării prin greşeli, cu preţul vieţilor omeneşti.

O parte crucială a predării ştafetei este respingerea inamicului atât de mult, încât să existe un „spaţiu gol” pe câmpul de luptă, iar Kearney a avut ideea unui plan destul de radical de a face asta: el urma să „mături” Yaka Chine. Plutonul al Treilea urma să fie coborât pe crestele din vestul aşezării, Plutonul al Doilea urma să cureţe locul dinspre sud, iar Kearney şi cei de la sediu urmau să dirijeze totul de la Divpat Localnicii spuseseră că erau luptători străini la Yaka Chine, afişându-se în uniforme militare de camuflaj, cu arme pe umeri. Aparent, ei cedaseră americanilor jumătatea nordică a văii, dar se considerau imuni la atacurile din jumătatea sudică. Erau doar trei mile până la Restrepo, însă existau atât de multe râpe şi peşteri în dealurile de deasupra aşezării şi atât de

multe poziţii de luptă pe teren înalt, încât ar fi fost nevoie de efortul unei întregi brigăzi pentru a pătrunde şi a ieşi de acolo în siguranţă.

Întregul plan depindea de forţa aeriană, pentru că nu era chip să cobori în marş suficient de repede pentru a lua inamicul prin surprindere. Forţa aeriană era condusă acum, de Grupul Aviatic 101, care sosise în ţară doar de câteva luni şi cărora li se prăbuşiseră deja atât de multe elicoptere, încât ezitau să zboare în zone care nu fuseseră „curăţate”. Kearney urma să folosească aceleaşi terenuri de aterizare pe care le utilizase la Rock Avalanche – numite codat Grant şi Cubs – dar, care, erau doar mici petice golaşe pe flancurile muntoase. Dacă o elice atingea fie şi numai vârful unui copac, elicopterul se prăbuşea.

Oamenii celui de-al Doilea Pluton sunt jos la KOP, strânşi în spatele zidului izolator, împachetând şi re-împachetând echipamentele pentru misiune: muniţie, baterii pentru staţiile radio, apă, tot ce puteai avea nevoie într-o Apocalipsă de patruzeci şi opt de ore. Yaka Chine geme de insurgenţi: nu au unde se duce mai departe, iar schimbul de focuri e aproape garantat. Pierderi aproape garantate. Mace apare cărând o ladă de mine Claymore, care sunt amplasate în jurul oricărei poziţii statice şi care detonează înspre exterior, mai degrabă decât în sus, ca să încetinească orice atac terestru. Oamenii dezbat câtă apă să ia şi cât de mult echipament pentru somn le-ar trebui şi dacă să folosească raniţe mici de asalt ori rucsace. După un timp, Gillespie se abate prin zonă şi anunţă că spaţiul din „păsări” e limitat, aşa că Solokowski n-o să vină – deşi eu da. Solokowski nu e scos chiar *pentru* mine, dar ăsta-i rezultatul. Nu înseamnă doar că echipa de trăgători va avea cu un om mai puţin, ci şi că fiecare dintre ceilalţi va avea de cărat mai multă muniţie. Mai târziu îl prind pe

Gillespie singur şi-i spun că aş fi fericit să car 500 de gloanţe, dacă asta ar uşura lucrurile.

„Lasă-mă să vorbesc cu echipa de trăgători”, zice el. „Ai putea fi nevoit să faci asta”.

Medicul îmi dă săruri de hidratare suplimentare şi o perfuzie, pentru cazul în care aş fi împuşcat. Am deja un garou şi un bandaj compresiv în vestă, ca şi un pachet de Kerlix 43. Inima îmi bate cu putere-n piept. Sunt clipe în care toate astea – elicopterele, armele, afghanii şi frumoşii munţi abrupţi – par doar un joc uluitor şi dramatic. Şi apoi simt momente când înţelegi brusc că totul e real: nu-i chip să controlezi ceea ce urmează, nu-i chip să te întorci într-un loc mai bun, dacă lucrurile nu ies aşa cum trebuie. Există informaţii despre patru rachete SĂ-18 în vale, genul care detectează căldura specifică şi provoacă explozia avioanelor în aer. Putem decola de la KOP şi muri cu toţii în zece minute. Nu sunt obligat să merg în misiunea asta, nici măcar nu trebuie să mă aflu în valea asta. Acum am totul – viaţă, siguranţă, prieteni şi familie acasă – şi s-ar putea să mi se permită un moment de regret înainte să mi se ia totul. O secundă de accelerare necontrolată în Chinook; o secundă de ţărână ţâşnind spre mine mai repede decât mă pot feri din calea ei. „Expedierea haotică şi rapidă a unui om în eternitate”, cum îi spunea Melville; cea din urmă, imposibilă fază, de trecere de la existenţa ca persoană, la non-existenţă.

Termin de împachetat echipamentul. Stresul îi afectează pe toţi şi atmosfera e evident stranie. Oamenii se furişează prin KOP, încercând să-i evite pe Bobby şi pe Jones, sau zac inerţi pe paturile lor de campanie, ca într-o morgă pentru semiconştienţi. Văd un tip care-şi scoate pistolul şi-i lipeşte ţeava de fruntea altuia. Chiar între ochi, dar pistolul nu e armat. E tentant să mă calmez cu ideea că

totul stă în puterea lui Dumnezeu, însă *eu* sunt acela care decide să se îmbarce sau nu în elicopter – nu Dumnezeu – aşa că nu e limpede ce are El de-a face cu asta. Ceilalţi oameni nu au de ales, aşa că sunt scutiţi de tortura asta, deşi, bineînţeles, au altele. Oricum, totul va fi trecut – încheiat, niciun alt motiv de îngrijorare – peste patruzeci şi opt de ore. Este ceea ce se apropie cel mai mult de alinare, fără să recurgi la vreun fel de ajutor religios. Dumnezeu l-a lăsat pe Restrepo să moară şi pe Rougle şi pe încă alţi patruzeci de ţipi, în valea asta – ca să nu mai zic de zecile de civili – aşa că El nu e foarte tentant, ca sursă de alinare. Poate că O'Byrne avea dreptate: rugăciunile nu primesc răspuns pentru că Dumnezeu nici măcar nu e *în* valea asta.

Dincolo de batalion, unităţile se pregătesc pentru schimbarea de personal şi încearcă să creeze suficient spaţiu de manevră pentru ca tipii cei noi să nu fie ucişi chiar de la sosire, Cel mai mare efort se petrece la aproximativ zece mile spre nord, în valea Waygal, unde Compania Aleasă va abandona avanpostul Bella şi, concomitent, va construi unul nou în localitatea Wanat. Bella era baza-soră a celei de la Ranch House, care a fost aproape cucerită în august şi, după ce americanii au abandonat Ranch House, a fost doar o chestiune de timp până să se întâmple la fel şi cu Bella. Nu exista niciun drum acceptabil până la Bella, aşa că totul trebuia adus pe calea aerului, iar munţii erau atât de înalţi şi de abrupţi, încât elicopterelor Chinook le era greu până şi să coboare încărcături suspendate. Totuşi, valea Waygal nu poate fi complet abandonată, pentru că era o cale importantă de infiltrare pentru luptătorii care mergeau de la sanctuarele din Pakistan spre Kabul şi interiorul Afghanistanului. Inamicul ştia că Bella era pe cale de a fi abandonată şi exista informaţia că o forţă de două sute de luptători urma

să lanseze un atac, pentru a lăsa impresia că, de fapt, ea îi alungase pe americani.

La câteva ore după retragerea din Bella, Plutonul Doi al Companiei Aleasă urma să parcurgă în convoi cei 8 kilometri de la Blessing la localitatea Wanat, ca să înfiinţeze o bază permanentă lângă secţia de poliţie şi centrul districtual. Aveau să se întoarcă acasă în mai puţin de două săptămâni, iar construirea avanpostului avea să fie ultima lor misiune în Afghanistan. îşi trimiseseră deja majoritatea echipamentului înapoi la Vicenza. Ca amplasament pentru bază fusese ales un câmp aflat chiar lângă aşezare, la sud, aproape de întretăierea a doua râuri, peste care Divizia 10 Montană construise un pod, cu un an în urmă. Era o porţiune crucială de teren, pentru care The Rock negociase aproape un an; din nefericire, asta lăsase şi inamicului timp suficient să se pregătească. Baza urma să fie numită avanpostul de luptă Kahler, după un sergent de pluton care fusese ucis de un agent de pază afghan, într-un extrem de suspect foc accidental, cu şase luni înainte.

Presimţiri rele legate de misiune apăruseră de la bun început. Cu câteva zile înainte, cineva scrisese „Wanat: filmul” pe tabla cu planul acţiunii, iar oamenii făceau glume despre ce actori aveau să-i interpreteze. Firma afghană care trebuia să se ocupe de utilajul greu n-a apărut, iar singurul Bobcat al americanilor avea lamă de buldozer, dar nu şi benă. Asta însemna că putea să umple Hesco-urile doar până la înălţimea de aproximativ patru picioare; restul trebuia făcut manual. Au fost zăriţi oameni care se mişcau pe creste, însă n-au putut fi împuşcaţi, deoarece nu purtau arme şi, în cea de-a treia noapte, aproximativ două sute de luptători străini şi locali au reuşit să ocupe poziţii în jurul avanpostului Kahler.

Instalaseră mitraliere pe creste şi o Dişka într-o clădire învecinată, au ţintit drept spre bază şi au împânzit bazarul cu şi mai mulţi luptători, care se mişcau continuu prin nenumăratele dughene şi ulicioare. În cele din urmă, au poziţionat grupuri de oameni a căror sarcină era să alerge înainte şi să pătrundă prin îngrăditură, ori să moară încercând.

Planul taliban era să anihileze baza cu tiruri susţinute, să pătrundă prin îngrăditură şi să târască afară soldaţii americani răniţi şi morţi. La câteva sute de metri de bază se afla un mic avanpost, ce era deosebit de vulnerabil la atacuri. Talibanii ştiau că, odată ce se apropiau, nu mai puteau fi loviţi de tirul artileriei şi că elicopterelor Apache le lua cel puţin o oră să ajungă în zonă. Asta însemna că forţele erau egale până atunci. Cu puţin noroc, puteau să treacă de îngrăditură, să ucidă grupuri de soldaţi cărora li s-ar fi blocat armele şi, posibil, să ocupe întreaga bază. Era exact scenariul de coşmar de care se temeau oamenii de la Restrepo, atunci când se duceau la culcare; era exact scenariul de coşmar pe care câţiva americani de acasă chiar îl înţelegeau ca fiind posibil. Faptul că nu s-a întâmplat la Wanat a fost de-a dreptul un miracol.

Semnalul de atac consta din două rafale prelungi de mitralieră. Urmau imediat valuri de grenade lansate de rachete, care anihilau sau neutralizau armamentul greu din bază. Se trăgea atât de mult, încât ţevile mortierelor scoteau scântei de la ploaia de gloanţe şi nimeni nu se putea apropia de ele. O grenadă a lovit camionul cu rachete aproape imediat şi l-a incendiat. Americanii au fost copleşiţi instantaneu, atât numeric, cât şi ca putere de foc şi trăgeau atât de mult, încât ţevile armelor se topeau. Un sergent pe nume Hector Chavez, care mai fusese la Ranch

House, a văzut un luptător taliban cățărându-se într-un copac de lângă împrejmuire, aşa că l-a împuşcat. Alt luptător a început să urce în copac, aşa că Chavez l-a împuşcat şi pe el. După ce l-a împuşcat pe al treilea, talibanii au abandonat copacul şi au încercat altceva.

O grenadă RPG a căzut lângă fosa mortierei şi l-a împroşcat cu şrapnel pe servantul mortierei, pe nume Sergio Abad. El se transferase de la Compania de Luptă cu câteva luni în urmă şi, ultima dată când îl văzusem, se relaxa la Camp Blessing, aşteptând să plece acasă. Acum Abad s-a trezit zăcând rănit în fosa mortierei, pasându-i muniţie lui Chavez, care era ocupat să tragă pe deasupra sacilor de nisip. Mortierele de 120 mm, care au o rază de acţiune de aproximativ şaizeci şi cinci de metri, au luat foc, iar Chavez şi un alt soldat l-au înşfăcat pe Abad şi au început să-l tragă la loc sigur. La jumătatea drumului spre bază, au fost loviţi de o rafală de mitralieră, iar Chavez s-a prăbuşit, rănit la ambele picioare. A continuat să se târască, trăgându-l pe Abad după el, până când mai mulţi oameni din postul de comandă au ieşit în fugă şi i-au salvat.

Abad a murit repede în postul de comandă, zăcând lângă Chavez şi alţi câţiva răniţi. Chavez se temea că fusese împuşcat în testicule, aşa că, în mijlocul schimbului de focuri, l-a pus pe sergentul de stat-major Erich Phillips să-i dea jos pantalonii şi să se asigure că totul era în regulă. Era. Camionul cu proiectile incendiare a explodat până la urmă, mistuind în flăcări un soldat afghan şi trimiţând grenade anti-tanc de-a rostogolul prin toată baza. Una a aterizat în postul de comandă şi, în vreme ce stătea acolo, oamenii puteau auzi motorul învârtindu-se şi mecanismul armându-se. Chavez zăcea pur şi simplu, aşteptând. „Aveam dureri atât de mari, că nici nu puteam

să mă mişc”, mi-a spus el. „Am zis doar „Hait!, am pus-o”. Atunci a venit sergentul Phillips, a apucat scârnăvia, a dus-o undeva şi a aruncat-o”.

Între timp, la 90 de metri de îngrăditură, avanpostul era cucerit. Primul baraj de grenade fusese lansat şi rănise ori scosese din luptă pe toţi cei de acolo. Grenadele continuau să vină şi îi aruncau pe oameni afară din poziţiile lor, le smulgeau armele din mână şi chiar căştile de pe cap. Un specialist pe nume Matthew Phillips s-a ridicat să arunce o grenadă de mână şi a fost ucis înainte de a putea scoate cuiul. Specialistul Jason Bogar ignora gloanţele care ricoşau din bolovanul din faţa lui şi se dezlănţuise pe SAW. în cele din urmă, mitraliera s-a blocat când ţeava a devenit incandescentă şi a început să se topească.

Luptătorii inamici roiau spre poziţie şi singura cale de a-i îndepărta era menţinerea unui baraj constant de focuri. Totuşi, armele nu-l puteau susţine. Dacă o mitralieră ar fi putut funcţiona la nesfârşit, un singur om ar fi putut să ţină la respect un întreg batalion, dar armele se blocau. De asta sunt cucerite poziţiile. După ce mitraliera SAW a lui Bogar a picat, mitraliera 240 a rămas iară muniţie, iar oamenii au fost nevoiţi să tragă cu puştile şi să arunce grenade. Acum aproape toţi erau răniţi, unii grav. Tirul era atât de susţinut, încât, psihologic, oamenilor le era foarte greu să-şi expună capetele deasupra sacilor de nisip, ca să poată trage. Specialiştii Chris McKaig şi Jonathan Ayers au hotărât să se înalţe la unison, să tragă o rafală şi apoi să se ferească din nou. Au făcut asta de câteva ori, până când Ayers a fost nimerit în faţă şi a căzut, mort.

Sergentul Ryan Pitts, observatorul de recunoaştere al plutonului, era imobilizat şi grav rănit, la nordul poziţiei.

îşi bandajase piciorul zdrobit şi arunca grenade peste sacii de nisip. Între explozii, a reuşit să ia legătura cu postul de comandă prin staţie şi le-a spus celor de acolo că ai noştri erau copleşiţi. O echipă de trei oameni, condusă de locotenentul Jonathan Brostrom, a părăsit baza şi a fugit prin tirul susţinut, aducând arme, muniţie şi furnituri medicale. Unul dintre ei a fost lovit aproape imediat. Brostrom şi specialistul Jason Hovater au reuşit să ajungă la avanpost şi au început să lupte, cu ajutorul altui specialist, Pruitt Rayney. Au înşfăcat mitraliera 240 de la Pitts – el era prea grav rănit ca s-o folosească – şi s-au mutat într-un post apropiat. La un moment dat, un specialist pe nume Stafford a auzit unul dintre oameni strigând „Au trecut de îngrăditură!”, apoi o rafală prelungă. După aceea „E chiar lângă afurisitul de sac de nisip!” şi încă o rafală. Apoi s-a lăsat liniştea, iar Brostrom, Rayney şi Hovater erau morţi.

Din acel moment, în avanpost, aproape că nu mai existau arme în stare de funcţiune. Răniţii, neştiind că şi Pitts zăcea în poziţia nordică, s-au târât prin avanpost, asigurându-se că toţi cei căzuţi sunt morţi şi apoi au început să se îndrepte, clătinându-se, spre zona relativ sigură a bazei. Printr-o ploaie de gloanţe au reuşit să ajungă, iar Pitts, care, în acel moment nu mai avea muniţie, a realizat că rămăsese singur acolo. Luptătorii inamici erau atât de aproape, încât, atunci când a cerut ajutor prin staţie, a trebuit să şoptească. A fost organizată altă echipă de salvare, patru oameni au ieşit în fugă din îngrăditură şi s-au îndreptat spre avanpost. Unul dintre eu proaspătul recrut, Jacob Sones mi-a spus: „Nimeni nu voia să se ducă acolo, din pricina felului în care trăgea inamicul: indiferent din ce unghi o făcea, era perfect”. „Distrugeau locul sistematic, îl făceau zob. Am ajuns acolo

şi toţi erau morţi, în afară de Pitts, dar în momente ca ăla, îţi zici „Ori facem asta ori *toată lumea* o să moară”.

Imediat cum au ajuns acolo, au încasat încă un colosal baraj de grenade. Una l-a lovit în plin pe sergentul Israel García. A murit în câteva secunde, Pitts ţinându-l de mână şi spunându-i că o să fie dus acasă. Deflagraţia îi dezafectase staţia radio şi blocase frecvenţa plutonului. După câteva minute, toţi cei din echipa de salvare erau morţi sau răniţi. Ei au continuat să lupte, ridicând de jos arme blocate şi încercând să tragă cu ele şi aruncându-le apoi, ca să caute altele. Sones îşi aminteşte că l-a văzut pe specialistul Phillips şi pe un alt militar zăcând morţi, îmbrăţişaţi. Ayers era căzut peste o mitralieră 240 şi a fost nevoie să-l tragă de acolo, ca să folosească arma, care oricum era blocată. Talibanii aruncau până şi cu pietre-n ei, sperând că americanii o să creadă că sunt grenade şi să iasă din poziţiile lor, în zone unde puteau fi împuşcaţi.

Sones şi-a croit drum până la Pitts, care îşi pierdea cunoştinţa din pricina sângelui pierdut şi, împreună, au început să se târască înapoi la baza centrală. Chiar atunci – cam la o oră de la declanşarea focului – au sosit primele elicoptere Apache. Au vânat oameni în lizieră şi au tras rafale care au arat pământul la aproape treizeci de metri, dincolo de sacii de nisip. Elicopterele Apache au reuşit până la urmă să încline înapoi balanţa luptei în favoarea apărătorilor. Nouă americani au fost ucişi, douăzeci şi şapte, răniţi – peste jumătate din forţa americană din bază. A fost cea mai costisitoare bătălie a războiului. A fost cea mai costisitoare bătălie de la Mogadiscio încoace. La un moment dat, inamicul probabil că a reuşit să târască doi americani ucişi în jos, prin câteva terase agricole, înainte de a-i abandona. Nu cuceriseră o bază americană, dar penetraseră o poziţie şi puseseră mâna pe soldaţi

americani. Nu era un semn bun.

La KOP, Compania de Luptă urmărea desfăşurarea evenimentelor pe reţeaua batalionului, iar Plutonul Trei a fost mobibzat să ajungă cu elicopterul şi să întărească poziţia. După plecarea plutonului, Kearney şi-a strâns restul oamenilor lângă centrul de comandă de la KOP şi le-a povestit ce se întâmplase. Stătea acolo, într-un tricou maro, douăzeci şi şapte de ani, toată tinereţea de pe faţă dusă, nebărbierit, aspru şi furios.

„Proctor, de ce te-ai înrolat în armată?” a spus el, arătând spre unul dintre oameni.

„Ca să lupt pentru ţară, domnule”.

„Te aşteptai să existe posibilitatea să fii rănit sau să mori?”

„Categoric, domnule”.

„E cineva care s-a înrolat fără să ştie că aşa ceva ar fi posibil?”

Oamenii au scuturat din cap.

„OK, ţara poartă un război şi voi sunteţi cei care merg să-l facă”, a continuat Kearney. „Cam unul la sută din toată afurisita de naţie e pe câmpul de luptă. Ce credeţi voi că s-ar fi întâmplat dacă ne opream pur şi simplu la Vimoto, nu ne duceam în patrulare agresivă, nu ne duceam să construim PO Restrepo? Vreţi să ştiţi ce s-ar fi întâmplat? Acelaşi rahat care s-a întâmplat azi la Compania Aleasă”.

Oamenii privesc în pământ şi evită ochii celorlalţi. Mulţi fumează ţigări, iar alţii par înlăcrimaţi. Kearney repetă informaţiile pe care le are – nouă morţi, nouă răniţi – şi apoi le spune că unul dintre morţi este Abad.

„Vă garantez că, dacă nu şi-ar fi făcut treaba când a fost ucis, ar fi existat acum, probabil, mai mulţi soldaţi morţi acolo”, zice Kearney. „Aşa că fiţi mândri că aţi

instruit un soldat al naibii de bun”.

Kearney păstrează un moment de tăcere pentru cei morţi, după care le ordonă să rupă rândurile. „Sprijină-mă şi pe mine”, îi spune încet Jones lui Stichter, trecând pe lângă el.

6

Cea din urma misiune majora a Companiei de Lupta s-a încheiat la asfinţit, şiruri de oameni coborând panta spre terenul de aterizare şi îngrămădindu-se în Black Hawks. Divizia aeropurtată 101 a refuzat să zboare la Grant şi Cubs, aşa că misiunea a fost redusă la zborul Plutonului Trei la Divpat, împreună cu câţiva cercetaşi şi o unitate de Pathfinders. Cei din Pathfinders aveau sarcina de a securiza vârful Divpat, aşa încât următoarea unitate să poată ateriza acolo cu elicopterele Chinook Astfel, Compania Viper putea să continue de acolo de unde se oprise Compania de Luptă, care nu va „curăţa” Yaka Chine şi nu va declanşa un ultim monstruos schimb de focuri, înainte de plecare. Cei mai mulţi soldaţi par uşuraţi. Câţiva sunt evident dezamăgiţi. Cineva care urma, probabil, să fie împuşcat, avea acum să plece acasă viu şi nevătămat.

Ajungem acolo în câteva minute, versanţii muntelui Divpat înălţându-se rapid şi apoi devenind brusc pământ solid chiar sub noi. Oamenii sar jos din „pasăre”, aterizând pe sol cu izbituri puternice din cauza raniţelor pline şi trântindu-se imediat în desişul stufos, cu armele aţintite spre exterior pentru cazul în care am intra în contact direct şi cu uniformele fâlfâind de la suflul elicei. Apoi „pasărea” se înalţă şi se îndreaptă zgomotos către vest, coborând rapid dincolo de creastă şi după aceea înapoi către nord, spre KOP. Atunci când ajung cu toţii e aproape întuneric, iar oamenii îşi croiesc drum prin desişul înalt până la piept, ca să ocupe poziţii de luptă în direcţiile

cardinale. Eu stau cu Kearney, care-şi găseşte un loc central lângă mortiera de 60 mm. Vorbăria inamică prin radio începe aproape imediat.

„E foarte important să vorbim cu Molahul Nasrullah, ca să-i cerem voie să mergem la muncă mâine, spune un comandant. Hai să-i întâmpinăm aşa cum se cuvine pe Divpat”.

Profetul culege informaţia că inamicul e dotat cu Dişka şi cu o mortieră şi că sunt treizeci de luptători gata să ia cu asalt pantele dimineaţa. Kearney îngenunchează în desiş, studiind o hartă laminată şi vorbind prin staţie cu Ostlund. Misiunea lui este să securizeze terenul de aterizare pentru folosinţă ulterioară, însă a conceput, împreună cu Ostlund, un plan de a ademeni luptătorii pe deal, ca să-i omoare. „Păsările” urmează să se întoarcă, pentru ceea ce se cheamă „o falsă extracţie” – aterizează şi decolează iar, ca şi cum ar fi luat oameni – dar americanii rămân pe loc. Atunci când luptătorii urcă pantele ca să afle ce voiau americanii, intră fix în bătaia mitralierelor Claymore şi a puştilor.

Vizibilitatea e de sută la sută şi luptătorii se vor deplasa între poziţii toată noaptea. Vorbăria radio încetează după o vreme, iar Profetul ne informează că au pus echipamentul de detecţie pe funcţia „scanare” şi acum or să asculte meciul. (Joacă echipa Cubs cu White Sox şi probabil că e o anumită sumă de bani la mijloc). Peste Abas Ghar răsare luna, iar noi stăm culcaţi în desiş, ascultând vântul care mătură piscul Divpat. O dronă de supraveghere ne bâzâie protector de sus. Toată lumea doarme îmbrăcată şi cu vestele blindate puse, iar unii chiar îşi păstrează căştile pe cap. Dacă începe, va începe repede.

Se crapă de ziuă încet, cu lima încă suspendată

deasupra văii, ca o farfurie mare şi cu oamenii înfăşuraţi în poncho-urile lor, ghemuiţi, tremurând. Încă nişte vorbărie radio, dar niciun contact, iar de îndată ce soarele s-a revărsat pe culmea Ăbas Ghar, oamenii se împrăştie la poziţiile lor de luptă. Kearney înşiră plasă de camuflaj peste desiş, ca să creeze ceva umbră şi stăm acolo, aşteptând. Falsa extracţie s-a ratat deja, pentru că militarii de la Pathfinders şi-au blocat drujbele tot tăind prin desiş şi au avut probleme cu lanţurile sărite. Medicul, crescut la fermă le arată cum să taie prin desiş fără să strice drujbele, iar acum, în plină zi, ei îşi continuă treaba şi aruncă în aer copacii mai mari cu exploziv plastic ca Prin reţeaua batalionului vine vestea că Destin este în contact la est.

„Doi ANA ucişi, noi am pierdut doar cinci până acum”, spune Ostlund prin staţie. Cinci americani ucişi ar fi un eveniment major, dar cu soldaţii afghani problema se pune altfel şi, fără îndoială că şi ei gândesc la fel despre noi.

Către mijlocul dimineţii, Profetul recepţionează brusc trafic radio în toată partea sudică a văii. „Suntem în poziţie şi gata să mergem la lucru”, spune un luptător. Un altul răspunde: „O să merg singur, doar dacă nu vii tu, caz în care stau pe loc. O să-ţi zic ce văd”.

Profetul spune că semnalul ultimului mesaj e foarte puternic, ceea ce înseamnă că omul se află aproape. Kearney îmi spune că e probabil un observator, a cărui sarcină ar consta în comunicarea unghiului corect de tragere servanţilor de la mortieră şi Dişka. Odată ce ne-au imobilizat, alţi luptători vor urca dealul să ne ucidă. Kearney are de luat o decizie: poate să-l doboare pe observator cu rafale de mitralieră A-10, stricându-le planul, sau îl poate lăsa să se desfăşoare, în speranţa că va

ucide mai mulţi inamici atunci când vin peste culme. Nu-i trebuie mult să se hotărască.

„Poate că ar fi fost mai bine să-i lăsăm să se strângă pentru un atac, dar nu merită când jocul e atât de avansat”, îmi zice el. Mitralierele A-10 şi-au terminat treaba, iar noi stăm pe coasta dealului, privind în vale, către est. Atmosfera e aproape paşnică. „Mortiere şi o Dişka? Nu-mi trebuie rahatul ăla şi nici băieţilor nu le trebuie. Dacă tot veni vorba”, zice el uitându-se la mine, „nici ţie”.

VICENZA, ITALIA

Trei luni mai târziu

Zile după zile de ploaie cu asfinţituri timpurii şi mohorâte. Plutonul Doi este pe cale de a se dispersa şi nu va mai. exista niciodată, ca atare, însă oamenii sunt prea ocupaţi – sau prea ameţiţi – ca să devină excesiv de sentimentali pe treaba asta. Bobby are febră mare, tuşind ca un motor diesel şi bând de dimineaţă până seara. Bănise căsătoreşte cu o femeie pe care a întâlnit-o în permisie, cu câteva luni în urmă. Un soldat din Compania Aleasă e dus la spital cu ambulanţa, după ce s-a prăbuşit în camera lui, ţipând că unii încearcă să-l omoare. Cei mai duri ţipi din pluton se trezesc că plâng zilnic, iar cei mai vulnerabili frizează nebunia. „Până şi pe mine mă loveşte”, mi se destăinuie Bobby la cină. „Şi pe mine, nimic nu mă tulbură… îţi poţi închipui ce li se-ntâmplă altora?”

Au revenit la măruntele tiranii ale vieţii de garnizoană, iar oamenii nu reacţionează bine la mustrările celor care nu au fost niciodată pe front. O’Byme îşi aude nişte urlete pentru că nu stă cum trebuie în fotoliu, lăsând impresia că s-a instalat prea confortabil.

Solowski pleacă acasă în permisie şi descoperă că maică-sa are o gravă boală de ficat şi mai are de trăit doar

câteva zile sau săptămâni. îşi consumă cele opt zile din permisia de urgenţă şi apoi trebuie să dezerteze ca să poată sta lângă ea până la sfârşit. Femeia e salvată de un transplant grabnic, Slavă Domnului, dar atunci când Solowski se întoarce la Vicenza, e degradat şi pus să muncească în plus. Cunningham se furişează din pat în zori şi stă în faţa barăcilor Companiei de Luptă, strigând prin portavoce „ALLAHU AKHBAR!” 1 Oamenii se ridică din pat clătinându-se, crezând că sunt încă în Korengal.

Lui O’Byrne nu-i merge bine. Alege să iasă din armată, în loc să-şi reînnoiască angajamentul, însă nu se poate apuca de completat acte, în starea de spirit în care se află. Sora lui vine din America să-l viziteze şi, în timp ce se plimbau prin oraş, O’Byrne e convins că sunt urmăriţi, aşa că ia măsuri defensive. În Korengal, unde chiar se trăgea în el, era mai puţin speriat decât în Italia, unde lucrurile se petrec mai mult în mintea sa. În cele din urmă, paranoia lui se îndeplineşte. E atacat la Veneţia; un tip îi sparge o sticlă în cap şi O’Byme e nevoit să sară în apa unui canal ca să scape. La puţin timp după aceea, cade pe o scară din ciment, ciobindu-şi un dinte din faţă şi spărgându-şi arcada. Explicaţia lui, atunci când e întrebat, este că a fost atacat de o nevăstuică.

Când ajung la Vicenza, O’Byrne e dat dispărut. Asta e o problemă, pentru că livretul său militar e pe cale să expire şi, când asta se va întâmpla, O’Byme o să fie într-un adevărat limbo, în care nuise va mai permite nici accesul în bază, dar nici nu va fi lăsat să plece acasă. Într-o noapte, Plutonul Doi organizează un grătar şi băieţii stau prin jur, vorbind cu nişte stripteuze romănce, când în fine O’Byrne îl sună pe Hoyt pe mobil. Hoyt vorbeşte cu el un minut, apoi îmi pasează telefonul cu o privire de genul „Vezi ce vreau să spun?” OByrne este atât de supărat, că de-abia

mai poate vorbi. E beat într-un bar din Florenţa, îi lipseşte portofelul şi nu mai are baterie la mobil. Vorbeşte de pe un mobil pe care l-a împrumutat de la un tip din bar. „Armata încearcă să mă omoare”, zice el. „Nu îndrăznesc să mă întorc acolo. Ei încearcă să mă omoare”.

Până la urmă îşi face apariţia a doua zi şi Nevala îl duce cu maşina prin bază, încercând să se ocupe de actele necesare. Mă bag şi eu, ca să văd ce se-ntâmplă. O’Byrne numeşte baza „Ţara laşilor”, fiindcă e un loc unde tipi care n-au făcut decât să completeze acte le pot comanda celor care chiar au luptat pentru ţara lor. Se aplică un set complet nou de reguli, ce par aproape deliberat punitive faţă de însuşirile care-l caracterizează pe un bun soldat de luptă. Parcăm în faţa unei chestii numite Biroul de tranziţie şi OByrne zice „Intră să vezi, merită”.

În spatele unui birou stă o doamnă de culoare, de vârstă mijlocie, care pare de treabă. OByrne ia o bomboană cu mentă dintr-un borcan de pe birou, îi dă şi ei una şi explică situaţia în care se află: actele întârzie şi livretul îi expiră peste două zile. În momentul acela, el ar trebui să fie în avion, în drum spre casă.

„Singurul motiv acceptabil ca să nu fii în avionul respectiv este să fii în închisoare, spunefemeia. Şi dacă nu eşti în avionul acela, vei fi arestat şi băgat la închisoare”.

OByrne îşi păstrează calmul. „Şi atunci ce-ar trebui să fac?” întreabă el.

„Sună-ţi comandantul”, zice femeia, „şi cere-i să pună să fii arestat. În felul ăsta nu vei încălca regulile pentru că nu te urci în avion”.

Dacă femeia pricepe ironia situaţiei, n-o arată. „Înţelegea bine?” spune OByrne. „Vreţi să cer să fiu arestat acum, ca să nu fiu arestat mai târziu?”

„Chiar aşa”, zice femeia şi se întoarce la hârţogăria

ei.

Ne ridicăm să plecăm şi O'Byme se întoarce spre mine, în timp ce ieşim pe uşă… Vezi?" spune el. „Vezi de ce urăsc armata?"

Armata care l-a salvat pe O'Byme de sine însuşi îl distruge acum chiar pe omul pe care l-a creat – sau, cel puţin, aşa-i pare lui. Noul comandant de batalion intervine, până la urmă şi se asigură că O'Byrne ajunge acasă fără probleme, însă viaţa civilă merge şi mai prost decât cea de garnizoană. Câteva luni mai târziu, primesc un mesaj de la el, în care-mi spune că vrea să se întoarcă în armată. „E ca şi cum aş fi auto-distructiv, încercând să găsesc cel mai greu lucru cu putinţă care să mă facă să mă simt împlinit", scrie el. „Multă lume îmi spune că aş putea fi orice vreau. Dacă e adevărat, de ce nu pot fi un afurisit de civil şi să duc o afurisită de viaţă normală? Probabil din pricină că nu vreau asta".

M-ai avut la faza asta, O'Byrne; m-ai avut aici, frate. Poate că rana supremă este cea care te face să simţi lipsa războiului care te-a rănit.

POSTFAŢA

*

După staţionarea din Afghanistan, oamenii din Plutonul Doi s-au împrăştiat care-ncotro, la noile lor vieţi şi noile lor sarcini, însă au continuat să urmărească ce i se întâmplă unităţii care a venit după ei la Korengal. Era ca şi cum s-ar fi deschis o spărtură în iad şi vărsa încontinuu nenorociri acolo: un obuz american a căzut din greşeală peste soldaţii Companiei Viper, omorându-l pe unul şi rănindu-i pe alţi câţiva (întreaga tărăşenie a fost surprinsă de o echipă de filmare a NBC). O bombă artizanală a explodat la trecerea unei patrule şi suflul a aruncat un soldat atât de sus într-un copac, încât a fost nevoie de o zi

întreagă ca restul plutonului să-l găsească. Un elicopter Chinook a fost doborât peste Baza Vegas, iar o înregistrare video talibană cu prăbuşirea a fost postată pe Internet. Un reporter american a primit două gloanţe în piept, în timp ce scăpa dintr-o ambuscadă, lângă Aliabad şi a fost salvat doar de blindajele balistice din vesta pe care o purta. Impulsul primei staţionări a încetinit, s-a oprit şi, în cele din urmă, s-a inversat, până când americanii n-au mai putut nici măcar să meargă la Loy Kalay sau Karingal, fără să intre într-un schimb de focuri. În ciuda acestui fapt – ori poate din cauza asta – 80 la sută dintre jurnaliştii aflaţi împreună cu forţele americane în Afghanistan au cerut să fie trimişi în valea Korengal. Pentru soldaţi şi jurnalişti deopotrivă, Korengal a devenit locul de pontat cartela, locul care dovedea că ai fost în adevăratul război şi nu în vreo confortabilă versiune a sa, din spatele frontului. Până şi soldaţii care se aflau în trecere aveau grijă să se fotografieze pe LZ ceea ce, îi scotea din minţi pe cei care erau blocaţi acolo.

În cele din urmă, în primăvara lui 2009, un articol din *New York Times* a relatat un succes uluitor pentru partea americană: un pluton al companiei Viper a organizat o ambuscadă nocturnă pe Sawtalo Sar şi a observat o coloană de luptători inamici care veneau drept către poziţia lor. Au deschis focul când tahbanul din frunte era la cinci picioare distanţă şi au nimicit întreaga coloană în câteva secunde. N-au avut niciun fel de victime. Pentru o forţă militară convenţională, ai cărei soldaţi cară fiecare peste 45 de kilograme în patrulare, era o rară victorie tactică, pe un teren foarte accidentat. De regulă, talibanii ştiau exact unde se află americanii şi se mişcau prin munţi relativ în siguranţă; de data asta fuseseră înfrânţi cu propriile lor arme. Vorbăria radio aproape că s-a oprit şi n-

a mai fost nicio luptă în vale timp de săptămâni bune.

Compania Viper şi-a încheiat staţionarea cu opt morţi şi treizeci de răniţi şi a fost înlocuită de o imitate din Divizia a patra de infanterie, a cărei misiune era să organizeze retragerea americană din vale. Prima bază Vegas a fost desfiinţată, apoi

1 Acronim pentru „Landing Zone” („Zona de aterizare”, în lb. engleză) (n.trad.).

Dallas, Phoenix, Restrepo şi, în final, KOP. Cea din urmă fază a retragerii a avut loc în aprilie 2009, cu unităţi ale Operaţiunilor Speciale asistând de pe înălţimi elicopterele Chinook, care zburau fără încetare în misiuni de recuperare a echipamentelor, armelor grele şi, finalmente, a oamenilor. Nu s-a tras niciun foc în timpul întregii operaţiuni – în parte, pentru că americanii promiseseră să nu distrugă clădirile din ciment şi să lase pe loc vechile generatoare de la KOP. Bătrânii din vale şi-au folosit toată influenţa pe care o aveau asupra luptătorilor locali, ca să le permită americanilor să se retragă nevătămaţi.

Decizia de a pleca din Korengal a aprins o dezbatere dureroasă în Statele Unite şi a dat naştere unei bizare alianţe temporare între pacifiştii tradiţionali, care considerau războiul inutil şi patrioţii militarişti, care considerau valea Korengal drept pământ sfânt, pentru că atât de mulţi oameni îşi pierduseră vieţile acolo. Ambele grupuri voiau să ştie de ce, dacă valea Korengal era atât de importantă, ne-am retras şi – dacă *nu era* importantă – de ce naiba am stat atât de multă vreme acolo. În presă, Korengal a devenit locul emblematic pentru întregul război, un simbol al tuturor frustrărilor luptei cu o insurgenţă dintr-un ţinut îndepărtat. Dacă nu putem păstra nici măcar o vale mică, au început să întrebe cei de acasă,

atunci ce şanse avem în întreaga ţară? Şi dacă nu avem nicio şansă în întreaga ţară, de ce nu ne retragem acum din Afghanistan, pur şi simplu?

Realitatea era că un batalion de soldaţi americani ar fi putut face, probabil, orice ar fi vrut în Korengal, dar *nu fusese* un batalion – de abia se încropise o companie. Într-un război subestimat, purtat cu oameni insuficienţi, încă de la început, comandanţii militari luau permanent decizii privind amplasarea numărului prea mic de soldaţi şi, la sfârşitul lui 2009, devenise limpede că nu avea să fie vreodată restabilită pacea în Korengal cu forţa de luptă disponibilă. Bazele fuseseră amplasate iniţial în valea Korengal nu din pricina teribilei sale importanţe – era o fundătură cu câteva mii de locuitori – ci pentru că insurgenţii o foloseau ca refugiu şi loc de pregătire a atacurilor asupra văii râului Pech. Iar Pech era o zonă importantă, un coridor intens populat, puternic ca economie, care se întindea de la graniţa cu Pakistanul, până în Nuristan. Odată construite bazele din Korengal, atacurile asupra regiunii Pech aproape că au încetat, iar Statele Unite au putut să facă schimbări reale acolo. Drumul a fost pavat până la Camp Blessing, s-au construit şcoli, au fost racordate la curent electric comunităţi întregi, iar populaţia civilă a început să se îndrepte lent spre statul de drept.

Retragerea nu privea doar regiunea Pech, totuşi, privea întreaga strategie americană din Afghanistan. Începând din 2009, americanii au început o cuprinzătoare regrupare de forţe, părăsind avanposturile îndepărtate şi concentrându-se asupra bazelor mai mari din apropierea centrelor populate. Baza Ranch House a fost aproape cucerită, Wanat la fel, iar în toamna acelui an, avanpostul Keating a suferit un atac catastrofal, în cursul căruia

soldaţii americani au fost claustraţi în locul care a primit numele „ultima poziţie defensivă”. De fiecare dată, americanii au fost salvaţi de forţele aeriene, dar a fost clar, doar o chestiune de timp până ceea ce era de neconceput s-a întâmplat şi s-a ajuns la situaţia în care, un întreg pluton a luptat până la ultimul om. Retragerea din aceste baze mici a fost supervizată de colonelul Randy George, un comandant de brigadă din Divizia a patra de infanterie, pe care l-am întâlnit la New York câteva luni mai târziu. Colonelul George mi-a spus că 90 la sută dintre efectivele sale aeriene erau consacrate susţinerii bazelor mici, ca acelea din Korengal, drept pentru care nu avea capacitatea de a întreprinde operaţiuni de amploarea unei brigăzi. Retragerea din acele poziţii însemna că putea să aibă mai multă mobilitate în urmărirea insurgenţilor pe toată zona sa de operaţiuni.

„Nici localnicii nu înţelegeau ce căutăm în Korengal”, spunea George. „Cei din Korengal se vedeau atât de izolaţi, încât credeau că pur şi simplu nu contează pentru nimeni”.

La vremea aceea, Compania de Luptă se afla deja la jumătatea următoarei staţionări, îndeplinind misiuni de la o mică bază numită Camp Mony, lângă frontiera cu Pakistanul, la nord de Asabad. Acolo erau mulţi din prima echipă a Plutonului al Doilea, inclusiv băieţi care juraseră să se sinucidă sau să dezerteze, dacă mai aveau să vadă vreodată provincia Kunar. Evident, nu făcuseră niciuna, nici alta. Rice s-a întors ca şef de grupă şi a fost însoţit de Patterson, Hoyt, Jones, Cortez, Olson, Lizama şi Vaughn. Aveau misiunea de a opri luptătorii să vină peste graniţă din Pakistan şi de a securiza regiunea, în vreme ce militarii pakistanezi făceau razii pe partea cealaltă. „Eram înnebuniţi că mergeam acolo, pentru că ştiam că lupta

continua, dar aveam condiţii de viaţă mai bune decât în Korengal”, mi-a zis Rice ulterior. „Camp Monty avea Internet, duşuri, tot tacâmul… într-un fel, aveam ce era mai bun din ambele locuri”.

Alţi oameni din Plutonul Doi s-au transferat la diferite unităţi şi au nimerit şi ei înapoi în Afghanistan, ca parte a noilor cicluri de staţionări. Rudy s-a trezit în valea Chowkay, cu Divizia aeropurtată 101, chiar la sud de Korengal. A asistat la retragere şi nu s-a putut opri să se întrebe dacă unitatea lui lupta pentru o vale care avea să fie şi ea abandonată peste un an sau doi. McDonough s-a transferat la Rangers[65] şi a fost îmbarcat spre Afghanistan la numai câteva săptămâni după ce se căsătorise. Pemble s-a trezit la Fort Polk, Louisiana, ajutând la instruirea noilor soldaţi. îşi petrecea zilele îmbrăcat în haine afghane şi înarmat cu ΛK, simulând acelaşi tip de atacuri pe care inamicul le practicase în Korengal. După un an, s-a transferat la o unitate diferită, ca să poată fi iar staţionat în Afghanistan, în loc să stea în Statele Unite. Steiner a nimerit în Forţele Speciale, lăsându-şi părul să crească şi pregătindu-se pentru misiuni despre care spunea că nu-mi poate povesti. Bobby Wilson a fost eliberat din armată şi se spune că a ajuns în Mexic. Locotenent colonelul Bill Ostlund şi alţi doi oameni au fost anchetaţi pentru decizii luate în Bătălia de la Wanat şi au fost disculpaţi de orice presupusă greşeală. Războiul este o treabă haotică şi letală, iar adevărul este că soldaţii simt deseori ucişi doar pentru că inamicul a luptat mai bine. Caldwell a urmat cursurile şcolii de sergenţi majori din El Paso şi a avansat în rang. Kearney a petrecut un an ca aghiotant al unui general în Africa, apoi a scăpat şi s-a mutat la regimentul

65 Trupe de asalt (n.trad.).

75 Ranger, care i-a oferit posibilitatea să continue staţionările în Afghanistan şi să ia parte la misiuni despre care nici el n-a putut să-mi povestească.

Pemble s-a căsătorit. Cunningham s-a căsătorit. Rudy s-a căsătorit. Cortez s-a căsătorit. În vreo doi ani, cei mai mulţi băieţi din pluton fie s-au căsătorit, fie au divorţat ori au făcut un copil, iar unii au reuşit să le facă pe toate trei. Singura dramă a fost cea a lui O'Byrne, pe care am văzut-o petrecându-se sub ochii mei ca pe un accident rutier care se derulează cu încetinitorul şi în care nu poţi decât să aştepţi sfârşitul, iar când tot metalul s-a oprit din mişcare să te grăbeşti să ajuţi cu ce se mai poate. El a încercat să locuiască cu tatăl său în Port Jervis, New York, dar o serie de conflicte în baruri, accidente de maşină şi înfăţişări la tribunal l-au determinat să decidă să testeze viaţa din New York. S-a mutat într-un apartament din Brooklyn, unde un înspăimântător episod de delirium tremens l-a făcut să caute, într-un final, filiala locală a Alcoolicilor Anonimi şi să participe la o întâlnire. Un veteran din Vietnam, pe nume Ron, a văzut că O'Byrne are nevoie de susţinere – îşi petrecuse ani de zile pe trotuarele din Jacksonville, Florida, înainte de a deveni abstinent – şi l-a luat acasă pe O'Byrne, în pauza unei întâlniri a AA. Nevasta lui Ron le-a servit prânzul, Ron i-a cântat la chitară, au vorbit despre Vietnam, beţii şi Afghanistan, câteva ore mai târziu s-au întors la întâlnire.

Versiunea hollywoodiană a poveştii s-ar sfârşi aici, însă versiunile hollywoodiene n-au fost niciodată punctul forte al lui O'Byme. A frecventat şase săptămâni un program VA[66] pentru stress post-traumatic, a reînceput să bea, s-a reîntors în sala de judecată, şi-a pledat cu succes

66 Acronim pentru „Veteran Affairs" („Problemele veteranilor", în lb. engleză) (n.trad.).

cauza, reuşind să scape din nou de închisoare şi, în final, a nimerit în Carolina de Nord, unde vechea sa prietenă Liz se pregătea să plece în misiune cu unitatea sa de puşcaşi marini. Erau împreună de la şaisprezece ani; ea îl înţelegea, îi aprecia însuşirile bune şi era destul de puternică pentru a face faţă celor rele. S-au căsătorit în cadrul unei ceremonii private, în vara lui 2009, şi în ianuarie Liz a zburat la Djibouti pentru o misiune de şase luni, ca mecanic de zbor pe elicopterele CH-53E Super Stallion. O'Byrne a rămas acasă, un yankeu în Sudul profund, un veteran de armată într-o comunitate de puşcaşi marini, un abstinent într-o lume în care, nimeni nu făcea altceva decât să bea.

În primăvara aceea, O'Byrne a venit într-o vizită în nord şi l-am invitat într-o seară la o petrecere cu nişte prieteni. La desert, o doamnă l-a întrebat dacă există *ceva*, care să îi lipsească din Korengal. O'Byme privind-o, i-a spus: „Îmi lipseşte aproape totul".

Am ajuns la ideea că problema, când se întorc din luptă, nu e neapărat faptul că vin traumatizaţi, oricum asta li se întâmplă numai unora, ci, faptul că simt că le lipseşte ceva. Să duci dorul unui lucru atât de oribil precum războiul este extrem de tulburător, nu numai pentru oamenii înşişi, ci şi pentru soţiile lor, familiile lor, prietenii lor. Există tentaţia de a trata drept patologic întregul fenomen, dispreţuind veteranii, catalogându-i drept drogaţi cu adrenalină care au devenit cumva „dependenţi" de război. Adrenalina însă, este doar o parte a problemei. Lucrul care exista la Restrepo, dar care practic, e imposibil de găsit acasă, nu era atât de mult lupta, cât fraternitatea. Aşa cum o definesc soldaţii, fraternitatea înseamnă a fi dispus să-ţi sacrifici viaţa pentru grup. E ceva foarte diferit de prietenie, care acţionează în funcţie de ceea ce simţi

pentru cineva. Fraternitatea nu are nimic de-a face cu sentimentele; are de-a face cu modul în care îţi defineşti relaţia cu ceilalţi. Are de-a face cu decizia destul de profundă de a pune bunăstarea grupului mai presus de bunăstarea personală. Într-un asemenea sistem, sentimentele sunt lipsite de sens. Într-un asemenea sistem, ceea ce eşti depinde complet de cât eşti de dispus să *cedezi* ceea ce eşti. Odată ce ai simţit confortul psihologic al apartenenţei la un astfel de grup, se pare că e foarte greu să renunţi la el.

Am ţinut cândva un discurs despre experienţa mea din Korengal şi am discutat chestiunea fraternităţii şi al profundului său impact asupra oamenilor din Plutonul Doi. După aceea, un bărbat mai în vârstă a venit la mine şi mi-a strâns mâna, evident măcinat de ceva. „Vă mulţumesc”, a spus el. „Ascultându-vă astăzi, am înţeles, în sfârşit, ce simţeam pe când luptam în Coreea”.

Apoi a început să plângă şi a plecat.

Dacă bărbatul acela nu-şi putuse înţelege sentimentele după cincizeci de ani, O’Byrne n-avea nicio şansă după doi. Dar încet, continuu, îşi rezolva problemele din viaţă. Tatăl lui a murit, dar el a rămas în picioare. Sora lui s-a întors în spital, periculos de bolnavă, cu probleme respiratorii care datau din perioada de când avusese loc incendiul, iar el a trecut prin asta, iară să bea până la inconştienţă. Într-un târziu s-a întors şi Liz din misiune şi amândoi şi-au reluat viaţa comună în North Carolina, unde O’Byrne şi-a găsit o slujbă la o companie forestieră deţinută de un fost puşcaş marin. Şeful lui insista să se urce singur în copaci, dar avea nevoie de ajutor la sol, aşa că O’Byrne îşi petrecea ziua mânuind frânghii şi târând crăci la tocat. Noaptea venea acasă şi scria. Voia să scrie o carte despre experienţele lui în Korengal. Voia să scrie

ceva care să-i ajute pe luptătorii veterani să-şi înţeleagă experienţele în acelaşi fel, în care începea el să şi le înţeleagă pe ale sale.

Următoarea dată când l-am văzut pe O'Byrne a fost la ceremonia decernării Medaliei de onoare lui Sal Giunta, în noiembrie 2010, la Washington, D.C. Giunta îl salvase pe Josh Brennan de la a fi târât afară de către inamic, pe pintenul Gatigal, în timpul operaţiunii Rock Avalanche, şi devenise, astfel, primul câştigător în viaţă al Medaliei de onoare, de la Vietnam încoace. Mare parte din Compania de Luptă a asistat la eveniment, inclusiv ofiţeri şi mulţi dintre recruţi. Erau acolo până şi Rice şi alţi câţiva care tocmai se întorseseră din Afghanistan. S-a băut mult. Au fost o mulţime de bătăi pe spate. Soţiile au fost şi ele prezente, ceea ce a făcut ca lucrurile să se păstreze oarecum în nişte limite, însă am văzut un om căzând în holul hotelului, pentru simplul motiv că încercase să-l traverseze. „Nu simt sigur că tipii din Washington sunt pregătiţi pentru aşa ceva", mi-a spus unul dintre băieţi, în vreme ce ne uitam la individul care se ridica de jos.

Medalierea avea loc la Casa Albă, într-o încăpere mică, plină de reporteri, mahări din armată, membri de familie şi, firește, un şir drept, rigid, de oameni din Primul Pluton al lui Giunta. Cu două rânduri în faţa mea se aflau familiile celor care muriseră în acea noapte, Josh Brennan şi Hugo Mendoza. Chiar în faţa lor erau soţia lui Giunta şi restul familiei sale. Preşedintele Obama a început să povestească ambuscada de pe Gatigal şi, privind expresia lui Giunta, m-am gândit că-l puteam vedea cum se întoarce acolo în minte, la perdelele de gloanţe în obscuritate, ţipetele şi îngrozitoarea conştientizare a lipsei prietenului său în mijlocul acelui haos. Cu câteva săptămâni înainte de ceremonie, când Giunta a aflat că ar putea primi Medalia

de onoare, a obiectat, considerând că meritul era al întregului pluton. „Ei sunt parte din mine, la fel de mult cum sunt şi eu”, i-a spus el lui Tim.

Preşedintele şi-a încheiat discursul şi a trecut panglica medaliei pe după gâtul lui Giunta, iar apoi cei doi bărbaţi şi-au strâns mâinile şi preşedintele a coborât de pe podium. Prima Doamnă era în spatele lui. Preşedintele a îmbrăţişat membrii familiei Giunta şi familiei Brennan, apoi a ajuns la familia Mendoza. Doamna Mendoza era cu spatele la mine, aşa că n-am putut s-o observ direct, ci doar oglindită în expresia preşedintelui, însă am putut vedea că era ceva în neregulă. Ceilalţi care puteau s-o vadă – Michelle Obama şi mahării din armată aflaţi în partea opusă a încăperii – lăcrimau. Umerii doamnei Mendoza au început să tremure, întâi imperceptibil, apoi tot mai puternic, până când preşedintele a cuprins-o cu braţele şi a ţinut-o strâns. îmbrăţişarea a continuat un minut şi încă un minut, iar apoi, ceea ce trebuie să fi fost un al treilea.

Încăperea era tăcută acum, toţi plângeau, toţi stăteau în poziţie de drepţi – uitată era medalia, uitat era războiul, uitată era politica, uitat era totul, în afara unui singur lucru peste care nu se putea trece, faptul că o mamă îşi pierduse fiul şi nimeni din acea sală nu putea face niciun blestemat de lucru care să i-l aducă înapoi.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVA ŞI REFERINŢE

Cartea întâi: FRICA

Ackerl, Kerstin, Michaela Atzmueller şi Karl Grammer. „The Scent of Fear”, *Neuroendocrinology Letters*, Vol. 23, No. 2, Aprilie 2002.

Arthurs, Cmd. Zgt. Mai. Ted G, „Land with No Sun: A Year în Vietnam with the 173rd Airborne”, Stackpole Books, 2006.

Azar, Beth, „Exposure to Aggresion May Have Lasting Efects”, *American Psychological Association Monitor*, Vol. 30, No. 9, Octombrie 1999.

Aziz-Zadeh, Lisa, Marco Iacoboni şi Eran Zaidel, /. Hemispheric Sensitivity to Body Stimuli în Simple Reaction Time”, *Experimental Brain Research*, Vol 170, No. 1, Martie 2006, pp. 116 – 121.

Bar, Hervé, „Wood Traffickers Devastate Afghan Forests”, Agenţia France-Presse, 5 martie 2003.

Barry, John şi Michael Hirsh, „Chopper Down Over Kunar: A Special Ops Unit Calls for Help, and a Rescue Goes Awry”, *Newsweek*, 11 iulie 11 2005, p. 31.

Blumenfeld, Laura, „The Sole Survivor: A Navy Seal, înjured and Alone, Was Saved by Afghans Embrace and Comrades Valor”, *Washington Post*, 11 iunie 2007.

Botwinick, Jack, PhD, şi Larry W. Thompson, PhD, „Age Difference în Reaction Time: An Artifact?” *Gerontologist*, Vol. 8, No. 1, Primăvara 1968, pp. 25 – 28.

Bourne, Peter G., editor, The Psychology and Physiology of Stress, with References to Special Studies of the Viet N-am War, Academic Press, 1969.

Boyer, Maud, Arnaud Destrebecoz şi Axel Cleeremans, „The Serial Reaction Time Task: Learning Without Knowing, or Knowing Without Learning?” în *Proceedings of the* 20th *Annual Conference of the Cognitive Science Society*, Erlbaum, 1998, pp. 167 – 172.

Coates, Stephen, „Moves to Oust Taliban Gain Momentum”, Agenţia France-Presse, 27 septembrie 2001.

Costa, Paul T., Antonia Terraciano şi Robert R. McCrae, „Gender Differences în Personality Traits Across Cultures: Robust and Surprising Findings”, *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 81, No. 2, 2001, pp. 322 – 331.

Daddis, Mai. Gregory A, „Understanding Fear's Efect on Unit Efectiveness", *Military Review*, Vol. 84, No. 4, iulie-august 2004, pp. 22 – 27.

Darrack, Ed, „The Kunar Province of Afghanistan", *Weatherwise*, mai iunie 2006.

Victory Point: Operations Red Wings and Whalers – the Marine Corps Battle For Freedom inăghanistan. Berkeley Caliber, 2009.

Deaner, Robert O., „More Males Run Fasti A Stable Sex Difference în Competitiveness în U.S. Distance Runners", *Evolution and Human Behavior*, Vol. 27, 2006, pp. 63 – 84.

Feng, Jing, Ian Spence şi Jay Pratt. „Playing an Action Video Game Reduces Gender Differences în Spaţial Cognition", *Psychological Science*, Vol. 18, No. 10, 2007.

Fontenot, Gregory, „Fear, God, and Dreadnought", *Military Review*, Vol. 75, Nr. 4, iulie-august 1995.

Gall, Carlotta, „War-Scarred Afghanistan în Environmental Crisis", *New York Times*, 30 ianuarie 2003.

Geary, David C.M. Catherine DeSoto, „Sex Differences în Spaţial Abilities Among Adults from the United States and China: Implications for Evolutionary Theory", *Evolution and Cognition*, Vol. 7, No. 2, 2001.

Glatzer, Bernt, „War and Boundaries în Afghanistan: Significance and Relativity of Local and Social Boundaries", *Die Welt des Islams*, New Series, Vol. 41, Nr. 3, noiembrie 2001, *The Making and Unmaking of Boundaries in the Islamic World*, pp. 379 – 399.

Grossman, lt. col. Dave, cu Loren W. Christensen, *On Combat*: *The Psychology and Physiology of Deadly Conflict în War and in Peace*. Warrior Science Publications, 2004.

„Health Facilities Elude Kunar – Thanks tô

Insecurity”, Pajhwok Afghan News, February 18, 2006.

Helmus, Todd C. şi Russell W. Glenn, Stealing the Mind: Combat Stress Reactions and Their Implications for Urban Warfare, Rand Corporation, 2005.

Henry, James P., „Psychological and Physiological Responses to Stress: The Right Hemisphere and the Hypothalamo-Pituitary-Adrenal Axis, An Inquiry into Problems of Human Bonding”, *Acta Physiologica Scandinavica*, *Supplementum*, Vol. 640, 1997, pp. 10 – 25.

Jones, Franklin D., Linette R. Sparacino, Joseph M. Rothberg şi James W. Stokes, editori, *War Psychiatry*, Borden Institute, Walter Reed Army Medical Center, aprilie 2000.

Kahn, Ned H, „The Neurobiology of Fear”. *Scientifi e American*, mai 1993.

Kanazawa, Satoshi, „Male Brain vs. Female Brain II What Is an Extreme Male Brain? What Is an Extreme Female Brain?” *Scientifi* e *Fundamentalist*, 21 martie 2008.

Kaur, Prabhjot, Maman Paul, and Jaspal Singh Sandhu, „Auditory and Visual Reaction Time în Athletes, Healthy Controls, and Patients of Type 1 Diabetes Mellitus: A Comparative Study” *International Journal of Diabetes în Developing Countries*, Vol. 26, Nr. 3, septembrie 2006.

Kemp, Robert, „Counterinsurgency în Eastern Afghanistan”, document NATO al ofiţerului Foreign Service însărcinat ca ofiţer politic al Misiunii SUA la NATO, în Bruxelles, şi, anterior, consilier politic al comandantului de brigadă SUA în Echia de Reconstrucţie Provincială din Khost, Afghanistan.

Kosiński, Robert J., „A Literature Review on Reaction Time”, Clemson University online publication, septembrie 2008.

Kryklywec, Sam, Kimitake Sato şi J.G. Cremades, „Differences în Closed-Loop Control of Cutting Movements Between Collegiate Athletes and Non-Athletes”.

M. A. Cleary, L.E. Eberman şi M.L. Odăi, editori, Proceedings of the Fifth Annual College of Education Research Conference: Section on Allied Health Professions, aprilie 2006, pp. 26 – 31.

Lang, Peter. Interviu cu Sebastian Junger, 21 februarie 2009.

LeDoux, Joseph E., Interviu cu Sebastian Junger, 2009.

„Emotion: Clues from the Brain”, *Annual Review of Psychology*, Vol. 46, 1995, pp. 209 – 235.

Luttrell, Marcus, Transcrierea interviului cu Peter Berg, 1 iulie 2008.

Luttrell, Marcus, cu Patrick Robinson, Lone Survivor: The eyewitness Account of Operation Redwing and the Lost Heroes of SEAL Te-am 10. Little, Brown, 2007.

Maren, Stephen, „The Threatened Brain”, *Science*, Vol. 317, 24 august 2007.

Maren, Stephen şi Chun-hui Chang, „Recent Fear Is Resistant to Extinction”, *Proceedings of the National Academy of Sciences*, Vol. 103, No. 47, 21 noiembrie 2006, pp. 18020 – 18025.

McGirk, Tim. „How the Shepherd Saved the SEAL”, *TIME*, 11 iulie, 2005.

Miller, Lt Robert G., USN, Robert T. Rubin, MD, Brian R. Clark, AB, Lt Cdr. William R. Crawford, MC, USN, and Capt Ransom J. Arthur, MC, USN. „The Stress of Aircraft Carrier Landings”, *Psychosomatic Medicine*, Vol. 32, No. 6, noiembrie-decembrie 1970.

Milne, David. „Can People Really Be Scared to Death?” *Psychiatric News*, Vol. 37, No. 11, 7 iunie 2002.

Mobbs, Dean, Predrag Petrovic, Jennifer L. Marchant, Demis Hassabis, Nikolaus Weiskopf, Ben Seymour, Raymond J. Dolan şi Christopher D. Frithm, „When Fear Is Ne-ar: Threat Imminence Elicits Prefrontal-Periaqueductal Gray Shifts în Humans", *Science*, Vol. 317, 24 august 2007.

Moran, Lord, *The Anatomy of Courage*. Constable & Robinson Ltd., 1945.

Morgan, Andrew, interviu cu Sebastian Junger, 26 februarie 2009.

Morgan, Charles A. II, John H. Krystalşi Steven M. Southwick, „Toward Early Pharmacological Posttraumatic Stress Intervention", *Biological Psychiatry*, Vol. 53, 2003, pp. 834 – 843.

Mujica-Parodi, Lilianne R., PhD şi Helmut Strey, PhD, „Identification and Isolation of Human Alarm Pheromones", State University din New York, Stony Brook Research Foundation, Progress Report: Phase O, 30 aprilie 2006.

Nasrat, Amanullah şi Bashir Babak, „Saving Afghanistan's Precious Trees", Environment News Service, 29 martie 2005.

North, Andrew, „US Navy Seals Afghan Disaster", BBC News, 25 iulie 2005.

„PTS Chief, Provincial Leaders Address Kunar Elders", US Fed News, 15 mai 2006.

Rachman, S.J., *Fear and Courage*, W.H. Freeman and Company, 1978.

Roth, Beatrice şi Elaine Snell, „Sex Differences in the Brain", *Eurobrain*, Vol. 1, No. 3, decembrie 1999.

Sargent, Roger, „Afghanistan Crippled, Scarred and Undefeated", *Toronto Star*, 28 decembrie 1985.

Smeets, Jeroen B.J. şi Eli Brenner, „The Difference

Between the Perception of Absolute and Relative Motion: A Reaction Time Study", *Vision Research*, Vol. 34, No. 4, 1994, pp. 191 – 195.

Ştrand, Richard E, „The Current Political Situation in Nuristan", Richard Ştrand's Nurist în Site, 17 iulie 2007.

„Taliban Crush Tribal Revolt în Eastern Afghanistan: Report", Agenţia France-Presse, 23 februarie 1997.

Thorpe, Simon, Denis Fize şi Catherine Marlot, „Speed of Processing in the Human Visual Sistem", *Nature*, Vol. 381, 6 iunie 1996.

Documentul pentru presă al Programului de Mediu al ONU pentru Evaluarea Post-Coflict, „UNEP Report Chronicles Environmental Damage of the Afghan Conflict", 29 ianuarie 2003.

„UN: Pakistan Sets Up Environmental Tribunals to Examine Major Offenses Such as Industrial Pollution", M2 Presswire, 7 iunie 1999.

„U.N. Voices Worry Over on Afghan Deforestation", Reuters, 4 iunie 1999.

U.S. Agency for International Development, with the Afghanistan Geological Survey. „Preliminary Non-Fuel Mineral Resource Assessment of Afghanistan", USGS Open-File Report, 2007 – 1214.

Wilson, Duff, „Effort to Get Metal to Act Like Wood", *New York Times*, October 18, 2008. Yaqub, Nadeem. „Afghanistan: Conflict and Greed Threaten Ancient Forests", Inter Press Service, 27 aprilie 2001.

Cartea a doua: UCIDEREA

Cooper, Hélène., „As Ills Persist, Afghan Leader Is Losing Lustre", *New York Times*, 7 iunie 2008.

Gall, Carlotta. „Marines Push Back Taliban în 4 Days, and a Town's Optimism Grows", *New York Times*, May 27, 2008, „Old-Line Taliban Commander Is Face of Rising

Afghan Threat", *New York Times*, 17 iunie 2008.

Gall, Carlotta şi Abdul Waheed Wafa, „Afghan Offi cials Abashed at Attempt to Kill Karzai", *New York Times*, 28 aprilie 2008.

Gray, J. Glenn, The Warriors: Reflections on Men în Battle. Bison Books, 1959. Grossman, lt. col. Dave. On Killing: The Psychological Cost of Learning to Kill. Back Bay Books, 1995. Keeley, Lawrence H. War Before Civilization: The Myth of the Peaceful Savage. Oxford University Press, 1996.

Levav, Itzhak, MD, Haim Greenfeld, and Eli Baruch, MD. „Psychiatric Combat Reactions During the Yom Kippur War", American *Journal of Psychiatry*, Vol. 136, No. 5, mai 1979.

Marlowe, David H. „Psychological and Psychosocial Consequences of Combat and Deployment with Special Emphasis on the Gulf War", Rand Corporation, 2000.

Rohde, David, and David E. Singer. „How the Good War în Afghanistan Went Bad", *New York Times*, august 12, 2007.

Shah, Taimoor, and Carlotta Gall, „NATO and Afghan Troops Clash with Taliban în Strategic Area Ne-ar Kandahar", *New York Times*, 18 iunie 2008.

Shalit, Ben. The Psychology of Conflict and Combat, Praeger, 1988.

Smucker, Philip G. „Afghanistan's Eastern Front: Along the Pakistani Border, al Qaeda and Taliban Fighters Take Their Best Shots", *U.S. News* 8 c *World Report*, 1 aprilie 2007.

Snee, Lawrence W, Stephen G. Peters şi Great J. Orris, „Precious and Semi Precious Stones", U.S. Geological Survey: Afghanistan Project Products, Section 12. O, 20 mai 2008.

Vermetten, Eric, Martin J. Dorahy şi David Spiegel, editori, *Traumatic Dissociation*: *Neurobiology and Treatment*. American Psychiatric Publishing, 2007.

Weinberg, S. Kirson. „The Combat Neuroses", *American Journal of Sociology*, Vol. 51, No. 5, *Human Behavior în Military Society*, martie 1946, pp. 465 – 478.

Cartea a treia: DRAGOSTEA

Becker, Selwyn W. şi Alice H. Eagly, „The Heroism of Men and Women", *American Psychologist*, Vol. 59, No. 3, aprilie 2004, pp. 163 – 178.

Belenky, Gregory, editor, *Contemporary Studies în Combat Psychiatry*. Greenwood Press, 1987.

Blake, Joseph A., „The Congressional Medal of Honor in Three Wars", *Pacific Sociological Review*, Vol. 16, No. 2, aprilie 1973, pp. 166 – 176.

Bowles, Samuel, „Group Competition, Reproductive Leveling şi the evolution of Human Altruism", *Science*, Vol. 314, 8 decembrie, 2006.

Breznitz, Shlomo, PhD, editor, *Stress în Israel*, Van Nostrand Reinhold, 1983.

Burkart, Judith M., Ernst Fehr, Charles Efferson şi Care-l P. van Schaik, „Other-Regarding Preferences în a Non-Human Primate: Common Marmosets Provision Food Altruistically", *Proceedings of the National Academy of Sciences*, Vol. 104, No. 50, 11 decembrie 2007, pp. 19762 – 19766.

Catignani, Sergio. „Motivating Soldiers: The example of the Israeli Defense Forces", *Parameters*, toamna lui 2004.

Centers for Disease Control and Prevention, National Center for înjury Prevention and Control, „WISQARS Înjury Mortality Reports, 1999 – 2006".

Choi, Jung-Kyoo şi Samuel Bowles, „The Coevoluţiori

of Parochial Altruism and War", *Science*, Vol. 318, 26 octombrie 2007.

Cubbison, Douglas R. „Battle of Wanat Historical Analysis", Combat Studies Institute, cu baza la Fort Leavenworth, Kansas, 2009.

Dawkins, Richard, *The Selfi sh Gene*, Oxford University Press, 1976.

De Waal, Frans B.M., editor, Tree of Origin: What Primate Behavior Can Tell Us About Human Social Evolution, Harvard University Press, 2001.

Dunbar, R.I.M., „Coevolution of Neocortical Size, Group Size and Language în Humans", *Behavioral and Brain Sciences*, Vol. 16, No. 4, 1993, pp. 681 – 735.

Dyer, Gwynne, *War*: *The Lethal Custom*. Carroll 8 c Graf, 1985.

Fisher, Richard, „Why Altruism Paul Off for Our Ancestors", *New Scientist*, decembrie 2006.

Gal, col. Reuven, PhD. „Unit Morale: From a Teoretical Puzzle to an Empirical Illustration – An Israeli Example", *Journal of Applied Social Psychology*, Vol. 16, No. 6, 1986, pp. 549 – 564.

Gintis, Herbert, Samuel Bowles, Robert Boyd şi Ernst Fehr, „Explaining Altruistic Behavior în Humans", *Evolution and Human Behavior*, Vol. 24, 2003, pp. 153 – 172.

Griffith, James. „Further Considerations Concerning the Cohesion-Performance Relation in Military Settings", *Armed Forces* 8 c *Society*, Vol. 34, 2007.

„Measurement of Group Cohesion în U.S. Army Units", *Basic and Applied Social Psychology*, Vol. 9, No. 2, 1988, pp. 149 – 171.

Grinker, lt. col. Roy R., MC şi Mai. John P. Spiegel, MC, *Men Under Stress*. The Blakiston Company, 1945.

Gross, Edward, „Primary Functions of the Small Group”, *American Journal of Sociology*, Vol. 60, No. 1, iulie 1954, pp. 24 – 29.

Haidt, Jonathan, „The New Synthesis în Moral Psychology”, *Science*, Vol. 316, 18 mai, 2007.

Honess, P.E. şi C.M. Marin, „Behavioural and Physiological Aspects of Stress and Aggression in Nonhuman Primates”, *Neuroscience Biobehavioral Reviews*, Vol. 30, 2006, pp. 390 – 412.

Johnson, George E., „The Fighting Instinct: Its Place în Life”, *The Survey*, Survey Associates, Charity Organization of the City of New York, Vol. XXXV, octombrie 1915-martie 1916.

Kellett, Anthony, Combat Motivation: The Behavior of Soldiers în Battle. Kluwer-Nijhoff Publishing, 1982.

Lang, P.J. şi M. Davis, „Emotion, Motivation şi the Brain: Reflex Foundations in Animal and Human Research”, *Progress în Brain Research*, Vol. 156, 2006, pp. 3 – 34.

Lehmann. L. şi L. Keller, „The evolution of Cooperation and Altruism – A Generat Framework and a Classification of Models”, *Journal Compilation*, *European Society for Evolutionary Biology*, Vol. 19, 2006, pp. 1365 – 1376.

Lieberman, Harris R., Gaston P. Bathalon, Christina M. Falco, Charles A. Morgan III, Philip J. Niro şi William J. Tharion, „The Fog of War: Decrements în Cognitive Performance and Mood Associated with Combat-Like Stress”, *Aviation*, *Space şi Environmental Medicine*, Vol. 76, No. 7, Secţiunea II, iulie 2005.

Low, Andreas, Peter J. Lang, J. Carson Smith şi Margaret M. Bradley, „Both Predator and Prey: Emoţional Arousal in Threat and Reward”, *Psychological Science*, Vol.

19, No. 9, 2008.

Moore, J., „The evolution of Reciprocal Sharing”, *Ethology and Sociobiology*, Vol. 5, 1984, pp. 5 – 14.

Moskos, Charles C., Jr., „Why Men Fight: American Combat Soldiers în Vietnam”, Trans *Action*, Vol. 7, No. 1, noiembrie 1969, pp. 13 – 23.

Pepper, John W. şi Barbara B. Smuts, „A Mechanism for the evolution of Altruism Among Non-Kin: Positive Assortment Through Environmental Feedback”, Santa Fé Institute, *Working Papers O-12 – 065*, decembrie 2000.

Pinker, Steven. „The Moral Instinct”, *New York Times*, 13 ianuarie 13 2008.

Rogers, Michael, „How Social Can We Get?” MSNBC, 10 septembrie 2007.

Salo, Mikael şi Guy L. Siebold, „Cohesion Components as Predictors of Performance and Attitudinal Criteria”, *Armed Forces* 8 c *Society*, Vol. 33, No. 2, 2007, pp. 286 – 295.

Shils, Edward A. şi Morris Janowitz, „Cohesion and Disintegration in the Wehrmacht în World War II”, *Public Opinion Quarterly*, vara lui 1948.

„Social Networks: Primates on Facebook”, *The economist*, 28 februarie 2009, pp. 84 – 85.

Solomon, Zahava, Mario Mikulincer şi Stevan E. Hobfoll, „Efects of Social Support and Battle Intensity on Loneliness and Breakdown During Combat”, *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 51, No. 6, 1986, pp. 1269 – 1276.

Stouffer, S.A., A.A. Lumsdaine, M.H. Lumsdaine, R.M. Williams, Jr., M.B. Smith, I.L. Janis, S.A. Star şi L.S. Cottrell, Jr., *The* American *Soldier*: *Combat and Its Aftermath*. Princeton University Press, 1949.

Trivers, Robert L., „The evolution of Reciprocal

Altruism", *Quarterly Review of Biology*, Vol. 46, March 1971, pp. 35 – 57.

U.S. Departament of Labor, Bureau of Labor Statistics. Census of Fatal Occupational injuries, 2009.

Wansink, Brian, Collin R. Payne şi Koert van Ittersum, „Profiling the Heroic Leader: Empirical Lessons from Combat-Decorated Veterans of World War II", *Leadership Quarterly*, 2008.

Whitham, Jessica C. şi Dario Maestripieri, „Primate Rituals: The Function of Greetings Between Male Guinea Baboons", *Ethology*, Vol. 109, 2003, pp. 847 – 859.

Wilson, Michael L., William R. Wallauer şi Anne E. Pusey. „New Cases of Intergroup Violence Among Chimpanzees în Gombe National Park, Tanzania", *International Journal of Primatology*, Vol. 25, No. 3, iunie 2004.

Wrangham, Richard W, „Evolution of Coalitionary Killing", *Yearbook of Physical Anthropology*, Vol. 42, 1999, pp. 1 – 30.

Wrangham, Richard W. şi Dale Peterson, *Demonic Males*: *Apes and the Origins of Human Violence*. Houghton Miffl în 1996.

Wrangham, Richard W. şi Michael L. Wilson. „Intergroup Relations in Chimpanzees", *Annual Review of Anthropology*, Vol. 32, 2003, pp. 363 – 392.

„Collective Violence: Comparisons Between Youths and Chimpanzees", *Annals of the New York Academy of Sciences*, Vol. 1036, 2004, pp. 233 – 256.

Wrangham, Richard W, Michael L. Wilson şi Martin N. Müller, „Comparative Rates of Violence în Chimpanzees and Humans", *Primates*, Vol. 47, 2006, pp. 14 – 26.

Zegwaard, Gerard A., „Headhunting Practices of the Asmat of Netherlands New Guinea", *American*

Anthropologist, New Series, Vol. 61, No. 6, decembrie 1959, pp. 1020 – 1041.

Zhou, W.X., D. Sornette, R.A. Hill şi R.I.M. Dunbar. „Discrete Hierarchical Organization of Social Group Sizes", *Proceedings of the Royal Society B*: *Biological Sciences*, Vol. 272, No. 1561, 22 februarie 2005, pp. 439 – 444.

MULŢUMIRI

În primul rând, aş dori să îi mulţumesc soţiei mele, Daniela, pentru faptul că a acceptat lungile mele absenţe, oferindu-mi o casă atât de primitoare în care să mă întorc. Ajutorul ei, ca editor, a fost fantastic şi esenţial în scrierea acestei cărţi. Părinţilor mei, Ellen şi Miguel, şi surorii mele, Carlota, care mi-au oferit încurajările şi sfaturile lor sincere. Dintre prietenii mei cei mai apropiaţi, Rob Leaver şi-a bătut capul destul de mult cu manuscrisul şi m-a ajutat cu numeroase conversaţii despre bărbaţi, război şi violenţă; iar Austin Merril mi-a oferit sfaturi grozave în legătură cu structura narativă.

În toamna anului 2007, am făcut o lungă plimbare prin pădure cu draga mea prietenă Joanna Settle, povestindu-i despre experienţele mele din Korengal. Mi-e greu să descriu modul în care conversaţia noastră din acea zi însorită şi frumoasă de octombrie m-a călăuzit să scriu această carte – a fost vitală. Joanna a plecat dintre noi înainte de a putea citi rezultatul conversaţiei noastre, dar prietenia sa şi a soţului ei, Ellis, sunt întreţesute în aproape tot ce am scris eu de-a lungul timpului.

Mii de mulţumiri lui Graydon Carter de la *Vanity Fair*, care a avut destulă încredere în mine, chiar şi atunci când textele despre călătoriile în Afghanistan nu erau atât de palpitante, iar revistele începeau deja să strângă cureaua. De asemenea, aş vrea să îi mulţumesc editorului meu,

Doug Stumpf, şi asistentului său, Christopher Bateman, pentru ajutorul lor nepreţuit şi entuziasmul faţă de ceea ce a devenit un proiect întins pe trei ani. Sunt, de asemenea, adânc îndatorat, celor de la ABC *Nightline*, pentru munca lor asiduă la proiect: David Scott, Steven Baker, Maddy Sauer, Karen Brenner, James Goldston, Rhonda Schwartz şi Brian Ross. Kerry Smith, coordonatorul conţinutului editorial la ABC, a fost de neegalat în privinţa sprijinului total şi a entuziasmului pe care mi le-a arătat. Fără munca agentului meu, Stuart Krichevsky, şi a echipei sale – Shana Cohen, Danielle Rolins şi Kathryne Wick – nu aş fi putut publica această carte. Sfaturile lui Stuart, de la editare la macheta coperţii, au fost întotdeauna la obiect şi îi sunt foarte recunoscător. Cathy Saypol mi-a oferit sfaturi editoriale, cunoştinţe de publicitate şi încurajări atunci când aveam nevoie. La *Twelve*, editorul meu, Jonathan Karp, mi-a spus de la început nişte lucruri despre carte care m-au ajutat să găsesc calea potrivită, mi-a dat de foarte devreme feedback-urile care m-au ajutat să îndrept cartea pe direcţia bună, chiar şi atunci când eu încă nu o vedeam – îţi mulţumesc, Jon! Cary Goldstein a făcut o treabă extraordinară stârnind interesul printre distribuitori pentru această carte. Mari Okuda mi-a dat voie să fac mai multe schimbări de ultim moment decât îi este permis oricărui scriitor, dar cartea a fost gata la timp – deşi nu înţeleg cum. Iar Colin Shepherd a fost de mare ajutor în coordonarea întregului mecanism.

În timp ce scriam această carte, am realizat şi un film documentar despre Plutonul al Doilea, şi aş vrea să le mulţumesc editorului Michael Levine şi editorului Maya Mumma pentru rolurile lor în întregul proiect. Documentarista mea – care a verificat şi toate datele legate de război –, Andrea Minarcek, a făcut o muncă

incredibilă, dezgropând vechi studii despre comportamentul soldaţilor în luptă, dar şi cercetări neurologice ori studii psihologice de ultimă oră. Munca ei asiduă m-a împiedicat să fac o mulţime de greşeli. Din cadrul Armatei Americane, trebuie să subliniez eforturile Birourilor Afacerilor Publice al Armatei din Bagram şi Jalalabad, care m-au ajutat să ies şi să intru în Valea Korengal de atâtea ori – în special maiorului Nick Sternberg, căpitanului Peter Katzfey, sergentului Jacob Caldwell şi sergentului Eric Hendrix. Şi, desigur, nimic nu ar fi fost posibil fără ajutorul comandantului de batalion, locotenent colonelul Bill Ostlund, precum şi fără cel al căpitanului Dan Kearney şi al sergentului major LaMonta Caldwell, din Compania de Luptă. Locotenenţii Matt Piosa şi Steve Gillespie din Plutonul al Doilea, sergentul major Mark Patterson şi sergentul Dave Rods au fost de asemenea excelente surse de informare şi de un real ajutor cât am fost acolo. Safa Sediqi, şoferul meu din Kabul, m-a dus întotdeauna în siguranţă şi la timp. îmi amintesc că o dată a refuzat o cursă în timpul unei furtuni de zăpadă pentru că promisese că va veni să mă ia – şi a venit.

Aş vrea să subliniez că, fără acceptul şi prietenia soldaţilor din Plutonul al Doilea, această carte ar fi arătat cu totul altfel – poate că nici nu ar fi meritat să fie scrisă. Experienţele trăite alături de ei au fost printre cele mai benefice din viaţa mea şi m-au schimbat profund. Cred că acum înţeleg cu adevărat fraternitatea şi cum, în lipsa ei, nimic nu ar fi posibil. Vă mulţumesc, băieţi, pentru umorul vostru, pentru încurajări, mâncarea proastă, compania excelentă şi pentru că nu m-aţi pus să fac de gardă, aşa cum mă ameninţaserăţi.

În cele din urmă, o să vorbesc despre prietenul, partenerul şi camaradul meu în toată această întâmplare,

fotograful Tim Hetherington. îmi e greu să găsesc cuvintele pentru a descrie contribuţia sa la această lucrare. Imaginile luate de el – atât cu aparatul foto, cât şi cu camera video – au devenit aproape simbolice pentru războiul din Afghanistan. Dar, mai presus de asta, umorul, curajul şi compania sa în timpul călătoriilor au făcut acest proiect posibil pentru mine, din punct de vedere psihologic. A fost greu *acolo*, iar atitudinea lui în faţa acelor încercări a fost vitală pentru mine. Am fost întrebat odată în legătură cu colaborarea noastră, iar eu am răspuns că, pentru mine, să lucrez cu Tim a fost ca şi cum m-aş fi urcat într-o maşină sport de două locuri, pe care aş fi condus-o apoi foarte, foarte repede. El a fost martorul naşterii acestei poveşti şi am învăţat enorm numai stând de vorbă cu el. îţi mulţumesc, Tim. Sper să mai repetăm experienţa.

DESPRE AUTOR

Sebastian Junger este autorul bestsellerurilor *The Perfect Storm* şi *A Death în Belmont*, publicate de *New York Times*. Este colaborator la *Vanity Fair* şi a primit Premiul National Magazine şi Premiul SAIS Novartis pentru jurnalism. împreună cu Tim Hetherington, a regizat documentarul *Restrepo*, care a primit Premiul Marelui Juriu La Festivalul de Film Sundance. Trăieşte la New York. Mai multe informaţii puteţi găsi pe www.sebastianjunger.com.